

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL

Sala *Relemera*

Número *531*

... peccat
... asmatias.
... clo moeris
... natum: unde e
... muniti d'bat
... u e d'hetico.
... um aut d'z
... mmoctores.
... tione morte
... n. xxii. viii.
... s. d'hetici.
... d'no
... m spantate.
... flo yano. Ki
... rando t' pagga
... p' lexum for
... tate uie l'upa
... tata i' h' sub
... s. d' g'ra sub
... m in d'ctate
... q' d'z. h' e
... lita. d' f' m
... velle. Hamba
... d' d' d' m.
... ra vns dig
... d'firmatio.
... m m. vne
... m. **De g**
altaris.
... d' d'lectu
... na upa di
... q' sol' g' epe **no**
... talis sollemp
... d' quo d'it
... vna. n' d'z p'ea
... fult h' m. m.
... n' f' c' r' a. mo
... u. restitucio. **Xl. g.**

p.

27.

p.

ria se h no
 tby canby m
 tant an fu
 septa d h u
 incolupn
 un tethis d
 d. d. i. ecce
 pteay pto
 utates. xx
 nas septu
 semptra
 qm tollit
 hñ fites t
 fali casus e
 ta p exult
 intelliges
 tueta. ar.
 si funonit
 exultat la
 eo e ro m
 marie d
 dñp dñe
 ecc si p
 cent q
 d. d. i. h
 n d r se
 pofuit. e
 epē. mod
 dñt dñ
 licet an al
 saccoras u
 fuetudo q
 omnia u
 m epat e
 ex. d. d. d.
 cta dñm
 polluta. p
 ne laudi

Res 531(1)
R. 376503
Tit 147435
C 1195314

Res 531(2)
R. 376587
Tit 147474
C 1195318

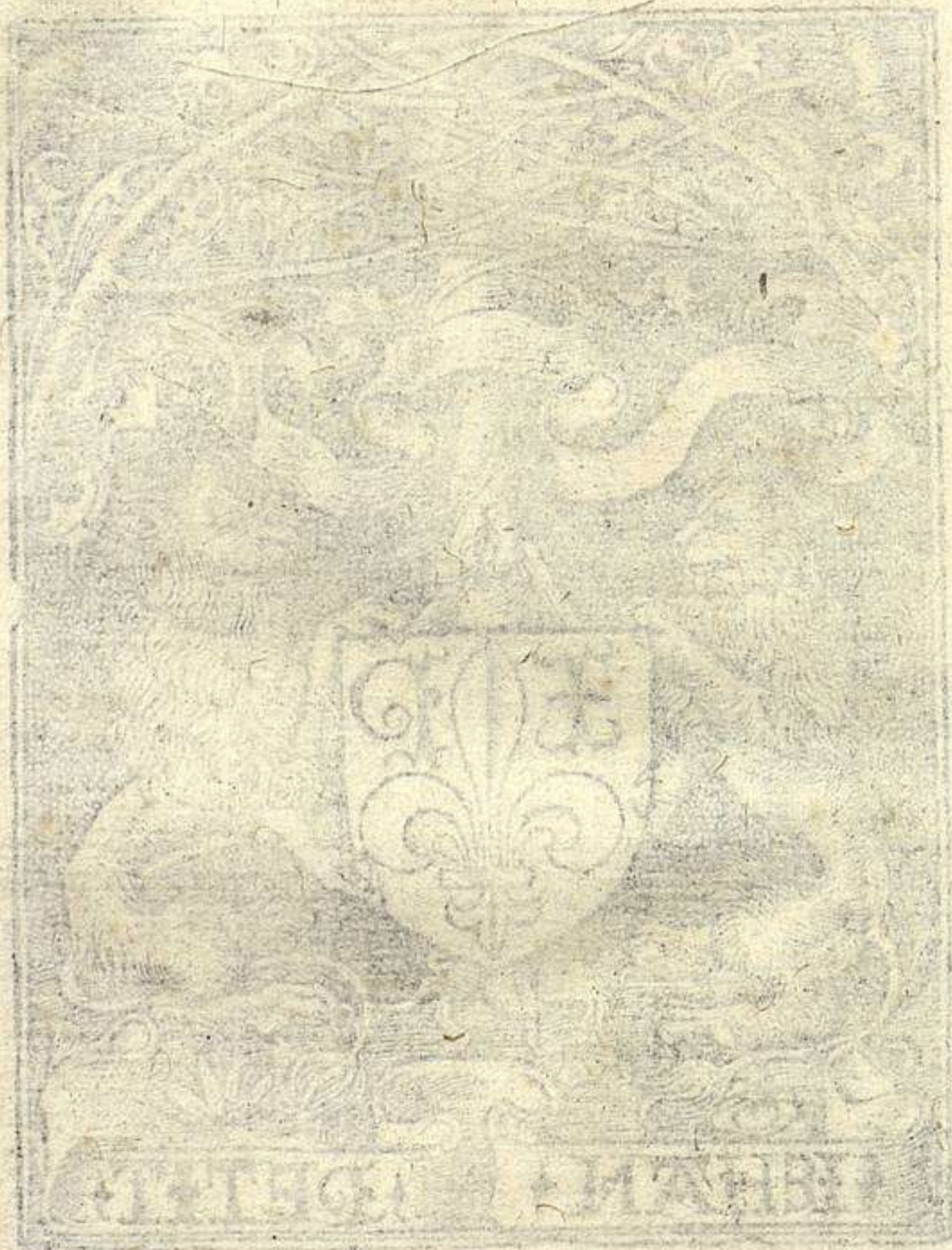
X. S. Re. Lit. C. cap. 5

Cassarius Sicinus de triplici vita **C**ū
textu Salerni ad vnguem castigato.

Tenundantru Parrhysus ab Joanne par
uo sub lilio aureo.

Elaborado por el Departamento de
Educación y Cultura

Elaborado por el Departamento de
Educación y Cultura

Proemium.

Proemium a Barfilij Sicini Florentini
in libris de vita sana ad magnanimum Lau-
rentium a Deicem patrie seruatorem.

Bacchum poete summum antistite sacer-
dotū bis natū canūt. Forte significātes
vel futurū sacerdotē statim initiarū oportere
renasci: vel pfecti tandem sacerdotis
mentē deo penitus ebriā ias videri regnatam. Aut
forsā hūiliorē sensū viuū bacchi germē gñari semel
ī vite q̄si ī semele maturis sub p̄hebo racemis rege-
nerari rursū post ip̄m vindemie fulmē ī suo vase
vinū velut ī iouis femore merū. Sed de sacris in p̄-
sētia mysterijs nō est loquēdū: vbi mox physica po-
tī ope languētibus opitulaturi sumus. Hec agen-
dum stilo grauitatis seruo. sed libero potius ioco-
lo: postq̄ a libero patre nescio quō statim exorsū su-
mus. Et recte inquā nescio quō. Nā forte prudentē
or aliq̄s a p̄hebo medicorū p̄mo poti⁹ q̄ baccho me-
dicināz auspicatus cēt. Quid vero? Si qd̄ nō vanū
omen sit ī ore nūc forte quadā p̄ferēte bacchū. Hic
eniz almo quodā vino securitate letissima salubri⁹
forte medet̄ q̄ herbis ille suis carminibusq̄ p̄heb⁹.
Quocūq̄ hō sensu vel illa vel hec accepis: dux ille
sacerdotū bacchus gemias quasi matres habuisse
fertur. Belchisedech aut sūmus ille sacerdos vnā
vix matrē vnū vix patrē habuit. Ego sacerdos mi-
nimus patres habui duos: Sicinū medicū. Cosmū
medicem. ex illo nat⁹ sum: ex isto renatus. Ille qui

Proemium.

dē me galieno: tū medico | tū platonico cōmēdauit.
Hic autē diuino cōsecrauit me platōni. & hic sicut atq;
ille marsiliū medico destinauit Salienus quidē cor
porū: plato. & o medicus aīoꝝ. ¶ Jamdiu igitur sub
platone salutarē aīoꝝ exercui medicinā. Quā post li
brorū oīm eius interpretatiōnē | mox decē atq; octo de
aīoꝝ īmortalitate libros | & eterna felicitate cōposui
ita p̄ viribꝰ patri meo medici satisfaciēs. Medico
vero patri | satis deinceps faciēdū putans | librū de
litteratoꝝ valitudine curāda cōposui. Desiderabāt
preterea post hęc hoīes l̄ratī nō tm̄ bene q̄nq; vale
re: sed etiā bene valētes diu viuere. His ḡ deinde li
brū de vita lōga dedi. Diffidebāt autē medicinis atq;
remedijs ī re tanta terrenis. Adiunxi librū de vi
ta tum valida tum longa celitꝰ cōparanda: vt ex ip̄o
mūdi corpe viuo vita quedā vegetior ī corpꝰ n̄m
quasi quoddā mūdi mēbrū velut ex vite p̄pagaret.
His & o tu medicine libris ignosce p̄cor idulgētissi
me Laurētī: si dū medicus esse volo: nescio quō etiā
nolēs sum & si nō bonꝰ sepe poeta. Hā & p̄hebꝰ idē
est medicine repertoꝝ | poesīs magister: vitāq; ille
suā nobis nō tam p̄ herbas q̄ p̄ citharā cantūq; lar
gitur. Sp̄a quinetiā Aenus ap̄ astrologos musicū
eque parit | & medicū. S; hactenꝰ dū l̄ratoꝝ ciuiūq;
similiū vite curiosiꝰ cōsulo libroꝝ meoꝝ salutē negli
go: q̄diu iter se patior eē seiunctos. Quamobrē in
eos nunc primū pius: ī corpus vnū copulo. Cuius
artibus ī vnā formā iam compactis vi | a p̄tinus
adsit. Non potest autē hoc opus phisicum | id qua
si corpus meum | vitam accipere: nisi meas. Eiusmo
di vero vita ex mea dumtaxat p̄det anima. Hęc autē

De vita sana.

tandiu penes te magnanime Laurenti mi patrone
ne viuit: in ea presertim amplissimarum edium tua
rum parte: vbi vna cum Platone: nostrum illud de
animorum immortalitate seruatur opus: tuo iam pri
dem nomini dedicatum. At animus iste meus: et si
in beata quadam quasi patria penes te, vitas agit: ve
runtamen quod et theologi volunt: inquietus est in
terea donec opus id physicus tanquam suum corpus ac
cipiat. Accipe igitur optime Laurenti: post illos de
anima: hos etiam de corpore libros: eodemque afflatu
quo et illis dudum: feliciter his aspira. Ita enim et
corpus hoc sub tuo spiritu: per suam viuet animas
et anima vicissim nostra cum hoc iam suo corpore in
tuis laribus conquiescet.

Liber de vita in tres libros diuisus.
Primus de vita sana. Secundus de vita lon
ga. Tertius de vita celitus.

**De cura valitudinis et eorum qui incumbunt stu
dio literarum.**

Marsilius Ficinus Florentinus Georgio
antonio Vespuccio et Johanni baptiste
Boninsegnio viris probitate doctrina
que insignibus. S. D. Multa vobiscum
his temporibus peripatericorum more de
bulando confabulati sumus de curanda eorum vali
tudine: que assidue incubunt studio literarum. Que que de breui
perstricta copedio vobis potissimum commendare decreui
a. iij.

De vita sana

Meus prius id opusculum vel ipse probabo. Quod a vobis precipue viris amicisque probatissimis probatum est rescivero: vel elegantissimum Laurentium Medicum nostrum iudicium subire permitam. Cuius quidem prospere valetudinis est in primis si opus fuerit consulturum. Hic presentibus litteratis praesertim nostris prospiciet unquam nisi prius eorum patrono decenanti prospererit. Legite igitur diligenter atque curate valetudinem diligentissime. Sublata enim sanitate sublimes musarum fores nisi deus omnipotens mira quadam virtute reducat et patefaciat: aut non tamen a nobis unquam aut certe frustra pulsant. Physicam vero hanc disputationem nostram eo potissimum tanquam argumentum quoddam specare volumus videlicet si prosequende sapientie gratia corporis sanitas tantopere querenda est multo magis sanitatem mentis qua sola potest sapientia comprehendere esse querendam alioquin inscite omnino scientiam querunt quicumque insanamente sapientiam capere moluntur. Sanitatem quidem corporis Hippocrates animi vero Socrates pollicetur: sed veram utriusque sanitatem solus ille praestat: qui sic exclamat. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis atque ego vos reficiam. Ego sum via veritas et vita.

¶ Nouem studiosorum duces.

Quicumque iter illud asperum arduumque et longum ingrediuntur quod quidem vix tandem ad exitum nouem musarum templum assiduo labore perducit nouem omnino itineris huius ducibus indigere videntur. Quorum primi quidem tres in celo Tres sequentes in animo Postremi tres in terra nos ducunt. Principio in celo Mercurius ut investigando musarum iter aggredi

De vita sana

amur vel impellit vel adhortat. Siquidem mercurio
tributum est investigationis omnis officium. Deinde phe
bus ipse et querentes animos et res quas splendor vber
rimo sic illustrat ut principue quod querebatur a nobis
inueniat. Accedit gratiosissima venus gratiarum mater:
atque almis omnino letisque radiis suis rem omnem adeo con
dit et ornat: ut quicquid et instigante mercurio quassitum fuit et
monstrante phebo iam erat inuentum: mirifica quadam
et salutaris venus state veneris circumfusum delectet sepe
et possit. Sequuntur tres itineris huius ducem in animo
videlicet voluntas ardens et stabilis: acumen ingenii
memoria tenax. Tres in terra postremi sunt: prudens
tissimus paterfamilias: probatissimus preceptor: medi
cus peritissimus. Absque his novem ducibus nemo ad
ipsum novem musarum templum pervenire vel potuit vel po
terit unquam. Ceteros quidem duces ab initio nobis precipue
deus omnipotens naturaque tribuit. Tres vero postre
mos nostra adhibet diligentia. Sed precepta officiaque
ad patrem familias: et que ad preceptorem circa litterarum
studia pertinent: antequam plures sapientesque tractaverunt.
Precipue plato noster et sepe alias. et in libris de rep.
ac de legibus diligentissime. Deinde aristoteles in
politicis: Plutarchus quoque et quintilianus egregie.
Solutus autem litterarum studiosis hactenus deest medi
cus aliquis: qui manus euntibus porrigat salutaribusque
consiliis atque medicinis adiuvet eos: quos neque celum neque
animus: neque paterfamilias preceptorve destituit.
Ego igitur sortem eorum laboriosissimam miseratus:
qui difficile minerue minuentis nervositer agunt:
primus tanquam medicus debilibus et valitudinaribus
adsum: sed utinam facultate tam integra quam propitia
a. iiij.

De vita sana.

voluntate. Surgite iam adolescentes de duce alas
cres | surgite iuvenes | atq; viri: quos ardentius mis
nerue studiū nimis eneruat. Accedite libēter ad me
dicus. q̄ vobis ad instituti vestri p̄fectionē mōstrāte
deo atq; fauēte p̄silia remediaq; salutaria largiet̄.
¶ Quam diligens habēda cura sit cerebri | cordis |
stomachi | p̄ritus.

Dincipio q̄tā cursores crurium | athlete
brachiorū | musicivocis curā habere so
ent: tanta saltem litterarum studiosos
cerebri et cordis iecorisq; et stomachi o
portet habere. Immo vero tanto maio
rem q̄ro et membra hec prestantiora q̄ illa sunt: et
hī frequentius atq; ad potiora his membris q̄ illi
illis vtuntur. ¶ Preterea solers quilibet artifex in
strumenta sua diligentissime curat. Penicillos pi
ctor: malleos incudescq; faber erarius | miles equos
et arma | venator canes et aues | citharem cithare
dus et sua quisq; similiter. Soli vero musarum sa
cerdotes: soli summi boni veritatisq; venatores | tā
negligentes pro h̄ nephastamq; infortunati sunt vt
instrumentum illud | quo mundum vniuersum meti
ri quodammodo et capere possunt negligere peni
tus videant̄. instrumentū eiusmodi | spiritus ipse est
qui apud medicos vapor quidam sanguinis puri
subtilis | calidus et lucidus definitur. Atq; ab ipso
cordis calore ex subtiliori sanguine p̄creat⁹ volat
ad cerebrū ibiq; animus ipso ad sensus tam interio
res q̄ exteriores exercēdos assidue vtitur. Quāob
rem sanguis spiritui seruit: spūs sētibus | sensus de
niq; rationi | s̄guis autē a virtute naturali | que ī iec

De vita sana.

coze stomachoꝝ viget efficiē. Tenuissima sanguis
pars fluit i cordis fōtem: vbi vitalis viget virtus.
Unde creati spūs cerebri (vt ita dixerim) palladis.
arces ascēdūt. in quibꝰ aīalis .i. sentiēdi mouēdiqꝰ
vis dñatur. Tractalis plurimū ferme cōtēplatio ē
quale sēsus ipsius obsequiū. Talis autē sensꝰ: qua-
lis ⁊ spūs. spūs vero talis: qualis ⁊ sanguis ⁊ tres il-
le vires quas diximꝰ naturalis. s. vitalis ⁊ aīalis ⁊
qꝰbꝰ p qꝰs i qꝰbꝰ spūs ipi ꝑcipiūt: nascūt: atqꝰ fouēt.
¶ Literati pituite ⁊ atre bili obnoxij sunt.

Non solū hō mēbra illa viresqꝰ ⁊ spūs: ho-
miesqꝰ līax cupidī curare diligētissime de-
bēt: verū ēt pituitā sꝰ ꝑ ⁊ atrā bilē n̄ alifqꝰ
nauigātes scyllā adqꝰ caribdi cautissime de-
uitare iubēt. quātū ei reliqꝰ corpe ociosi sūt tm̄ cere-
bro ac mēte negociosi. Unde pituitam quod greci
flegma. hinc atram bilem quā ūdez melācoliaz vo-
cant gignere cōpellunt. illa quideꝰ ingenium sepe
obtundit ⁊ suffocat. hec hō si n̄m̄ abūdauerit fla-
grauerit ve assidua cura crebrisqꝰ deliramentis ve-
rat aīm: iudiciūqꝰ ꝑturbat. Et nō īmerito dici possit
litteratos fore ⁊ ꝑcipue sanos: nisi cū pituita mole-
sta ē ⁊ letissios sapiētissiosqꝰ oīm: nisi bilis atre vi-
tio vel merere sepe: vlt̄ interdū desipere cōpellant.

¶ Quot sint cause: qꝰbꝰ līati melācolici sint vel fiāt.

Mānt līati sint melancolici: tres potissi-
mū cāꝰ spēs faciūt. Prīa celestis. Sc̄ba
naturalis. Tertia ē hūana. Celestis: qm̄
Mercuriꝰ: qꝰ vt doctrias iuestigemꝰ iui-
tat ⁊ Saturnꝰ qꝰ efficit vt i doctris iuesti-
gādis ꝑseueremꝰ: iuētāsqꝰ seruemꝰ frigidī qdāmō

De vitā sana

sicq; ab astronomis esse dicunt. vel si forte Mercurius nō sit frigidus: fit tū sepe solis p̄p̄n̄uitate sic c̄issimus qualis est natura apud medicos melancolica: eandēq; naturā Mercurius ipse saturnusq; litterarū studiosis eorū sectatorib; impertiūt ab initio ac seruant augentq; quotidie. Naturalis aut̄ causa esse videt̄: q̄ ad scientias p̄sertim difficiles cōsequēdas necesse est animū ab externis ad interna tanq̄ a circūferētia quadā ad centrū sese recipere. Atq; dū speculat̄ in ipso (vt ita dixerim) hominis centro stabilissime p̄manere. Ad centrū vero a circumferentia se colligere: figiq; in centro maxime terre ipsius est propriū: cui q̄dem atra bilis p̄similis est. Igit̄ atra bilis aim vt se et colligat in vnū et sistat in vno: contempleturq; assidue p̄uocat. Atq; ipsa mundi cētro similis ad centrū rez singularū cogit inuestigandū. Euehitq; ad altissima queq; cōprehendēda: quādo quidē cū saturno marie cōgruit altissimo planeta rū. Contēplatio quoq; ipsa vicissim assidua quadā collectione et quasi cōpressionē naturā atrabili per similit̄ strahit. ¶ Humana vero idē ex nobis cā est. Quoniā frequēs agitatio mētis cerebrum vehemēter exiccat. Igit̄ humore magna ex parte consūpto qd̄ caloris naturalis pabulū est calor quoq; plurimū solet extingui. Quā natura cerebri sicca frigidaq; euadit. Que quidē terrestris et melācolica qualitas nominat̄. Preterea ob frequētissimū inquisitionis motū sp̄ritus quoq; moti cōtinue resoluunt̄. Resolutos aut̄ sp̄s ex subtiliori sanguine instaurari necessariū est. Quapropter subtilioribus et clariorib; sanguinis partibus sepe cōsumptis reliquus san-

De vita sana

guis necessario densus redditur et siccus et ater. Accedit ad hec: quod natura in contemplatione cerebro proorsus cordisq; intēta stomachū heparq; destituit. Quare alimentis p̄sertim vel vberioribus vel duriorib⁹ male p̄coctis sanguis inde frigidus crassusq; et niger efficit. Postremo nimio mēbrorū ocio neq; supflua excernunt neq; crassi fuscisq; vapores exhalant. Hec oīa melancolicū spiritū mellūq; et pauidū animū efficere solēt. Siquidē interiore tenebre multo magis q̄ exteriores in cerebro occupāt animū atq; terrent. Atque vero litteratorū oīm hī atra bile p̄munt q̄ sedulo philosophiē studio dediti mētē a corpore rebusq; corporeis seu vocant incorporeisq; cōiungunt: tū q; difficili⁹ admodū op⁹ maiori q; indiget mentis intentione: tū q; quatenus mētē i corpore veritati cōiūgunt: eatenus a corpore disiūgere cōpellunt. Hinc corpus eorū nōnunq; quasi semi animū reddi atq; melancolicū. Quod quidē plato noster in Timeo significat dicēs animū diuina sepiissime et intētissime cōtēplantē alimētis eiusmodi adeo adoleicere patentēq; euadere: vt corpus suū supra q̄ natura corporis patiatur exuperet: ipsūq; vehemētiorib⁹ agitationib⁹ suis aliquñ vl̄ effugiat quodāmodo: vl̄ nōnunq; quasi dissoluere videatur. ¶ Cur melancolici ingeniosi sint: et quales melancolici sint eiusmodi: quales contra.

Attenusquā ob causam musarum sacerdotes melancolici vl̄ sint ab initio vel studio fiant rationib⁹ primo celestibus. Secundo naturalib⁹. Tertio humanis ostēdite sufficiat. Quod quidē cōfirmat i libro p̄bleumatū

libro. 30.
p̄bleu. 1.

De vita sana

Aristoteles. Omnes enim inquit viros in quavis facultate prestantes melancolicos extitisse. Quae in re. Platonice illud quod in libro de scientia scribitur confirmavit. Ingeniosos videlicet plurimum concitatos furiososque esse solere. Democritus quoque nullos inquit viros ingenio magnos: praeter illos qui furore quodam perciti sunt: esse unquam posse. Quod quidem Plato noster in Phaedro probare videtur dicens poeticas fores frustra absque furore pulsari. Et si divinum furorem hic forte intelligi vult: tamen neque furor eius modi apud physicos aliis unquam ullis praeterquam melancolicis incitatur. ¶ Deinceps vero assignande a nobis rationes sunt quare Democritus et Plato et Aristoteles asserant melancolicos nonnullos interdum adeo ingenio cunctos excellere: ut non humani sed divini potius videantur. Asseverant id Democritus et Plato et Aristoteles. Rationem vero tante rei haud satis explicare videntur. Audendum tamen monstrante deo causas indagare. ¶ Melancolia: id est atra bilis: est duplex. Altera quidem naturalis a medicis appellatur: altera vero adustione contingit. Naturalis illa nihil est aliud quam densior quaedam sicciorque pars sanguinis. Adusta vero in species quattuor distribuitur. Aut enim naturalis melancolie: aut sanguinis purioris: aut bilis: aut salse pituite combustionem concipitur. Quaecumque adustione nascitur: iudicio et sapientie nocet. Mempe

*omittit. et
cuncti. b
w sup alle
gato tenent
oppositio
immo q melancolia
que reddit homines* dum humor ille accenditur atque ardet: concitatos furentesque facere solet. Quam greci maniam nuncupant: nos vero furorem. Et quando iam extinguitur: subtilioribus clarioribusque partibus resolu-
*genita p adustiones colore est.
Sapientes, magnanimos et q.*

De vita sana

ris: solaque restate fuligine tetra solidos reddit et stupidos. Quae habitum melancolicum proprie et amentiam ve cordiamque appellat. ¶ Sola igitur atra bilis illa quam dicimus naturalem ad iudicium nobis sapientiamque conducit. Neque tamen semper: sane si sola sit: atra nimium densaque mole, offuscat spiritus: terret animum: obtundit ingenium. Si vero pituite simplici miscetur: cum frigidus obstiterit circum precordia sanguis: crassa quadam frigiditate segnicie adducit atque torpore. Atque ut densissime cuiusque materie natura est: quando eiusmodi melancolia frigescit: ad summum frigiditatis intendit. Quo in statu nihil sperat: timent omnia: tedet celi convexa tueri. Si bilis atra vel simplex vel mixta putrescit: quartanam gignit febrem: lienis tumores: et multa generis eiusdem. ¶ Abi nimis exuberat siue sola sit: siue coniuncta pituite: spiritus crassiores facit, atque frigidiores. Continuo animum afficit tedio. Abestis aciem habet at: neque salit arca dico circum precordia sanguis. Sportet autem atram bilem neque tam paucam esse: ut sanguis: bilis: spiritus quasi freno careant. Unde instabile ingenium labilemque memoriam esse contingat. Neque tamen multam: ut nimio pondere pre grauatim dormitare atque egere calcaribus videamur. Proinde necessarium est omnino eas esse quo ad eius natura patitur subtilissimam. Si enim tenuata pro natura sua maxime fuerit: poterit fortis tam absque noxa etiam esse multa. Atque etiam tanta ut equare bilem saltim pondere videat. ¶ Abundet igitur atra bilis: sed tenuissima. Non careat humore subtilioris pituite circumfuso: ne arescat proorsus durissimaque euadat. Non tamen misceatur omnino pituite: presertim vel frigidiori vel

De vita sana.

multe ne frigescat. Sed bili sanguinique adeo miscetur ut corpus unum efficiatur ex tribus dupla sanguinis ad reliqua duo proportione oppositum. ubi octo sanguinis partes: due bilis: due iteque atrae bilis portiones efficiuntur. Accendatur aliquantum a duobus illis atra bilis accessit et fulgeat novitas: Heu quemadmodum solet materia durior dum feruet nimium vehementius uratur et concitet. Dum vero refrigerat sicut frigescat ad summum. Bilis enim atra ferri instar quam multum ad frigus intendit frigit ad summum: quam contra ad calidum valde declinat calet ad summum. Heuque mirum videri debet atram bilem accedere posse facile atque accessam vehementius urere. Sicque deus videmus calcem illi siliem aqua profusa feruere statim atque exurere. Tantam ad utrumque extremum inelastica vim habet unitate quadam stabilis fixaeque nature. Que quidem extremitas ceteris humoribus non contingit: Sume quidem calens summam prestat audaciam imo ferocitatem Extreme vero frigens timorem ignauiamque extremam. Sed deus vero inter frigidus caloremque gradibus affecta variis effectibus producit varios non aliter quam merum precipue potus bibentibus ad ebrietatem vel et paulo liberius affectus inferre varios soleat. Ergo oportune temperata sit atra bilis oportet. Que cum ita moderata est (ut diximus) et bili sanguinique permixta quae et natura licca est et conditione quantum ipsius natura patitur tenuissima facile ab illis accenditur. Quae solida est atque tenacissima accessa semel diutissime flagrat. Quae tenacissime siccitatis unitate potentissima est: vehementius incalcescit. Quemadmodum lignum paleis si utraque accendantur magis diutiusque calet et lucet. Atque diuturno vehementique calore fulgoris ignis motusque

De vita sana

vehemēs ⁊ diuturnus ꝑficiscunt. Huc tēdit illō Be
raeliti. Lux sicca oīa sapientissima.

¶ Quo pacto atra bilis conducatur ingenio.

Queret forte quispiā: quale sit corpus illō
hūoris eiusmodi ex tribus illis humori
bus ea qua dixim⁹ ꝑportiōe conflatum.
Tale est ferme colore: quale aux esse vis
dem⁹. sed aliquātū vergit ad purpurā. Et qñ tā na
turali calore q̄ vel corporis vel animi motu accen
ditur: ferme nō aliter q̄ ignitū rubēsꝑ aurū purpu
reo mixtū calet ⁊ lucet. Atꝑ velut iris trahit varios
flagrāte corde colores. Queret aliq̄s iteꝑ qñā pa
cto humor eiusmodi cōducatur ingenio: Mēpe spūser
hoc hūore creati ꝑmo qdē subtiles sunt nō aliter q̄
aqua illa quā e. vite: seu vitis aquā nomināt ⁊ ardē
tem: quotiēs ex crassiori mero: quadā ad ignē distil
latione vt fieri solet exp̄mit. Spūs em̄ sub angustio
ribus atrebilis eiusmodi cōpressi meatib⁹ vehemē
tiore ob vnitatē calore maxie tenuant: perꝑ arctio
res meatua expressi subtiliores erūpūt. Deinde cali
diores sūt atꝑ eadē rōne lucidiores. Tertio motu
agiles: actioni vehemētissimi. Quarto: solido stabī
liꝑ humore iugiter emanātes actioni diutissime ser
uiūt. Tali sūt animus noster obsequio fretus inda
gat vehemēter. Perseuerat inuestigādo diuti⁹. Fa
cile quecūꝑ inuestigauerit iuenit: clare ꝑspicit: sin
cere dīiudicat: ac diu retinet iudicata. Adde q̄ quē
admodū in supioribus signī ficauim⁹: anim⁹ instru
mēto siue incitāmēto eiusmodi qđ cētro mūdi quo
dāmodo cōgruit: atꝑ (vt ita dixerim) i: suū cētrū ani
mū colligit: semp rerū omniū ⁊ cētra petiti ⁊ pene

De vita sana.

erat. Cōgruit isup cū mercurio atq; Saturno. Quo
rū alē altissim⁹ oīm planetarū: iuestigātē euehit ad
altissima. Hinc phlī singulariseuadunt. Presertim
cū animus sic ab externis motib⁹ atq; corpe pprio
seuocatus: r̄q̄ proxim⁹ diuinis ⁊ diuinorū instrumē
tū efficiat. Eū diuinis inflexibus oraculisq; ex alto
repletus noua quedā inuītataq; semp̄ excogitat: ⁊
futura p̄dicat. Qd nō solū Democrit⁹ atq; Plato
affirmant: sed etiā aristoteles ī problematū libro: ⁊
Auienna in libro diuinorū: et in libro de aīa cōfitē
tur. Quorsum hęc te atrebilis humore tam multa?
Et meminerimus: q̄tū atrabilis: imo cādidabilis
eiusmodi q̄rēda ⁊ nutrienda est tanq̄ optia: im̄ illā
que cōtra se habet (vt diximus) tanq̄ pessimā eē vi
tādā. Adeo enim dira res est: vt a malodemone ei⁹
impetus instigari Serapio dixerit. ⁊ auicenna sapi
ens non negauerit.

¶ Quicq; sūt p̄cipui studiosorū hostes: Pituita: Atra
bilis: Coitus: Satietas ⁊ Matutinus somnus.

Vl aut redeam⁹ illuc: vñ iam longius di
gressi sum⁹: longissima via est: que ad ve
ritatem sapientiamq; perducit: grauib⁹
terreorū marisq; laboribus. ¶ Quicumq;
igitur hoc iter aggrediuntur: vt poeta quispi aꝫ dī
ceret: sepe terra marisq; perichitantur. Siue enim
mare nauigent cōtinue inter fluctuside s̄ humores
duos: pituitam scilicet: ⁊ noxiam illam melancoliā
quasi iter scyllam charibdinorū iactant. Siue terra
(vt ita dixerī) iter agāt: tria mōstra p̄tin⁹ sese illis
obūciūt. Primū trena Ven⁹ Priapusq; nutrit: scdꝫ
bacch⁹ ⁊ ceres. t̄riū nocēna hęc hęcate frequēter oppo
sit

De vita sana

Ergo et apollo ab ethere et neptunus ab equore et a terra hercules sepe vocandus: ut monstra eiusmodi palladis inimica iaculis a pollo transfigat. Neptunus tridentem domet: clava hercules contudat et iaceret: Primum quidem monstrum est veneris coitus presertim si vel paulum vires excesserit. Subito namque exhaerit spiritus presertim subtiliores. cerebrumque debilitat: labefactat stomachum atque precordia. Quo malo nichil ingenio aduersus esse potest. Cur nam Hippocrates coitum comitiali morbo silem iudicauit: nisi quia metemque sacra percipit: tantumque obest: ut Avicenna in libro de animalibus dixerit. Si quid spermatis supra quam natura tolleret coitu profluat obesse magis quam si quadragies tantumdem sanguinis emanarit: ut non iniuria prisca musas atque mineruam virginem esse voluerit. Huc platonice illud spectat. Cum venus musis minitaret nisi sacra venera colerent: se illas suum filium armaturam. Respondit musae. Marti o Aeneas Marti talia minitare. Tu enim nos cupido non volat. Denique natura nullum sensum longi quam tactum ab intelligentia segregauit. Secundum monstrum est vini cibi que satietas. Quippe si vinum vel nimium vel nimis calidum vehemensque fuerit caput ipsum humoribus pessimis que fumis implebit. Aditto que insanas facit ebrietas. Cibum vero nimium primum quidem ad stomachum in ipso coquendo omnem nature vim reuocat. Quo fit ut capiti simul speculationis que intedere nequeat. Deinde inepte coctus multis et crassis vaporibus humoribus que aciem mentis obtundit. Quinetiam si satis coquat: ut Galienus ait: animus adipe et sanguine suffocatur: celeste aliquid percipere non potest. Tertium denique monstrum est ad multam noctem presertim post cenam frequentius videri.

De vita sana

gilare: vnde etiā post ortū solis dormire cogaris: quā
vero in hoc errāt fallunturq; studiosi p̄multi: idcirco
co q̄tū ingenio noceat latius explicabo atq; rōnes
septē p̄cipuas afferā. Primā ab ip̄o celo. sc̄dam ab
elementis. tertiā ab humorib⁹. quartā ab ordine re
rū. quintā a natura stomachi. sextā a spiritib⁹. septi
mā a fantasia deductā. Principio tres planete quē
admodū in sup̄ioribus dicebamus cōtemplationis
eloquētie maxime fauēt: Sol: Venus: atq; Mercuri
us. Hi vero paribus ferme passib⁹ cōcurrētes: ad
uentate nocte nos fugiūt. Die vero vel p̄p̄inquante
vel iam surgēte resurgunt: nosq; reuisunt. Post vero
solis ortū in plagā celi duodecimā: que carceri tene
brisq; ab astronomis assignat: repente traduntur.
Ergo nō qui vel nocte q̄ nos fugiūt: vel die post so
lis ortū: q̄ carceris tenebrarūq; domū intrāt: s; q̄ v̄l
p̄pe modū petētib⁹ ortū: vel iam surgētib⁹ ad cō
templādū scribēdūq; ip̄i quoq; cōsurgūt: hi soli acu
tissime specularē. zeloquētissime iuēta sua scribunt
atq; cōponūt. ¶ Ratio sc̄da. s. ab elementis est talis.
Oriente sole mouet̄ aer: tenuat̄q;: et claret. occiden
te v̄o contra. Sanguis aut̄ et sp̄s motū qualitātēq;
aeris circūfusi naturaq; silis sequi necessario cōpel
lunt̄. ¶ Tertia ratio q̄ ab humorib⁹ ducit̄ est eiusmodi.
In auroza mouet̄ sāguis: et regnat: motuq; tenua
tur: et calescit et claret. Sp̄s v̄o sanguinē sequi imi
tariq; solēt. Verū accedēte nocte melācolia illa cras
sior et frigidior: atq; pituita dñant̄: que sp̄s ad spe
culandū ineptissimos p̄culdubio reddūt. ¶ Quarta
ratio q̄ trahitur ab ordine rerū hec erit. Dies vigilie
nox somno tributa est: q̄m cū sol vel ad hemispheriū

De vita sana

Infim accedit vel sup ipm incedit radis suis meat
corporis apit: atq; a cetro ad circūferētiā hūores
spiritusq; dilatat. Quod quidē ad vigiliā actiōesq; ex
citāt atq; cōducit: cōtra xō qñ recedit oia coartā
Quod naturali quodā ordine inuitat ad somnū: maxi
me post tertiā aut quartā noctis pte. Quisq; igit
mane qdē dormitat qñ sol mūdusq; exitat: ad mul
tā vero noctes vigilat quando natura dormire iā
et a laboribus quiescere iubet: hic absq; dubio cuz
ordini vniuersi tum sibūpsi repugnant: dum contra
rijs simul motibus perturbatur atq; distrahit. Sa
nedū ab vniuerso mouet ad extrema ipse sese mouet
ad intima. Atq; cōtra: dum ab vniuerso ad intima
trahit: ipse se interim retrahit ad extrema. Ergo p
uerso ordine motibusq; contrarijs tum corpus totum
spiritus ingeniumq; prois labefactat. ¶ Quinto lo
co a natura stomachi i hunc modū argumētatur.
Stomachus diuturna diurni aeris actione aptis
poris admodū dilata tur: euolantibusq; spiritib; tan
dem valde debilitatur. Igit subeunte nocte nouaz
spirituum copiam exigit qua foueatur. Quapropt
quicunq; eo tempore cōtemplationes lōgas z diffi
ciles inchoat ipsos ad caput spiritus retrahere nī
titur. Hi xō distracti neq; stomacho satis neq; ca
piti faciūt. Maxie xō nocet si p^o cenā lucubrātes
diu eiusmōi studijs atēti^o incumbamus. Plurib;
enim tunc ad concoquendum cibum spiritibus mlti
toq; calore stomachus indiget. Hec vero duo lucu
bratione studioq; tali diuertūtur ad caput. Quo fit
vt neq; cerebro neq; stomacho suppetāt. Adde q; ca
put ob eiusmodi motus crassioribus cibi repletur

b. ij.

De vita sana:

vaporibus. Atque cibus in stomacho a calore et spiritu destitutus crudescit et putret. Unde rursus caput opplet et ledit. Denique matutinis horis: quando surgendum est: vter cremētis omnibus somno retentis singula membra purgēt. tūc id quod pessimum est: quod nocte lucubrādo cōcoctionē penitus interrumpat: idē dormiēdo mane excremētōrū expulsionē diuti⁹ impedire cōpellitur. Quod quidē tam ingenio quā corpori medici oēs obesse quā plurimū arbitrānt. Adverito ergo quod nocte contra naturā per diem atque pueris die rursus per nocte utuntur itaque nocte hi etiam in hoc vel inuiti noctuas imitant ut quē admodū illis sub solis lumine caligāt oculi: ita et his mētis acies sub veritatis splendore caliget. ¶ Sexto loco a spiritibus idē ita probat. Spiritus fatigatione diurna: praesertim subtilissimi quique denique resoluntur. Nocte igitur pauci crassique supsunt litterarū studiis ineptissimi: ut non aliter mancis horū fretus alis ingenium volare possit: quā vesperilioes atque bubones. Contra vero post sonum mane spiritibus recreatis membrisque adeo corroboratis ut minimo spirituū lamminiculo egeant multum subtilesque spiritus adsunt: quod cerebro seruiat: atque expediti⁹ obsequi possint in membris fouēdis regēdisque parū admodū occupati. Postremo septima ratio sic a phantasia natura deducit. Phantasia siue imaginatio siue cogitatio seu quouis alio nomine nuncupanda videtur: multis: longis: contrariis inuigilando imaginibus: cogitationibus: curisque distrahitur atque turbatur. Que quidē distractio perturbatioque sequenti cōtēplationi: tranquillā serenāque mentē penitus postulat: nimium contraria est. Soli vero nocturna quiete agitatio illa sedatur tandem atque pacatur. Igitur accedē

De vita sana.

te quidē nocte semp turbata mēte: recedente vero vt plurimum mēte trāquilla ad studianos cōferimus. Quicūq; vero mēte nimīū agitata res ipsas iudicata conant. hi nō aliter q̄ illi q̄ vertiginē patiunt: oīa verti putant (vt plato inquit) cū ip̄i vertant. Quāobrem scire aristoteles in economicis iubet ante luces surgere: asseritq; id z ad corporis sanitatē z ad philosophie studia p̄desse q̄ plurimū. S; hoc ita accipiendū ē vt scita z modica cena matutinā cruditatē diligētissime deuitem. Deniq; sacer ille vates David oipotētis tuba dei nūq; dicit vesp̄e s; mane sēp atq; diluculo in deū suū canendū se cithara psalmisq; surgere. Surgere quidē mente. ea hora oīno debem. Ad hoc etiā corpore si modo id cōmode fieri possit. ¶ Que sit hora inchoādis studiis oportunior: quis ve continuandi modus.

E his q̄ in superioribus disputata sunt: ferme iā satis constat oportune nra nos studia exordire: vel statim oriēte sole: vel hora vna saltē vel duob; ad summū ante solis exhortū: sed āte q̄ e lecto surgas: p̄frica parūper suauiterq; palmis corpus totū primo. deinde caput vnguib;: sed id paulo leuius. Hac in re te hippocrates ammoneat. Nā frictione inquit si vehemēs sit: durari corp;: si leuis molliri. si multa minui: si modica impleri. Cū e lecto surrexeris: noli subite lectiōis meditatiōisq; p̄sus incūbere: sed saltē hore dimidiū cui libet expurgationi concedito. Ad hoc meditationis accingere diligenter quā ad horā circiter vnā p̄ viribus progabis. Deinde remittes parūper mētis intentionem: atq; interim eburneo pectine diligenter

b. iij.

De vita sana

et moderate pectus caput fronte cervicē vsusque
tagies pectine ducto. Tū cervicē panno a superiori
perfrica. Demū reuersus ad meditandū, duas isup
horas aut saltē horā vnā studio dedicato. Produci
vero nō nunquā radia possunt: sed aliquanta interdū
intermissiōe facta ad horam vsq; ad meridianam
Quin etiā interdū quis raro nisi cibū interi cogan
tur assumere post meridiē circit̄ horas duas. Solei
circa ortū potens est potēs r̄ i medio celo: in plaga
quoq; illa celi que mediū prime sequit̄: quā nonas
astronomi vocāt et sapiētie domū sol maxime gau
det: quoniā vero poete oēs Phebum musarū sciētis
rūq; ducē esse volunt merito siquid alti⁹ excogitā
dū est his horis potissimū cogiteē si muse querende
horis eisdē. Phebo duce querant. Relique em̄ ho
re veterib⁹ alienisq; legendis poti⁹ q̄ nouis ppiū
q; excogitādis accomodare vidētur. Semp autem
meminisse debem⁹ qualibet hora semel saltem pau
lis per remittendam esse mentis intentionem. Cum
enim ob intentionem eiusmodi spiritus resoluant
tur merito si nunquā cesses tendere lētus eris. Dū la
boras aīo interim corpe conquiesce. Mala est defa
tigatio corporis: peior animi: vtriusq; simul pessia
oppositis hominem motibus simul distrahens vi
tamq; disperdens. Deniq; haud vltius meditatio
procedat q̄ voluptas. Potius vero citra.

¶ Quomodo sit vitanda pituita.

¶ Perere preciū fore videt̄ q̄ noxia litteratis
esse dixim⁹ repetere breuif atq; remedia
singulis adhibere. Ergone pituita nimis
augeat̄ exercitatione quotidie stomacho

De vita sana

ferme vacuo bis vtendū: nūq̄ tñ laboriosa: ne acutē
spūs dissoluātur: excrementa diligentissime ab oib⁹ me
stib⁹ expurgāda. Sordes a corpis toti⁹ cute | capi
tis p̄cipue tū lotiōe tū frictiōe penit⁹ abstergēde. Et
tāda alimēta frigida nimīū: atq; nisi obliterit atra
bilis ēt hūida: oīno q̄ pigula | virulēta: viciosa: vni
cta: glutinosaq; sint: v̄l q̄ facile putrescere soleāt. Si
stomach⁹ v̄l natura vel etate sit frigid⁹: aut dimittē
dus oīno: aut certe minuēdus aque⁹ pot⁹. Moderas
tus cib⁹ sit oportet: sed potio moderatio. Habitatio
alta a graui nubiloq; aere remotissima. Tū ignis: tū
calidi odoris vsu humiditas expellēda. Prohiben
dū frigus a capite: maxie vero ceruice atq; pedib⁹.
Adultū ei obest igenio. Prodest moderat⁹ vsus aro
matū in frigidiorib⁹ epulis: nucis muscate p̄serti ⁊
cinamomi et croci. zinziberis quoq; cōditi mane sto
macho vacuo: quod sensibus etiam ⁊ memorie ma
xime prodest.

¶ Qua ratione vitanda sit atra bilis.

Aximā vero illam quā in superioribus de
testabamur atrā bilem hec augent. Cras
sum turbidumq; vinum. p̄cipue nigrū.
Cibi duri: sicci: falsi: acres: acuti: veteres
v̄sti: assī: fricti: carnes bouis. ⁊ leporis: caseus vet⁹ ⁊
falsamenta legumina: p̄cipue faba: lenticula: me
longia: eruca: brassica: sinapis: radícula: allium ce
pa: porrū: mora: cariote: ⁊ quecūq; calefaciūt vel frī
gefaciūt simul atq; desiccāt et oīa nigra: ira: timor:
mia: dolor: ociū solitudo: et q̄cūq; visū ⁊ olfactus au
ditū offendūt: oīm vero: maxime tenebre. Proterea
exiccatio corporis nimia: siue longis nata vagilijs
b. iij.

De vitalana.

siue multa mētis agitatione | vel cura | seu frequēti
cōitu: vsuq; reꝝ calidarū mltū atq; siccarū: seu imo-
derata quadā deiectione atq; purgatione | v'l exercita-
tione laboriosa | v'l inedia: siti | calore vel siccioꝝe vē-
to vel frigore. Cū hō bilis atra semp siccissima sit |
frigida quoq; | licet nō eque | huic certe resistēdum ē
rebꝝ quidē modice calidis: humidis vero q̄ marie.
Cibis elixis assidue: q̄ coquantē facile: ⁊ subtiles gi-
gnāt sāguinē atq; clarissimū. Sy interim vt roma-
chi ⁊ pituite ratio habeat: p̄de atq; bilis atra | epu-
le cinamomo ⁊ croco ⁊ sādalis cōdiantē. Cōferunt
semina peponis / atq; cucumeris ⁊ pinei nuclei ablu-
ti. Cōueniūt lacticia oīa. lac caseꝝ recēs: amigda-
le dulces. Cōueniūt carnes auiū ⁊ pulloꝝ galinace-
oꝝ: quadrupedūve lactentiū: oua forbilia marime
⁊ ex mēbris animalū cerebellū: dulcia mala: pyra:
p̄fica: pepones: pruna damascena: atq; similia. Cucur-
bita rite cocta. herbe humide | nō viscosē. Cera-
sia hō sicꝝ: vuas minime laudo. Mauesā hō ⁊ satie-
tatē valde detestor. Nichil aut aduersus hanc pestē
valentiꝝ est q̄ vinū leue: clarū: suaue odorū: ad spūs
p̄ ceteris p̄spicuo s generātos aptissimū. Mā vt pla-
toni ⁊ Aristoteli placet | hic humor | hoc vino nō alit
mollit atq; dulcescit ⁊ claret | q̄ v'l lupini aqua p̄fusi
vel ferrū flāmis accēsū. Verū q̄tū eiꝝ vsꝝ spiritibꝝ ⁊
ingenio prodest | tm̄ nocet abusus. P̄terea ifunde-
re aurū v'l argētū maxime ignitū | eozūq; folia in po-
culis v'l in ipso iure p̄desse cōsentaneū ē atq; aureo
vel argēteo vasculo bibere | cibosq; sumere. Itē per-
utile ē | si sepe stomacho vacuo liquiritie succus de-
gluciat: Succꝝ quoq; punici pomi dulcis: atq; dula

De vita sana.

eis arācei. Cōducit nō mediocriter suaues odores
tempati maxime: at si regnat frigus | ad calidū decli
nātes sin dominef calor: iuergentes ad frigidū. Tē
perādi sunt igif ex rosis: violis: myrto: cāphora: sā
dalis: aqua rosacea: que frigida sūt. Rurs⁹ ex cina
momo: citro: arāceo: garofilis: menta melissa: cro
co: ligno aloē: ambra: musco q̄ calida. Verū flores
psūt imprimis et folia citri: siue arancei: odozaq; po
ma: sed maxime vinū. Odores h̄mōi put cuiq; ue
nit: znarib⁹ hauriendi sunt: zpectori atq; stomacho
admouendi. Odores vero calidos multū siccosq; si
soli fuerint z cōtinuū nō pbamus. Tenēdus ore ia
cintusq; animū vehemēter exilarat. Hierobotanus
quoq; scisarea siluestri stū cibo tū odore pfert. Bu
glossa rursus: bozrago: melissa: horumq; triū aqua
Rursus lactuca: endiuia: vna passula: lac amigdali
nus mēse familiarissia esse debēt. Fugiēd⁹ aer | aut
feruēs aut glacialis nimium | aut nubilus. S; aer
tēpatus serenusc; liberrime admittend⁹. Mercuri⁹
Pythagoras | plato iubent: dissonantē animū vl
merentē cithara cantuq; tam cōstanti q̄ cōcinno cō
ponere simul atq; erigere. David at poeta sacer psal
terio psalmisq; salutē ab insania liberabat. Ego ē
si modo infima licet cōponere sūmis | q̄tū aduersus
atre bilis amaritudinē dulcedo lyre cautusc; vale
at: domi frequē experior. Laudam⁹ frequentē aspe
ctū aque nitide: viridis: rubeve coloris: hortozus:
nemozusq; vsū: deābulationē secus flumia: p̄q; ame
na prata: suauē equitationē | quoq; gestationē: na
uigationemq; lenē: valde probamus. S; varietatē
imprimis. facilesq; occupatiōes diuersasq; negocia

De vita sana

Non molesta: assiduâ hoim gratiosorū cōsuetudine.

¶ Cura stomachi.

Sequitur vt curam stomachi diligentissi-
mâ habeamus: ne nauseâ cruditatem ve
adducat vnq̄ satietas | caputq̄ offēdat.
Bis cib⁹ quotidie sumēd⁹ ē | ⁊ modicus
atq̄ leuis cinamomo | mace | nuce musca
ta moderate cōditus. sēp tamē siccus cibus pondere
alimēta mollia potūq̄ exuperet. nisi forte atre bilis
siccitatē admoduz vereamur. Famē (si cōmode fieri
potest) cibus | sitim potus expectet. Quiditas vtriusq̄
sup̄sit mense. fastidium et saturitas procul absint.
Abstinentiū ab his que ob nimiam humiditatez vel
virulentiam et vinctam viscosamq̄ materiam stoma-
chum relaxando debilitant: vel etiā frigida aut cali-
dissima sunt: aut ppter duriciam egre coquūtur. Et
que talia sunt | vt diu post mensam palato sapore red-
dant mollestiozem: siue inflent: siue caput multis va-
poribus impleant. Ab ilibus imprimisque facile vlt
extra aluum vel in aluo putrescant. Dulces saporēs
aut acres si soli sint in nullo pacto probamus. S; dul-
ces acri quodam vel acuto vel sicco volumus tēpe-
rari. Basilix ⁊ menta sicca: salvia recens: vne passu-
le: cidonia poma cocta | condita sacharo: cicorea: ro-
sa: corallus. Lotus capparix ⁊ aceto cōditus stoma-
cho amicissima sunt. Mala preterea punica sapore
nter acidum dulcemq̄ medio: et omnino quecumq̄
in moderate arida sunt et aliquantulum austera: que
medici stiptica vocant: siue que aliquantū acuta sūt
vel salsa | vel aromatica. Adirobalani aut omnia su-
perant. Vinum quoq̄ rubeū potius q̄ albuꝝ sapore

De vita sana

quasi paululū subamaro: ac nisi caliditas vel destilatio aliter postulauerit optimus erit merū bibitū paulatim. Omnino aut liquidiores epule prius sumende quā duriores. sumpto vero cibo cōuenit coriādrū: pomūq; ciboniū conditū sacharo: mala punica & pyra austera: nespīle quoq; et persica. sicca atq; similia. Abandere vero oportet: ante quā deglutiā singula exactissime. Fouēdus stomachus: si oportet extrinsecus: mastice: rosa mēta. coralo. Lauēdū ne post cibū: duabus aut tribus primis horis vel cogitationē difficili: vlt̄ lectioni sedulo icūbamus. Necessarie forsā erūt hore vacatiōis quattuor: si cibus potus vberior fuerit aut cibus durior. Malū est cibo potuue ventrē extēdere: pe simū stomacho sic extēto difficilia cogitare. Aut igitur nutrimentū sume leuissimū aut sumpto: vaca: donec quasi cōcoxeris. Nequod miendum post cibū meridie: nisi maxima cogat necessitas. Atq; id quod nō prius quā horas duas vigilauerim. Nocte tñ sumpta cena: hora vt videt vna vigilie sufficit. Coitus stomacho pestilēs: p̄serti si vlt̄ saturostati: vlt̄ exuriēte cōcūbas. Scio meret stomachus exercitatiōe gaudet: nisi dū cibo sit plenus. sumpto cibostatī modice deambulādū: mox vero sedendum.

¶ De his que fouēt mēbra precipua vires spirital̄.

Sed iam prestare videtur: vt nonnulla ex medicorum officina in medium producamus: que stomachi: cordis: cerebri: spiritum ingenū: vires vel seruent itegras: vlt̄ restituant: ac si vel pituita vel atra bilis excrescat: vel imineat nausea: longe appellāt. Omnes sine p̄troversis medici p̄senserūt: nichil esse salutariū tiriaca

De vita sana

fouendis confirmandisque tum singulis membris et viribus tum spiritibus atque ingenio. Huius igitur in primis utemur drachma dimidia aut saltem drachme tertia parte bis qualibet hebdomada hyeme et autumno: sed estate atque x̄e semel vel sola vel si placet frigidis humidisque temporibus cum pauculo mero claro: suavi: temporibus vero calidis: siccisque: praesertim si natura vel etas sit calidior: cum aque rosacee duabus vncijs aut tribus: stomacho. s. vacuo: sex aut septem horis ante cibum. si tiriaca desit: dabimus mitridatum. s. ubi tiriaca mitridatumve sumimus eo die ab omni re calida penitus abstinendum. ac si estas aut ver fuerit: frigidis est utendum. Secundo vero loco eadem in causa praeparat ab omnibus aloes: rite electa atque lota. Sume mirobalarum chebularum drachmas duas: rosarum purpurearum: sandali rubei: emblicarum: cinnamoni: croci: corticis pomi citri: beem: melisse: id est citrariae: singulorum drachma vna: aloes electe riteque ablute drachmas duodecim. Ex his confice pilulas optimo mero. Quibus hebdomada qualibet semel utaris diluculo: eo. s. pondere: quod nature tue conveniat. Estate quidem cum aqua rosacea: alias vero cum vino. Quibus autem diebus neque tiriaca neque pilulas assumes utere confectioe eiusmodi mane atque vespe duabus: aut tribus ante cibum horis. Sume cinami electissimi drachmas quatuor: chebularum mirobalarum duas et totidem emblicarum: croci: rosarum purpurearum drachma dimidia: sandalorum rubrorum drachmas duas: corallorum quoque similiu drachma vna Sachari albillimi quantum saties est. Funde sacharum aqua rosacea atque succo citri vel limonum: equalibus videlicet portionibus. Coque suaviter. Deinde adde musci tertiam drachme partem

De vita sana

atq; vmbre tantūdem. Demū confice bolos solidos quos morsulos vulgo nominant auroq; inuolue.

Trta hęc xp̄i eo vsu quo prescripsim⁹ experti sumus tiriacā z aloē ita (vt diximus) temperatā cōfectio nēq; illā singulis cōferre mēbris z viribus spiritalibus: acuerē sensus atq; ingeniū: memoriā confirmare: pituitā quoq; z bilē atq; atrā bilē illis pilulis facile vt educi vel emendari. Preterea etati cui libet z nature trta q̄ diximus familiarissima iudicantur.

¶ **Medicine contra pituitam.**

¶ **S**i aduersus exundantē pituitā acrius pugnandū fuerit: pilulas auroz ex hierapicra galieni: vel quas Mesues elefāginas nominat: dabimus. s. quot z quotiēs oportuerit vt etiā in robustiore natura pilulas ex hiera atq; trociscis agarici pari portione cōpositas semp̄ ho cū melle rosaceo liquido atq; oximelle: aqua q; maratri. i. feniculi. Qui certe syrupus in pituita digerēda etiā añ pilulas atq; post eas maxie pdest.

Si vna cū pituita ceteri q̄ hūiores turpēt: pilulis ex reubarbaro mesues: vel pilulis q̄ sine q̄bus a posteriorib⁹ nūcupantē: oportune purgabim⁹. Omnē ho vehemētē repētinaq; deiectionē purgationēq; penitus detestamur. Hā stomachū corq; debilitat: spūs multos exhaurit: cōfundit hūiores: spūs fumis humorum fuscis obtenebrat.

¶ **Distillatio.**

¶ **M**si caput propter pituitā distillationibus fluctuat: qñq; hora somni aliquot ex pilulis quas mō descripsimus: dabimus. Iubemus preterea ea hora et alijs thus sepe mādere. Hā mirifice distillationib⁹ z sensibus

De vita sana.

oibus memorieque succurrit. Rursus muscata nux & tiriatica ore retenta probantur. Maiora quoque amara cum nominantur vel eius aqua adnota naribus vel infusa. Post cibum vero alimentorum fumus coriandro cidoneisque coarcebimus.

¶ Dolor capitis.

Si caput sepe doleat humore gravatum frigido preter illa que narravimus perfectionem illam quam diambiam nominant vel diacori vel plisarchotico tenere ore iubebimus. Quinetiam masticen sepe mandere. Preterea linire frontem tempora ceruices maiorane feniculi rute folijs una cum oleo rosaceo tussis. Similiter aloes aceto oleo aquaque rosaceis perfecte diluta.

¶ De cura visus.

Si oculi caligant neque rubent tameneque aliud prebent vllius caloris indicium tunc sane colliriū ex aqua feniculi maiorane celandonie rute adhibito croco et antimonia confert. Sed aqua huiusmodi prius dēstiozi panno est exprimenda. Nihil tamen admoueas oculis nisi antea pilul lucis sepe purgaueris. at si caligantes oculi rubent subito pilul ex fumo tre compositis purga. Hoc colliriū ex aqua rosacea et sacharo pdest. Nonnuquam vero albumine oui tutia lacte aiectis exprimū opitulat. Sino autem quotidianus vsus maratrivisu seruat et acuit. Semē quidem eius frequēter ore tenere oportet folia vero comedere. Trifera minor a De suedescripta optima ē. Optimū quotidie vacuo stomacho miro balanū chebula condita sumere: atque ea non nihil panis ex sacharo maratroquin pulueres

De vita sana

ducto compositi. Quod insuper ingenio in mirum modum: ac producente vite pdest. Eufragie quinetiam vsus oculis est singulare p̄sidiū. In omni vel dolore capitis vel caligine oculorum diuertendi sunt retro vapores: frictionibus cucurbitulisq;. Et si calor in causa sit: sanguisq; abundet: hirūdines cervici: et hūeris adhibebimus.

¶ De gustu instaurando.

 Tomachus sepe litterarū studiosi gustus fere oēm amittit: si id pituite vitio incidit: quod acidus oris sapor vel salua m̄ta et glutinosior idicat: postq̄ aluū subduxeris medicinis quas supra narrauim⁹: aromatico rosaceo utere. s. sacharo rosaceo mixto melle q̄z rosaceo cū cinamo. Solo etiā vel zizibere cōdito vel mente syrupo. Sed imprimis tiriaca. Si autem bilis copia forte contigit: quod quidem os amarū ostendere solet: similiter post purgationes et aloe: sicut diximus preparata: vel reubarbaro: assu-me vel triasandalum vel orizacharā et sacharo aceto albo et vino acrioris punici mali p̄positā. Mel persica: pyrave: siue cōdita: siue syrupo p̄fecta: sicut **De** suis docet: vel nostram eiusmodi cōfectionē gustui saluberrimā. Sume sachari rosacei vncias quattuor: diamarenati vncias duas diacitonitem tantūdem scz vncias duas: mirobalanorum chebularū semuntiam: amblicarum tantūdem Sandali rubei corallī rubri utrosumq; eque drachmam dimidiā. Si de isup iuleb ex succo citri vel limōis tres vncias aut duas. Quod si stomach⁹ debilis ē et rigidus: adijcebuscinami drachmas. Hisq; cibū duob⁹ horis vtēdū.

De vita sana.

Nauseā sēp ab utroq; natā hūore tollit diacitoniē
et vſas capparū cū aceto itē pot^o modic^o ieiuno ſto-
macho albi aceti roſacei ſi duplo ſachari pondere
miſceatur Ruſus mēte ſyrup^o atq; abſinthij. itē in
mēta vel aceto cōdita vel acido mali punicī ſucco
diluta.

¶ De exacta atre bilis cura.

Verum miſſa hec tanq̄ leuioza iam facia-
mus: atq; ad id qđ piculoſiſſimū eſt reuer-
tamur. ſ. ad atrā bilē: q̄ quotiens abōdat
et furit cū corpus totū tum vel maxime
ſpiritum quaſi quoddā instrumentū ingenij ip̄m q; i-
geniū z iudiciū labefaciat. Prīmū i ea curāda p̄ce-
ptū ſit vt docuit Galien^o ne repēte illā inducere cō-
tēdamus: ne forte pte ei^o liq̄diorē ſubtiliozēq; ſub-
ducta reſiduū dē ſi^o admodū ſiccioſq; reſideat: ſ; pau-
latim molliat digeraſq; pariſ atq; educaſ. Scdm
vt iterim tā cibis humidiorib^o q̄ lauacris dulcib^o
et modicis vnguētisq; ſilibus caput z corpus totuz
ad ſummū pro virib^o humectet: ea in cautiōe ne vſ
deſtillatio irritet vel curuaſ ſtomachus aut iecur
vel meatus corpis obſtruanſ. Tertiu^o vō: rid quidē
maxie neceſſariū: vt cōtinue cor foueaſ robozēq;
rebus congruis ptim itus acceptis ptim extra pe-
ctoz: naribusve adhibitis. Aſpiciant quoq; z audia-
tur: odozē z cogitēſ aſſidue que oblectēt. Cōtra-
ria vero longius arceantur.

¶ De ſyrupis

Multa quidē a multis aduerſus hunc hu-
morē p̄poſita ſunt. Ego autē in preſentia
tria q̄dam remedioz ḡna e plurimis aſ-
ferā clectiſſima oim atq; tutiſſima acce-
pta: p̄mū a p̄ſciſ deinde a recentiozibus confirmā

Dee vita sana

ta iterdū etiā a nobis ad vsū n̄rūm accōmodata.
In primo est syrūpi optimi cōpositio in sc̄o pilule
pbatissime: i tertio electuaria saluberrima. In istis
bus oportune adhibitis melācolic⁹ humor molliē
et digeritur atq; soluitur: spūs acūnē ⁊ illustranē:
fouetur īgeniū mēoria cōfirmat. Syrupus ē h̄mōis
Sume boraginis buglose: florūq; vtriusq; melisse:
capiloz veneris: indiue violaz: cuscute: polipodij:
sene epithimi. singuloz quātū manu capiē. Pruna
damascena nūero viginti: odora pama nūero decē:
passularū vnciā vnā: liq̄ritie vntiā dimidiā: cīnamis:
sandali rubricorticū citri: singuloz drachmas tres:
croci drachmā dimidiā. Coquant̄ in aqua oīa p̄ter
epithimū ⁊ aromata donec ps tertia consumat̄. De
coctio expressa post: cū sacharo iterū ⁊ epithimo mo-
derate coquat̄. Postremo ifundant̄ aromata scilicet
cīnamū atq; crocus. Huius syrūpi auroza cale-
facti vncie tres bibātur: simulq; vncie due aut tres
aque buglose: atq; vna cū his ex sequētibus pilulis
accipi debent due saltē: ac plures put cuiq; cōuenit
eo scilicet pacto vt alius quodie paulum moueat̄.

¶ De pilulis.

Pilularū vero quātum ad p̄positū spectat:
duo sunt ḡna: alie delicatis congruūt: ro-
bustioribus alie. Prime auree siue magi-
ce nominari possunt: p̄tim magozū imita-
tione: p̄tim. nostra inuētione sub ip̄o iouis venerisq;
influxu cōposite q̄ pituitā: bilē atrā bilē educūt ab-
sq; molestia: singula mēbra corroboraūt | spūs acūnē
⁊ illumināt. Ita eos dilataūt: ne constricti mēstitiā
pariā: ⁊ dilatiōe ⁊ lumie gaudeāt. Ita rursus ita

De vita sana:

biliūt ne extensione nimia euanescaūt. Sume igit̃ au-
ri grana duodecim maxime folioꝝ eius si pura sint
thuris myrre croci ligni aloes cinami corticis ci-
tri melisse serici crudi coccinei mēte been albi beē
rubei singloꝝ drachmā dimidiā: rosarū purpurearū
sandalī rubri coralli rubri mirobalanoꝝ triū. s. em-
blicarū chebularū indarū singloꝝ drachmā vnā aloes
rite ablute tātūde quātū cūctoz pōdus. Confice pilu-
las inero q̃ electissimo. ¶ Sequūt̃ pilule ad soluēdā
melancoliā aliquanto validiores verūt̃ minime vio-
lente Sume peonie mirrhe sticados arabici melisse
se thuris croci mirobalanoꝝ triū scz emblicarū che-
bularū indarū rosarū singuloꝝ drachmā vnā. Cro-
ciscoꝝ agarisci polipodij sene lapidis lazuli loti ri-
te et p̃parati Lapidis armeni affecti similis drach-
mas tres singuloꝝ. Aloes lote vncias duas vino p̃-
fecta pilulas cōfla. Si cū melāc- liā manifesta cali-
ditas dñetur / q̃ in hac cōpositiōe sunt frigida: ad ter-
tiā isuper pōderis sui ptē augēda erūt. Has pilulas
vt l̃rarū studiosis cōuenit grecoꝝ: latinoꝝ: arabūq̃
imitatiōe cōposui. Holuiho fortioꝝa miscere. Quis
le veratrū. quo Carneades phanaticus vtebat̃. Ai-
ris enī l̃ratistm̃ vel paulo firmioribus cōsulo: q̃bus
nihil pestilēti⁹ est q̃ violētia ideo p̃termisi pilulas i-
das: lapidisq̃ lazuli vel armeni notas: et quā cōposi-
tionē hierologodion appellāt. Si deniq̃ decet sim-
plicioꝝe p̃positionē inferere: qua ego familiarit⁹ vtoꝝ
Sume aloes lote vnciā vnā: mirabalanoꝝ emblica-
rū atq̃ chebularū: vtriusq̃ pariter drachmas duas
masticis drachmas duas: duas quoq̃ rosarū p̃fertī
purpurearū confice pilulas vino. Proinde pilulis

De vita sana

aut his aut illis. ex his scilicet quas probauimus: nemo vnq̄ solis vti debet: ne forte nimium excicetur. Quod quidem in melancolia pessimum est: immo vel vna cum syrupo: quem secuti partim Desue in partim gentilem Fulginatam supra descripsimus: vel cum vini odori leuis vncia vna siue duabus siue tribus vt cuius conuenit: aut cum aqua mellis et passularum atque liquiritie. Aut sicubi caliditas dominatur cum iuleb violaceo aqua et violacea. Omnino autem consulo litteratis quicumque ad atram bilem sunt priores: vt hac purgatione his quolibet anno: vere scilicet autumnoque vtantur: diebus quindecim continuis vel vngiti. pilulis scilicet cum syrupo atque similibus. Quicumque vero paulominus huic morbo obnoxij sunt: sat habebunt si pilulas primas aut vltimas toto anno sumant: semel hebdomada qualibet: estate quidem cum iuleb vt diximus: alias vero cum vino.

¶ De medicina liquida.

Meminisse vero oportet: vbi maximum in exciccatione periculum imminet: purgare tamen necessitas cogit: oportet etiam esse pilulas intermittere: atque in ipso syrupo vel simili quada decotione facta in aqua buglosse: quando purgandum est: interdum infundere diascene vel diachartholiconis vel triphere persice vnciam vnā aut saltē dimidiā. Quod si vel corpus robustius sit: vel asstrictior et durior aluus eddere electuarum hamech drachmā vnā aut duas. Utilis quoque hic est confecta cassia vtilior manna. Nec omni melancolie species conueniunt: sed illi maxime que adustione creatur. In autem melancolia naturalis sit: proueniunt quod est: vexp̄cipu

c. ij.

De vita san:

si in syrupo addatur polipodij portio dupla vel tripla: sicut liquiritie: crociq; & passulaz. item medicine addant mellis, rosacei liquidivncie due. Quotiens vero syrupo sumendus sit in superioribus diximus. sed medicina cum ipso ter viginti diebus sumenda erit. Aeruz si melancolicus nullus humor appareat tamen vero complexio melancolica. s. frigida membrorum qualitas atq; sicca. memeto ducere alium vel mittere sanguinem minime expedire. Sed reliqua duntaxat facere reliqua vel diximus vel dicemus. Presertim quecumq; ad corpus pertinet mediocriter calefaciendum atq; magnope humectandum. spiritusq; quoad fieri potest illuminandos. fouendosq; membra. Ubi vero ipse atre bilis humor exundat non in ad facimus tamen corpus atq; humor: sed etiam solvimus alium ea cautione qua diximus nunquam vero vehementer. Siquidem plato in timo nos monet diuturnum morbum: qualis est melancolicus: non enim valentibus medicamentis atq; molestis pharmacis irritandum.

¶ De sanguinis missione

Sunt nonnulli in sanguine mittendo audaciores: quos medici sapientes admodum detestantur. Nam sanguis est atre bilis temperamentum: spiritus fomes: vite thesaurus. Solum vero ubi abundantiam sanguinis indicat: vel profusio risus: audaciaq; & confidentia multa: vel color ruber venarumq; tumor mittere sanguinem libenter quando res postulat debemus e vena lienis sinistri brachij lata quadam incisione quattuor uncias mane vesperi totidem. Deinde paucos post dies: saltim septem ad summum quattuordecim: tum frictione quadam asperiore: tum admodum hirudinibus: quas sanguisugas nominant.

De vita sana.

mariscas irritate: vt sanguinis vncie tres aut quatuor inde distillent. Hec ambo robustioribus tantum facienda videntur. Debiliozib⁹ vero si necessitas postulat mariscas solū sicut docuimus irritare s; neq; ventrē medicinis soluere neq; mittere sanguinem licet: nisi prius clysteribus pinguib; mollibusq; lenieris. Atq; hoc sit in melancolica natura cōmune preceptum: dandā esse operaz vt si oportuerit: eiusmodi clysterib⁹ frequētatis venter inferior lubricus semper sit atq; purgatus.

¶ De electuarijs.

Equuntur electuaria quibus laudo equidem quod rasis exilaras appellauit. Preterea qua in libro de virib⁹ cordis auicenna componit: sed multo magis quod mesues ita describit. Sume crudū sericū colore coc-

cineo nuptinctū pandere librā vnā. Id merge succo pomorū dulciūz suauiter redolentiū: atq; succo buglosse: aquaq; rosacea singulorū librā vnā post quatuor et viginti horas totus id coque suauiter donec aqua rubeat. Deinde extrahe sericū atq; insup exprime diligēter. Infunde mox sachari candidissimi cētū et quinquaginta drachmas: coque rursus donec quasi mel spissetur: amoue tunc ab igne: atq; infunde dū calet ambre crude diligēter concise drachmas sex vt liquecat ambra pmitte postremo adde his puluerē eiusmodi. Sume ligni aloes crudi: cinnami: vtriusq; eque sex drachmas. Lapidis lazuli rite abluti drachmas tredecim. Anionū. i. albarū margaritarū drachmas duas. Auri veri drachmā vnā. Musci electi partē drachme dimidiā. Dantur ex eo cum vino drachme due vel vna mane ac vespere ante cibum trib⁹

c. iij.

De vita sana.

aut quattuor horis. Id michi preteris valde placet.
veruntamen pro etiam diamuscum in es dulcem: compositio-
nem geminarum: modo cum aqua rosacea estumantur.
Laudare quoque mirifice quod est a Petro ebanesiphilo-
sopho summo constat: nisi ipsemet ex eius immodi-
co vsudilatatione exhalationem spirituum nimiam for-
midaret. Quamobrem duo quedam super excogitavi
tutissima: atque obtemperacionem suam cuilibet tem-
pori etati nature convenientissima. In quibus miscetur
utile dulci. Que tantum nutriunt quantum fouent et ro-
borant. Preterea spiritui et ingenio tantum stabilien-
do quantum acuendo et illustrando convenient. Sume
sacchari rosacei uncias quattuor: sacchari vna cum flo-
ribus buglose compositio uncias duas. Corticis pomi
citri saccharo compositio unciam unam. Chelidoni
uncias duas. Cinnami electi drachmam unam. Sandali
coralli scilicet utriusque rubri. Item serici coccinei crudi con-
cisi: croci margaritarum singulorum drachmam dimidiam
auri argenti singulorum tertiam drachme partem: ambre
musci utriusque grana duo. Funde omnia simul succo ci-
tri vel limonis saccharo cocti. ¶ Sequitur perfectio altera
aliquanto salubrior certe multo suavior. Sume
mandalorum dulcium quattuor uncias: nucleorum pineorum
scilicet ablutorum diei unius spacio: seminum cucumeris
utrorumque pariter uncias duas. Sacchariduri quod can-
dum, ircanum idem vocant quattuor uncias. Sacchari al-
terius sed albissimi libram unam atque dimidiam. Funde
cuncta hec aqua rosacea atque limonis et citri in qua
extinctum fuerit ignitum aurum et argentum: simul coque
suauiter. Demum adde cinnami: been rubri: sandali
rubri: coralli similis singulorum drachmam unam

De vita sana.

Margaritarum nitidissimarum / croci / serici / crudi /
coccinei minutissime attriti / singulorum drachmas
dimidiā. Zuri / argenti / vtriusq; grana duodecim. ia
cinti / sinaragdi / zaphiri / carbūculi / singulorū tertiā
drachine partē. Si cui vero desunt aureū / argentum /
ambra / muscus / p̄ciosi lapilli / cōfectiones ille etiam
p̄desse multū sine his poterunt. Quarū tres potissi
mū eligo vnā scz **M**esues quā recē sui. duas vero no
stras quas modo descripsi. Quo vero pacto his
vtendū sit: superi⁹ satis exposuimus: si quis aut sim
plicius aliquid appetat / oībus tamē accōmodatum
hic citri pomū p̄fecte maturū: integrū p̄fecte cōtun
dat: multoq; sacharo et multo rosarū succo adhibito
coquat: coctū vero modico cīnaino crocoq; cōdiat.
Aut aromatico rosaceo vta^r sic tempato: sume aro
matici rosacei vnciā vnā sachari rosacei. sachari dia
buglossati: vtriusq; vncias duas: aut similiter misce
at diamascum. Quamq; enī duo hec non sint simpli
cia: tamen facile satis habētur: ac si caliditas timea
tur: diaprunis: et sacharum violaceum adiungātur.

¶ De nimia vigilia.

Sepe melancolicis presertim litteratis ac
cidere solet: vt nimium exiccato cerebro
vigilijs longis extenuētur. Quoniam ve
ro nihil arrebilis mala magis auget q̄ lō
ga vigiliatāto malo oī studio succurrēdū
iō lactucas p⁹ cibos alios edāt vna cū pane modico
pauculo croco vinūq; purū sorbeāt p⁹ lactucā neq; vl
tra horā lucubrēt. Cūq; se dormitū p̄ferūt p̄fectiones
eiusmōi sumāt In q̄ semis papauer / albi vncie due sit
Seminis lactuce vncia vna. Anomni croci. s. vtriusq;
c. iij.

De vita sana.

pars drachme dimidia: sachari vncie sex. Dilue & coque oia simul syrupo papaueris. Edant huius drachmas duas simul & nō nihil syrugi papaueris gustent aut vini. Illinias eis frontem tēpora & oleo ex violis: & reūfare adiecta cāphora. Et lacte oleo & amigdalino atq; violaceo. Odozē croci: & cāphore putaminū & dulcis malī narib⁹ admouebis. Acceti insup modici sed aque rosacee plurime. Sternes quoq; lectū plātarij folijs frigidarū. Aures graui uibus cātibus sonis & delinies. Humectabis sepe caput eiusmodi lauacris scz aqua ī qua cocta sint frusta papaueris: lactuca: portulaca: malua: rosa vitis salicis: arūdinū & folia: addita comomilla. Balneis quoq; dulcib⁹ ex reb⁹ eiusmodi: sepe tibiē: brahia & sepe totū corpusest humectādū: lac insup bibere mīxtum sacharo scz stomacho vacuo si modo stomachus optime tolerauerit maxime pdest: humida hec melācolicis etiā si satis dormiāt mirifice pferunt. Memorto lac amigdalinum mense familiarissimū esse debere.

¶ De hebetudine atq; obliuioe.

Necidit vero nōnunq̄ vt studiosis vlt quia sedulo inclinato capite legant vel scribāt vel qz ocio nimio torpeant: pituita q̄dam viscosior vna cū frigida nimis melancolia caput occupās grauet atq; hebetes obliuiososq; efficiat. h̄is ergo caput exonerādū est h̄is remedijs que alias diximus pituite cōuenire. Sin minus illa suffecerit ad pilulas indas & cochias hieralogo: dionq; cōfugito. Preterea ad hierā diacoloquintidos vlt archigenis vel andromaci vlt theodotiōis Aut ad pilulas iudei quas Mesues in caplode ca

De vita sana:

pitis dolore describit. Quod si natura etasve frigidior sit: nec etas obstiterit. p^o pugatiōe vtere cōfectiōne illa anachardina: quā mesues sapientū pfectiōnē noīat in reantidotario. Rursus anachardina illa: quā in caplo de obliuioē ex sētētia filij zacharie recenset. Da sūmo mane drachmā vnā: sed qui eam sumit ab ira: coitu: ebrietate: labore: rebusq; calidis eo die p̄sus abstinēat. hec quidē aduersus hebetudinē obliuionēq; valentissima sunt. Et vero si familiaria magis optes: da zinziber sacharopditū. sed modico thure mixtū: qd̄ sēlib^o z mēorie magno pdest: p̄serti his adiectis scz melle anachardi: melle chebularū: achoris: ciperis: ambra: musco. Prodest etiā de ambra pilis archoticon: diachori. S; hec ore diutius retinēda: naribus etiā z auribus infundēda. Odo: qd̄ thuris amaraci maratri nuci: muscare rute: garofilozū pdest nō mediocri. Memēto tñ tiriaca in his atq; sēlib^o quē admodū ab iitio dixim^o nulli vnq; remedio postponēda. Propterea hebetibus obliuiosisq; tpa z ceruicē vinctiōe cuiusmōi vnge. sume olei sambucini vnciā vnā: olei debē vciās duas euforbij vnciā dimidiā: castorei quoq; tātū dē. Perfricabis brachia: crura: ceruicēq; vehementer. Ac si op^o fuerit ceruici cucurbitulas admouebis. Verticem preterea capitis amaraco: thure nuce muscata tunsis operies atq; fouebis.

¶ Corporū qd̄ sp̄m cura: icorpozeū hoc cole: vitatē deniq; venerare. Primum medicina pstat

Scd̄ disciplina moral. tertium hoc religio. Et hoies veritatē cupidi tāta medicorū diligētia corpozeū sp̄m curare debent: ne

De vita sana

forte oīno neglectus vel impedimēto fit: vel inepte seruiat q̄rentibus veritatē: multo p̄culdubio diligētī⁹ incorporeū sp̄m. i. intellectū ipsū discipline moralis institutis colere decet: quo solo veritas ip̄a cū sit incorporea capiē. Mesas enī est solū animi seruū. i. corp⁹ colere: aīn vero corp̄is dñm regēq̄ negligere. Presertim cū Magoz platonisq̄ snia sit: corpus totū ab aīo ita p̄dere vt nisi aīn⁹ bñ valuerit: corp⁹ bñ valere non possit. Qua p̄pter medicine auctoz Apollo nō hippocratē q̄uis ex sua stirpe gentiū: sed socratē sapiētissimū iudicauit. Quippe cū q̄tū hippocrates corpori: t̄m socrates aīo sanādo studuerit: q̄q̄ qd̄ tētauerāt illi: solus r̄ps effecit. Proinde si mentem nostram optimus colere motib⁹ a socrate idcirco inbeamur: vt lucē veritatēq̄ a nobis nature īstinctu q̄litā serena mēte facili⁹ assequamur: q̄to magis veritatē ipsā diuinā ip̄zūnis religione facta fas est venerari. Ad quā q̄rendā capiendāq̄ nō aliter creata mēs est q̄ ocul⁹ ad lumē solis p̄spiciendū. Atq̄ vt plato nosser inquit quēadmodū visus nihil vsq̄ visibile p̄spicit: nisi in ip̄o sūmi visibilis. i. solis ipsius splendore ita neq̄ intellectus hūanus intelligibile qc̄q̄ app̄hēdit: nisi in ip̄o intelligibilis sūmi hoc est dei lumine nobis sēper et vbiq̄ p̄ntē: ī lumē inq̄: qd̄ illuminat omnē hominē venientē in hunc mūdum. In lumine de quo canit dauid. In lumine tuo videbimus lumē. Profecto quēadmodū purgatis oculis inq̄ lumen ipsū aspiciētib⁹: subito splendor eius infundit̄: coloribus figurisq̄ rerū abūde refulgēs ita cū primū ab oībz corp̄is pturbationibz p̄ moralē disciplinā purgata mēs ē: atq̄ ī diuinā veritatē. i. deū ipsū religio

De vita lōga.

so quodā flagrantissimogꝛ amore directa / subito (vt
diuinus in dꝛ plato) diuina menti veritas influit / rō
nescꝛ rerū veras que in ipsa cōtinētur / quibusue oīa
cōstant feliciter expleat: q̄toꝛqꝛ mentē circūfundit lu
mine / tāto simul ⁊ voluntatē gaudio beate pfundit.

FINIS.

Prohemium in librum de vita longa.

Marsilius Ficinus Florentinus Philippo
Valori ciui optimo: atqꝛ nobilissimo. S.
D. Quāqꝛ Plato noster genio suo viuit:
et victurus est (vt arbitror) dum mundus
ipse viuet: meus me tñ genius huc semper impellit
vt post diuinum cultum ante omnia platonis vite
prospiciā. Ad hoc ipsum iam diu nobis aspirat prece
teris. Ad medicomus. Ad idem conspiras / et tu mi
Valor / medicum amici ssumus / et platonice glo
rie atqꝛ discipline admodum studiosus. Quam era
go vitā platonis semp exopto eandē opto medicibꝫ
similemꝛ Valori. Quāobrē hortor ⁊ obsecro te mi
Valori: vt q̄ta semp opera glorie platonice faues:
tāta aliquādo diligentia precepta hec nostra de vi
ta pducēda legas atqꝛ serues. Quibus diu viuēs re
furgēti nāqꝛ discipline platonis diutius vna cū ma
gnanimo Laurētio medice patrocinari possis. Vale

Marsilii Ficini Florentini Liber de vita longa.

Ad perfectionem sciētie necessaria est vita lōga
quam etiam diligentia prestat. Cap. i.

De vita longa

Artem scientiamque perfectam non tam vel
docilitas ingenij vel memorie firmitas: quam
prudens iudicij perspicacia nos producit. Iu-
diciū vero propter ambiguitatē ex coniectu-
rarū diuersitate conceptā adeo difficile est: ut expe-
rimento sit necessario firmandum. Experimentum
quoque fallax tū propter iudicij ipsius difficultatem: tū
propter fugacem oportuni in experimento captando tē-
poris breuitatem. Quibus sane de causis artes esse
longam vna cū hippocrate recte concludimus: nec
posse nos eam nisi vite longitudine consequi. Vitae
vero longam non solū ab initio semel fata promit-
tunt: sed nostra etiā diligentia prestat. Quod astro-
logi confitentur vbi de electionibus et imaginibus a-
gunt: et medicorum cura diligens experiētiaque confirmat.
Qua quidem prouidentia non solum hoies natura
validi sepiissime: sed etiā valitudinariū vitam longā
aliquādo consequuntur: ut non mirū sit herodicus quē-
dā litterarū studiosus omniū sui temporis infirmis-
simū (ut Plato. Aristotelesque testantur) eiusmodi p-
uidētia: annū centesimū impleuisse. Plutarchus pre-
terea narrat multos corpore alioquin parum firmo
vitam sola diligentia longa consecutos. Aditto in pres-
sentia quot imbecillos ipse nouerim prudētie mune-
re robustissimorum annos superauisse. Neque igitur inu-
tile fuerit: neque vanū post librum de curanda valitudi-
ne litteratorū a nobis compositū: precepta quedā insup-
ingenijs scientie cupidis ad vitam longam condu-
centia tradere. Instituta vero hec nec inertibus igna-
visque communicari volumus. Quid enim cupimus
illos diu viuere: qui nec viuunt quidem quasi fucos

De vita longa

nutriamus nō apes. Nec hoīb⁹ diuulgari: p̄dita vo-
luptatū libidine dissolutis: q̄ breuē quotidie volupta-
tē longe stulti p̄ponūt. Nec ip̄obis iniquis patefieri
quorū vita mors est bonorū. S; viris dūtaxat prudenti-
tibus atq; tēpatis solertis igenū viribus hūano ge-
neri vel priuatim vel publice profuturis.

¶ Vitalis calor nutriē humore. Quo deficiēte fit re-
solutio. Quo excedente fit suffocatio.

Vita quidem tanq̄ lumen in naturali calore
cōsistit. Caloris vero pabulū est humor ae-
rius: atq; pinguis quasi oleum. Siue igi-
tur hūor eiusmodi forte deficiat: siue pro-
fus excedat: vel inquinet: calor statim de-
bilitatur: z tandē debilitat⁹ extinguit. Si humoris
defectu calor debilitat⁹ z p̄ditur: mors resolutione cō-
tingit. Si poti⁹ obruitur humoris excessu vel vicio:
vita suffocatiōe perit. suffocatio vero humoris cuius-
libet exūdātia vel putrefactione cōtingit: p̄serti pitui-
ta vel excrecente, vel quomodolibet putrefacta: vt nō
immerito pituita petēs vitam fuerit noiata. Prece-
pta igiē ad p̄ducēdā vitam maxime necessaria. Hic
quidē resolutionē: inde vero suffocationē putrefacti-
onēq; eque diuitēt. eque inq̄ ratiōe cōmuni. Nam si
calidiorē sicciorē ve hominē forte curant: z cui mes-
tus quidem apti sunt: humores autē spiritusq; subtia-
les resolutioni magis occurrūt. si autē cōtraria ra-
tione corp⁹ affectū tractāt poti⁹ suffocatiōi subueni-
unt. Maxime vero i alterutro studēt: si ad alterutrū
locus tēpus ve declinet. At vbi ingeniosis studiosisq;
cōsuliē: vtrūq; preceptū ferme est pariter necessariū:
in vtraq; similiter laborat. His enim acutū quidem

De vitalonga.

calidūq̄ ingeniū: & imaginationis motus assiduus: resolutionē: otīū vero corpis atq̄ cruditas suffocationē mīnitarī videt̄. Huiusq̄ igit̄ medici vehementissimū in eiusmodi hoīm curatione laborant. Et si tota libri superioris disputatio ad progādā vitā maxie cōfert: ppriā tñ quādā res tāta curā: qualē deiceps q̄ ad potero paucis p̄prehēdā postulare videtur.

¶ Quō temperādus calor ad humorē atq̄ vicissim quodam Minerue cōsilio. Ca. iij.

¶ Eterū dum oleū istud pingē igneo huic vigozi nostro necessariū pigui Minerua tractamus minerua interim olifera olei vitalis origo almi videlicet iouis capite nata ridet: q̄ sui muneris q̄ titatē plane cernētes interea nō satis videm⁹ qualitātē. Ridēs ergo vobis inquit oleū nō inōq̄tū sat flāme nutriēde fozet: abū de dedi: sed etiā siue amurca sincerū infudi lucerne. Hec illa: nos aut̄ inter loquēdū errātes offendim⁹. qm̄ lucerna pedibus n̄ris verbum suū nōdū nobis auditū. ex hac ergo lucerna discamus oleū iugiter flāme subministrādū: ea. s. diligētia: vt nec repētina q̄dā lumē obruamus illuione. Hec rursus differamus sitibūdo potū: sed hec quidē duo satis in supioribus tractata putamus. Reliqua nobis duo sunt: quoz̄ alter leuiter tetigisse: alterū vix attigisse videmur. Tangentes interī ita palladē vt ridere nunq̄ solita nos rideret. Quid ergo: primo quidē cōsiderabimus flāmā vel pauculā esse proorsus edacē: ideo q̄ lucernā illā lucere diutius in qua sic flāmula est ad ellichniū. i. lucinū tēperata vt nō ebibat oleū: s; p̄uisset. Itaq̄ nos si omni dieta cavebim⁹: ne qñ p̄-

De vita longa

fertim in iuuetute nimum inualefcatur ignis fua
pte natura vorax: fat vero fuerit tu humorē inundā
tē. tum penetrabile frig⁹ hinc arcere. Deinde lucer
nā cogitabim⁹ frequēter extingui: qm̄ non sincerum
oleū inſtilauerit: fed (vt ita dixerim) amurcoſus. An
paulo poſt cōcreſcūt ex amurca fungi: lumēq; extin
gūt. Jam vero nos almū a pallade ſuſcepimus oleū
ſcilicet aerū q̄ plurimū purūq; et natiuo quodā ē
toze tenax atq; firmū Quod ergo huic paulatim ab
ſumpto ſubgeritur: non ſolum huic equale debet eſ
ſe: ſed ſimile. Et vero ſit ſimile non tantum aerium
eſſe debet et pingue: ſed penitus ab amurca ſecretū.
I. a fece quadam exterra et aqua craſſioze congeſta.
Hanc ergo congeſtionem fecemq; vitaturi alimen
ta eiufmodi fugiamus et ocium et cruditatem atq;
ſordes. Interea Minervā ea moderatione colam⁹:
vt caput quidem de quo nata eſt ipſa: nobis augeat:
neruos autem et ſtomachum non minuat.

¶ Quib; de cauſis areſcit hūor natural' v' pegrinus
erūdat: et q̄ nēria ſit ad vitā pfecta digeſtio. Ca. iij.

Naturalē hūorē velociter hec exiccant. Sā
guinis fluxus vberioz: violenta ſolutio vē
tris: diu lubrica aluus: profuſus ſudor: la
tius patefacti meatus: coitus ad debilita
tem factus: ſitis anhelata: fames crucians: vigilia lō
ga: vſus calidarum rerum ſimul atq; ſiccarum: labo
rioſus animi corporiſq; motus: anxietas: ira: dolor:
ſiccioz ſimul atq; feruentioz aer: preſertim igne ca
leſcens. ventus aridior et violentus atq; diuturnus
Hūorē ſupra modū augēt hiſ p̄traria. Ebrietas fre
quēs vtrūq; facit, nimum ei. tū calore ſiccatur: tū hūore

De vita sana.

suffocat ebriosū: Nichil autē magis q̄ cruditas ad
vtrūq; nocet? Vbi em̄ non cōcoquitur alimentū hic
quidē deest quo naturalē irriges humorē: inde v̄o
putrefactū superest: quod exundās calorē obruat na
turalem. Quāobrem auicenna corrūpi sanguinē in
buit vbi digestio ipsa corrūpitur. Secut⁹ q̄ galienū
appellat digestionē: vite radicem. Optima igit̄ est
quasi vnica regula galieni: cōcoctionē cibi pre cete
ris vbiq; curare. Nam qd̄ maximū videt̄ esse prece
ptum: salubrib⁹ videlicet vti: nihil proderit: nisi co
quas. Siquidē ex his ferme sicut ex cōtrarūis nori
us humor p̄fluit si cruda membris influxeirit. Ex ci
bis autē etiam min⁹ arte laudatis: sepe min⁹ malū
accipiē nutrimentum si vehemētī⁹ cōcoquātur. Cru
ditatem igitur tāq̄ grauem resolutionis simul ⁊ suffo
cationis causam diligētissime deuitem⁹: q̄titate vi
delicet cibi potusq; nobis accōmodata. Qualitate
simplicitate: preparatiōe. Cōtrititione. Ieiunio reuo
cāte famē: ac si opus fuerit stomachi esset exteriorē
fomēto: rebusq; quibusdā stipticis post epulas itus
assumptis. Caueamusq; diligenter ne cibū pot⁹ ex
uperet. Ne cib⁹ sit liquidior. aut durior: aut hic v̄l
ille valde sit actu frigid⁹ aut alimēto sint lōgediuer
sa aut crudū addam⁹ crudo. Hec enim cōcoctiones
magnopere p̄hibēt. Caueam⁹ insuper diligētissime
ne vel coitu statī post cibū v̄l somno meridiano sepi
us nō necessario: v̄l nocturnavigilia: v̄l labore: ani
mi v̄llo sine corporis ioportuno v̄l alio quopiā pa
cto digestionē ipediam⁹. digestionē dico equidē nō
primā tantum que fit in stomacho: sed secūdā etiā q̄
fit in iecore. Tertiā insup que fit in venis. Quartā

De vita longa.

Deniq̄ in mēbris efficiē: que lōgo quodam idigēt
interuallo: z qualis ipedita pabulū nō suppeditaē
humor. Proinde sicut digestionē: sic excrementoz pur
gationē adiuuare in primis! necessariū est ad vitā.
necessariū sordes etiā acute detergere. Necessariū
est mot⁹ corporis tā cōtinuus tā temperat⁹ tā vari⁹
q̄ celestiu aerisq̄ motus z ignis z aque seruatadū
tarat cōcoctionis z somni necessitate. Defatigatio
ne x̄o resolutioni vitata. Preterea sub vmbra sitū
carie mō obducim⁹. Sub dio: sub lumine viuimus
Quod pater me⁹ Ficinus insignis medic⁹ frequē
ter hēbat i ore. sed ad hęc feliciter pagēda ope p̄ci
um foret nō tā vrbanis negocijs q̄ rusticis q̄busdā
exercitationib⁹ a terrena statim etate corpus assue
fecisse z quodāmodo similib⁹. iterdū etiā nutrimen
tis: z vite gen⁹ quodānō variū tenuisse. Q̄d me se
pe prudēs ille monebat. Qui em̄ in omni etate lau
tissia quadā curiositate viuūt: sepe min⁹ tut viuūt.
Qui vero adolescētes: se min⁹ assuefecerit: adultū
saltē assuefaciā cautiorib⁹ tñ gradib⁹ id tentantes.
¶ Sanguis z humor accōmodatus vite acrius esse
debet qualitate temperatus: substantia medius es
q̄ tenax.

Capit. v.

Seci omnes inter p̄cepte ad diuturnā vi
tam maxime necessaria mādant vt euchi
mis alainur. Euchina vocam⁹ alimēta
salubria: q̄ bonū afferūt nutrimentū. i. san
guinē bonū. Bonū vero sanguinem⁹ appellam⁹: nō
frigidū: nō siccū: nō turbulentū sed calidū z humidū
atq̄ clarū. Calidū quidē calore nō acri. humidū ve
ro humore nō aqueo. Clarū quoq̄: nec tamē iterea

De vitā longā.

tenuissimū. Quā vero feruētior sanguis naturalē tum calozē exacuit tum exiccat humorē: et quē ipse humorem infert vel calozē resolubilē prestat atq; fugacē. Sanguis p̄terea humidior p̄niorq; ad aquā naturalē obtundit calozē: humorē quoq; naturalē vel hebetat vel impellit sub caloze liquefcere: vel suffocat humiditate calozē: et omnino si qua portio naturalis hūoris ex aqueo sanguine trahitur: tū putrescit facile: tū cito diffluit atq; dissoluit. Hic efficitur: vt qui molliores fructus herbasq; comedunt: nisi raro forsan et pro medicina tūc ventrē lenientē sumāt breui venas succo crudo putrefactionisq; obnoxio penitus impleāt. Nec ne id accidat: tutius pro alimēto vt coquunt: vel saltē cū pane miscētur. Sanguis ergo nec igneus esto: nec aqueus: s; aeris: nō aeris crassioris similis: ne p̄cliuior sit ad aquā. Nō aeris subtilissimo ne facile incalescat in ignē: sed substantiā teneat mediocrē: in qua medius aer dominatū habeat plurimū. Cetera alimenta insint quatenus aeris accommodantur ipeio. Non sit eius substantia subtilissima: ne humorē instabilē generet spiritūq; volatilē: et dissolutioni subiectū. Non sit crassissima: alioq; ingenio minime ministrabit: et vix in naturalem humorē ac spiritū permutabit. Beat⁹ obstruet: suffocationi dabit occasionem. Et spiritus qui vix tandē crassus inde creatur: densitate sua et ipse parū idoneus est ad vitam: et calozē naturalē ita suffocat: sicut fumus densior flammā comprimit protinus et extinguit. Aditto q; saltē adeo tenebrosus est: vt vitā efficiat mestā morte deteriozem. Imprimis autē vt mihi videtur ad vitam expedit diuturnā: sanguinē vna

De vita longa.

cum substantia quidem aëria valde: nec admodum crassa habere glutinosum in se humorem atque tenacem: qualem ferme cum subtilitate habet oleum oliuæ et humor anguille pinguis simul atque tenuis: et oleum ex terebentina quadam sublimatione tractum. Tu igitur alimenta ceteraque omnia que sanguinem pro viribus humoremque tales efficiant diligenter eligito. Sanguis enim humorque talis sicut oleum flammæ, ita vitali calori pabulum est: et una cum sublimitate habet etiam firmitatem. Preceptum enim Basilis est pro iuuentute seruanda: rebus uti sanguinem ad præcordia traducentibus: ibi quod densantibus corpore foventibus. Quod Avicenna probat aquosum et labilem sanguinem precipiens euitandum. Differens autem in hoc pro differentia corporum ratio est habenda. Nam ubi densius corpus est: ad subtilitatem sanguinis: ubi rarius: ad crassitudinem eiusdem omnibus est remedijs declinandum. Ubi media corporis habitudo: via similiter media tutius inuenitur. Nunquam tamen naturalē corporis habitudinē extirpare conabimur alioquin vitam ipsam extirparemus. Expediit insuper meminisse: ubi subtilitatem sanguinis valde veremur: et stomachus interea non sit admodum natura validus: minutioribus ad crassitudinem gradibus accedendum esse: dum gracilem hominem crassioribus alimentis nutrire contendimus: et fouendum interim stomachum: producendum somnum. Exercitationem corporis pro viribus agendam: animi inueniendam: quæ plurimum sepius nocet. Ac si minus ferat alimenta viscosa nimium duraque vel admodum frigida:

D. ij.

De vita longa

usu saltem coraliorum sandalorum: rosarum: coriā
drozum: mirobalanorum: cidoniorū: z diacidonion
sacchariq; rosacei: stipticarumq; reruz eam sangui
nis humorisq; firmitatē deniq; cōsequemur: quā res
bus nimiū glutinosishic tuto cōsequi nō valemus.
Cōmodissime vero ex nucleis pineis pistaceisq; et
glycirhize succo z amido additis amigdalibus dulci
bus: earūq; oleo z cidoniorū semine atq; oleo sisama
mouna cū sacharo candidissimo aquaq; rosacea nu
trientur qui viscosa grandiorum animalisq; membra
concoquere nequeāt. Concedimus his preterea ex
trema gallinarū vel edorum z testudines: z limaces
atq; testiculos. Vina dabimus nō alba: sed rubra sti
pticaq; z quodammodo subamara. Aqua vinū fer
rea vel masticea tēperantes: oleo quoq; masticeis ci
doniorumq; cutē leuiter leniemus: z verabimus in
terim que sanguinē subtilē faciunt vel feruentez: ni
si forsan nō nihil croci vř cīnami tenaciorib; epu
lis infundamus: vt z facilius cōcoquantur: z cocta
per meatus angustos transferētur ad membra. Dif
ficile namq; est viscosa vel alimento paulo firmiora
ex stomacho non admodus valido: vsq; ad digestio
nem tertiam: quartamq; perducere: nisi eiusmodi ve
hiculis perferantur atq; insuper frictionibus leu
ibus prouocentur. Quas quidē cum facies manib;
eas mollioribus facito: ac memēto madefacere ma
nus odorifero quodam vino: in quo camomillā mir
tumq; coxeris atq; rosas.

¶ Communis comedendi bibendiq; regula: et qua
litas epularum

Cap. vi.

De vita longa.

Ed missa ipresentia facimus obtutissima
hoim corpora vel tenuissima: ad cōmu-
munem viuendi rationem pueniamus.
cōmuni medicorū corporis habitudini p-
sus accōmodatā. Caue ne vlla ratioe meatus corpo-
ris vel supra modū pateant vel nimiū obstruantur.
Ibi em̄ in resolutione et iniuria extrinsecus inferē-
da discriminē: hic autē in putrefactione et suffocatio-
ne pericluū et si nō artissimo regule freno quod hippo-
crates damnat te cohibeo: non tamen habenas tibi
ad licentiā vsq; relaxo. Herbas et fructus humidio-
res accipe pce. Parci⁹ lac ⁊ pisces ⁊ vtrūq; cū mel-
le. Parcissime fūgos: atq; cū aromaticis ac semine
piri. Similiter purū aque potū: atq; vna cū parci-
te. Que humidiora sūt vel pinguis aromaticis acri-
busq; condito: alioquin et humorē alienū membris
plurimū inferunt atq; putridū: et si quē necessarius
nature humorē suggerūt. hunc prestāt cite admodū
corruptiōi subiectū. Qd nō aliter q̄ aquosū vinū cō-
turbať celeriter ⁊ corrūpiť. Hinc cita canicies ⁊ pal-
lor rugositasq; senilis. Carnes quoq; si quotidie co-
medātur: ac etiā si pōdere pani p̄p̄inquēt: citā putre-
factionē inferūt. Vnde porphiri⁹ pythagoreorū an-
tiquorūq; auctoritate fret⁹ esum aialius detestatur.
Nōne homines accepim⁹ āte diluuiū lōgeuos aia-
lib⁹ p̄percisse? Quāq; medici nō tā carniū vsum ve-
rant q̄ abusum. Deniq; humida tanq̄ putrefactiōi
obnoxia fuge: memoria tenēs humidos ⁊ piguesse
nescere citi⁹ atq; mori. Quod ⁊ hipocrates ait: ⁊ res
ipsa declarat. Siccissima rursus accipe moderate
vel saltē liberiore tēpora potu. **M**edia tut⁹ eligito.
d. iij.

De vita longa.

Tam et si auicenna formā cibi paulo sicciorē mollē
preponit ad caniciē euitādā. Ad frigida niniū aut
calida cantissim⁹ esto. Calida simul ⁊ humida seque
Si feruet aer epulaz humor calorē supet. Si friget
calor humorē. Atrobisq; vero modicus sit excessus.
Abisq; calor ⁊ humor nō nichil glutinosū habeat at
q; stipticū: vt illic mēbris irrigat⁹ humorib; hereat fir
mius. diu sub calore pduret. Electum triticū ⁊ pa
nis electus hoc īprimis habet. Deinde rubrū stipti
cūq; vinū parūq; dulce tertio pinei nuclei resq; his
tēperie ⁊ lentore p̄similes. Quarto carnes nō humi
de si mul atq; laxe vt suille ⁊ agnē lactētes. Medī
ci tñ veteres maxime Galienus suis carne et san
guinē ppter quādā cū corpe nostro similitudinē val
de cōmēdat. Optime sūt igit̄ similib⁹ corporib⁹ vt
rusticis ⁊ robustis corpusq; multū exercitātib⁹: p̄ser
tim si quatriduū gariofilis | coriandris p̄paratis | sa
le cōdite seruent̄. Et sāguis forsan utilis si cū saccha
ro coquat̄: defecatusq; ad sūmū fuerit atq; ligues.
S; vt ad numerū reuertamur | nō pbāt carnes hu
midiores | q̄les dixim⁹: nō dure simul atq; sicce | q̄les
vetustoris leporis atq; bonis: s; medie qdā: vt gal
linaceorū | pullozū | pauonū | fastianozū | pdicum forte
etiā pullozū colūbinorū | p̄serti domesticoz. Tales
quoq; sūt capreoli vituliq; iuuenes: ⁊ anniculi xue
ces pariter atq; apri. Edos nō sperno lactātes caseū
q; recentē. Quiculas equidē p̄termisi. Frequēs enī
subtiliorū alimētozū vs⁹ stomacho solū puenit cras
siora minime tollerātī. Qui x̄o validior ē fugaces
ex his fumū reportat vel humorē. Qua tamē galli
narū nō p̄termitto si vitellus vna cū albo comedať.

De vitâ longa

Vitellus nâq̄ solus delicatorū est nutrimentū nâq̄
Huicēna pbat nutrimentū nullū expedire magis in
diminutione sanguinis: & dissolutiōe spūs cardiaci
q̄ vitellū oui galline vel pdicis vī faciane. Neq̄ for
te ab re fuerit anseres nutrire spelta aqua veniti
da ac post necē carnes salse & coriādris aceto ppa
tis conditas dies septē seruare pri⁹ q̄edas. Ceruū
q̄ similis si stomach⁹ fuerit validissimus pbabile
nâq̄ est longeva q̄dā aīalia ad vitā cōferre lōgeuā
sitū hīnōi carnes iuuenes cōedanē similiterq̄ alie
carnes vicissim sumpto tū asse tū elix. Cib⁹ estodu
plus ad potū panis duplus & sex q̄ alter ad oua tri
plus ad carnes: quadruplus ad pisces: herbas: fru
ctus humidiores. Ne incipiat a potu mēsa: neq̄ pot⁹
sit semelyberior. Semp stipticū aliqd absq̄ potu vī
modico sequat mēsam. Abi cōplexio: etas: loc⁹: tē
pus: ad calidū siccū vel labif tu quoq̄ paulisq̄ ad op
posita declinato. Abi ad frigidum: aut humidum
similiter si opposita vergito. Abi temperies: serua
to temperiem. Eatenus autem exercitationi quidē
corporis est addendum et animi detrahendum: qua
tenus epulis vescimur durioribus ad diuturnitatē
vite aliquando forsitan necessarijs. Ne sue tibi sint
in nouē diei horis duc: & vtrobiq̄ parce. parcior: No
cena. Exercitationes corporis due ferme post dige
stionem primā ad sudorē quasi pducte. Sōnus qui
dem nocturnusq̄ semp est necessarius semp bonus
Diurnus autē nisi admodū necessari⁹ nunq̄ bon⁹
¶ Neq̄ vtaris alimētis que cito putrescunt: nec in
eiusmodi regionib⁹ habites. Ainū & triticū p̄cetes
ris elige: putrefactionē & resolutionē fuge. L. viij.
d. iij

De vita longa.

Animalia vero quecumque in nostram custodiam veniunt mundis electisque alimentis nutrienda sunt antequam vescamur. Atque hec et alia omnia ex pascuis altioribus et odoriferis eligenda sunt. Inter hec regulam ante omnes ab arnaldo philosopho comprobata memoriam semper mente teneto. Si antes: herbas: poma: fruges: vina: ex altis odoriferisque ut diximus regionibus eligere oportere: quas veteri temperati serenant suaves solis radium fouent ubi aque nulle stagnant. Culti sterque limio non pigrescunt: sed humore nativo. Ubi etiam quecumque nascuntur: diu permanent incorrupta. Hic dicitur taxat habitandum est: his quoque vescendum: neque confidendum est: ex alimentis que breui putrescunt: humorem nos comparaturos diuturnum et putrefactione remotum. Neque sperandum facile nos diu victuros ubi terre fructus incorrupti diu non preseruantur. Ubi rari admodum homines sunt. Quantum vero sit in loco victus discrimen: pomum declarat persicum. in persia quidem venenum: in egipto cordis amicum. Et elleborus in anticira impune sumptus: albi vero venenum. Aristoteles habitationem elegit altam ad meridiem orientemque spectantes: sub aere subtili: nec humido: nec frigido. Et plato longeuos in editissimis atque temperatis reperit regionibus. Deterrimum vero est stercoreare agros vel aquas stagnantes ex agris mune deriuare. Omnia ei illic citate corruptioni subiecta nascuntur. Quamobrem eos non vituperare non possum: qui sapientem Hesiodum idcirco vituperant quia in re rustica sterquilinum pretermiserit. Sed ille prudens salubritati potius quam fertilitati consuluit. Satis autem ex lupinorum fabarumque folijs

De vita longa,

tempestiue subuersis agrum pigre fieri posse putauit. At vero si regiones humidiores immundaq; colere et alimenta minime duratura sumere cōpellamur. Cum quasi seruemus victum quē sub aere pestilenti medici mandauerūt. Quae de re in libro cōtra pestilentias satis egimus. Summa tūc vero suauibus et quodammodo calidis vtemur odoribus. Aloe rite preparata sepe leuiterq; purgabimur. Rite vero preparatam dicimus: si lota fuerit aqua rosacea v' succo rosarū aut si cum rosis recentibus cōtrita fuerit perfecte cōmixta. Deinde addatur ei mirrobalanis atq; mastix et forte rosa. Ad medicina hec extra cōtrouersiam mirabilis est ad conseruandam diu mentem sanam in corpore sano. Praeterea corp⁹ exercitabimus. Opportuno vtemur foco. Hoc puluere epulas cōditemus: mirrobalanorum emblicarum sit pars vncie quarta. Sandalorum vero dimidia: cinnamomi integra: octaua croci. Hoc itaq; puluere rebusq; simul acris iminētē ex putridis alimētis et locis corruptionē forsitā inhībere poterim⁹. Ad minerimus autē: vbi multo plures putrefactione suffocationeq; q̄ resolutione pereunt: ibi putrefactioni ⁊ suffocationi maxime resistēdum. Abivero contra: vicissim vti cōdimentis aromaticis ⁊ quodammodo austeris (vt diximus) odoribusq; similibus quouis tempore putrefactionem phibet vngioleoꝝ frigoris iniuriā. Ati laucris ex aqua et oleo: resolutionem ex labore vel calidis temporibus: iminētē. Similiter os aqua sepe colluere: succus glycyrrhizae vel sacharus cristalinum ore tenere. Aqua rosacea multa paucoq; aceto rosaceo manus faciēq;

De vita longa

perfundere: similibusq; odorib⁹ vti Septima quoq;
hora alimētis modicis recreari: corpore simul zani-
mo conquiescere: calore vitato. plurimum vero in-
terest quale sit triticū atq; vinū quib⁹ assidue vesci-
mur. Hec ergo sint talia | vt ultra annum et poti⁹ ad
triennium integra perseuerēt: si modo icorruptibi-
em ex his alimonia sperare debemus. Vinū siue
album siue rubrum sit | esto clarum: suauē: stipticum:
odoriferum. et quod indigeat aqua. Nisi forte vinū
reperies | leue sinu latq; durabile: quod rarissimum
esse solet. Quod vero validius est | philosophus isa-
ach vinum dicit esse vinosum coctum sole | ventisq;
purgatum. Quod aqua sōris puri temperari iubet
aliquandiu antea q̄ bibamus: vt perfectius misceā-
tur. Aquosum vero nimium atq; debile vel acerbū:
fugiendum monet: vt pote quod intra venas z mē-
bra acidum cito fiat: aut aliter putrefiat. Vinūz quā-
dam aquosum putrefactioni subiectum: si conserva-
ta eius substantia coctum fuerit: hoc saltē erit vtile
alioquin nō laudatum | quod humorem corruptibi-
lem non creabit. Sed acumen eius aqua electa tem-
perandum erit. Vinum vero quale probauimus: isa-
ach ex antiquorum sententia tiriacis magnis iquit
esse persimile. Quod (vt diximus) temperatum ha-
bitudinem corporis frigidam calefacit | refrigerat
calefactam | humefacit siccam | humidiorē vero de-
siccat | atq; (vt Galienus ait) naturalem humorem re-
creat calorem fouet | vtrumq; cōtemperat. Adiscere
vero vinum eiusmodi magis necessarium ē inueni-
bus minus senibus: frigidis vero senibus minime.
Frigida namq; duraq; senectus (vt inquit Plato)

De vita longa

ita mero feruet atq; mollitur: sicut vel igne ferrum vel aqua lupini. Quod diximus per vinum opposita fieri atq; dissidētia temperari: scito etiā p glicirhizā fieri: sed debilius. Fieri etiā p oleum rosaceuz sed extrinsec^o. Hec ergo tibi familiaria sunt. Neq; diffidas quicquid et qualitate temperatum esset virtute potens posse reliqua temperare: sicut frig^o alia frigefacere. Id imprimis habere temperamento iouis: quo etiam saluberrima sunt. Sed de his alibi disputandum.

¶ Dieta: victus medicina senum. Capi. viij.

Si septimum iam septenarium impleuerunt quinquagesimum attingentes annū cogitent venerem quidem significare iuvenes: saturnum vero senes atq; has apud astronomos stellas inter se maxime omnium inimicas existere. Rem ergo Veneream saturnū fugiant que iuuenibus etiam vite plurimum detrahit. Ad enim natis consulit: sed nascituris: ipsa etiam herbas statim producto semine siccat. Ideterea frig^o aeremq; nocturnum letiferum sibi putent. Atq; cū omnino victum seruent: ex quo sanguinem plurimū sperent spiritumq; plurimum ex vitellis videlicet quorum recentibus: vino aliquantum quidem dulci: odorifero veroq; plurimum. Nam hic vitellus proprie cordis sanguinem vinum precipue spiritum recreat. Carnibus electissimis coctusq; facillimis omni summatim vt anēdicta calidū pariter et humidū augēte. Spm̄ odorib^o p̄sertim vini assidue recreēt. Vigiliam et inedia stumq; deuit et laborē rursus corporis

De vita longā

atq; animi et solitudinē et merorē. Musica repetant
si forte intermiserint: nunq̄ intermittēdam. Ludos
quosdā et mores quoad decet olim anteacte pueritie
reuocēt. Difficillimū nāq; est (vt ita dixerim) reuue
nescere corpe: nisi ingenio prius repuerescas: Itaq;
in omni etiā etate magnopere cōducit ad vitā nō nihil
pueritie retinere: et oblectamētā varia semp̄ aucupa
ri. Longū vero p̄fusumq; risus minime: spiritū nāq;
nimis ad exteriora dilatat. sed redeamus ad senes.
Hi p̄terea si frigeant: fomenta petant aromatica et
calida simul atq; humida. Seminerint puerile non
esse: puerile illud. Auicenne fomentū: factū quidē a
dauide: sed tardius forte factū. Fomentū sem̄ mirifi
cū medulla recentis adhuc calētis panis infuso ma
luatico vino cū puluere mente: apposita stomacho et
sepe ad olfactum adhibita. Nam et medulla eiusmo
di etiā sola. Democrito iam iā expiraturō retinuit
sp̄m̄ quo ad placuit fugitiuū. P̄terea frictōib; vitā
tur leuibus: seu quandoq; lacris nutrimentis pro
uocantib; ad extrema. Nucleos ante omnia pineos
videlicet ablutos familiares habeāt. Hoc enī nutri
mentum medici veteres senib; aptissimum p̄baue
runt. Calidum enī et humidum est et pingue: et oēm
lenit asperitatē: atq; simul quod mirum est dum na
turalē humorē auget: interea sup̄fluū desiccāt putri
dūq; expurgat humorē. Sūt q; nucleorū eiusmōdi dis
chinā vnā quotidie post cibos exhibēt: senib; come
dendam. Ego drachinā quāq; alteraz ieiuno stoma
cho senib; exhibere: vel recens: calens: auratū: pi
nucleatum. Cōponerem quoq; electuarium hoc pa
cto: sume amigdalārum dulcius mundarum vncias

De vita longa

quattuor: tantundem eiusmodi nucleorū: pistatoꝝ
duas vnā seminū cucumeris: vnā nucū auelenarum
mundarū: contunde coque vna cū candidissimo sac
charo: cui tñ addideris vnā sinzeberis recētis cōdi
ti drachmā croci dimidiā: musci tertiā: ābre tātūde.
Sacharū aqua melisse id est citrarie rosarūq; fundi
to: multa auri folia his adhibito. Huius ei vsu quo
tidiano vitā senes validiores lōgioresq; cōsequerentē
possuntz ī mēsa hoc accipe: z plurib⁹ horis ante mē
sam. Etilius aut tūc erit: si quid albi odoriq; vini vna
cū cōfectiōe eiusmodi biberint. T³pibus x^o calidio
ribus saccharū rosaceū vna cū auri folijs z condite
mirobalani vitā senib⁹ progabunt. Theriacā nemo
dubitāt ad idē humidis cōuenire psonis atq; tēpori
bus. De cuius vsu satis ī libro supiore dictū. Nemo
etiā negabit his pdesse admodū radices inule bee
niasq; radices albas similiter atq; rubeas maxime
vero recētes. Illā quidē pro nutrimento: has etiā p
aromate. Et oīa simpliciter calida | humidaq; z aro
matica simul z stiptica | simulq; pingua. Certū est se
nes electo glycirhize succo familiariter vti debere.
Tradunt enim glycirhizā esse humane corporis ca
lori pariter z humori p similem. Preterea varijs se
nū morbis opitulari. Lac quoq; amigdalini | z ami
dus cibus familiaris esto | z saccharus atq; passule.
Basis. Triferā ex mirobalanis indis | emblicis bela
liricq; cōfectā. Itē mirobalanosidas cōditas saccha
ro nō solum ad retinēdā: sed ad retardādā senectutē
valde pbat Auicēna laudat triferā mirobalanorū
maiorē atq; minorē. Rursus cōfectiones de squama
ferrū maxime vero auri: iubet quotidie mandere inī

De vita longa.

robalanos precipue chebular rite condita ad differenda senectutis incommoda.

¶ Mature aromatū et Cordialiū necessarie. Et rursum qualis senum victus.

¶ Capítulum. ix.

Sito mirobalanis varias inesse virtutes. Unaqueque mirabiliter superfluum exiccat humorem: unde caniciem prohibet. secundam quae humorem colligit naturalem et a corruptione simul et inflammatione tuetur. Unde vitam producit in longum. Tertiaque stiptica aromaticaque potentia: virtutem et spiritum naturalem et animalium congregat et fouet et roborat. Hinc aliquis vite lignum in paradiso mirobalanum forte fuisse putabit. Sicut quoddam ferre faciunt aurum et argentum: corallus spodiūque: preciosilla pilli: quibus pro aromatica virtute facultatem afferant illustrandi. Tu vero memento aromatica tunc maxime prodesse nobis ad vitam: ut supra significauimus quando cum vigore quodam aromatico humida sunt pariter atque calida: lentiorque pingue habent: commodum augmento. Quales sunt imprimis radices benedictae albe similiter atque rubentes: praesertim recentes. Aut saltem quando cum virtute quadam subtili odorifera et acuta substantiam densam habeant: et stipticam valde proprietatem. Qualis utique compositio inter cordialia frigida primum mirobalanis inesse videtur et succino. Deinde rosis et succo et semini citri. Tertio sandalis et coriandris atque myrto: ceterisque similibus. Inter calida vero cordialia zedarie: ligno aloes: citricorticis: et gariophilis: nuci muscate: mace: olibano: mastici: atque doxonico. Qualem etiam saluie experimur

De vita longa

inesse. Tradūt ambra: et muscum sipticam habere virtutem. zinziber autem ob quādam eius humiditatem presertim recens et conditum sensibus sepe prodest. Sed hoc et chariophilus propter caloris vehementiam: caute videtur accipiendum. sedozia quoq; caute: tametsi tiriace similis iudicatur: z sipticam, simul atq; piguē naturam habet: senibus cōmodissimā. Ambra propter calorem quasi temperatum: tuto ferme sumitur. Ac propter lentorem cum siptica subtilitate mixtum prerogatiuam habet ad vitā in mēbris z spiritibus confirmandā. Tum vero si ex ea fiat aqua cutisq; lauetur: digestionē quartam restituit. Ac morbos eius defectu cōtingentes expellit. Aromatica vero que subtilem admodū substantiam habent qualem cinnamomū: atq; crocus: cordialibus frigidis et durioribus sunt miscenda. Nam aromatica si tantū calida subtiliaq; sint: et sola sumantur naturalem calorem nimis excitant: humoremq; dissoluunt. Necessaria tamē sunt: tum frigidioribus et humidioribus epulis concoquendis: tum cordialibus duris ad precordia transferendis. Te namq; latere nō habet: humorē ipsum vite necessarium primas in corde sedes habere z arterijs venisq; eiusdem: quod isaach perspicue docet. Atq; vt Auicenna probat: hec humor naturali ceterorū mēbrorum humore frequenter irrigatur atq; fouetur. Quapropter cauendum est: ne membri vllius humor casu quopiam arefiat: multoq; magis ne p̄cordiorum humor comminatur atq; vt nutrimenta: vlt fomenta | et cordialia omnia per angustos meatus ad precordia latissime perferantur. his insere crocū

De vita longa.

Et vero sistant ibi: mirobalanos adhibe. Et autem
consequaris utrumque accipe inter calida muscum: atque
ambra inter frigida rosas atque myrtum. Demetodul
ce maratrum senibus profuturum. Nam et nutrimentum
per membra diffundit: et qua facultate lac: eadem hu
morem auget naturalis. Unde diascorides maratro
serpentes ait annua exuere senectute. Probamus et
salvia. Hec enim nature virtute temperare calefacit et
firmat: paralytum pulsat. Probamus et modera
tum conditi zinziberis usum. Habet enim cum calo
re pinguedinem.

De auro et aureis alimentis et recreatione senum. C. x.

Aurum omnes ante omnia probat tanquam omnium
rerum temperatissimum et a corruptione tu
tissimum. Soli quidem propter splendorem ioui
autem propter temperantiam consecratum: ideo
que posse calorem naturalis cum humore mirifice tempera
re humores a corruptione seruare. Solaris et iouia
lem spiritibus membris inferre virtute. Aer tamen
optant durissimam auri substantiam subtiliore facere pe
netratumque facillima. Mouerunt enim cordialia tunc ma
xime late te cordis recreare virtute quam in eis attra
hendis minime natura laborat. Et autem minime fa
tigetur vel subtilissima iam effecta vel cum subtilissi
mis sunt exhibenda. Optimum fore putat si absque alte
na permixtione aurum potabile fiat. Sin minus possit
contusum et in folia redactum accipi voluit. Aurum ferme
potabile habebis (ut dicam) Collige flores boragi
nis buglose melisse quam citrariam nominamus
et quando luna leonem subit vel arietem vel sagitarium
aspicitur solem aut iouem. Coque cum candido saccharo

De vitaloga.

aqua rosacea liquefacto. et pro qualibet vncia isere diligenter auri folia tria. Jeiunus cum vino quodam aureo sume. id est aquam ex capone distillantem focove vel aliter consumpto vna cum iuleb sume rosaceo. in quo auri folia quedam ante puteris. Preterea in nitidissima Fontis aquam aurum extiguesignitum. Cum eadem auri condito folia. Eadem vinum aureum temperato: et vna cum eiusmodi potu comedito recetent ouitellum. Facile vero in tota corporis arbore seruabis humorem: si in radicibus preseruaueris. Accipe igitur gallinam: et pullos eiusmodi atque caponum cor: iecur: stomachum: testiculos: cerebellum. Coque aqua modica minimo sale. Cocta contunde ex tota carne et toto iure et saccharo addito recentis ouitello: fac placenta modico cinnamomo crocoque condita: et auratem. Hac vesceris esurians semel: saltem quarto quoque die. Et tunc quidem sola. claro tamen ad potum addito vino.

De visu lactis sanguinisque humani pro vita senum.

Capitulum. xi.

SEpe post decimum statim et nonumque post nonum septenarium arbor humana arefacto paulatim humore tabescit. Tunc primum humano iuuenilique liquore irriganda est hec arbor humana: quo reuiescat. Eliges ergo puellam sanam formosam hilarem temperatam et famelicus lac eius sugito crescente luna statimque comedito maratridulcis modicum puluerem saccharo rite confectum. Saccharum quidem lac in ventre cogi vel putrefieri non permittet: maratrum vero cum et subtile sit: et lactis amicum dilatabit ad membra. Quos hec tica senilis excedit medici diligentes liquore humani sanguinis qui

C. i.

De vita longa:

arte sublimi destillant ad ignē reficere moliantur.
Quid ergo prohibet quo min⁹ senio iā quasi cōfectos
interdū hoc etiā potu reficiamus? Cōis quedā & ve-
tus opinio: auiculas quasdā sagas: q̄ et striges vul-
gari noienūcupantē: infantū sugere sanguinē: quo p̄
viribus iuuenescāt. Cur nō & nri senes omni videlz
auxilio destituti sanguinē adolefcētis: sugāt valētis
inquā adolefcētis sani: leti: tēpati: cui sanguis quidē
sit optimus sed forte nimius. sugēt igit̄ more hirudis
nū ex brachū sinistri vena vir apta: vnciā vnā aut du-
as. Hec No sachari viniq; tātū dē sumēt: idq; esuriē-
tes & sitibūdi faciāt crescēte luna. Si crudusegre cō-
coquit̄: coquat̄ prius vna cū sacharo v̄l ad aquā calē-
dā moderate distillet sacharo mixt⁹. Deinde bibatur
fouere q; stomachū tūc sanguie suillo p̄sens auxiliū
est. Quē vtiq; sanguinē e vena suilla fluentē spōgia
calēte vino madefacta cōbibat: et stomacho statim
calēs admoueat Salien⁹ atq; serapio morsum rabī-
di canis sanguinis canini potu curari dicūt Rōnem
vero illis assignare nō placuit. Ego igit̄ bīduū eam
queritās opinor: deniq; saliuā canis rabidi veneno-
sam impressam hoīs pedi lesō p̄ venas paulatim ad
cor ascēdere: more veneni nisi qd̄ interea distrahat. si
igit̄ interim canis alteri⁹ sanguinē ille biberit: san-
guis ille crudus ad multas horas natat ī stomacho
eū deniq; velut pegrinū deiecturo p̄ aluū interea ca-
ninus sanguis istā saliuā caninā supiora mēbra p̄-
santē priusq; ad precordia veniat: deriuat ad stoma-
chū. Nā & in canino sanguine virtus est ad saliuas ca-
nis attrahēdā: & ī saliuā vicissim virtus ad silem san-
guinē p̄sequēdū. Venenū igit̄ a corde semotum: san-

De vita longa.

guinisq; bibitū in aluo natati vna cū sāgnine p̄ in-
feriora deducit̄ hoīemq; ita reliq̄t̄ icolumē. Quorū
sum hec? P̄rio q̄dē vt rei tam occulte succurētē iter
differēdū cām aperuerim. Deīde vt moneā: sangui-
nē potari posse: & quidē salubriter. Atq; ī sāguie hu-
mano virtutē esse: qua hūanū sāguinē attrahat & mu-
tuo p̄sequat̄. Ne forte diffidas iuuenilē sāguineꝝ a
sene bibitū attrahi ad venas; membraq; posse ibiq;
prodesse q̄ plurimum.

¶ Dieta; habitatio. cōsuetudo senū. Ca. xij.

Meminisse decrepitos expedit naturā debi-
lem nō eē nutrimentoz p̄dere fatigandā
vel etiaz epulaz diuersitate nimia distra-
hendam. Hāz & iuuenilis etas hoc vitio
fit cito senilis. Diuidāt ergo mēsas: nec tam multa
naturā alimonia q̄ frequenti reficiāt īteruallo t̄m ī-
terim ad digestionē dato. Nā sepe etiā postq̄ stoma-
chus ip̄e cōcoxerit: nisi r̄iecur quasi digesserit sume-
re nutrimentū: naturā distrahit atq; fatigat: qua quī-
dē lassitudie sepi⁹ frequētata aduolat ītēpestiua se-
nect⁹ senes hieme velut oues aprica petāt: estate ve-
lut aues amena riuosq; reuisāt. frequēter inē viren-
tes v̄sent̄ plantas & suauit̄ redolētes: hec nanq; viuē-
tes spirātesq; aspirant ad sp̄m hoīs augendū. Ad lo-
ca v̄ocōiter apib⁹ amica cōfugiāt. Bellasq; hieme
degustēt. Vel em̄ cibus est senibus ī p̄mis amicus:
nisi vbi bilis timeēt incēdiū. Amic⁹ caseus: recētissī-
mus. Amic⁹ achtyli: sic⁹: passule: cappares: dulcia
punica zinziba: isopus scabiosa: betonica: sed pista-
cia multo magis: P̄inei vero nuclei maxime om-
nium: sicut diximus: Ex quibus plurimus referens

c. ij.

De vita longa:

ad iumentū si eos horas duodecim i qua paulū calida teneāt priusq̄ edant. Sic enim stomacho nō nocent. Ac preterea si dum his vtunt̄ etiā inter p̄neta z oliueta vitesq̄ versentur: aut saltē pinivaporem accipiāt z odorē. Itē gummi lachrimoꝝ pinicū oleo z vino corpus sepe diliniāt. Probabile enim est arbores longa naturaliter vitadotatas presertim si etiā hieme virescāt ad lōgā tibi vitā: vmbra vapore: nouo fructu: ligno: z tēpestiuo q̄libet vsu p̄desse. De animalib⁹ aut̄ longeuis supra diximus. iā vā ad idē tibi forte p̄ducet si vinas plurimū peneseos qui sani tibi sano natura sint similes z amici. Ac magis forsā si paulo iuniores: At rū vero z quomō frequēs adolescentū cōsuetudo parū per seniū retardare valeat pudicus socrates consulendus.

¶ Que ad minicula senesa planetis accipiāt ad omnia membra fouenda.

Capitulum xiiii.

Verū p̄sulte poti⁹ solliciti senes: Apollinem: qui socratem grecoꝝ sapientissimu z iudicauit. Cōsulite iouē i n̄sup atq̄ venerē. P̄hebus ip̄e artis medicine repertoꝝ nucem muscatam vobis fouendo stomacho dabit. Jupiter cū p̄hebo masticem atq̄ mētani. Venus vero corallū. Fouendo rursū capite p̄hebus peoniā ihus: amaracū z cū saturno myrrā Spicā nardi masticē iuppiter. Ven⁹ deniq̄ dulce maratrū atq̄ myrtū. Ad cor vō fouendū accipiet̄ a p̄hebo q̄dē citrariā. Crocū lignū aloes: thus: ambriā: muscū: dronicū: modicū cariofilū: citri: corticē: ciamomū. Ab'io ue liliū: buglosā: ocimū: z mentā: beeniasq̄ radices z cādidas pariter z rubentes. A Venere sola quidez

De vita longa .

myrtum et sandalum atq; rosā. vna cū saturno coriā
andrū. Hec vos cōtundite diligēter: et que stomachi
sunt cydoniorum oleo in formā ceroti cōficite. Que
vero capitis: oleo spice perfundite ac illinite cerui:
cē'tpā frontē. Que deniq; cordis: aureo vino spar
gite: aqua q; rosacea. Ea; foris p̄cordis adinouete
At secur imprimis creando sanguini necessariū ne
scio quomodo p̄termisim⁹. Huic ergo semp eupas
torio et opobalsamo ꝑhebus opitulabitur. ꝑista
ceiū iupiter: atq; passulis. Venus autē epatica: endi
uia: spodio: cicozea. Vieni tandē fouēdo saturnus il
le vester: vna cum ioue capparim dabit vobis scolo
spendriam tamariscum. Sicut vesicā iupiter cū ve
nere. ꝑina | glycirhiza: amido: cucumeris seminib⁹
malua: altea: manna: cassia: curat. Saturnum vero
verendum pluribus: ne a deo vos fugite senes. Hic
enim q̄ peregrinus est iuuenibus | tam vobis dome
sticus erit. At igitur totum ipse quoq; vobis corp⁹
vegetet pro virib⁹ atq; confirmet: accipietis nōnūq;
ab eo regnāte pariterq; a ꝑhebo mumiā simul ⁊ an
seris assi pulpam hec anseris adipe modico delini
te. Contundite diligenter | mirobalanoꝝ ꝑhebulariū
atq; indarum melle concoquite. ambra | musco | cro
co | condite. Ante omnia vero hec vobis ꝑfutura cō
fidite. Credentes medicinarum ad vitā conferentiū
vitam esse fidem. Qua speretis et deū supplicanti
bus vobis aspiraturū. Et res ab eo creatas: preser
tim celestes mirificam proculdubio ad augendam
vel conseruandam vitam habere potentiam.

¶ Confabulatio senum sub venere per virentia ꝑra
ta.

Capitulum. xiiii.

e. iij.

De vitalonga

Sed a grauioribus his numinibus ad Ae-
nerē parrūper vos per hortos et prata se-
nes virentia reuoco. Ad amiam venerem
vos omnes aduoco. Non ludentē quidem
vobiscū: s; iocantem. Hec et vobis inq̄ et michi iam
seni. Maximo quidem iocosum hoc fundit oraculus
Ego filij si nescitis voluptate motus vobis vitam
dedi. Ego igitur voluptate quadā motus et si nō si-
mili vobis seruabo vitā. Eandē quoq; seruabit lib-
tate liber: vitis sator, ppagator vite. Liber ipse sep-
odit seruos et quā vino pmittit vitam solis liberis
implet longam. Hec quidem vite simul atq; menti
quondā pfuit regnante saturno diminuta mēta pla-
cetq; quotidie. Nobis autē maior mēta mēti viteq;
pdest. Diminuta nocet. Risum ex meis hortis legi-
te. Negligite ficum. Has vero violas quando capi-
tis carpere vos existimate lilia: prehēdētes liliū: cō-
prehēdere crocū. Crocū a p̄hebo iupiter ipse nactus
ppagauit i liliū. Liliū ego a ioue suscipiens i has
quas hīc videris violas trāformauī. Deniq; rosa
quidem vobis esto lucifer: hesperus vero myrtus.
Post oraculum nobis cogitandū mandat: reruz vi-
ridiū naturam: quatenus virent non solū esse viuā
sed etiā iuuenilem: humoresq; p̄sus salubri et viuū
do quodā sp̄ritu redundantē. Quapropter odorei
visui vsui habitatione frequenti iuuenileni de sp̄ri-
tum nobis influere. Inter virētia verodeambulātes
interī causā perquiremus. Ob quam color viridis
visum p̄ceteris foueat salubriterq; delectet. Inue-
niemus tandē naturam visus esse lucidam: ac lucis
amicā. Volatilē tamē ac facile dissipabilē, idcirco

De vita longa :

ubi per lucē se dilatati velut amicā iterdū. nimio lucis excessu rapi prius zvehemēti dilatatione dissolui. Tenebras autē naturaliter velut inimicas fugere. iōq; radios i augustū inde retrahere. Optat hō visus ita pfrui lumine vt per amicū hoc suū amplificef qdē: nec tm̄ interi dissipet. Itā vero in quocūq; colore plus admodū tenebrar: siue nigredinis est q̄ lucis non dilataf: nec ideo delectat radius vsus ad votū. Abivicissim plus admodū splēdidi coloris est q̄ nigri spargit lati? in oria quadā voluptate distractis. Quāobrem color viridis maxime oīm nigrū cū candido tēperans: p̄stat vtrūq;: delectans pariter atq; p̄seruans. Et molli isup z adhuc tenera q̄litate sicut z aqua radijs oculoꝝ absq; offensione resistit. Ne abeuntes longius disperdantur. Que eīm dura sunt simul et aspera frangunt quodam mō radios. Que vero rarissima sunt: dissolutioni aditum patefaciunt. Sed que soliditatem aliquem habent: lenemq; simul equalitatem. sicut specularia corpora: nec ipsa quidem frangunt: neq; longius dispgi permittunt. Que deniq; preter hec beneficia: tenera quoq; sunt et mollia: sicut aqua resq; virides: liquidis oculoꝝ radijs mollicia blandiuntur. Deniq; visus radius quidam est in quadam oculoꝝ aqua naturaliter nobis accensus. Ac temperatū lumen in aqua quodam mō resistente requirit. Itaq; gaudet aqua: delectatur speculari aque similibus viridibus oblectatur. In quibus sane viridibus solis lumen insitum adhuc verum secū habet humorem: aquāq; subtilē occulto quodā lumine plenam. Ex quo fit etiā: vt color viridis cum tenuatur i cro-

e. iij.

De vitalonga.

ceū resoluatur. Quorsum hec? At intelligamus frequentē viridium vsū. siquidē visus spiritū recreat: q̄ in aīali spiritu quo dāmodo p̄cipuus est animalem quoq̄ reficere. Atq̄ etiā meminimus: si color viridis: q̄ inter colorū gradus medius atq̄ temperatissimus est: t̄m aīali spiritui p̄dest. multo magis que per qualitates tēperatissima sunt naturalē z vitalē spiritū iuuatura: atq̄ admodū p̄ futura nobis ad vitam. Nichil in mūdo tēperatius est q̄ celū: nichil sub celo ferme temperatius est q̄ corp⁹ humanū. Nichil in hoc corpore tēperatius est q̄ spūs. Per res igit̄ tēperatas vita permanēs in spiritu recreatur. Spūs p̄ tēperata celestib⁹ cōformaf. Deniq̄ discamus ex tēperie viridis (que illuminādo eque q̄ gregat aīalē spiritū) atq̄ dilatat: ideoq̄ maxime iuuat nos quoq̄ in cordialibus eligendis | cōponēdis | vtēdis | aromaticis subtilia et acuta | que spiritū extendere vel etiā illuminare solent: q̄ facit crocus atq̄ cinamomus | cū aromaticis semper simplicis cōgregantibus q̄ ceu mirobalanis et similibus cōmiscere. Atq̄ vicissim. Neq̄ pretermittere q̄ absq̄ acumie etiā aromatico simul virūq̄ cōficiūt. Aliquātū videlicet dilatat: atq̄ admodū cōgregat | multūq̄ illuminat: q̄ et alias narrauimus: q̄ e facit aurū | argentū | spodiū | corallus | electrū | iricū | p̄ciosi lapilli | inter quos iacintus | vel ore detētus ob iouialē tēperie plurimū p̄probatur. Cū em̄ sub terra nequeāt speciosissima et quasi celestia p̄creari absq̄ sumo quodā beneficio celi: pbabile est rebus eiusmodi mirificas celitus inesse virtutes. Cōpositio vero eiusmodi que dilatatō z illuminatō spiritū eque cōgregat: ita delectat eū intrin

De vitalonga

secus atq; recreat: sicut foris viriditas oculos: atq; ipsa etiã apud senes in naturali quadã viriditate diutissime seruat: quasi laurũ oliuã pinũ etiam hieme virentẽ. Tantoq; magis id efficit quo efficit. et interius: atq; maxime: si compositio talis aromatico flagret odore: illicita q; sapore. Profecto sicut corpus ex crassioribus humorũ partib; cõpositũ in partem redigitur formã: ita spũs ex subtilissimis eorundẽ portionibus constitutus formã habet quãtã naturalitẽ temperatissimã atq; lucidã: ideoq; celestem. Atq; in hac ipsa forma conseruandus est: vt subtilis quidẽ: et interea firmus sicut diximus. Sit oĩno lucidus: s; etia; quodãmodo solidus. Ac p̄terea reb; odoriferis: firmis lucidis assidue foueas: si vitã cupim; p̄seruare: q̄ viget in spiritu: et vendicare nobis celestia dona. Hec hactenus iussu Veneris contemplati: venerem ipsam audiuisse putemus.

¶ Mercurius alloquitur senes: et consulit eis circa voluptatẽ odores: cantus. medicinas. Ca. xv.

Atterea dum inter senes ipsa quasi Veneris confabularerur: forte quidẽ hacten; satis belle. Deinceps vero plixius forsau fabulatur foret. Sermonem hunc his Mercuri; vocib; sermonũ auctor iterapellat. Quidnã vobis ẽ cũ venere isthac sēper puella senes? Quid rursus Veneri cũ sermonib;? Mõne mei simul atq; vestri sunt sermones? Vea ratio pariter: atq; vestra. Audite me iḡ eadẽ nũc attẽtione: qua illã: et multo maiore insuper attẽtiõẽ q̄ Venerẽ. Quinq; scit is esse sensus. Et sum auditũ olfactũ gustũ tactũ. Et rursũ quĩq; (vt ita dixerim) discite rões

De vitalonga

Dū em̄ per quōs sensus quotidie ibuitur vobis anī
mus: rōnesq; inde rerū ipse cōcipit: interea notiones
habitusq; ad res iudicādas quōs: tanq̄ rōnes q̄nos
resultant. Præterea sicut q̄nos hinc quidē sūt sensus
ide x̄o quodammodo rōnes: ita vite tenor q̄nos gra
dibus circa sensuz rationēq; disponit. Unde quinque
numeraſ etates. Prima q̄dem sensu tm̄ trahitur.
Secūda: sensu magis admodū alliciſ q̄ ratione ducit.
Tertia: post hec alternis pariter rōnis: et sensus per
suasionib; agit. Quarta: rōne poti; q̄ sensu ducit.
Quinta: tandem rōne tm̄ regi debet. Prima igitur
etas: atq; secūda tanq̄ subiecta veneri: venerē si pla
cet loquentē audiat. Reliquæ vero ad Mercuriū. Ego
igitur reliquos vos oēs alloquor: nō p̄ me q̄des tm̄
sed p̄ diana etiā hac: quaz ad sinistras meas cernitis.
Nēpe cū hec eliguis sūt. Ego vero biliguus iure pro
hac ip̄a: cui; ego liguas habeo loquor. Anaz p̄fecto
noxiamq; ven; vobis indidit voluptatez: q̄ noceret q̄
des vobis: p̄desſet vero futuris: exhauriens paulatī
vos per latentes quandas quasi fistulas. Aliudq; ve
stris liquoribus implens: atq; p̄creans: vos tandem
quasi vetustum quoddaz spoliū cicadarū iam exhau
stum humi relinquens. Cicade interi teneriori p̄spī
ciens. Nōne videtis? Quod ven; de materia vestra
generat esse recens quiddaz et viuū: sensusq; p̄ditum?
Surripit ergo vobis iuventutez: et vitaz atq; sensuz:
ex toto inquaz corpore per totius voluptatez: vt effi
ciat inde totū. Ego interim materie illius q̄ quar
te digestionē superſt qualitate monitus: vos commo
neoz alimenta similib; quarta digestionē cocta plu
rimū vite vestre succurrere: ouū recens videlicet

De vitalonga

Integrum ⁊ sorbibile vna cū sacharo exiguoꝝ croco.
Lac humanū vel suillū vel caprinū cū pauculo mel
le sūptū. Atq; hec duo tunc salubriora sunt q̄n nati
uo adhuc calore flagrāt. Et si ouū aliā morcocturā
desiderare videēt. Preserti i stomacho minus valia
dio: s; leuif est coquēdū. Aerū vt parūper aduenerē
redeam⁹. Si q̄n vidistis venerē iuuenilē admodū
vidistis: q̄n meretricūꝝ fucis ⁊ zornatibus expolitā
hec ergo q̄ noua semp est: noua semp affectat: odit
vetera. Facta destruit: p̄struat faciēda. Hec rursus
si dicturas est: quasi meretrix nō vno quouis est cō
tēta viro. Vulgus amat. Et vt dialetice loquar: spe
ciei passim potius q̄ indiuiduo suffragat. Jam ho
neq; tactu tm̄ vos p̄cipitat: sed etiā gustu fallit quo
tidie perditq; deceptos. Quos em̄ vos i rebus sa
pores p̄cipitis mediocri quadā tēperie gratos hos
Diana hec Apollinis Iouisq; munere tradidit. Fla
lecebras vero sapoz miras quib⁹ quotidie velutha
mo capiti clam miseri vitā pditis. Venus insidiosa
fabricat. Quid igit̄ Mars incusatis? quid satur
num? Mars quidē raro admodū vobis palam q̄no
cet. Saturnius quoq; sepius vultu se p̄fiteēt hostez:
nocet tardius: tēpusq; remedūꝝ nulli negat. Sola
Venus palā vt amica venit. clā inimica venit. Hāc
igitur incusate potius: si quē inter supos incusare
licet. Ad mltiplices hui⁹ insidias: tū oculis argivos
ip̄os instruite: tū palladis clipeo vos munite. Qu
res aut̄ ad blādas pollicitatiōes ei⁹ tanq̄ ad leta
les syrenūꝝ cātus obstruite. Hinc deniq; prouidentie
florem a me accipite: quo Circes hui⁹ beneficia de
uitetis. Hec vobis duos vix tandē ⁊ has quidē leti

De vitalonga

feras pollicetur voluptates poti⁹ q̄ largitur. Ego vero beneficio patris atq; fratris quinq; p̄mitto vobis: quinq; p̄esto: puras: p̄petuas: salutare: quarū infima est in olfactu: superior in auditu: sublimior in aspectu: eminentior in imaginatiōe: in ratione excel^{sior} atq; diuini^{or}. Quo maior delectatio in tāgēdo p̄cipitur atq; gustando eo vite graui⁹ frequēter accidit detrimentū. Contra vero quanto maiorē in olfactu voluptatē et auditu atq; visu: item imaginatiōe sepe: et ratiōe quotidie reportatis: tanto filia vite longior p̄ducitis. Verū sicut in blandimentis tangendi: atq; gustandi cauendā vobis subdolā adinonui Venerē: sic in ipsa secretiore nimisq; assidua cōtemplatione mētis delectatiōe caute saturnū. illic enī frequēter filios ipse suos deuorat. Nā quos sublimiorum cōtemplationū suarū rapit illecebris: et illic agnoscit vt suos: hos interim si modo diuti⁹ gradum ibi sistant: falce quadā e terris amputat: terrenāq; incautis vitā sepe surripit. Hoc saltē venere interim indulgentior: q̄ venus quidē vitam: quas tibi detrahūt: donat alteri: nihil tibi p̄ detrimento restituens. Saturnus autē p̄ vitam terrena a qua separat⁹ ipse te deniq; separat: celestē vitā reddit: atq; sempiternā. Hoc ipso similes esse videntur inter se venus atq; saturnus: qui sane q̄ a quario gaudet: tā regnat in libra q̄ hoīes et hic et illa generandi libidine verat: nocetq; veratis vt ide posteritati p̄sit. Sed hec quidē fecundat corpus: stimulatq; fecundū. Ille mētē suā o semine grauidā v̄get ad partū. Vos igitur p̄ verbū memores ne quid nimis assiduis prudētie frenis parturientis vtriusq; libidinē cohibete. Tā et si

De vita longa

multo citius grauiusq; ille ledit: quos tedio: corpore: mero: re: curis: superstitione premit: q̄ quos supra vires corporis morisq; mortalium eleuat ad excelsa. **D**ino vero seruate moneo quod equus iuppiter pitagorā docuit et platonē hūanā vitā i quadā equali aie ipsius cū corpore pportione seruari. **A**trūq; suis quibusdā alimētis et exercitationibus ali ac simili augeri. Si quis alterutrū educatione precipue sua: multo robustius altero tandē efficit nō mediocrē facit vite iacturā. **P**ropterea quicūq; inter res medicorū arte laudatas potissimū eas elegit: que corpori simul et ingenio p̄sunt: maximū vite sibi vēdicat ad iumentū. **I**n earū vero numero vinū: mentē: mirobalanū: muscū: ambriā: zinziber recens: thus: aleon: iacintū: silesq; lapillos: herbasve cōsimiles cē putate et que ad vtriusq; vtilitatē a medicis pariter componunt. **S**ed longiorib⁹ his qñq; interceptis ambagibus. **E**go quoq; medicus huc accessi. Si sapes ex reb⁹ accepti nō vltra viuētib⁹: itē odores ex aromaticis iam siccis: vitasq; vacuis: multū ad vitā conferre censent. **Q**uid nā dubitatis odores ex plantis radicibus adhuc suis herētib⁹: viuētibusq; mirū imodū vite vires accumulatuos? **D**eniq; si vapores exhalantes ex vita dūtaxat vegetali magno ope vite v̄re p̄sūt: q̄tū p̄futuros existimat: cāt⁹: aerios qdē: spū̄ p̄orius aërio harmonicos harmonico: calētes adhuc: viuos p̄ viuo sensu p̄ditos sensuali: rōne conceptos rōnali. **H**āc ergo vobis a me fabricatā traho lyrā cantūq; ipsa p̄hebeum solamē laborū diuturne vite pignus. **S**icut ei res qualitate tēperatissime si mulq; aromaticæ: tum hūiores iter se tum spiritū

De vita longa:

naturalē secū ipō p̄tēperāt: sic odores eiusmōi v̄tā
lē sp̄m: sic rursūm siles quoq̄ cōcentus sp̄m aialem.
Diḡ fides ī lira sonosq̄: dū tonos tēperatis ī vo
ce: sicut sp̄m v̄m int̄ p̄tēperari putate. Ac ne ip̄e ve
nere sim auarior: q̄ sine baccho friget: ab hoc isto li
bero patre p̄ me nectar hoc accipite. Qui precipue
int̄ vos frigēt: t̄p̄ibus s̄ilib̄: bis septimo quoq̄ die
vncias vernacei vel maluatīci dulcis meri duas su
māt cū vna panis vacia trib̄ aū mēsā horis semel:
aut drachmā vnā sublimis aque distillāt̄ ex vino cū
iuleb rosacei semiūcia. Quo q̄dē liquore illinire ē
cutē: et ad oī factū vti commodi s̄ime possunt atq̄ vt
post eiusmodi nectar ambrosiā quoq̄ vobis afferā:
hāc īsup acceptā ab ioue largior medicinā. Quat
tuor mirobalanorū vncias accipite chebularū: tres
rosacei sachari: conditi zinziberis hieme quidez vn
ciā. estate vero semiūciā. Tria hec cū emblicaz mel
le cōcoquite suauiter: septezq̄ auri folijs exornate.
Ieiuni volū ante prandiū quattuor horis accipite.
Anno saltē integro quotidie id assumite. Et ide ve
lut aquile renouetur v̄ra iuētus. Hactenus quasi
mercurium locutum existimemus.

Cōfirmatio supiorū: et q̄ deuitare debem̄ assidua
am cogitationem et coitū.

Cap. xvi.

Astrologi venerē et saturnū inimicos in
uicē esse ferūt. Cū x̄o ī celo vbi oīa amo
re mouentur: vbi defect̄ est nullus odiū
esse nequeat inimicos. i. effectū diuersos
interpretamur. mittamus ī presentia reliqua. Ecce
nunc saturnus quidē nobis in cētro: venus autem
in circūferētia posuit voluptatē. Voluptas x̄o sp̄s

De vita longa

rituū esca quedā est. Igit̄ ex opposito ven⁹ atq; sa-
turnus spūs n̄ri volatū aucupant̄. Illa p̄ voluptatē
suā allicit ad externa. Hic interi p̄ suā ad int̄ima reuo-
cat. Distrahūt itaq; sp̄m̄ si ferme eodē t̄p̄e moueant̄:
atq; dissipāt. Quāobzē nihil cōtēplatorū vel curioso
pestilētius q̄ venerēus act⁹: nihil vicissim hūc sectā
ti alienius q̄ cura z cōtēplatio eē pōt. Cōtēplatores
vero phisicū: religiosumq; eodē in gradu cōnumera-
mus. Et gradu sibi quēlibet i negotiis suis valde co-
gitabūdū grauibuscq; curis obnoxiiū. Hic rursus effi-
citur vt si quē saturnia: v̄l cōtēplatiōe nimiiū occupa-
tū vel cura pressum: leuare interim z aliter cōsolari
velimus: p̄ venerēos actus: ludos iocos id tentan-
tes tanq̄ p̄ remedia longe distantia: frustra atq; etiā
cū iactura conemur: atq; vicissim si quē venerēo: vel
ope p̄ditū: vel ludo iocoq; solutū moderari velim⁹: p̄
saturniā seueritatē emēdare nō facile valeam⁹. Op-
tima hō disciplina est: p̄ q̄dam phēbi iouisq;: q̄ inter
saturnū venerēq; sunt mediū: studia similiaq; reme-
dia hōies ad alterutrū declinantes ad mediū reuo-
care. S; vt tandē sinus medici: sicut flāma duobus
cōiter modis violētis extinguit: aut velut difflata vē-
tis: aut cōtra quasi cōpressa cineribus: sic ip̄z vel ce-
leriter effectū venerēo dissipamus: vel sensim satur-
nio suffocamus: ac sepe exprimimus cōprimēdo pa-
riterq; resolvim⁹. Spūs vtiq; frequenter ad extima
volās: intima reddit vel vacua: vel aliena vite. Sed
ad intima sepe coactus cetera circum membra pres-
sat vite minus idonea. Citam igitur senectutez: tū
venus interioribus nostris tū saturnus exteriorib⁹
infert. Venus quidē p̄cipue: vbi ex quo vis ei⁹ motu

De vita longa.

facile corpus debilitat atque labascit saturnus quosque potissimum: quoniam ex quocumque contemplationis officio: vel cure labefactantur. Et si vel qui ad contemplationem: vel ad libidinem natus est: plerumque ad suum uterque officium est natura fortissimus. Natura enim sepe coniungit cum voluptate simul et facilitate potentiam. Anusquisque igitur se cognoscat: suique ipsius moderato: ac medicus esto. Coitum quidem frequentaturi ceteros consulunt. Ego vero exercitaturis ingenium libro etiam superiore consului. Denique omnia dicta omnibus remediis uti debent: quibus membra spiritus: sensus ingenium memoria confirmentur. Cogitationes per interualla repetere. Nec expectare vel minimum ex cogitatione laborem. Maxime vero cum primum canescunt: quibus nonnulli sunt qui non tamen debilitate nature: videlicet adhuc iuuenescanos emittunt: quod vel egritudine: vel egrotatione aliqua procedente: aut etiam parentum similitudine: quibus scilicet iam canescentibus fuerint generati.

¶ De medicinis senum Et de habitatione iterum atque dieta. Cap. xvij.

Haldeorum regula est forte probanda: ad iuuentutem recuperandam pinguis humores imbibitos corpori expurgate: gratim: tum interioribus competentibus medicinis: tum exterioribus frictionibus elauachis prouocationibus sudoris. Intereaque salubribus: duraturisque alimentis paulatim corpus implere. Sunt autem quod trochiscis quibusdam ex vipera factis: vel helleboro preparato promittunt humores omnes veteres putridosque prosequi educere. Quibus expurgatis et humore rursum saluberissimo alimentis salutaribus recreato: restituere iuuentu-

De vita longa:

tem. Et qui cautiores sunt: helleboro gallinas pas-
cunt: hoïem vero gallinis. Eiusmodi vero curatio
nē tanq̄ piculosa iuuetute arbitror poti⁹ q̄ in sene-
nectute tētandam. Ne forte iuuetutē illā a medea
pelie seni p̄missam experiamur. Nā ⁊ iuuenes me-
dicinis exquisitis purgantibus cito senescere. Hippo-
crates asserit. S; ubi dieta nō sufficit clystere v̄l mā-
na: v̄l aloē presertim lota securus vteris: si tibi sit
aluus asstrictior: manna cū iure caponis: mirobala-
niq; virtute. Sin minus: hac te iuuenē etiā in senectu-
te purgatione seruabis. Sume vntiā lote aloes vnā
mirabolanoꝝ emblicaz drachinas: duas: chebula-
rū quoq; tātūdē: duas itē rosarū purpureaz: masti-
cis quoq; tātūdē. maluatico vino ꝑfice pilulas: qm̄
luna feliciter collocata ꝑpitio fruitur iouis aspe-
ctu presertim si domicilia fixa possederit v̄l ip̄a vel
iuppit̄. Hec em̄ ad diuturnitatē vite magnopꝑ rese-
rūt. Potes etiā vtiliter reubarbarū hic cū aloē cō-
ponere sc; dimidiā aloes ꝑtē: dimidiā reubarbari.
Et q̄tiēs op⁹ fuerit: vnā mane sumere pilulā ad tres
vsq; v̄l qnq; modicūq; insup vinū bibere. Vbi vero
pituitā magis times: potes ꝑmode i his pilulis tro-
chiscoꝝ agarici tertiā ꝑtē accipe vnā cū tertijs alo-
es duab⁹ dimisso reubarbaro. S; primā illā ego iā
m̄ltis annis pilulaz ꝑpositio omni etati expioꝝ esse
tutissimā. Eadē hora ꝑfectionē eiusmodi facito su-
me mirobalanoꝝ emblicaz. idarū: bellericarū che-
bulaz vnciā vniuscuiusq; vnā cinamomi ꝑo duas:
vnā q; doznici: rosarū purpureaz vnā sandaloꝝ ru-
beoꝝ duas: vnā croci drachmā: tertiā dragme ꝑtem
musci: ambre tātūdē. Candidū post hec cum aqua
f. i.

De vitā longa.

rosacea succoꝝ citri fundito saccharum. Coque iſae
bolos auroꝝ inuclue. Hoc ante prædiū quatuor ho
ris ſumētes atqꝫ edētes vtiliter expti ſumus ad vtu
tē corroborandā: ad illuſtrādū ſp̄m atqꝫ firmandū.
Maxime v̄o p̄derit: ſi paulū inſup vini aurei bibe
ris. Proderitꝫ ſepe calefactū panē aureo meroꝝ ro
ſacea aqua profundere: ꝫ modico inſup cinamomo
ſaccharoꝝ vberioꝝe cōdire. Frequēter etiā duo hec
cū lacte amigdolino ꝫ modico pane miſcere. Nam
eiuſmodi mixtiones naturā referūt iouiale ꝫ. Preſ
oia: q̄ in ſupioribus explicauimus v̄l ſaltē ſignifica
uimus: ab hiſ oēs vrbani diligenter cauere debent:
eſtu | gelu. quolibet v̄l poſt calozē frigoꝝe vel noctur
no. Nebulis: v̄ētis vel ex palude flātibus: v̄l irrūpē
tibus ex anguſto. Locis itē vbi aer vel moueēt violē
tius: vel nullo modo moueēt: habitatiōe q̄uiſ hūidior
re | fetore | torpore | meroꝝe. Diligētius autē mercuriꝫ
ſectatoꝝes. diligētiffime ſenes. Qui præterea poſtq̄
mane corpus totū leniter p̄fricuerint: delinient ip̄m
aduerſum acris ꝫ laboris icōmoda: calēte oleo: vel
vino quopiā ſubamaro: cui priꝫ infuderint mirrhā ꝫ
roſam: atqꝫ myrtū Saluiā frequēter oꝝe ferant: nera
uis ac dentibus amiciffimā. Et quādo dentiū vitio:
liquida velut infantes alimēta repetere cōpellunt:
molliffima caueāt. Lac quidem vino referant mode
rato. Atanē igne dūtarat v̄l medicina quantū videlꝫ
expellendi frigoris: ꝫ ſuſcitandi calozis innati neces
ſitas poſtulat. Alioquin tanq̄ edace humorē natu
ralem exiccaturō. Solē vero quo ad delectat ſequā
tur vt alimētū: diſtillatione vitato: ꝫ eſtu ſiſr declina
to. Faciles quidē motus diligāt: excitādo calozē ad

De vita longa:

modū necessarios. Labores autē corporis oderint
et multo magis animi. Nec minus longam, sitim: &
in mediam: atq; vigiliam.

¶ De nutrimento spiritus: et cōseruatione vite per
odores. Ca. xviij.

Egim⁹ in calidis q̄ uibusda; regionibus
ac plurimo passim odore flagrantib⁹ mul-
tos gracili corpore: & inbecillo stomacho
quasi solis odoribus ali. Forte quoniam
ipsa natura loci: tum herbaruz: & frugū: atq; pomorū
succos ferme totos redigit in odores: tuz corpo-
rum humanorū humores illic resoluit i spiritū. Cū
igitur vterq; videlicet odor & spiritus sit vapor qui-
dā: & simile simili nutriatur: nimirū & spirit⁹ & spiri-
talis homo plurimū ab odorib⁹ accipit alimentuz.
Nutrimētū ho: q̄lecūq; id sit p̄ odores siue fomētū
app̄me senib⁹ & gracilib⁹ necessariū ē. Quo defectū
alimēti solidioris atq; verioris vt cūq; p̄p̄sare pos-
simus. Ambigere tñ nōnulli solēt: utrū spūs odorib⁹
nutriat. Ego autem opinor solis forsan ita nu-
triri vt nisi alimenta que crassa sunt: digestionē tan-
dem in vapores extenuentur: spiritus ipse quem di-
ximus vaporem esse: nullum illic suscipiat nutrime-
tum. Itaq; vinum odore plenum spiritum subito re-
creat: quem cetera vix tandem reficere possunt. Va-
porem vero illum in quem cibi cocti deniq; transfe-
runtur. ideo appellamus odorem: quoniam & odor
vbicūq; vapor quidem est: et hic tractus intus ex ali-
mentis vapor nisi spiritus quodam odore placeat:
vix vllū spiritui exhibet alimentuz. Quāobrem Hui-
censam nostrum valde probamus dicentē: **corpus**
f. ij.

De vitā longa.

quidē dulcedine: spiritū hō quadā (vt ei⁹ vbi⁹ vtar) aromaticitate nutrirī. Quā crassitudo corporis non nisi crassa natura: qualis est in dulcedine: coalescere valeat. Tenuitas hō spiritus: nō alio q̄ fumo quodā atq; vapore: in quo aromaticitas ipsa viget: refici possit. Aromaticā vero qualitātē dicimus odorā: et acutā: et quodāmodo stipticā. Proinde qm̄ iecur quidē corpori p sanguinē alimētū prestat: dulcedine primū augeat. Cor autē qz et creat spiritū: et spiritui p. creat alimētū: merito desiderat aromatica. Expedi tamē et aromatica pro corde cōdiri dulcedine: et dulcīa pro iecore aromaticis cōmisceri: dulcedinēq; interea nimīā euitare. Quid plura? Galienus ipse secutus hyppocratē: spm̄ nō solum odore putat nutrirī sed aere. Vere inquā nō simplici: sed potius oportune pmixto. Quibus quidē si fidē habebim⁹: nec alimētorū: nec rei vllius delectū magis ad vitā necessarium: q̄ aeris nobis accommodati: esse censebimus. Aer eīz inferiorū et celestiuū qualitibus facillime semp̄ affectus et imēsa (vt ita dixerim) amplitudine circūfusus: ppetuoq; motu nos vndiq; penetrās: ad suā nos mirabiliter redigit qualitatem. Prefertim spiritū: precipue vitalē in corde vigentē. in cuius penetralia: tū assidue influit: tū repēte. Sic ptinus afficiēs spm̄ vt est affect⁹: perq; spm̄ vitalē: qui et materia et origo est spūs aīalis: pariter afficiēs animalē. Cuius quidē qualitas maximī momētī est ingeniosis eiusmodi spiritu plurimū laborātibus. Itaq; ad nullos potī⁹ q̄ ad eos attinet puri luminosiq; aeris odorūq; delectus: atq; musice. Hec em̄ tria spūs aīalis fomēta p̄cipua iudicant. Potissimus vero ad vi

De vitalonga

tam est aer electus. Nam octavo mense nati in egypto plurimi viuunt. Et nonnulli in plagis grecie teperratis saluberrimi aeris beneficio. Quod Aristoteles narrat: et auicenna confirmat. Sed perfecto sicut corpus ex varijs compositum varijs quibus non eadem mensa nutriendum est alimentis: ita spiritus similiter compositus varietate quadam aeris semper electi oblectandus est atque fouendus. Simili quoque electorum odorum varietate quotidie recreantur. Nam aer et odor quasi spiritus quidam esse videtur. Nam vero alexander et Nicolaus pipateticus vna cum Galieno concludunt spiritum vitalem et aialium ideo nutriri / tum odore: tum aere: quam uterque mixtus atque conformis: et virumque haustum in precordia penetrare. ibi coqui teparique ad vitam perque arterias diffundi. Abi uterque coctus iterum nutrit spiritum (ut aiunt) utrumque precipue aialium. Aiunt etiam spiritum aerem non solum refrigerando calori pdesse: sed etiam nutriendo. Nam et aialia etiam valde frigida spirant. Addunt aerem crassiorum spiritui naturali tanquam magis corporeo conuenire / subtili vero puri lucidum spiritui potius vitali potissimum aiali. Neque mirum videri debet spiritum adeo tenuem: rebus quoque tenuibus aialibus. Siquidem et pisciculi multi aqua nitidissima nutriuntur: et ocimum in aqua simili viuunt / crescit floret / redolet. Aditto quibus elementis Chameleontem et salamandram nutriri nonnulli ferant. Redeamus ad nostra. Interest certe quam plurimum quale spiritum aeres quales hauriamus odores. Talis enim et spiritus in nobis euadit. Satenus vero nos anima per vitam vegetat: quatenus spiritus harmoniam seruat cum anima concinentem. Spiritus quidem in nobis primus viuunt et maxime: et quasi viuunt solus. Nonne reper-

f. iij.

De vita longa.

Etino quodā sepe casu affectu vitali sensus motus subito mēbra deserūt. Regresso videlicet ad cordis penetralia spū. Et sepe statim reuertuntur ad mēbra aggregationes z odores illuc spū redeūte. Quasi vita in ipso spū videlicet re volatili potius sit q̄ humoribus aut mēbris. Alioq̄n p̄pter horū crassam tenuitates tardius ad modū accederet videret vita mēbris atq̄ recederet. Quicūq̄ igit̄ vitā i corpe p̄ducere cupiat is spū i p̄inis excolite: hūc augete nutrimentis sanguini nē augētibus tēperatū videlicet atq̄ clarū. Hūc aere semp̄ electo fouete. Hūc quotidie suauibus odoribus alite. Hūc sonis z cātibus oblectate. Sed interea odores cauete calidiores. Frigidiores fugite. Capescite tēperatos. Frigidos calidis siccos humidis tēperate. Odores vero oēm q̄ p̄ corporis subtilissima est scitote nō nichil habere caloris: atq̄ ex rebus que ipse nutriūt odores separate potius nutrituros: vt ex aromatico p̄ro pomos p̄sico similis pomos magis aut recēte pane calēte: marie carnibus assis q̄ maxime vino. Atq̄ sicut sapor qui mirifice placet plurimi velocisq̄ nutrimenti causa est vel occasio corporis sic odorem ad spiritum se habere putate. Commemorare vobis iterum placet. Democritum iā iā expiraturū vt obsequeretur amicis spiritū a d̄ quatrīduū vsq̄ olfactu calentiū panum retinuisse: vltērius etiam si modo placuisset spiritum seruaturū. Sunt z qui dicōt id mellis odore fecisse. Ego si modo vsus est melle existimo: illū mel vino liquefactū albo calentibus panibus infudisse: neq̄ enim sperandus est mellis odor. Flos namq̄ florum mel existit: nec parum nutrit ipsa dulcedine: ac diu qualitas

De vitalonga

se sua res integras a putrefactione fuerit. Itaque si quis nouerit hoc etiā ad cibuz ita uesci ut nec dulce dīne nimia meatu suppleat. nec tali quodam calore bilem eraugeat certum habebit longioris uite subsidium. Saltem igitur condimentum hoc frigidis et humidis adhibete. Verumet vos reuocem ad odores. Abicumque suffocationem compressionemque spirituum nimiam extimescitis: quod meror frequens corporum protendit odores circumfusos amate. Abi vero fugam exhalantium spirituum expauescetis odores potius infusos nutrimentis accipite. Et si quid odorum preterea foris sumitis velut clipeum costis dumtaxat ad mouete sinistris. Nonne videtis quod re repente sursum vel deorsum ad odores se matrix ipsa precipitet? quod velociter ad os: ad nares spiritus aduolet suavis odoris esca plectus. Abi igitur spiritus vel exiguus vel fugacissimus esse deprehenditur: quod pusillanimitas sepe declarat corporisque debilitas uel parua de causa multa contingens: odoribus non tam extrinsecus obiectis: quam intrinsecus iniectis allicite: immo potius pascite retinete. Odores vero vini ante omnes eligite. Multum namque nutrit spiritum odor exhalans ex natura tum plurimum et velociter nutrimenta corporis: tum voluptate sensum afficiente. Tale vero vinum est preteris calidum: humidum: et odorum: atque clarum. Tale etiam sacharum esse dicerent: si sumat odorem. Cinnamomum quoque simile. Et doronicum: anisumque: et dulce maratrum: si acuminis suo ad exiguam dulcedinem adderent ampliozem. Sed quae temperiem natura non fecit: vobis ipsi conficite. Et quoties distractionem spirituum formidatis: calidioribus acutioribusque subs

f. iij.

De vita longa.

etissimis adhibete quae cohibere parum violatum spiritus ac
sistere valeat: ceu croco chariophilis cinamomo ad
dustum panem rosaceam aquam acetum rosaceum rosam myr-
tum violam sardalum coriandrum cidonium pomum atque citrum.
Horreo vero caphoravbi contra caniciem est agendum
Recet vero semper menta diligo: menti etiam salutare
spiritum tutissimum. Denique memetote res oes vene-
no contrarias esse vite admodum salutare: non gustu
tamen: sed etiam odoratu: maxime theriacham: Has vero in
libro contra pestilentiam enarrauimus: narrabimus in
libro sequenti. Inter eas autem ne quod vos lateat nume-
ramus et vinum. Nam sicut homini venenum est cicuta: ita
cicute vinum non simul quidem sed paulo post ebibitum:
Ac ne solis vos odoribus hic alliciam componendum vo-
bis mandando electuarium quotidie mane gustandum: olfa-
tu: gustusque suaue: et vite admodum salutare. Accipite
tres chebularum uncias: unam emblicarum: zindarum unam:
unamque belliricarum: semunciam vero doronici. Cina-
momi uncias duas: croci drachmam unam: abze partem dra-
chme tertiam: musci quoque tantumdem. contundite diligenter.
Tantum rosacei sacchari adhibete: quantum gustui sa-
tis facit. Sardalorum rubentium quantum sat est coloris: mel-
lis ites emblicarum: vel chebularum: quantum molli expedit
electuarium forme: auri folia totidem quot praedictae sunt
unciae. Abi vero difficilior est propositio multiplex: expti-
sum simplicem hanc optimam esse. scilicet ex chebulis mara-
tro dulcis: saccharo aqua rosacea liquefacto. Super tam
vero tum ieiuno stomacho: tum post cenam. Ademeritis
autem mirobalano scoditis meliores esse: siccas vero
salem die integrum: oleo amygdalarum dulcium: vel butyro
vaccino prius infundite quam praetis. Probat et Quicem

De vita longa.

navobis cōfectionē ex emblicis atq; indis cū melle
anacardo:ū:coctoq; butyro:item chebular cū zinzibi
bere et quama ferri:et potiusauri. Probat itē Pe-
trus aponēsis cōpositionē ex croco:mace:castoreo:
per partes equales acceptis:atq; cōtusis:zvino cō-
mixtis. Quā affirmat vitā etiā p̄p̄modū moribūdis
cōsueuisse. Deniq; Aly astrologus medicusq; excel-
lēs asserit:vsu triferē similiūq; rerū vitā effici lōgio-
rem. In omī vero triferā mirobalanus fundamētū
est:sed hanc tēperant subtilib⁹ quibusdā atq; mollī-
bus. P̄sertim vbi siccior est mirobalanus:vt ⁊ pe-
netret nec meatus obstruat:nec aluū exciccet nimīū
vel astringat. Cū vino p̄terea cōmodissime vtimur
sed modico:ne forte diluat. Cōpositioneꝛ vero pe-
tri quā modo narrabam: si modo vtilis est:arbitor
olfactu potius q̄ potu vtilem. fore.

¶ **Magorū medicina p̄ senib⁹. Ca. xviii.**

Magi stellaz obseruatores ad xp̄m vite
ducē stella duce venerunt: p̄ciosum vite
thesaurū offerētes: Aurū: Thys: Ahyr-
rham. Tria dona p̄ trib⁹ planetaz do-
minis:stellaz dñi dedicātes. Aurū qui
dē p̄ tēperamēto iouis maxime oīm tēperatū. Th⁹
autē p̄ sole p̄cipue:p̄hebo calore simul odoreq; fla-
grans. Ahyrham deniq; firmantem corpus atq; con-
seruantē:p̄ saturno omniū firmissimo planetarum.
Ihuc igitur amnes ad sapiētes magos venite senes
munera vobis quoq; vitā p̄ductura ferētes. Quib⁹
auctorē vite quondā venerati traduntur. Venite se-
nes in q̄ senectutē grauit̄ tolerātes. Venite ⁊ vos p̄-
terea quocūq; senectutis p̄p̄modū aduentātis for-

De vita longa

inido sollicitat. Accipite p̄cor alacres vitalia dona.
Sumite vncias q̄dē thuris duas: vnā ḡo myrrhe: au-
ri rursū in folia ducti dimidiā drachme partē. Cōfū-
dite tria simul p̄plate p̄fundite in pilulas aureo q̄dā
mero: idē tunc opoz tunc cōficite q̄n Diana p̄picio
p̄hebi vel iouis gaudet aspectu. Sūte post hac the-
sauri tāti auroza qualibet portūculā. Ac eriguo p̄-
fūdite meri potu: nisi forsā icaluerit estas. Tunc enī
aquā rosaceā bibere prestat. Si q̄s autē inter vos ca-
lorē quouis t̄pe magis metuat h̄is miro balanū che-
bulā aut emblicā equalē ad thuris mirre q̄z auri si-
mul p̄odus adiciat. Hoc humorem p̄culdubio natu-
ralē a putrefactione tuebit. Hoc humoris refolutio-
nem lōgius p̄pulsabit. Hoc tres in vobis spūs natura-
lēs: vitalē: aīalem: fouebit: cōfirmabit: corroboret.
Hoc rursū vegetabit sēsū: acuet ingeniū: memoriā
conseruabit:

¶ De periculis euitandis ex quolibet vite septena-
rio imminentibus

Cap. xix

¶ Cum astronomi singulas deiceps diei ho-
ras planetis ordie singulis distribuerint:
similiterq̄ septē hebdomade dies atq̄ in
ipso fetu per mēses digesserit officia pla-
netarum. Cur nō etiā per annos eadē disponamus?
At quē admodū if antē in aluo latentē rexit p̄rio mē-
se saturn⁹: vltio luna sic statim natum ordie iā cōuer-
so p̄mo ipsius anno ducat luna: secundo si vis mercu-
rius: tertio iouen⁹: quarto sol: quinto mars: sexto iupi-
ter: septio ḡo saturn⁹. Atq̄ deiceps ordo per vitam
similis repetatur. Itaq̄ in septimo quolibet vite an-
no sit in corpore mutatio maxima. Ideoq̄ piculo sis

De vita longa.

ſima quandoquidē ⁊ ſaturnus nobis cōmuniter eſt
perigrinus: ⁊ ab eo tūc planetarum ſūmo ad lunā e
veſtigio planetarū infimaz gubernatio redit. Hos
ſannos aſtronomi greci clinatericos nomināt. Hos
ſcalares vſ gradarios vel decretorios appellam⁹
forte vero in moribus ipſum humoris vel nature
motū planetas per dies eodem ordine regūt. Unde
et ſeptimu⁹ quōſe adē rōne iudiciarius appellatur.
Quart⁹ quōſ quā mediū i ſeptenario tenet. Tu igitū
vitā pducere cupis ad ſenectutem nullis eiſmodi
gradib⁹ ſteruptā: Quotiēs ſeptimo cuilibet ppin-
quas anno cōſule diligēter aſtologū. Unde immi-
neat tibi diſcrimē ediscito. Deinde vel adito medi-
cū vſ prudētiā et tēperantiā accercito. His namqz
remedijs phiberi minas aſtrozū ptholomeus etiā
confitetur. Addit quinetiam aſtrozum promiſſa ſic
augeri poſſe vt agrozū cultoz auget terre virtutes
Probat Petrus aponenſis argumentationibus
multis et teſtimonio Ariſtotelis Galieni Aly na-
turalem vite finem non eſſe ab initio ad vnquemde
terminatum: ſed vltra citraqz moueri poſſe. Idqz af-
ferit tum ex aſtris: tum etiā ex materia. Concludit
his auctoribus rationibusqz obitum etiam natura-
lem differri poſſe: cum aſtologie machinis tum pre-
ſidijs medicorū. Igitur neqz nos temere in his pre-
ceptis elaboramus. Neqz te pigeat pquirere a me-
dicis que naturaliter tua ſit dieta: ⁊ ab aſtologis:
que ſtella vite faueat. Et quando hec bene ſe habet
et ad eam luna compone que pdeſſe didiceris. Ne-
qz pudeat ſe illos oſculari: qui non tam fortuna qz
virtute ſenectutem proſperam conſecuti videntur.

De vita longa

Præterea ptolemeus et ceteri p̄fessores astronomie imaginibus quibusdam ex certis lapidibus et metallis sub certo sidere fabricatis vitam p̄speram pollicentur atq; longeuam. Vex de imaginibus quidem ex parte ac plurimum de reliquo fauore celesti cōmentariū cōponimus in Plotinū. Quē librū huic operi deinceps subiiciendū existimamus. Quēadmodum hoc post librū scribi volumus: quē de curanda litteratorū valitudine cōposuimus. Fauorem vero celestem quē modo dicebam pro iuuentute longam nunc quantū quasi poete cuidā licet loqui: quantū rursus medico licet facere a P̄hebo Bacchoq; petemus. Solis eterna est p̄hebo bacchoq; iuuentus.

Nam decet intonsus crinis utrūq; deum.

P̄hebus et bacchus semper indiuidui fratres sunt: ambo fere sunt idem. P̄hebus quidem est ipsa sphaera illius animas. Sphaera vero bacchus: immo et p̄hebus est totus ipse sphaera circulus. Bacchus autē est flammis ille in hoc circo circulus: immo vero p̄hebus est aliquid in hoc flammis globo lumen. Bacchus autē existit ibidem salutaris ex lumine calor. Semp̄ ergo fratres comitesq; sunt fere semp̄ alter et idem. Quid vero? Si sol in vere quidem p̄hebus est: cantu suo tunc autū cantus excitans. Cithara rursus tēpora temperans. In autumno vero sol idem auctor vini bacchus existit. Tria nobis ad seruandam iuuentutē pater ille liber qui amat colles bacchus affert. Nos q̄dē apricos primum colles. In his autē collibus suauissimū p̄cipue vinū. Perpetuam in vino securitate. Tria quoq; p̄hebus bacchi frater pari benignitate largitur. Diurnū primo lumen: sub fomento luminis

De vita celitus

herbas suaviter redolentes. Ad luminis huius umbram cithararum cantus perennem. His ergo pensis potissimum: his flaminibus Clotho nobis tam non parca longa vite fila producat. Tris procas fere omnes poete canunt. Tris quoque nos non poete canimus. Prudens quidem in omni victu procietas vitam nobis longam inchoat. Conscientia quoque in curis subeundis procietas producit vitam. Parcitas vero in celo fruendo negligens vitam occidit. Tres pythagoras temperantias ante omnia celebrat: tres etiam nos in presentia celebramus. Temperantiam in affectibus conservato: temperantiam in omni victu servato. Temperantiam aeris observato. Hac enim prouidentia huius mundi intemperantiam que cito senectutis et tempestive mortis causa est aspirante deo procul admodum propulsabis. Aspirabit autem auctor ille vite: si ea tantum proditione vitam optaueris diuturnam: ut diutius cum generi humano viuas: tum maxime viuas illi: quo mundus totus inspirante vivit.

§ § § § §

Proemium in librum de vita celitus:

Quoniam Arsilius Ficinus Florentinus serenissimo pannonicæ regi semper inuicto. Philippi veteres rex omnium felicissime celestium vires inferiorumque naturas diligentissime perscrutatis: cum existimarēt hominem frustra sapere qui non sibi sapit: totam meritoperscrutationem suam in primis ad vitam sibi celitus componendam retulisse vedent: iudicantes (ut arbitror) tum elementa: et que ex his componunt frustra sibi cognita fore: tum morum celestium et influxus temere nimium observatos: nisi hec una cum illis cognita simul atque coniuncta: aliquando sibi ad vitam

De vita celitus,

felicitatēq; conducerēt. Profuit autē illis vt videt̃
eiusmodi cōtemplatio ad vitā primo p̃ntē. Nam p̃
thagoras & democrit⁹ appolloni⁹sq; theane⁹ & q̃cū
q; ad id potissimū studuerūt rerū sibi cognitarū vsu
prosperā valitudinē cōsecuti sunt: vitāq; longeuas.
Totulit insup ad futurā vitā: tum per gloriā apud
posterōs p̃pagādā: tum apud deū in eternitate fruē
dam. Siquidē ex mirabili mūdi totius ordine eius
tandē cognouere rectorē: & antea oīa cognitū ama
uerūt. Tibi x̃o gloriā p̃ secula eūcta: futura magna
nimitas: magnificētia victoria perpetua pollicent̃.
Vitā quoq; apud deū in euo beatā: diuina clemē
tia: insigni pietati tue iusticieq; promittit. Vitā deni
q; prosperā inter mortales satis plōgā quātū ex idi
cūis quibusdā mihi licuit cōiectare felicia tibi s̃de
ra decreuerūt. At aut̃ qđ pollicent̃: id & p̃stēt firmissī
ma fide & cumulo insuper p̃rogent plenioze: Diligē
tia tua & medicorū: astrologorūq; cura efficere p̃culdu
bio pōt. Id x̃o posse sciētia & prudētia fieri doctis
simi quiq; astrologi: ac medici cōfitem̃. Cū igitur i
ter Plotini libros: magno Laurētio Medici desti
natos. in librū Plotinide fauore celitus hauriēdo
tractatē nuper cōmentariū cōposuissem: inter cetera
in eū ñra cōmētaria numeratū id qđ des seligere nūc
Laurētio quidē ipso p̃bante: atq; magestati tue po
tissimū dedicare decreui. Spero equidē dū vite tue
prosperitatēq; cōsulā vite iterim & splendori seculi
nostri: & humani generis cōsulturū. Atq; vt valitudi
ni p̃speritatēq; regie validius hec ñra p̃desent: per
Galozē ip̃m mittenda putauī. Hūc tu igit̃ Galozem
nostrum clementissimē rex cōplectere precor. Lana

De vita celitus

tum et natura: virtus: auctoritas tua valet: ut absque
te nequeat vel Valoz ipse valere. X. Julij. MD.
CCC. lxxxix. Florentie.

¶ Verba marsilij Ficini ad lectorem sequētis libri.

Salve hospes ingeniose. Salve iterū quisq̄
es salutis avidus: q̄ nra ad limina tēdis.
Aide precor hospes cupide prius q̄ hos-
pitalis sim: intranserat certe: salutē sta-
tim hospitio dicere. Ego x̄o salute preueniēs mor-
prospecum saluere te iussi. Intransē t̄ ad huc igno-
tū per libenter excepi. trahentē apud me moras: p̄-
missa (si deus aspirauerit) salute donabo. Hospitiuz
ergo nactus es amicum quidez oibus t̄ amoris nūc
erga te plenū. Si quid forte fers tecū amorī contra-
rium: si quid habes odiū prius ponito precor q̄ me-
dicinas hic vitales attingas. Vitaz enim tibi dedit
amor: voluptasq̄ parentuzi vitā vicissim demit odiū
atq̄ dolor. Quē igitur odiosus verat dolor: huic nul-
lus vsq̄ medicine vitali relictus est locus. Quāobzē
deinceps te nō vt hospitē tm̄: iam alloquor sed amī-
cum. Officina marsilij tui aliquanto est amplior q̄
his cancellis dumtaxat quos hic vides coerceatur.
Non enim solo hoc libro sequēte: sed duobus etiā
precedentibus circūscribitur. Totā vero summā in
medicina quedā est pro viribus opitulaturā vite: vt
valida tibi vita sit vt longa. Idq̄ vbi medicorū ope
celitus adiuta molliē. Varia sane p̄ diuersis hoīm
ingenijs atq̄ naturis nostra hec officina: antidota:
pharmacha: fomenta: vnguenta: remedia profert.
¶ Si qua tibi fortasse minus placeant: mittito quā-
dam ista. Cetera propterea ne respuito. Deniq̄ ¶

De vita celitus

nō p̄bas ſimagineſ aſtronomicaſ: alioq̄n pro valē-
tudine mortaliū adinuētaſ q̄ſ ego nō tā p̄bo q̄ nar-
ro: haſ vtriq̄ me p̄cedēte: ac etiā ſi viſoſ ſulēte dimitti-
to: Medicinaſ ſaltē celefti quodā adminiculo . p̄fir-
mataſ: niſi forte vitā neglexeriſ: ne negligito. Ego
em̄ frequēti iā diu expiētia cōptū habeo: t̄m̄ itereē
inter medicinaſ h̄mōi atq̄ aliaſ abſq̄ delectu aſtro-
logico factaſ: q̄tū inter merū atq̄ aquā vt ē infāſ
octauo a cōceptione mēſe natus: flozētie mēſe mar-
tio nocte aſcēdēte ſaño retrogrado ſemiuiū^o eiuf-
modi diligētia videat̄ a nobiſimo a deo q̄ ſi vite red-
dit^o: poti^o ſuatus Trieniū validuſ ferme iam im-
pleuerit. Nā ſi ſi p̄terea ḡn̄iſ eiufdē plura narra-
uero: Nā loquar. Nec gliabūd^o (q̄d ē a philopenit^o
alienū) ſ; exhortab̄ ſuſ poti^o afferā. Merū ſatiſ iā
partim quidē cōſiliāteſ partim etiā exhortāteſ. allo-
cūti te ſumus: deincepſ igiſ cū plotino loquamur:
ita demum tibi diligentiuſ conſulturi.

¶ In omnibuſ que hic et alibi a me tractantur tan-
tum aſſertum eſſe volo: q̄tum ab eccleſia comp̄baſ.

¶ Caſarſili ſicini Florentini liber de vi-
ta celituſ comparanda compoſituſ ab eo
inter commentaria eiufdem in plotinum.

¶ In q̄ cōſiſtat ſim plotinū ut^o fauorē celit^o attra-
hēſ ſc̄zi eo q̄ aia mūdi: z ſtellarū: demonūq̄ aie
facile alliciunt̄ corpōz formiſ accōmodatiſ. Ca. i.

De vita celitus

Stantū hec duo sint ī mūdo: hinc quidem intellectus: inde corpus. s; absit aīa tunc intellectus trahetur ad corpus īmobilis enim est omnino caretq; affectu motionis principio tanq; a corpe lōgissime distās: neq; corp^o trahet ad itellectū: velut ad motū p se ī efficacine ptū: lōgeq; ab itellectu remotū. Verū si iterponatur aīa vtriq; pformis: facile vtriq; et ad vtraq; fiet attract^o. Primo qdē ipa oīm facillime ducit: qm̄ p mū mobile ē: et ex se et spōte mobile. Preterea cū fit (vt dixi) media rez: oīa suo ī se mō ptinet: et vtriq; rōne ppinq;: s; cōciliat: et oīb^o etiā equaliter illis que īter se distāt: ab ea videlicet nō distātibus. Preter em̄ id qd hinc quidē cōformis est diuinis: inde vō caducis: et ad vtraq; vergit affectu: tota iterim est simul vbiq;. Accedit ad hec: q; aīa mūditotidē saltē rōnes rez semiales diuinis^o habet: quot idee sunt ī mēte diuina: qbus ipa rōnib^o totidē fabricat species ī materia. Nū vna queq; spēs p ppriā rōnē semialē ppe rīdet idee: facileq; pōt p hāc sepe aliqd illic accipere qñquidē p hāc illinc ē effecta. Ideoq; si qō a ppria forma degeneret: pōt hoc medio sibi primo formari rursū: perq; id mediū ide facili reformari. Ac si certe cuidā rez specieī: vlt̄ īdiuiduo ei^o rite adhibeas mltā: q sparsa sunt: sed eidē idee cōformia. Ad hoc in materiā hāc ita oportune patā: singulare mun^o ad idea trahes p rōnē videlicet aīe semialē: Nō em̄ intellect^o ipē ppe s; aīa ducit. Nemo itaq; putet certis mūdi materijs trahi numia quedama materijs penit^o segregata: s; demones potius aīaticos mundi munera stellarūq; viuētū. Nemo rursū miret per

De ytra celitus

materiales formas aiam quasi allici posse. Si quidē escas eiusmodi sibi cōgruas ipamet: quibus allicere: efficit. et semper libenterque habitat in eisdē. Neque in mūdo viuente toto quicquid reperit tam deforme: cui non adsit aia: cui non insit et aie munus. Cōgruitates igitur eiusmodi formarū ad rationes aie mūdi zooroaster diuinas illices appellauit. quas et sineus magicas esse illecebras confirmauit. Nemo demum credat ad propriam quandam materie speciē et tēpe certo hauriri oīa prorsus ex aia dona: sed pro oportunitate dona dumtaxat seminis quo talis species pululauit: seminūque cōformiū. Itaque hic homo hūanis tēpē adhibitis non proprias pisciū vel auū dotes: inde sibi vēdicat: sed hūanas atque cōsiles. Adhibitis autē quae ad stellā tales pertinet atque demonē stelle demonisque huius proprium subit influxū: velut lignū pro sulfur paratū ad flāmam ubique presentē. Atque hūc non modo pro ipsos stelle demonisque radios: sed etiā pro ipsa mūdi aiam ubique presentē: in qua et cuiuslibet stelle demonisque ratio viget partim quae dē seminalis ad generandū: partim etiā exemplar ad cognoscendū. Hec enim secundum platonicos antiquiores rationibus suis edificauit ultra stellas in celo figuras: partesque ipsarū tales ut ipse quoque figure quedam sint: improprieque his oībus proprietates. In stellis autē figuris: partibus: proprietatibus oēs rerū inferiorū species continentur. et proprietates earū. Aniuersales vero figuras octo posuit atque quadraginta scilicet in zodiaco duodecim: extra vero sex atque triginta. Item in zodiaco triginta sex ad numerū facierū. Rursus ibidem ter centum atque sexaginta ad numerum graduum. In quouis enim gradu sunt stelle plures: ex quibus ibi cōficiūntur

De vita celitus

tur imagines. Similiter imagines extra zodiacum
in plures diuisit figuras pro facieꝝ ibidē graduūꝝ
suorū numero. Cōstituit deniqꝝ ab imaginibus his
vniuersalibus ad vniuersales imagines habitudē
nes ⁊ pportiones quasdā: que ipse quoqꝝ imagines
illic existunt. Eiusmodi vero figure continuitatem
queqꝝ suam habent ex radijs stellarū suarū in se inuicem
peculiariter quadā p̄prietate cōiectis. A qb^o for
mis ordinatissimis depēdēt inferiorum forme: illinc
videlecet ordinate. Sed ⁊ celestes ille tanqꝫ et inter
se disiuncte: p̄cedunt a rationibus aīe cōiunctis inuicem:
⁊ quodāmodo mutabiles: a stabilibus. Sed he
quatenus se ipsas nō cōprehendūt: referunt ad for
mas in mente vel aīali vel eminentiore sese cōprehē
dētes: que tanqꝫ mltiplices redigunt ad simplicissimū
vñū atqꝝ bonū: sicut figure celestes ad polū. Sed
redeam^o ad aīam. Quādo igit̄ aīa gignit speciales
inferiorū formas viresqꝝ eas p̄ rationes efficit pro
prias: sub stellarū formarūqꝝ celestium adminiculo.
Singulares vñō indiuiduorū vites q̄ sepe nōnullis
insunt tam mirabilesqꝫ ī speciebus eē solēt exhibet
per seminales similiter rationes nō tam sub admini
culo formarū figurarūqꝝ celestium: qꝫ situ stellarum
et habitu motionū: aspectūqꝝ planetarum tum in
ter se: tum ad stellas planetis sublimiores. Aīa quī
dem n̄ra vltra vires mēbrorum propria cōmunem
vbiqꝝ promit ī nobis vite virtutem. Aīa t̄ne vero
per cor: tanqꝫ ignis anime proximi fontē. Similiter
anima mundi vicens per solem precipue suam pas
sim explicat communis vite virtutem. Unde quīdam
animā ⁊ in nobis ⁊ in mūdo in quolibet mēbro totā

De vita celitus

potissimū in corde collocāt atq; sole. Sempvero me-
mēto sicut aīe nre virtus p spm adhibet mēbris: sic
virtutē aīe mundi per quintā essentiā q vbiq; viget
tanq; spūs intra corpus mundanū: sub aīa mundi dī
latari p oīa: maxime vero illis virtutē hāc infundis:
que eiusmodi spirit⁹ plurimū hauserūt. Potest autē
quinta hec essentia nobis intus magis magisq; assu-
misi quis sciuerit eam alijs elementis immixtā plu-
rimū segregare: vel saltē his reb⁹ frequēter uti: que
hac abundāt: puriorē presertim. Ceu electū vinū et
saccharum: z balsamū: atq; aurū: preciosiq; lapilli
mīrobalinīq; z que suauissime redolent z que lucent.
Maxime vero que in subtili substantia qualitātē ha-
bent calidā: humidamq; z clarā. Quale preter vinū
est albissimū saccharū: presertim si huic adhibueris
aurū: odoremq; cinnamī: atq; rosarū. Preterea sicut
alimenta rite in nobis assumpta p se nō viua: redigū-
tur per spiritum nostrū ad vite nostre formā: sic z cor-
pora nostra rite accōmodata corpori spirituiq; mun-
dano videlicet p res mūdanas z p nostrū spiritū hau-
riunt ex vita mūdana q plurimū. Si volueris vt ali-
mentū rapiat pre ceteris formam cerebri tui vel ieco-
ris atq; stomachi: simile q̄tū potes accipe alimentū
i. cerebrū: z iecur: z stomachū aīalium ab hūana na-
tura non longe distantiū. Si optas corpus tuū atq;
spiritū: ex aliquo mundi mēbro videlicet ex sole vir-
tutem accipere: quere que ante alia sunt solaria: in-
ter metalla lapillosq; magis autem inter plantas.
Sed inter animalia magis. Maxime inter homī-
nes. Similiora enim tibi magis proculdubio confe-
runt. Hec et extra sunt adhibenda: z intus p̄virib⁹

De vita celitus

assumēda: presertim in die et hora solis et sole in figura celi regnāte. Solaria vero sunt oia ex lapillis et florib⁹ q̄ heliotropia nominant^r qz vertunt^r ad solem. Itē aurū et auripigmentū aureos colores chrysolitus carbunculus mirra thus: muscus: ambrabalsamū: mel: fauā calamus aromatic⁹: croc⁹: spica nardi: cinamomū: lignū aloes: ceteraqz aromata Aries: astur: gall⁹: holoz: oleo: catarus: crocodill⁹: hoies flauis: crispis: sepe: calui: magnanimi: supiora partū cibarijs: p̄tin vnguētis subfumigatiōibusqz: p̄ti vsui accommodari possūt. Hec sētiēda: et castigando frequēter: et in primis amāda. Et luminis plurimū ē querendū. Si dubites ventrē ab iecoris fomēto destitui: trahē ad vētrem iecoris facultatē: tū frictionibus: tū fomētis: p̄ ea q̄ iecori cōgruūt: p̄ cicoreā: edimzā: spodiū: et eupatoriū: et hepaticā: atqz hepata. Similit^r ne destituat^r tuus corp⁹ ab ioue moue corp⁹ in die: horaqz: et regno iouis: et vtere interim iouialib⁹. Argēto: iacintho: topacio: corollo: berillo: spodio: saphiro: viridib⁹ aerissqz colorib⁹. Aino saccharo albo melle: et cogitationibus affectibusqz plurimū iouialib⁹. i. cōstantibus: equis: religiosis: atqz legiferis et inter homines eiusmodi: sanguineosqz et pulchros: venerabilesqz versabere. S; memēto primis illis rebus frigidis inserendū esse auruz: et vinum: mentāqz: et crocum: et cinnamomuz: atqz doronicum. Animalia vero iouialia esse agnuz: pavonemqz: et aquilam. et iuuenicum. Quomodo vero virtus veneris attrahatur turturib⁹ columbis: et motacillis: et reliqz nō permittit pudor ostēdere.

¶ De concordia mundi.

De vitacelitus:

De natura hominis secundum stellas.

Quomodo fiat attractio ab una quaque stella. Ca. ij.

Nos verodiffidere quisquam nos atque omnia que circa nos sunt preparamentis quibusdam posse sibi vindicare celestia. Nam celitus hec facta sunt: assidueque reguntur: et illi in primis preparata sunt ad illa: et quod maximum est mundus animal in se magis unum est quam quoduis aliud animal: si modo est animal perfectissimum. Ergo sicut in nobis membra cuiuslibet presertim principalis qualitas motusque ad alia pertinet: ita membrorum principalium actus in mundo commouet et membra inferiora facile capiunt a supremis vltro dare paratis. quod enim potentior causa est: eo est promptior ad agendum: eo igitur propensior est ad dandum. Exigua igitur preparatio nobis: insuper adhibita sufficit celestium muneribus capiendis: si modo quisque ad id precipue se accommodet cui est precipue subditus. Sed ante vnusquisque nostrum proprietatem humane speciei proprietatem considerare debemus. Hanc igitur esse solarem astrologi arabes consenserunt. Quod ego e natura hominis erecta: pulchraque: humoribus subtilibus: et spiritus claritate: imaginationisque perspicuitate: studioque veritatis et glorie: verum esse coniecto. Adde quam etiam proprietatem huic. Mercuriale: ob strenuum versatilis ingenii motum. Et quoniam humanum genus natum nudum inerme: omnigenum hec omnia propria industria sibi comparat (Quod est mercurii proprium) Adde etiam iouiale: ob complexionem corporis temperatam atque leges. Et quoniam secundo mense: quo Iupiter dominatur: vitam accipimus: atque nascimur nouo: quo iterum recipit dominatum: Itaque humana species ab his tribus

De vita celitus

potissimū dotes insup ampliores ita demū sibi pote-
rit vēdicare: si p solaria mercurialiaq; z iouia se ip-
sā eis magis indi es atq; magis accōmodabit. De re-
liquis aut quid: saturnus nō facile p̄munē significat
humani generis qualitatē atq; sortē: sed hominē ab
alijs segregatū: diuinū: aut brutū: beatū aut extre-
ma miseria p̄ssū. Mars | luna | ven⁹ | affectus z actus
homini cū ceteris animantib⁹ eq; cōes. Ad solē igiē
et iouē: atq; mercuriū reuertamur. Solaria quides
nōnulla z iouia dixim⁹ mercurialia vero nescio quō
p̄termisim⁹. Sunt aut eiusmodi: stagnū: argentū: pre-
fertī viuū: marcastita argētes: lapis achates: vitrū
pozitriticum: et que croceū cū viridi misceāt: smar-
gdij atq; lacca. Aialia sagacia et ingeniosa simul et
strenua | sinee canes. Hoies eloquētes: acuti | sat-
les: oblōga facie: manibusq; nō pingues. Sunt aut
querēda | z exercēda que ad aliquē planetā attinent
eo videlz dñante (vt diximus) in die z hora ei⁹ si fieri
potest: etiā qñ ipse sit in domicilio: vel exaltatiōe vel
saltē triplicitate sua z termino z angulo celi: extra cō-
bustionē directus ac sepius oriētalis: si sole sit supe-
rior. Itē in auge: z aspiciat a luna. Si q̄saūt ab ipsa
luna beneficiū | z a venere poscat tpa similia observa-
re debet. A venere quidem p̄ aialia sua q̄ diximus
et p̄ corneolā: z saphyrū: lapidēq; lazoli | escroceū at-
q; rubeū | z corallū | oēsque pulchros variosq; vel viri-
des colores et flores atq; cōcentus suauesq; odores
atq; saporos. A luna p̄ alba | et humida | et viridia | p̄
argentū atq; chrysellū | z vniones | et argenteā mar-
castitā. Quā vero saturn⁹ quidē statui z pseuerantie
dominatur | mars autē efficacie motus cogimur nō

g. iij.

De vitacelitus.

nunq̄ horū quoq̄ gratia ab eis patrociniā postula-
re: te in poxibus videlicet similiter obseruatis. Ab il-
lo quidez p̄ materias quas dā quodāmodo terreas:
et fuscas: atq̄ blūbeas: et fuscū iaspidē et magnetē
et camo inum atq̄ calcidoniū et ex parte quadā per
aurū: z aureā marassitam. A Marte vero p̄ ignea ru-
bea es rubeū sulphurea oīa. Ferrū lapidēq̄ sangui-
neum. Neq̄ diffidas saturnū habere nō nihil in au-
ro. Nam p̄pter pōdus id putatur habere. Quētiā
soli aurū simile sic oīb⁹ metallis inest. sicut sol ī pla-
netis omnibus atq̄ stellis. iam vero si quis cōuice-
rit saturnū z martem natura noxios esse qđ equidē
nunq̄ crediderim: tñ his quoq̄ vtēdū quē adinodū
venenis nōnūq̄ vtunt̄ z medici. Quod ptolomeus
in centiloquio probat. Proderit ergo quādoq̄ vis
saturni caute sūpta: sicut apud medicos: q̄ astringūt
atq̄ cōtinent: imo z que stupe faciūt: sicut oppium z
mādragoza. Ad artis quoq̄ sicut eufrobiū z ellebo-
r⁹ Cautissimi No a c in re fuisse vident̄ magi brach-
manes pythagorici: q̄ cū obsedulū philophādi stu-
diū saturni tyrānidē formidarēt: vestib⁹ albis ami-
ciebant̄: ioualibusq̄ siue phebeis quotidie sonis z
cantibus vtēbant̄. plurimūq̄ sub do viuebāt. Abiq̄
vero memēto p̄ affectū studiūq̄ animi z p̄ ip̄am spi-
rit⁹ qualitātē: nos facillime subito exponi plane-
tis eundem affectū ac eiusmodi studiū z qualitatz
significātibus. Per separationē igiē a rebushūanis:
p̄ ociū: solitudinē: firmitatē: p̄ theologiā: secretiorē
q̄ philosophiā sup̄stitionē: magiā agriculturā: p̄ me-
rorem saturno subijcimus. Per ciuilia z ābitiosa
negocia: p̄ philosophiā naturalē cōmunemq̄: per

De vita celitus

religionēz ciuilem: perq; leges ioui: Marti per irā
atq; certamina: soli mercurioq; p studiū eloquētie:
cantusq; et veritatis ⁊ glie atq; solertiā veneri: p le
ticiam et musicam et festiua. Lune p victum plan
tis similem: sed hanc inter hos differentiam mente
teneto exercitationem ingenij magis publicaz atq;
amplam ad solem spectare: priuatam vero et artifi
cio mancipatam potius ad mercurium. Tum vero
musicam grauem quidem iouis solisq; esse: Leuem
veneris: mediā vero: mercurij. Similis quoq; de stel
lis fixis ratio est. Hec quidem cōmunis humane spe
ciei regula. Propriā vero vnicuiq; regula fuerit ex
plorare: q̄ stella: qd bōi: cuiq; i genitura p̄miserit:
atq; ab ea potius q̄ ab alia reposcere grāz. Et ab
vnaq; nō qdlibet donū. ⁊ qd aliaz ē: s; ei⁹ p̄p̄iū ex
pectare: nisi forte tū a sole cōia multa repotes: tāq;
cōmuni quodā duce celestiu ⁊ ab ioue ferme s̄l̄r: tū
mūdāna pariter oīa ab aīa spūs mūdi: Quē sicut ⁊
quoduis aīa: multoq; efficacius aīatū esse nō solū
platonice rōnes: sed etiā astrologoz arabū estimo
nia cōprobāt. Ubi etiā p̄bāt ex applicatiōe quadā
spūs nostri ad spiritū mūdi p artē phisicā affectūq;
facta: traūci ad aīam corpusq; n̄m bona celestia.
Hinc quidē p spm̄ nostrū in nobis medium: ⁊ tunc a
mūdi spiritu roboratū: inde vero p radios stella
rū feliciter agentes i spiritū nostrū: ⁊ radijs natura
similem: et tunc seipsum celestibus coaptātes.

¶ Inter animam mundi ⁊ corporis eius in manifestū
est spiritus eius: in cuius virtute sunt quattuor ele
menta. Nos vero per spiritum nostrum hunc possu
mus haurire.

Capitulum. xiij

De vita celitus

Difecto mundanū corpus quātuz ex motu generationeque apparet est vbilibet vnum quod indoꝝū philofophi pbāt ex eo quafim ex fe viuentia generet. Ergo p animā viuūt vbiq; ſibi preſentem ac proꝝus occōmodatāz. Igit̄ inter mundi corpus tractabile: rē parte cadu cū: atq; ipam eiꝝ animā: cuiꝝ natura nimiū ab eiꝝ modi corpore diſtat: in eſt vbiq; ſpūs ſicut inter animā et corpus in nobis: ſi modo vbiq; vita eſt coīca ta ab aīa corpore crassiōri. Talis nāq; ſpūs neceſſario requirit̄ tanq̄ mediū: quo aīa diuina: rē ad ſit corpore crassiōri et vitam eidem penitus largiat̄. Corpus autē omne facile tibi ſē ſibile tanq̄ ſenſibꝝ tuis accōmodatū: crassiꝝ eſt: rē ab aīa diuiniffima lōge degenerās. Opus ē igit̄ excellētiorꝝ corpis adminiculo q̄ ſi nō corpis. Proinde ſcīmꝝ viuentia oīa tā plātas q̄ animalia: p quēdā ſpīritū huic ſimilē viuere atq; generare. Atq; inter elemēta: quod maxime ſpīritale ē: velociffime generare: perpetuoq; moueri quaſi viuens. Sed queres interea: ſi elementa atq; animantes generant aliquid ſibi ſimile ſuo quodā ſpīritu: cur lapides rē metalla non generant: que inter elementa et animantes media ſunt. Quia videlicet ſpīritus in eis crassiōri materia cohibeēt. Qui ſi q̄n rite ſecernat̄: ſecretuſq; cōſeruetur: tanq̄ ſeminarīa virtus poterit ſibi ſimile generare. ſi modo materie cui dā adhibeatur generis eiꝝdem qualē ſpīritum phyſici diligentes ſublimatione quadam ad ignes ex auro ſecernentes: cuiuſmetalloꝝum adhibebūt aurūq; efficiēt. Talē vtīq; ſpūs ex auro vꝝ ex alio rite tractū atq; ſeruatū elixire arabes aſtologi noīant.

De vita celitus

Sed ad mundi spiritum redeam⁹: per quem mundus generat omnia quandoquidem et per spiritum proprium omnia generant. Quem tum celum tum quintam essentiam possum⁹ appellare. Qui talis ferme est in corpore mundi qualis in nostro noster. Hoc imprimis ex cepto: quia mundi hunc non trahit ex quattuor elementis tamquam humoribus suis: sicut ex nostris nostra: imo hunc prime (ut platonice siue plotonice loquar) ex virtute sua procreat genitalem quasi tumens: et simul cum eo stellas: statimque per eum parit quattuor elementa. quasi in illius spiritus virtute sint omnia. Ipse vero est corpus tenuissimum: quasi non corpus et quasi iam anima. Ipse quasi non anima et quasi iam corpus. In eius virtute minimum est natura terrene. Pl⁹ autem aquee: pl⁹ item aerie. rursus ignee stellarisque quam plurimum. ad horum graduum mensuras ipse quantitates stellarum elementorumque perdidit. Ipse vero ubique viget in omnibus generationis omnis primus auctor atque motus de quo ille Spiritus intus alit. Totus est suapte natura lucidus calidusque et humidus atque viuificus et dotibus anime superioribus dotes eiusmodi nactus. Quem plurimum habuisse apollonium theaneum testificatur⁹ et idus hiarchas dicentes mirari nemo debet apolloni te diuinandi scientiam consecutum: cum tantum ethereis in anima geras.

¶ Spiritus noster haurit mundi spiritum per radios solis et iouis: quatenus ipse sit solaris et iouialis.

Capitulum quartum

Hinc tu igitur studebis tibi in primis insinuare. Hoc enim medio naturalia quedam beneficia reportabis: tum corporis multa

De vita celitua

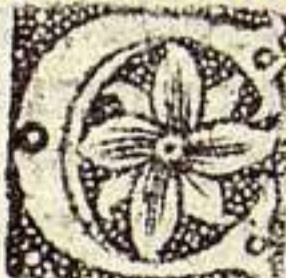
dan: tū aie: tū etiā stellarū: atq; demonū. Nā ipse in
crassum mundi corpus & aiaz medius est. Et in ipso
stelle sunt & demones. atq; p ipm. Siue em̄ mūdi cor
pus atq; mundana sint ab aia mūdi prie: sicut Plo
tino placet atq; Porphyrio: siue mūdanū corpus: si
cut & aia prime sit a deo: vt nostris placet & forte Ti
meo pythagorico: oīno viuit mūdas atq; spirat: spi
ritūq; eius nobis haurire licet. Hauriē aut pprie ab
hoīe p suum spm̄ illi suapte natura cōformē & Marie
si reddat etiā arte cognatio. i. si marie celestis eua
dat. Eua dit x̄o celestis: si expurgeat a sordib⁹: & oīno
ab eis: q̄ iherēt sibi dissilia celo. Que q̄dē sordes nō
solū intra viscera si fueri: verūt iā si i aīo: si i cute: si i
vestib⁹: si i habitatiōe: & aere: spm̄ frequēter inficiūt.
Efficiē tandē celestis si ad orbicularē animi corpo
risq; motū: ipse quoq; orbis efficiat: si ad aspectū co
gitationēq; lucis frequētiorē ēt ipse subrutilet: si ad
hibeanē ei silia celo ea cōiter diligētia: qua Quicen
na in libro de viribus cordis spm̄ curat. Et nos in li
bro de curāda līratorū valitudine curare cōtēdimus.
Abi p̄mū segreganē ab eo vapores obnubilātes me
dicinis ita purgātib⁹. Sc̄do reb⁹ lucētib⁹ illustrat.
Tertio ita colit: vt & tenuet simul: & cōfirmet. Fiet de
niq; celestis: marie q̄rū dictat ratio p̄sens: si applicē
tur ei potissimū radū ifluxusq; solis inter celestia do
minantis. Atq; ita ex hoc spiritu tanq̄ in nobis me
dio, celestia bona i primis insita sibi in n̄m tū corpus
tum animū erūdabūt. Bona inquā celestia cūcta. in
sole em̄ oīa cōtinent. Cōferet aut sol ad spm̄ solares
efficiendū pprie: qñ sub ariete fuerit vel leone: ipsū
aspiciēte luna: marie in leone. Abi a deo spm̄ nostrū

De vita celitus

vegetat: ut ipsi muniat contra venenum epidimie repellendum: quod perspicue apparet in babilonia et egypto et regionibus spectantibus ad leonem: ubi sol leonem intrans / epidimiam sedat: ea duntaxat ratione qua diximus. Tunc ergo et tu solaris passim exarsita compone. Tunc incipe solaribus uti: ea tamen cautione qua tu estu exiccatione diligenter evites. Non poterit autem facile spiritus solaris evadere nisi sit quam plurimus. Ad solem enim maxime pertinet amplitudo. Quam plurimum vero faciet tunc diligentia coram rebus cordialibus intus et extra fovendis: tum etiam victus ex alimentis quidem subtilibus: multum tamen et facile et salubriter nutrientibus. Notus quoque frequens atque lenis et oportuna quies aereque tenuis atque serenus et ab estu gelumque remotus: precipue letus animus. Rursum nec solaris erit nisi calidus fuerit et subtilis et clarus. Subtilem clarumque facis: sic tristitia et crassa devitabis et fusca. Ateris lucidis letisque intus et extra. Luminis multum die nocteque excipies. Sordes expelles et otium et torporem. In primis tenebras devitabis. Perducturus autem spiritum ad calorem solis naturalis: caue ne ad tertium caloris gradum siccitatemque deducas. Calor enim ipse solis naturaliter non exiccat: alioquin non esset sol vite generationisque dominus et auctorem augmenti. Siccare vero contingit radius eius in concavis materie sicce conclusis. Humorem itaque caloremque subtilem qualis est solaris et maxime iovius adhibebis et conservabis in spiritu rerum eius modivsu: si solaris effectus: ne alioquin ad martium potius quam ad solaris forte deducas. Ad partem quidem soli esse similem in paucis et his quidem manifestis nec admodum excellentibus et inter inimicum esse ferunt

De vita celitus

Iouē vero soli simillimū in plurimīs excellētibusq̃
muneribus quibus occultioribus et amicissimū eē sci-
mus. An̄ ptolomeus ubi de cōsonantia disputat: io-
uem ait cū sole p̄ ceteris p̄fectissime cōsonare: vene-
rēq̃ cū luna. Omnesq̃ astrologi vniuersalē bñficer-
tiā soli tribuūt similiter atq̃ ioui. Quāuis sol eadē
efficacius agat: et iuppiter sub virtute solis efficiat.
In utroq̃ calor viget: superatq̃ hūo:ē. Sed in ioue su-
perat modice: in sole superat excellēter utrobīq̃ bñ-
fice. Cū igit̄ a deo cōsonēt: facile poteris sp̄m solarē
efficere pariter atq̃ iouiū: ac res solares et iouiales
rite poteris inuicē cōmiscere. Presertim si et has in-
uicē cōponas: et sp̄i adhibeas quā iuppiter solē tri-
no aspicit: v̄ fertili. vel saltē quā luna ab aspectu al-
terius ad alterū p̄cedit aspiciendū. Maxime quā ab
aspectu solis ad coitū cū ioue p̄gredit̄. Seorsus hō
solarē p̄prie facies: v̄ iouialē quā aspectū lūe ad so-
lē obstraueris v̄ ad iouē. Tāetsi p̄secut̄ naturā hu-
ius: naturā mori illi facile p̄seqūr̄. Sextilē hō aspe-
ctū intellige quā planete duo in se signoz duoz spa-
cio distāt. trinū aut̄: quā quattuor signoz discrepāt i-
teruallo. Cōiūctionē hō vel aspectū lune ad alios
duodecim gradibus citra totidēq̃ vltra metimur.
¶ Tres gr̄e sūt iuppiter et sol et ven̄. Jupiter est gr̄a
gemiarū media et maxie nobis accōmodata. Ca. v.

 Impositiones quidem et curationes io-
uias simul atq̃ solares inuenies in libro
nostro de vita longa: et in libro de litterato-
rum cura. ubi etiam miscuimus pleraq̃
venereas. Nam et nos in studiosis timemus exicca-
tionem: cui resistit venus. Et hec ipsa venus est amē

De vita celitus

missima ioui: sicut et soli iuppiter. Quasi gratie tres inter se concordantes: atque coniuncte. Ab his quidem tribus celi gratiis: et a stellis eiusdem generis astrologi gratias et sperant et diligenter exquirunt eas per mercurium atque lunam quasi nuncios transmitti putant: atque curant: facile vero cõiterque per lunam. Lunam quidem cum ioue coniunctam aut venerem feliciter esse putant: quod si per sextilem aspexerit aut trinum. Verumtamen si per trinum aspiciens etiam suspiciatur ab illis quasi existimant esse coniunctam. Si vero si a sole perspecta fuerit simulque recepta. Nos autem si horum trium stellarum filium vires effectusque oespercurrere singulatim velimus: longum opus aggrediemur: exquisitu difficile: difficillimum obsequatu. Si ad venerem nos proprie conferamus: non facile solem habebimus. Si ad solem properemus: non facile venerem. At igitur tres simul in uno gratias complectamur ad iouem tandem confugiemus: iter solem veneremque natura effectusque mediū qualitate admodum temperatum et quod cumque sperant a venerem vel a sole suo quodam pacto tradentem: magnificentius quidem honestiusque quam venus tradat: temperatius quoque quam sol et in omnibus cum humana natura maxime congruetem. Metemur itaque iouis quoniam et ipse et luna dignitate tum naturalē: tum accidentalem habuerit: sintque simul vel feliciter se aspiciant. Si quoniam id fieri omnino non possit misce solaris in unum simul atque venerem faciesque sic iouis le ex utrisque compositum: quando videlicet luna a coitu veneris eat ad sextilem solis aspectum: vel e converso. Adhuc memeto vero in rebus componendis que cor spiritusque foueant et corroborent: lunam preferre potissimum: si una cum his muneribus: hoc etiam habuerit: ut per aera signa discurras maxime per aquarium quod est maxime putatur aeriū: vel si in suo domicilio sit: aut exaltatione sua: vel domo io-

De vita celitus

nis aut solis. Et ubicūq; sit: mansionē z viginti illis z octo teneat: tū sibi tum etiam operi competentē.

¶ De virtute in nobis naturali: vitali aīali. Et per quos planetas adiuuentur: z quō p aspectū lune ad solē z venerē: marie vero ad iouē. Cap. vi.

Recipua verodisciplina ē recte tenere quē spiritū: quā vim: quā rem potissimum hi planete significant: luna ergo: venusq; vi: z spiritum naturalem atq; genitalem: et que hūc angēt iupiter eadē: s; efficacit⁹ eparq; z stomachum: habetq; nō mediocrem partem i corde et spiritu virtutesq; vitali: quaten⁹ suapte natura cum sole cōsentit: immo z per seipsum. Alioqui cor vitalē spiritū non pprie i mēse iouis acciperet. An iouem greci appellāt vitā: et per quē vita: haberi q; in aīali spiritu potestatem testātur astrologi: dicentes iouē ad philosophiā z veritatē iueniēdam: religioniq; conferre. Et plato vbi ait ab ioue philosophos pficisci. Quod etiam significauit homer⁹ antiquozū opinione dicēs. Talis est mēs hoīb⁹: qualem indies adducit pater hominū atq; deoz. Nusq; vero numen aliqd̄ ita cognominat preter iouē. Sol spiritum vitalem p̄cipue corq; significat: z habet nō nichil: immo non parū in capite: ppter sensum atq; motum: cuius est ipse domin⁹: neq; vim deserit naturalem. Mercurius cerebrū z istrumāta sensuū. ideo q; spiritū animalē. Proinde tutissima vita erit: nihil sine lune beneficio facere. Quādoquidē celestia cōmuniter z frequēter atq; facile ad inferiora dimittit: quā alterū solem nomināt. quolibet mēse quattuoz anni tempora facientem. In p̄ma enim sui quarta

De vita celitus.

peripatetici putant esse calidam atque humidam: in scda calidam et siccam: in tertia frigidam atque siccam quarta frigidam atque humidam. Numquam ei? proculdubio solis est lumē. humores generationemque regere: omnesque mutationes fieri ipsi? in alio conversationibus suis metiri: et quoties soli iungitur: viuificam ab eo virtutem recipere quam infundat humori: atque ibidem a mercurio vni humores commiscere. Quam vim mercurius transformatione in omnes sua et generis multiplicibus affert. ibidem morum a venere vim qui conducatur ad formas geniture conuenientes. Spe precium non fuerit meminisse diuini lune cursum in quattuor distribui quartas. In prima quidam ab oriente ad medium ascendit celum atque interim humorem et spiritum auget naturalem. In scda celi medio petit occasus: efficiturque in nobis oppositum. Tertia ab occasu celum subter medium adit: iterumque spiritum illum auget et humorem. Quarta cadit inde versus ortum: minuitque vicissimque maxime in oceanis ripis apparet. Abi ad hunc cursum mare manifestius accedit: atque recedit: eodemque ordine vigor in egrotantibus. Probabile etiam est: solē per easdem sui quartas calorem naturalem et spiritum vitalem augere vel diminueri. Nil aliud quoque: quatenus mercurium habet comitem. His cognitis poterit medicus pro humore et calore naturali: et quolibet spiritu recreatio tempore oportuniore suare. Sed nunc de luna satis. Necesse dimittere decet iouem in cuius mense altero quidam vitam accipiunt altero autem comiter et felici? nati sumus. Et quod inter solē atque venerem: item inter solē atque lunam est qualitate effectusque medius ideoque complectitur omnia. Solē non ipsum pretermittere celi dominum nephas atque periculosum existimamus: nisi forte quis dixerit: eum quod

De vitā celitus

Iouē habet: i ioue solē iā habere: illic potissimū ad ho-
mies tēpatū. In sole certe oēs celestiu virtutes. nō so-
lū iāblic⁹ iulianusq: sed oēs affirmāt. Et proculus
ait ad solis aspectū: oēs oim celestiu virtutes pgrega-
ri in vnu atq colligi. Iouem vero esse solē quendam
ad nos temperatū nemo negabit. Lunā quoq tēpe-
ratā ad venerē ne neglexeris. Multū ei ad validam
prosperāq vitā adiuvat. Siquidē ven⁹ fecundat ho-
minez: facitq letū. Hāc igitur obseruabis. Quamq
et lunā venerē similes. s. humorē proz⁹ equalē: et vim
minus calidā: cū ioue: rite misceas: aut sole: p pemo-
dū iam venerē habes. Quid ergo? vt tutissima om-
niū et cōmodissima simul incedas via: lunā obserua:
quādo solem aspicit: coitq cū ioue: vel saltē ioues si-
mul aspicit atq solem: aut certe quādo post aspectū
solis mox ad iouis coitū progredit⁹ vt aspectū. Atq
eo ipso tempore cōpone iuicē vel adhibe tibi solaris
iouisq simul atq venerē. Quod si te ad vnum ex
magnis cofugere necessitas vrgat: vel negociū: ad
iouem ipsum vel poti⁹ ad lunā simul iouemq cōfu-
gito. Nulla enī stella naturales in nobis vires imo-
toēs magisq iupiter: fouet atq corroboret. Nulla
rursus pollicetur prosperiora simul atq plura. Et
vbicq hūc accipere faustus est. Solem vero accipere
forsitā nō vbicq tutum. Semp enī ille iuuat: hic sepe
nocere videtur. Venus autē quasi debilis: ideo sol⁹
ille iuuans pater est appellat⁹. id autē cōprobat pro-
lomeus: vbi ait: pharmacū vir quicq mouere natu-
ram dūtaxat: quando luna cum ioue congregitur.
Atq adeo illinc pprie totā putat vniuersū corporis
corroboreari naturā. Expertus suz quinetiā luna cō-

De vita celitus.

facta cum venere medicina vix mouere. Quauis autem
vbi pituitam valde timemus: lunam precipue obserue-
mus ad solem. Vbi vero bilem exiccationemque eiusmodi
advenerem: tamen directio lune ad iouem: et adhuc
omnia quodammodo conferunt: et precipue ad atrabilem
expellendam: nec non ad comam hominum complexionem
instaurandam atque firmandam. Sicut enim glycyrrhiza et ole-
um rosaceum frigidiora calefacit: calidiora refrige-
rat: vinumque similiter. Quod insuper humectat sicca: hu-
midiora siccant: ita iuppiter humanorumque calori: ut
vinum: oleum rosaceum: camomilla: glycyrrhiza. Vbi igitur
audis albumasardicetum? Non est vita viventibus pre-
deum: nisi per solem et lunam. id intellige quantum ad comu-
nem omnibus spectat influxum. Proprius autem homini
accommodatissimusque influxus est ab ioue. Sunt autem
in natura corporis vires attrahendi: retinendi: co-
quendi expellendi: Has igitur omnes iupiter ipse iuuat:
Potissimum vero coquendi: siue dirigendi: virtutem
atque generandi et nutriendi simul et augendi: propter
humorem eius aerium atque multum: et calorem eius
dem amplum: humori mediocriter dominantem. Pro-
fecto per radios iouis sepe versus quosque diffusos lumen
solis proprium ad salutem hominum maxime temperant.
Radii interius veneris ad idem assidue conferentibus.
Atque similiter transferente luna. Radii quodam veneris at-
que lune tamquam humidiores quodam indigent temperate: sicut
et solis radii tamquam calidioris humidioris cuius tempera-
rie erigunt. Radii autem iouis temperamentum nullum deside-
rant. Quid ei aliud iupiter est nisi sol quodam ad salutem rerum
precipue humanarum ab initio temperat. Quid rursus aliud
nisi luna venusque: facta tamen calidior atque potentior.
h. ij.

De vitā celitus

Ideo astrologi ab ioue auspiciant annū fertilē: sere-
num: salubrē: & ab eo iminētū morborū remedia spe-
rant. Atq; empedocles vbi ppria vnicuiq; planeta-
rū munera tribuit: iouē solus gnatiois pncipē noīat
Diphēū imitatus. Preter iouē precipiūt lunā dili-
genter i oībus operibus obseruādā tanq̄ mediū in-
ter celestia cōpetēs atq; terrena. Sit ergo luna i gra-
du: situq; & aspectu ad opus optatū cōueniēte. Non
sit in ecliptica: nec sub radijs solis p̄ gradus duode-
cim ultra citraq; nisi forte sit in eodē minuto cū sole
Pleriq; vero volūt oēs planetas fore fortes qñ in
vnitate solis extiterint. Anitatē vero metiuntur mi-
nutis duabus atq; triginta. vt. xvi. quidē citra. xvi.
vero ultra cōnumerent. Nō impediā a saturno vel
marte: nō descēdat in latitudine meridionali: quādo
duodecim dictos gradus egrediē. Non sit opposita
soli: nec lumine minuatur: nec tarda cursu: qñ scz die
vno: duodecim nō pagit gradus. Nō sit i via p̄busta
a gradu libe. xxviii. ad tertiuū scorpionis: nec in octa-
ua: nec in ascēdente: nec i finibus martis vel saturni.
Quidā vero nec i sexta duodecima: nona: quarta lu-
nā volunt. in ceteris x̄o celi plagis approbant. Abi
hec oīa cōplecti nō potes: iouē saltē expecta: vel ve-
nerē in ascēdēte: vel decima. sic em̄ subueniunt detri-
mentis lune. Hec ab re fuerit recordari quatenus
luna lumie augeat eatenus & nobis nō solū hūorē: s; sp̄m
etiā virtutēq; augeri: atq; hec ad circūferētiā di-
latari. maxime in sc̄ba eius quarta. Quādo x̄o mi-
nuitur: cōtra cōtingere. p̄sertim i vltia quarta. Pri-
mū eius ad solē trinū p̄esse sc̄bo. Hunc sextili p̄mo
hunc sextili secundo lunam quatenus lumine: eate

De vitácelitus

us re plerí calore. Videntur ergo quídam nō tam
obseruare quō aspiciat luna solē (semp enī aspicit)
q̄ vt plurimū lumē habeat: p̄sertim dū auget. Aspiciat
vero interm trino vel fertili iouē aut venerem.
Proinde virtutē attractiuā ignea iuuant: retentiua
terrea | digestiuam aerea | expulsiuam aquea. Si tu
has oēs in te adiuuare volueris attractiuā quides
per ignea maxime roborabis: quādo luna in signis
vl stationibus igneis cōstituta iouē aspicit scz arie
te leone sagittario. Retentiua per terrea: potissimū
qñ intuetur eundez in signis vel stationibus terreis
collocata: thauro: virgine: capricorno. Digestiuā ge
neratiuāqz p aerea scz geminos libras aquariū quo
tiens sub aeris iouē suspicit aut subit. Expulsiuāqz p
aqueā | cancrū | pisces | scorpiū. Quando sub aqueis
ip̄a posita iouis radijs illustrat. Maxie vero in his
omnibus cōsequeris optata. Si iupiter eadē vel si
milia vlt saltē nō dissimilina signa: mansiones ve pos
sederit. Citaturus aluū | solidis medicinis | accipe pi
sces. Liquidis scorpionē: medijs vero cancrū. Per
inferiora purgaturus | pisces z scorpiū p superiora cā:
crum. Balū saturni vel martis ad lunam deuitabis
aspectū. Ille em̄ vexat stomachū: hic intestina dissol
uit. Capricornū euitabis et taurū. Mauseam ei affe
runt: scis membrū irritandū nō esse | qñ luna signum
occupat mēbro prefectus. Humores nāqz mouet. sed
potius esse fouendū. Hec vero de virtute z spiritu na
turali in iecore precipue dominantibus | que in quat
tuor officia que narrauimus diuiduntur: dicta suffi
ciant. De virtute vero spūs vitali in corde vigente
quidnā monemus? Satis id ferme significatum est.

De vita celitus.

Nam p̄ res in primis igneas ⁊ quodammodo similes
aerias hec adiuuantur quādo luna in domicilijs mā-
sionib⁹ ve p̄similibus suspicit iouē: precipue si iouē
cōplectatur ⁊ solē. Virtutē quoq; aīalē per sensum
⁊ motum in capite dominatē cōfirmare potes p̄ ae-
ria in primis subiectis igneis: quādo luna in domi-
cilijs vel sedib⁹ cōsimilibus iouem suspicit. presertim
iouem p̄p̄modū mercuriūq; cōplectitur. Hic vero
te moneo ne mercuriū putes aqueū esse vel terreū
quod et ego aliquādo suspicatus sum. Alioquin moti-
bus celeritatisq; ingenij non cōferret: s; quodāmodo
aerijū esse scias. Nā ⁊ ob eandē causā tā mobilis est
tam facile p̄uertibilis: tātum ingenio cōfert: presertim
in aquario plurimū aeriocōstitutus. Humor quidē
in eo tēperatus est. Calor exiguus sub sole positus
dicitur exiccare. Lōgior autē a sole fact⁹ humecta-
re putat. Ibi quidē calefacere multū ex natura solis
hic vero calefacere parū admodū et humefacere
magis suapte natura. Calor forsan nō cedit veneri
lunam superat: humore nō cedit vtriusq;. Aly p̄bat
Mercuriū in qualitate celestijū cōmiscere: quoniam
facillime p̄emutē: tum in qualitatē termini que
subit: tum in naturā stelle quā aspicit. Ego igit hūc
tā facile p̄mutari puto quia nec excellētē potestates
quā iupiter habet: nec excedētē qualitātē quā ple-
raque celestia p̄ quā alterationi resistat. Deniq; pro-
babile est mercuriū assiduū solis a chatē multas il-
lius vires habere: ideoq; sperari salaria quedam a
mercurio posse. Aliquādo vero ⁊ martem tradūt so-
lem in quibusdā munerib⁹ imitari: ac venerem que
ad lunā p̄tinēt elargiri. Hec igit iagēdo memieris

De vitá celitus

Nec negligas vnq̄ terminos. Hiunt enī planetas in diuersis terminis ceu lucidis atq; tenebrosis opposita facere. Deniq; vbi martē times: oppone vene rē. vbi saturnum: adhibe iouē. Ac da operā vt i ppe tuo quodā p virib⁹ motu verferis: tñ de fatigatio ne vitata. Atz p priū motū externis motib⁹ clā noci turi opponas: z celestē actū p virib⁹ imiteris. Quō si poteris spacia motibus ampliora peragere: sic z celum potius imitaberis: et plures celestium vires passim diffuse attinges.

¶ Quomodo mēbra foueant in nobis per cōpara tionē lune ad signa z ad stellas fixas. Ca. viij.

Astū quē admodū dixim⁹ corp⁹ fouere poteris: caput x̄o potissimum: si planetas obseruaueris in ariete vel in suo quemq; domicilio primo. Recordia si in leone: Romachū iecurq; si in cācro z sagittario: aut saltē in virgine. Et acceperis ea q̄ pprie mēbru; petūt. Ex pedit quoq; nosse q̄ quisq; planeta mēbra in signo quolibet habeat. Potes etiā pprie p etatis discrī mine cōsulere vniciq; p quattuor etates lune. Nec etenim a nouilūio vsq; ad quadraturā p̄mā iuuenis est. Deinde ad pleniluniū ē iuuenis: atq; virilis. Hic ad q̄draturā alterā: virilissimul atq; senilis: idē vsq; ad p̄iūctionē est senilis. Et atē itaq; lūe felicif etati curādi corpis adhibebis. Si tūc aspectū eius ad ali quā triū grāz acceperis. Qui sane aspect⁹ lune spet cito gratiosa largit̄. Nec tñ facile admodū diutur na vlt̄ maria (nisi p̄ter ituitū lune) ē t̄pē grē mutuo se p̄spiciāt tā: vel ppe modū p̄specture sint: aut tres ip̄e aut due. In p̄inis x̄o diuturna p̄bēt signa fixa Leo. f.

h̄ s̄ij.

De vita celitus.

aquarius | taurus | scorpius. Si forte nō possis in p̄s
sentia lunā ad planetas gratiosos oportunedirige
re stellas elige fixas gratiaz naturā. i. iouis aut ve
neris aut solis habentes ⁊ ad eas directā lunā elige
Tutius tamē est: lunā interea iouē p̄p̄modū adire
vel venerē. Stelle nāq; fixe si sole spectent p̄portio
nē humanā. i. vniushominis nimis exuperāt. Pro
portionem vero cū ciuitatib⁹ moderationē habent.

¶ De virtutib⁹ ⁊ vsu stellarū fixarū. Cap. viij.

ARadunt astrologi maiores quasdam stellas
e mercurio comparatas auctoritatē
habere q̄ plurimam. Qualis est in arie
tis gradu. xxij. vmblicus. Andromede
mercuriali⁹ atq; veneris. Item in Tauri. xvij. ca
put algol naturaz saturni possidens | atq; iouis. cui
subesse volūt adam antē ⁊ artemisiam ret audaciam
victoriāq; prestare. In eiusdē gradu. xxij. pleides | lu
nare sidus | ⁊ martium. cui subiiciūt chrysalus: her
bandiacedon: semel feniculi. Cōferre putāt ad acu
endum visum. Quod aut nōnulli dicūt p̄ducere ad
demonescōuocādos: figmentū esse iudico. Aldebo
rem primo vel tertio geminorū gradu: martiū | atq;
venerē. Hircus gradu eorundē. xiiij. iouis atq; sa
turnius. Huic subiiciūt saphyrus | prasiū | mentam
artemesiam | mandragoram. Ad dignitatem et prin
cipus gratia adiuuare confidunt: nisi forte eos opi
nio fallat. illi subesse volūt rubinum | titimallū | ma
trisiluan. Diuitias ⁊ gloriā augere. ¶ In cancri.
vi. vel. viij. canis maior veneris p̄reest berillo: sa
uine | artemisie | dracontee. p̄reest gratiam. item in
xvij. eiusdē canis minor: mercurialis ⁊ marti⁹. Cui

De vita celitus.

subesse volunt lapidem achatē herbā solsequiram
z pulegiū. Atq; gratiaz elargiri. In leonis. xxi. Cor
leonis stella regio iouialis et martia. Huic subici
putāt lapidē grauatū: celidoniā: mastice. Ad elanco
liā rep̄mere. Tēperatū gratiosuzq; efficere. In Xgi
nis. xxix. Cauda vise maioris veneres z lunaris. La
pidē eius magnetē putāt. Herbā cicozeā et artemisi
am. a roptozibus veneficiū septueri. In libze. vii. Ala
coru dextera. item in eiusdē. xij. z forte. xij. Ala sinī
stra saturnia simul z martia. eius herbā lapacium
et iusquiamū esse aiunt cū lingua rane. Audaciā au
gere fore noxiā. In eiusdē. xv. vel. xvi. Spica vene
rea mercurialisq;. Quā sequat smaragdus: saluias
trifoliū: pmarulla: artemisia: mandragora. Diuiti
as augeat z victoriā: z angustia vindicet. Deniq; in
eiusdem. xvij. vel. xvij. Alchameth. Huic subdūt hī
aspidem z plantaginē. Firmare sanguinē sperāt: fe
bres oēs expellere. In scorpionis quarto. Elpheia
veneres martiaq;. Secundū vero cōputationē aliā
in gradu eiusdē quinto est cornea forsan eadē. Pre
sidents topatio: rozmarino: trifolio: edere. Augere
gratiam: castitatem: gloriā: putāt. In sagittariū ter
tio. Cor scorpionis martium atq; iouiū. Presidēs
sardonio: ametisto: aristologielonge: croco. Opinā
tur colorē bonū efficere. animū letuz sapientēq; red
dere. Demonia propulsare. In capricorni gadu se
ptimo. Aultur cadēs: hanc sequit. Chisolitus: satu
regia: fumus terre. Stella est mercurialis atq; vene
rea: temperata. In ascendēte medioq; celo prodest.
Quod autē excantandi auctoritatem afferre dicāt
nihilipēdo. In aquariū. xvi. Cauda capricorni satur

De vsta celitus

nia mercurialisq;. Quam sequit. Calcedoni⁹ maso
rana nepita artemisia: mādrazoza: Prestare in cāis
gratiam opinātur. Diuitias augere. Homine ac do
mum incolumē reddere. In pisciuz tertio humerus
equi iouialis: et martius. Thebit philosophus do
cet ad captādam alicuius stelle modo dicte virtutes
lapidem eius accipere: herbamq; eiusdē: anulumq;
aureum facere vel argenteum. In quo lapillum ise
ra herba subiecta: gerasq; tangētem. Id autem effi
cias quādo luna subit stellā aut aspicit aspectu tri
no vel sextili. Et stella in medio percurrit celo vel af
cendēte. Ego vero que ad eiusmodi stellas attinēt
in formam potius medicine q̄ anuli cōponerē: itrin
secus vel extrinsec⁹ adhibende oportunitate videlz
predicti tēporis obseruata. Tam et si prisci anulos
magnificerit. Nam damis et philostrat⁹ narrāt hī
archā sapientū lydonū principem simili quadā ratiōe
septem anulos cōfecisse stellarū septē nōibus appel
latos eosq; apollonio theaneo dedisse. Qui deinde
singulis dieb⁹ singulis gestauerit iuxta dierū nōi ar
hos distinguēs. Dixisse vero hī archam apollonio
suum suū philosophū annos centū atq; triginta vix
isse eiusmodi forsan celesti munere fretum. Quo et
apollonius deinde vltus cētesimo etiā āno: vt aiūt
iuuenē p̄ferebat. Deniq; siquid eiusmodi anuli vir
tutis habēt ex alto: id quidam nō tā ad animā vel ad
crassum corp⁹ pertinere arbitroz q̄ ad spiritū cale
facto paulatī anulo sic inde vel sic affectū: vt firmioz
efficiatur: aut clarioz: vehemētioz: aut mitioz: seueri
oz: aut letioz. Que quidē affectiōes ī corp⁹ qdē omni
no: et ī aiām sensualē quodā mō plerūq; indulgentem

De vita celitus.

corporei transeunt. Quod aut aduersus demones aut
hostes aut ad principium gratiam profuturos an ullos pol-
licetur: vel fictus est: vel inde deductum quod spiritum iterum
firmumque efficiant: vel etiam mansuetum obsequio-
sum amabilem atque gratiosum. Nam si quod celestia propter
corpoream validitatem proferre ad ingenium artem fortunam
dicerem: ab Aquinate Thoma nostro non disideres
qui in libro contra gentiles tertio probat a corpo-
ribus celestibus imprimi non nichil in corpore nostro
cuius munere disponamur ad eligendum sepe quod
melius est etiam si rationem finemque nesciamus. Qua quidem
in re bene fortunatos appellat atque consuetudine aristo-
tele bene natos: Addit etiam virtute celesti fieri nonnul-
los in quibusdam artium effectibus efficaces (ut eius
verbis utar) sicut miles in vincendo: agricola in pla-
tando: medicus in sanando felices. Sicut enim sicut her-
be lapidesque mirabiles quasdam ultra naturam elemen-
talem vires celestem habent: sic homines quoque in ar-
tibus nonnullos habere. Michi vero satis fuerit fa-
ctum si celestia quomodo cumque quasi per medicinas siue
interiores siue exteriores ad prosperam conferant vali-
tudinem dum in moda interea salutem corporis perque-
rentes iacuturam nullam salutis anime faciamus.
¶ Nichil omnino tentemus a sancta religione prohi-
bitum. Preterea in opere quouis conficiendo fructum
operis ab eo speremus atque petamus in primis: qui
et celestia que continentur celo fecit et virtute do-
navit: mouetque semper atque conseruat.
¶ Dignitates planetarum in signis ad usum medi-
cinarum obseruande.

Capitulum. ix.

De vita celitus

Atrurnidomus| aquarius & capricornus
Exaltatio| libra| iouis dom⁹ sagittarius
atq; pisces. Exaltatio siue regnū cancer.
Martis domiciliū| scorpi⁹ | & aries. Exal-
tatio capricorn⁹. Solis sedes qdē est leo.
Regnū aries. Veneris habitaculū| taur⁹ atq; libra
Exaltatio pisces. Mercurij edes| viro atq; gemini
regnū virgo: luna domus cancer. Exaltatio taurus
saturnus et iupiter triplicitatem habent in igneis
aerisq; signeis sol in igneis tm. Mercurius in ae-
ris solū. mars| ven⁹ luna i aqueis atq; terreis. Pla-
nete quilibet preter solē ac lunā in quolibet signo fi-
nes quosdā suos possident: quos & terminos appel-
lamus. Igitur in ariete iupiter sex ibi p̄mos termi-
nos obtinet. Venus sex inde sequētes. Mercurius
posteriores octo. Mars quicq; deinceps| postremos
quicq; saturnus. In tauro ordine deinceps simili ve-
nus fines habet octo. Mercurius| sex: iupiter octo:
saturnus quicq; mars deniq; tres. In geminis mer-
curius sex: iupiter sex: ven⁹ quicq;: mars septē: satur-
nus sex. In cancro mars septē: ven⁹ sex: mercurius
totidē| iupiter septem| saturnus quattuor. In leone
iupiter sex| venus quicq;| saturnus septē: mercurius
sex: mars totidem. In virgine: mercurius septē: ve-
n⁹ decē: iupiter quattuor: mars septē| saturn⁹ duos.
In libra saturnus sex: mercurius octo: iupiter septē
venus totidē: mars duos. In scorpione: mars septē
venus quattuor: mercurius octo: iupiter quicq;: sa-
turnus sex. In sagittario iupiter duodecim: venus
quicq;: mercurius quattuor: saturnus quicq;: mars
quattuor. In capricorno: mercurius septem: iupiter

De vita celitus

septē: venus octo: saturnus quattuor: mars totides.
In aquario mercurius septē: venus sex: iuppiter se-
ptem: mars quinque: saturnus totidē. In piscibus: ve-
nus duodecim: iuppiter quattuor: mercurius tres:
mars nouem: saturnus denique duos. Sol autem et
luna alia rōne fines suos habent. Nam sol quidem
signa sex pro finibus habet. Leonē: virginē: librā: scoz
piū: sagittariū capricornū. Luna vero reliqua. Aquari-
um. pisces: arietē: taurū: geminos: cācrū. Solē igitur
atque lunā in his signis eū principatū effectūque: que
reliqui planete in suis finibus hēre putāt. Preter fi-
nes habēt in signis suas planete facies: quas greci
decanos nomināt: decē occupātes signi gradus. In
ariete facies p̄ma martis sc̄ba solis q̄ martē in celo
sequit̄. Ordine chaldeorū tertia veneris. q̄ soli succe-
dit in celo. In tauro prima facies mercurij: sequētis
venerē sc̄ba lune q̄ mercurio succedit. tertia saturni.
Ad hūc em̄ redeundū est: impleto iā numero plane-
tarū. In geminis prima iouis sequētis videlicet sa-
turnū: secūda martis: tertia solis eodem ordine sunt
interque deinceps.

¶ Quō planetis vti debeamus i medicinis. *Ca. x.*

Qum memorauim⁹ aut̄ quas i signis plane-
nete dignitates habēt vt quotiēs facturū
cōpositurisque sumusq̄ ad planetā aliquem
attinēt: sciamus eū in suis dignitatibus col-
locare. Presertim quando habuerit in n̄ra reuolu-
tione ⁊ genesi p̄ncipatū. vt etiā saturnus atque mars:
alioquin de p̄mendi nobis tuz sint erigēdi si genitu-
re n̄re significatores extiterint. Maxime vero ope p̄-
cium ex hac cōmemoratione fecerimus si quā vsuri in

De vita celitus,

medicinis cōficiēdis beneficio lune et veneris atq;
iouis cauebimus ne in finibus saturni vel martis
existant nisi forte vbi cogimur vel per saturnum co
hibere dissolutionē estumq; rep̄mere vel per martē
frigidissima calefacere torpētia suscitare alioquin
fines iouis & veneris eligemus. Accipiemus quoq;
mercurū fines mercurialibus in primis hoībus pro
futuri. Nec latere nos debet hoīes valde mercuria
les: quales sunt q̄ ingenio:artificio:eloquio pollēt:
nō mediocriter esse solares. Mercurius em̄ semp̄ ē
appollie plenus. Et aut̄ quis itelligat quō figuras
in celo describam⁹ i oras signū qđ ab oriēte surgit p̄
mā apellamus vites domū. Qđ succedit in ortum
scđam tertiāq; deiceps aliasq; silr: ita vt septimado
mus sit signū: qđ in occidente iā descendēs opponit̄
ascendēti. Huic octaua succedit. Nona x̄o e medio
cadit celo: qđ decimā domū efficit huic succedit vi
decia. S; duodecima cadit ab ascēdēte. Et igit̄ pla
nete sint potētes habendi sunt in angulis v̄l oriētis
vel occidētis: vel mediū v̄triq; celi. maxime x̄o i an
gulo ascēdētis: aut decime: mediū supra caput obti
nētis celū: aut saltē i plagis q̄ angulis mox succe
dūt. Tametsi solē quidē i nona q̄ a medio cadit ce
lo lunā x̄o in tertia etiā cadēte gaudere putāt. Du
as inter hec regulas mēte teneri astrologi volunt.
Unā quidē egrotantis ratione: alterā vero medici.
Mempe vbi egrotantis septima domus p̄ saturnus
vel martē infortunata est: vel dñs eius ifelix: sepa
ra medicū ab egroto: si ptolomeo credis. ¶ Prete
rea medicum electurus saturnum martemq; decli
nare iubent: eūq; perquirere: in cuius genitura do

De vitacelitus

mus sexta per aspectū solis: vel p venerem aut iouē quomodocūq; fuerit fortunata. Infortunatum vero dicimus signū vel planetā p saturnū: aut martē: nisi propria domicilia sit vel regna: quādo videlicet vel ibi sunt vel illuc aspiciūt opposito v' quadrato. Oppositū vero aspectū dicimus inter illa inuallo discrepāt q̄lōgissīmo. Quadratū vero: vbi hoc ab illo quarta pte celi. i. signorū triū spacio distāt. Adin^o tñ per coniunctionē oppositū quadratū saturn^o & mars planetis alijs nocent: quando tanq̄ hospites eos domicilio vel regno suo termino ve suscipiūt. Quem admodum planete felices magis profunt: quando preter fertilem trinum ve aspectum: atq; coniunctionem etiam vt diximus sic excipiunt: solis tamen cōiunctionem planete verentur: aspectu gaudent: trino videlicet vel sextili. Proinde necessarius est meminisse arietem p̄esse capiti atq; faciei. tauruz color geminos brachijs atq; humeris: cancrum pectori: pulmonibus: stomacho: lacertis. leonem cordi et stomacho atq; iecori: & dorso: & costis posterioribus virginē intestinis & fundo stomachi. Librā renib^o et femori atq; natibus: scorpionem genitalibus vulue matrici. sagittariū femori atq; subinguinib^o. capri cornum genibus: aquarijs cruribus tibijsq;. pisces pedibus. Huius enī ordinis memor cauebis membrum tangere ferro: vel igne: vel cucurbitulis: quādo luna sub eius signo discurret. Tunc enim auget luna humores in membro. Quorum affluentia & cōsolidationē phibz: & grauat mēbrū virtutē. Obseruabis sūt tūc mēbrū remedijs q̄busdā amicis vel extra vel intus adhibitis oportune feliciterq; fouere. Expedi

De vita celitus.

vero nosse quod signum ascenderit tibi nascetur. Nam praeter arietem hoc etiam tibi caput significat atque in hoc luna tibi caput aspicit. Praeterea quoniam luna arietem subit oportune balnea tetras et lauachra. Quoniam cancrum feliciter minue sanguinem: medicinam accipe praesertim electuarium formam. Quando est in leone ne provocavit vomitum. Cum in libra: clysteribus apta est: in scorpione balnea nec tetras. Sunt qui medicinam solutam dare ne prohibent neque iubent. In capricorno medicinam sumere nocet. Similiter in aquario. in piscibus vero praesertim. Que vero membra in quovis signo unusquisque habeat planetarum: et si scitu necessum est tamen natura prolirum. Neque vero in purgatione alui latere nos debet ptolemei praesceptum. Medicinam accipe purgatoriam: quoniam luna est in cancro: piscibus. scorpione probamus. praesertim si dominus signi tunc ascendens applicet se planete sub terra currenti. Si autem ascendens dominus coniungatur interea supra caput cum planeta medium tenente celum: nausea statim et vomitus incitabitur. Denique concludamus cum galieno astrologiam esse medico necessariam: qui de criticis diebus disputans ait: certam esse egyptiorum sectam. id est lunam significare affectionem indies egrotantis: atque sani: adeo ut si misceantur cum luna radii iouis et veneris: bene afficiantur uterque: si autem saturni vel martis: contraria ratione se habeat. Sed latius iam peragati: ad spiritum tandem et vitam latius gratias revertamur.

¶ Quibus modis spiritus noster haurire plurimum potest de spiritu vitae mundi. Et qui planete spiritum procreant atque recreant: et qualia ad unum quemque planetam pertinent. Ca. xi.

De vita celitus

Hec vero tendunt hec oia vt spūs noster rīte
per naturalia pparatus atq; purgatus
accipiat ab ipō vite mūdane spiritu plus
rimū p radios stellarū oportūe susceptos
Vita quidē mūdi oibus insita ppagatur euidenter
in herbas & arbores: quasi pilos sui corpis atq; ca-
pillos. Tumet insup in lapides & metalla: velut dē-
tes & ossa. Pululat quoq; in viuētis cōchas terre &
lapidib; adherentes. Hec enī nō tā ppria q̄ ip̄a cōi
totius vita viuūt. Que sane cōis vita multo etiam
magis sup terrā i corporib; viget subtiliorib; tāq̄
ppinquoibus aie. Per cui; vigorē intimū: aqua
aer: ignis viuētia sua possidēt: atq; mouēt. Vita hec
aerē ignēq; etiā magis q̄ terrā: & aquā fouet agitat
q; pperuo motu. Et deniq; celestia corpora q̄si mū-
di caput vel cor vl oculos q̄ in artē vegetat. Unde
p stellas velut oculos radios nō visibiles solū: sed
etiā visuales vsq; quaq; diffūdit. Quib; more stru-
ti: vt diximus albi inferiora cōspicit: fouetq; viden-
do imo etiam ita tāgēdo generat & format oīfariā:
atq; mouet. Igīē ad motū nitentis: atq; celi: motus
mūdane vite suscipies. Si ip̄e quoq; leniter: & fere-
me similit; mouearis: quosdā p virib; giros agēs
vertigine deuitata: celestia lustrās oculis: mēte ver-
sās. Itē frequēti quodā vsu plātariū similiterq; vi-
uētū: potes e mūdi spū plurimū haurire. Prefertis
si adhuc veniētib; recētibusq; & matri terre q̄si ad-
huc herētib; nutriaris: atq; fouearis. Int; plātas sua-
uif redolētes: vl saltē nō male olētes verferis q̄ fre-
quātissime. Dēs em̄ herbe flores arbores poma re-
dolēt q̄uis sepe min; ai aduertas. Quo quidē odos

De vita celitus

te quasi fluctu spūs vite mūdane te vndiq̄ recreant
atq̄ vegetāt: spm̄ in quā tuū odorib⁹ eiusmōi natura
simillimū: perq̄ spm̄ medium int̄ corp⁹ ⁊ aīas: facile
corp⁹ q̄ reficiūt ⁊ aīe mirifice p̄sunt. In hoc diutissi
me diurno t̄pe sub dio v̄saberis: quaten⁹ tuto v̄l cō
mode fieri pōt: ī regionibus altis ⁊ serenīs: atq̄ tēpe
ratis. Sic em̄ solis stellarūq̄ radij expediti⁹ purius
q̄ vndiq̄ te cōtingūt spiritūq̄ tuū cōplēt mūdī spū p̄
radios vberios emicāte. Preterea natura ip̄e mo
tus aeris: q̄ p̄petuus est ī orbē. Quis ob lenitatē suā
consuetudinēq̄ diurnā vix p̄cipiat ab v̄llo: te die sub
diuo deambulātē: habitantēq̄ ī patētib⁹ editisq̄ locis
libere lambit: penetratq̄ pure: ac motū vigorēq̄ spī
ritui tuo mūdānū mirifice p̄stat. Dixi equidē die. cō
pertū em̄ hēm⁹ nocturnū aerē esse spiritib⁹ inimicū
Cōferet aut̄ diurni vsus: p̄fertim si plurimū in apto
deambulās: deuites p̄mo quidē ni miā aeris itēperiē.
Deinde frequētius mouearis: ī eo qm̄ preter tēperiē
et serenitatē ei⁹: stellarūq̄ positio magis est hoībus sa
lutaris. Itē si loca eligas p̄ceteris odorifera: p̄ que
strū quotidie mutes: ⁊ ip̄e quasi cōtinue ⁊ leuiter mo
uear. Mutare locū quēuis sēp cū delectu p̄cepi: qm̄
bona celestiu⁹ ⁊ vniuerse nature apud nos sunt reb⁹
locis alijs passim atq̄ alijs distributa: q̄bus deniq̄
omnib⁹ est fruendum. Mittoq̄ varietas tediū pro
hibet spiritibus inimicis: propriūq̄ saturno: vos
luptatē vero affert: p̄ quā (vt ita dixerim) ven⁹ ī p̄avo
luptatis amica venit in spm̄ atq̄ qd̄ ei⁹ officiū ē: huc
statim īgressa p̄pagat. Sūmatim v̄o si q̄s cōsideret
paradisum ⁊ pomi vite vsū apud moysen. Itē si lem
viciū a platone positū in p̄hedone: ⁊ q̄ plini⁹ d̄ p̄plis

De vita celitus

ait odore viuētib⁹ itelliget eē vā q̄ dicimus. S; ad naturā spūs descēdamus. Spūs quidē qualitas est pculdubio iouia: cui⁹ tpe nobis infundit. Estz sola risiuppiter cū hūc infundit: quaten⁹ ingente solis in se tēperat potestātē. Itē alia quoq̄ rōne iouia est qm̄ calida est z humida: z calore abundat poriusq̄ humore: nasciturq̄ sanguine: z vapor quidā sanguis neus appellat. Rursus qm̄ feruet: z subtilis est admodū: atq̄ lucēs: oriturq̄ corde: solaris pculdubio iudicat. Habet z quodāmodo venereā in se virtutē Nam motu venerea p̄suserundat: p̄fluit: trāsserit: prolēq̄ ppagat: ad voluptatē cuiuslibet sensus se dēlatat: refugitq̄ dolorē: Sūmatim vō spūs quaten⁹ corpori ad vitā z motū ppagationēq̄ pducit ioui⁹: venerens solaris: existimat. Quatenus aīo ad sensum imaginationēq̄ ministrat: solaris: mercurialis q̄ cēsetur: z vbiq̄ mercurialis existit. Quādoqdēq̄ adeo mobilis est: z tam facile conuertibilis atq̄ formabilis. saturni martis: lune sanus cōiter spūs nō multū habet Alioquin ex illo sepe stupidus: ex hoc furiosus: ex hac obtusus quodānō foret. Quāobzē lunaria qdē velut crassiora sicut hūidiora a subtili z volatili natura spūs sūt admodū aliena. Que vero saturnalia multū atq̄ nimīū martialia sūt: quas venena sūt: spū naturaliter inimica. Illa quide; ob extremā frigiditatē: atq̄ siccitatē: hec ob siccitatem calorēq̄ edacē iouia igiē z solaris imprimis. Deinde mercurialis z quodāmodo venerea: spūs qdē naturalis ioui p̄pe dicat: vital aut solis: aialis vō mercurio Quā igiē res postulat aliquē e trib⁹ spm̄ adie

De vita celitus

mare: patrono tunc suo infortunato vel debili: nō facile cliētulo succurrere poteris. Difficillime vō spiritui aīali: dū mercurius infeliciter est affectus. Qui tantā in aīali spū auctoritatē habet: vt caduceo quodam suo aīos tum cōsopire: tum suscitare dicať. idē suo quodā aspectu sic aut aliter se habēte obtundere īgeniū: vel acuerē: debilitare siue corroborare: verare: vel sedare mirifice possit. Tu igitur quotiens spū aliquē studes excolere: nō modo patronū suū obseruabis fortunatū atq; potētē: sed etiā lunā eliges ad hūc oportune directā. Nō creatur aut neq; recreatur quādo pprie p̄ influxū saturni solū substantia spūs: s; semp ab externis ad itima. et sepe ab imis reuocatur ad summa. Unde ad secretiora et altiora cōtēplanda cōducit. Potest tñ et si raro vis martis atq; saturni spiritui tanq̄ medicina p̄desse: vel calefaciendo cuius opus fuerit exercitando atq; dilatando: vel vicissim nimis volatilē coercendo. Per ea vero potissimum que quattuor illis planetis cōsentanea sunt creatur natura spūs atq; recreatur. Verū si ad solaria quelib; valde: et absq; delectu declines: eracues illū et ericabis tādē atq; dissolues. Si silr ad veneria liq̄facies paulatim: vel obtundes. Si cōfidas tñ mercurialibus parū admodū inde p̄ficiēs. Erit igitur opere precū: iouialibus vti q̄ plurimū eisq; reliqua mediocriter admiscere: ac frequētius vti reb; que vel his omnibus eque sint cōmunes: vel proprie ioui. Nam he quoq; omnibus quodā modo sunt communes. Communiter autem ad hos omnes attinet: que substantia habent: nec igneā nimis: nec proorsus terreā: nec simpliciter aqueam: nec acutissimā nec obtusissimā qua

De vita celitus

Statem:mediocrem: et tactu lenem: et quodammodo
dulcem:olfactu suauem:visu gratam:auditu blandē
atqueiocundā:cogitatu letam. Dulcedo igitur quedā
saporis|et gratia his omnibus est cōmunis. Si dul-
cedo quasi aquea est| et simul pinguis: ad venerem
magis attinet. Si quasi insipida vel aliquantuz au-
stera:potius ad mercuriū. Atque hec spiritui nō mul-
tū p̄sunt:necessaria tñ sunt interdū ad hebetandum
nimis ei⁹ acumē. Si dulcedo manifesta sit atque subtl̄
lis| et paulū habeat stiptici acuti⁹ saporis. iouialis
pprie iudicat̄. Cui cōgruit substantia dulcis amigda-
le:pinei:nuclei:auellane:pistaci:amidi:glycirhize:
passulaz:vitellioi:carniū gallinacei pulli:passiana-
rū:pauonū:perdicū:similiū⁹. Item radicū been atque
enule. Rursum vini odoriferi:clari:aliquantū dulcis
et stiptici:sacchari candidissimi:tritici albissimi. Ad
iouē p̄tinet etiā mānassi modo mirobalani ifusa vir-
tute firme. Alioquin nō minus ad venerē attinet quā
ad iouē. Hec est vtiq; substantia dulcedo p̄ iouis pro-
pria que sane spiritui creādo et recreādo ante oīa cō-
fert. iouia vero plurimū sunt oīa:que in libro de lon-
ga vita diximus| et seruare iuuentutē: et senib⁹ salu-
bria fore. Si autem dulcedo admodū pauca sit:mul-
tūq; acuti stiptici⁹ habeat:vel etiā nō nihil amari:
solaris esse censeat̄. Similis quedā ratio est:et distin-
ctio de odoribus. Hi ei⁹ saporū germani sūt: similis
etiā de coloribus. Colores sane aquei:albi:virides:
aliquantū crocei:similes violarū:rosarū:liliozū:co-
loribus:nec nō odores eiusmodi venerē referūt:zlu-
nam atque mercurium. Colores vero saphiris q̄ etiā
dicuntur aerei. Item purpurei pleniores aureiq; ar-

De vitacelitus

gēto mixti: et perpetuo virides iouē. Ardētes autē cro-
cei: aurei puri purpurei clariores solē. Qui libet ho-
colores si viui sint vel saltē sericū magis stellares ex-
istunt: in metallis quoque et lapidibus atque viris pro-
pter celestem similitudinē sunt potētes. Sicut redea-
mus ad iouem: sapor et odor eius quasi est qualis
in aureo pomo persico: similis quoque piro: vel aranceo: e-
vino maluatico leuioze: leuique vernaceo. Qualis in
viridi zinzibere: vel cinamomo: vel dulci maratro: vel
bozonico: si hec plurimo saccharo cōdita gustētur:
Nā quattuor hec et nux muscata recens sola si sunt
potius solaria sunt: solaris et chariophilus et muscus
sed odoratu non gustu non aspectu. Umbra solaris
plurimū atque iouia. Crocus in omnibus est solaris: tāctus
color eius et odor apud astrologos omnibus gratius
dedicatur. Sapor autē ad solē proprie pertinet. Denique
omnibus odorifera et aromatica quatenus odores
gratū ferūt: ita ad iouē venerēque et mercuriū pertinet
ut ad solē. Quāuis iter hec acutiora: magis ad so-
lem obtusiora ad venerē: mercuriisque potius: ad iouē
proprie temperata: olfactu: gustu: auditu: visu: tactu.
Soni quietiā cantusque grati blandique: ad gratias om-
nes spectāt: atque mercuriū: minaces autē admodum
atque flebiles martē preferūt et saturnum. Nec vero
mireris nos multū coloribus: odoribus: vocibus at-
tribuere. Nā saporibus quidem ad spiritū precipue pertinet
naturalem: odores autē potius ad vitalem: anima-
lemque. Colores figure voces ad animale. Motus
quoque animi vel letus: vel mestus: vel constans spi-
ritus ad similitudinē suā agitatur vehemēter. Niales
primo: per hunc vitalem per hunc insuper naturales

De vita celsus

Spiritus tandē omnis quia ob naturam quodāmodo igneam aeriāque omnino et lucidam atque mobilem similis est luminibus: ideoque coloribus: et vocibus aereis: odoribus: motibusque animi: ideo per hec subito in utramque partem movetur: atque formatur. Et qualis evadet ipse: talem vicissim efficit quodāmodo affectum animi: et omnino corporis qualitatem.

¶ Denique cum primum per illa que gratiarum propria sunt: oportune gratiis est expositus: ut pote qui et naturaliter illis consentaneuserat statim per illarum radios tum ubique vigentes: tum ipsi germanos mirifica reportat munera gratiarum.

¶ Res naturales atque etiam artificiose habent virtutes a stellis occultas per quas spiritum nostrum stellis eisdem exponunt. Cap. xij.

¶ Am vero dicimus spiritus exponi gratiis per illa que sunt gratiarum non solum per qualitates: que videntur: audiuntur: odorantur: gustantur: sed etiam per illas que tanguntur ac commodari putamus. Memeto igitur calidum in primo gradu iouis esse. In secundo: solis cum ioue. In tertio martis cum sole. In quarto: martis. Frigidum in primo veneris: in secundo lune: in tertio lune cum saturno: in quarto saturni. Humidum in primo mercurii cum ioue: in secundo veneris cum luna: in tertio lune cum venere: in quarto lune quando veneri mercurioque coniungitur. Sic cum: in primo iouis: in secundo mercurii cum sole: in tertio solis cum marte: in quarto martis cum saturno. Summatim ex qualitatibus planetarum quas ptolemeus describit in quadripartito colligimus harmoniam ex cunctis conflata ad calorem humoremque declinare. Calorem enim mar-

l. iij.

De vitacelitus.

Ita igēsatq; solis: et tēperat⁹ iouis igētē supat saturni frigiditatē: et veneris lūe q; exiguā: ita vt calor ibi frigus excedat. Itē humiditas lune veneris: plurima et p̄p̄qua nobis atq; tēperata iouis. siccitatem saturni marti⁹ multā supat: et tēperata; solis. Calor iḡr humorq; frigori siccoq; dñantur: atq; similiē calor humori. Quēadmodū īsanī corporis homine ad celestē p̄sonātiā tēperato ex calore et siccitate cordis: itē calore et humore iecoris: rursus frigore et humore cerebri coalescit cōplexio quedā ad calorē humorēq; vergēs. mediocriē calore regnātē. Calor ei cordis et iecoris frigus cerebri supat. Itē iecoris atq; cerebri siccitatē cordis exedit. Neq; hō p̄termissum a nobis velim: tales existere ex stellis fixis harmoniā cunctis qualē dixim⁹ ex planetis. Hos enī illis similes astrologi putāt. Quorsum hec: vt memineris spiritū corpusq; nostrū per tēperies quādā ad calorē humorēq; vergentē: vel natura cōstantē v̄l arte quesitā accommodari posse celestib⁹: sibiq; celestia vindicare. Neq; tñ dicim⁹ sp̄m nostrū celestib⁹ duntaxat p̄ qualitates rerū notas sē sibus p̄parari: S; etiā multoq; magis p̄ p̄prietates quasdā reb⁹ celit⁹ insitas: et sensib⁹ nostris occultas: ratioi vix deniq; notas. Nā cū p̄prietates eiusmodi: earūq; effect⁹ elementalivirtute cōstare nō possint: cōsequens est: a vita spiritusq; mūdi p̄ ipsos stellaz radios singulariter p̄fici: ideoq; p̄ eas spiritū affici q̄ plurimū atq; q̄ primū: celestibusq; influxibus vehementer exponi. Hac vtriq; rōne smaragdus: iacinctus: saphirus: toparius: rubinus: vnicoꝝ: ilicorū: p̄cipue vero lapis bezar: apud arabes appellatus: occultis gratiaruz

De vita celitus

pprietatib⁹ p̄dita sunt. Et idcirco nō solū int⁹ assū
pra: sed etiā si carnē tangant: ibiq; calefacta virtutē
suā pmant: vim inde celestē spiritib⁹ inferūt. Quā
se p̄tra pestē tuētur atq; venena. Quōd aut̄ hec filiaq;
talc aliqd agant virtute celesti: id argumēto est. q̄a
etiā exiguo pōdere sūpta non exiguū habēt i agēdo
momētū. Quōd elemētari qualitati vir vnq; est cōces
sum igni videlz valde celesti. materialis enī virt⁹ vt
agat multū: materiā desiderat multā. Formalis aut̄
etiā cū minima materiā valet plurimū. Simili virtu
te in primis p̄hebea peonia carnē tāgēs: p̄tracadu
cum morbū spiritus armat: vapore ad eos intus in
fuso. Simili corallus z calsidonius aduersū atre bī
lis illiōes iouis p̄cipue venerisq; virtute. Ceteraq;
sitr eiusmodi quadā pprietate miro balani iuuetū
tē seruāt acūitq; sēsus: z ingenio p̄sunt atq; memo
rie p̄pter iouē i primis saturno tēperatiozem: atq;
mercuriū sēsus amicū. Quā quidē arborē forte ali
quis in paradiso ad vitā progādā extitisse putabit
z Herurio lapidē achatē cōsecrāt. Unde phyzici cō
ueniūt ad faciūdiā visumq; z contra venena valere.
Serapio scribit: eū qui iacintū vel ex eo sigillus ge
nat: esse a fulgure tutū: atq; hanc virtutē eiū esse la
tissimē diulgatā. Quāsi habet: ab ioue putam⁹ ha
bere. Lapis aetites: vel aquilinus habet a lucia. i.
venē atq; luna: vt ad motus vulue partū mor: et fa
cillime citet. Quod rasis confirmante serapione fre
quenter se dicit expertū. Forsan et aphebo qui trās
frit pythōnē cretea dictams habet: vt z veneno sig
obst̄stat: z ferrum e vulnere trahat. Solis virtute z i
siber infusum epulis arceat: syncopim. Sentiana ca

De vita celitus

nis rabiē sedat: fugatq; serpētes verbena naticiniū
preffare fertur: leticiāq; et expiationes et visum. Ru-
ta et sedoaria contra venena theriacā agunt. Thus
vitalē et animalē spiritū aduersus hebetudinē obli-
uionem timorem fulcit: saluā vero mentaq; virtute
iouis illa quidē paralytū fugat: hec vel odore ro-
borat animū. Eadē virtute pētaphillon resistit vene-
nis: eiusq; foliū bis quotidie vnū vino bibitus curat
ephimerā: tria stianā quattuor vero quartanā. Hac
herba sacerdotes antiqui ppter puritatē suā in puri-
ficationib; vtebant. Agnus castus ptate saturni ve-
nereū sistit motū. Hiaspis vero sanguinem. Mirabi-
les autē puenire solent effectus vbi occulte pprieta-
ti pprietas seruit elementalis velut in mirobalano
ad spiritū corpusq; firmandū: nō solū virtus illa cele-
stis agit: sed etiā stiptica multū: nec parū aromatica
virtus: q̄ putrefactionē dissolutionēq; mirifice phi-
bet: spiritūq; corroboret. Nā vero vt crocus petat cor
spiritū dilatet: puocet risum: nō solum occulta solis
virtus mirabiliter efficit: sed ad idem quoq; cōducit
sp̄a natura croci subtilis: amplificabilis aromatica
lucida. Quod aut de simplicibus dico: de cōpositis
similiter dictū intelligi volo. Dic age theriaca quō
cōtra venenū nobis opitulef. Nō educit illa venenū
Astringit enī aluū: nō mutat oīno tam subito veneni
naturū. Nō enī hec adeo debilis est: atq; mutabilis
sed spiritū vitale poti; valde tenuē et mutabilē sub-
ito cōformi quadā ad ipm pportioē corroboret vsq;
adeo: vt ip̄e iam validus tanq; agens: vna cū theria-
ca velut instrumento: partim superet venenum par-
tim mutet: partim a p̄cordijs arceat. Sed quanā pro

De vita celitus

portioe siue virtute id efficit theriacha: Iouiali siml
atq; phebea: qua ex comixtione multarū rerū scdm
certā pportione inuicē cofusarū sibi vedicauisse vi
detur. Est autē in ea virtus triplex. Hec ipsa inq; ce
lestis: quā mō dicebā. Itē celestis alia prius in her
bis aromatibusq; pprietas: quibus electis ipa rite
cōponit: que virtuti pri⁹ dicta subministrat ad idē.
Est insup alia virtus in plerisq; partibus eius ele
mentalis potius q̄ celestis. Verū tamē talis. v̄ spī
ritui muniendo conducat. Stipticam dico r aroma
ticam qualitates. Illa quidem spiritum: firmat ista
fouet. Mirabilem ergo theriacam nacta ē cōtra
tēperantem senectutē atq; venenū: tribus videlz
in ea virtutibus ad idē pariter cōspirantib⁹. Qua
rum vna quidem est celestis per artificiosam acq̄si
ta comixtionem. Alia celestis iterum: sed partibus
eius naturaliter insita. Alia p̄sus elementalis. Sz
illa quā prius dixi: celit⁹ acquisita multo etiam fo
ret admirabilior: si non solum pportione iouia: so
larisq; z ex rebus eiusmodi conflaret: sed etiā opor
tunum ad hoc obseruatione celestium temp⁹ elige
retur. Nam quē admodum corpus se habet ad locū
atq; tempus ita motus z actio se habet ad tempus
Sicut ergo certa passiz corpora eorumq; forme cer
tis et locis z temporibus coalescunt: atq; seruat
sic z proprie quedam actiones ex proprijs quibusdā
temporibus efficaciam nanciscuntur. Idq; in Alcī
biade significat socrates: z procul⁹ explicat. Quod
sane Pythagoras animaduertens: ipsum bonum
perfectionemq; rerum: oportunitatem cognomina
uit. Primum nāq; principius sic apud pythagorā z

De vita celitus

Platonē omnīs est mēsurā| vt alijs corporib⁹ acti-
onibusq; alia loca distribuērit atq; tēpora. Unde si-
cut res quedā nō alibi q̄ hic nec alias q̄ tūc pprie
nāscuntur feliciter: et coalescunt| atq; seruantur sic
et materialis actio mot⁹| euēt⁹ talis| aut talis| nō
alias efficacitā sortit^r| effectūq; pfectū| q̄ qñ celestius
harmonia ad. idēz vndiq; cōsonat: que sane harino-
nia tantā habere potestātē existimat^r| vt non solum
agricolarum laboribus atq; medicorūz artificijs p
herbas aromatasq; cōflatis: sed etiam imaginibus
que apud astrologos ex metallis lapidibusq; fiunt:
virtutem sepe mirificam largiatur. Sed imagines
caput iam proprium erigunt. Quantum vero ad ho-
ras pro actionibus et operibus eligendas pertinet
plurimum cōfirmatur a ptolomeo| vbi ait in centilo-
quio| qui elegit quod melius est| nihilo differre vide-
tur ab eo| qui habet hoc ex natura. Quibus in ver-
bis tum celestium| tū arbitriū electionisq; nostre po-
testatem cōfirmare videtur. ¶ Albertus quoq; ma-
gnus inquit in speculo: non enīz libertas arbitriū ex
electione hōre laudabilis coercetur: sed potius in
magnarum rerum inceptionibus electionē hōre cō-
tēnere: est arbitriū precipitatio non libertas.

¶ De virtute imaginū secundum antiquos: atq; me-
dicinarum celitus acquisita. Cap. viij.

Ptolomeus ait in centiloquio rerū inferio-
rum effigies vultibus celestib⁹ esse subie-
ctas. antiquosq; sapientes solitos certas
tunc imagines fabricare| quando planete
similes in celo facies| quasi exemplaria inferiorum
ingrediebantur. Quod quidem Haly comprobat

De vita celitus

sibi dicens: vtilem serpētis imaginē effici posse: quādo luna serpentē celestem subit: aut feliciter aspicit. Similiter scorpionis effigiē efficacē. quādo scorpū signū luna ingrediē: ac signū hoc tenet angulum ex quattuorvni. Quod i egypto suis tēpibus factū ait: seq̄ interfuisse: vbi ex sigillo scorpionis in lapide bezahar: ita facto: imp̄mebat thuri figura: dabaturq̄ i potū ei: quē scorpū i p̄e pupugerat: ac subito curabatur. Quidē vtiliter effici hahamed phisic⁹ affirmat: cōfirmante serapiōe. Præterea narrat haly notum illi sibi virū sapiētē industria simili fecisse imagines q̄ mouerent: qualē effectā nescio quō legim⁹ ab archita. Quales ⁊ trismegistus ait: egyptios ex certis mūdi materijs facere cōsueuisse: ⁊ i eas oportune aīas demonū i serere solitos: atq̄ aīam aut sui mercurij: itē phebi cutusdā ⁊ isidis osiridisq̄ sic i statuas descendisse p̄futuras hoībus vel etiam nocituras. Huic illud simile. Prometheus figmēto quodas luteo vitā rapuisse: lucēq̄ celestē. Magi q̄netiam roastris sectatores ad euocādū ab hecate sp̄m̄ te bātur aurea quadā pila characterib⁹ insignita celestium Cui ⁊ saphirus erat insertus et scutica quadā facta tauri corio vertebat: atq̄ interim excātabāt: sed cantiones equidē libēter omitto. Nam ⁊ psellus platonius eas i probat: atq̄ deridet. Hebrei q̄ in egypto nutriti struere vitulū aureū dedicerūt vt eorū dēastrologi putāt ad aucupandū veneris: luneq̄ fauorē cōtra scorpionis atq̄ martis influxū iudeis infestum. Porphirius quoq̄ i epistola ad Aneb onē: imagines efficaces esse testat: additq̄ certis quibusdā vaporibus q̄ a pprijs suffumigationibus exhalabant

De vita celitus

aerios Demones insnuare statim consueuisse. Jam
blichus in materiis quae naturaliter supersensitaneae sunt
et oportune riteque collectae undique conflataeque fuerint
vires effectusque non solum caelestes: sed etiam demonicos:
et diuinos suscipi posse confirmat. idem omnino perculsi
nessi. Oportet quidem ad salutem miracula medicis in astro
logia peritis: per res ex multis compositas. id est pulue
res: liquores: unguenta: electuaria fieri possunt: pro
babiliorum in se rationem et notiorum quam imagines habere
videtur. Tunc quae puluere: liquores: unguenta: electua
ria oportune perfecta caelestes influxus facilius citiusque
suscipiunt quam materiae duriores: ex quibus imagines
fieri consueuerunt: tum quae vel assumuntur itus affecta iam
celitus: et in nos conuertuntur vel saltim ad mota foris in
herent magis: et denique penetrant: tum etiam quam ex uno
quodam duntaxat: aut per paucas imagines perstruunt. Illa
vero ex quae plurimis conflari pro arbitrio possunt.
Atsi centum solis iouisve dotes per centum platas et aia
lia similiaque sparse fuerint componere simul haec centum
tibi coperta possis: et in unam perficere formam. in qua so
lam ferme iouem totum iam videar habere. Scis perfecto
naturam inferiorum: non posse uno quodam capere cunctas superio
ris nature vires. ideoque illas per plures apud nos na
turas esse dispersas. Commodiusque per opera medicorum: atque
illia: quam per imagines colligi posse. Proinde imagines
ex ligno confectae vim forte parua habent. Nam lignum
et forsandurius est ad caelestem influxum facile capiendum:
et minus tenax: si acceperit retinendum et omnino postquam
ex matris terre visceribus est euulsum: paulo post
ferme totum amittit mundanae vite vigorem: et facile
in qualitatem aliam transmutatur. Lapilli vero atque

De vita celitus

metalla: et si ad accipiendum celeste munus duriora videntur: diutius tamen retinent quod confirmat iacobus: si acceperint: Sua ne peduritia vestigia quoque donaque vite mundane post euulsionem diutissime continent que quondam heretia terre possederat. Quam obrem ob hoc saltim apte materie ad capienda tenendaque celestia iudicatur. Est et probabile quod libro superiore dixi: res adeo speciosas non posse sub terra consistari nisi maximo quodam conatu celi: atque durare in eis impressam semel ex conatu virtutes. Nam in his coquendis cogendisque diutissime celum elaborauit: Verum cum nequeas facile eiusmodi plura componere cogaris diligenter exquirere: quod metallus inter cetera in ordine sit alicuius stelle potissimum. qui vel lapis in ordine summus: ut salutem in vno quodam totius generis ordinisque supremo reliqua pro viribus comprehendas: atque eiusmodi susceptaculo celestia huic consentanea mutueris: ceu si exempli causa in ordine solari sub homine phebeto summum inter animalia teneat asinus: aut gallus. Inter plantas balsamus aut laurus. Inter metalla aurum: inter lapides carbunculus vel pataura. Inter elementa feruidus aer. Nam ignis ipse martius esse censetur. ¶ Quod autem diximus influxum solis vel iouis aut veneris augendum: intelligimus ratione communi: non tamen illi in cuius genesi aliquis horum interfectorum appareat.

¶ Ordines rerum a stellis pendentium ut solarium atque similiarum: et quomodo spiritus fiat solaris.

Capitulum, xiiij.

De vita celi tus

Sicut equidē alibi desup ab vna quacq̄ stel
la (vt platonice loquar) seriē rerū illi p̄
priā vsq̄ ad extrema pendere. Sub ipso
scorpionis corde pōt eiusmodi demones
atq̄ hoies: scorpūq̄ aīal collocari possumus etiaz
herbā Asterion. i. stellare; figura stelle similē nocte
fulgētē: quā medici tradūt q̄litate habere rose vsq̄
cōtra morbos genitaliū mirabilē possidere. ¶ Sub
serpēte vel serpētario celesti saturnū ponūt: et quo
dāmodo iouē. Postea demōas: q̄ sepe spētum for
mas iduūt. Similes isup hoies spētes animātes:
serpētariā herbā: lapidē draconitē: capite draconis
natū: Itē cōmuni noie serpētīnū. Et preterea que i
sequentibus afferā. ¶ Sub stella solari. i. sirio soles
primo deide demonas quos p̄hebeos: quos aliquā
do sub leonū v̄ galloz forma hoibus occurrisse te
ris ē p̄cul⁹. Hoies subinde p̄similes bestiasq̄ solas
res. P̄hebas ide plātas: metalla similiter lapillos
et vaporē aerēq̄ feruētē. Simili ratione a qualibet
firmamenti stella p̄ aliquē planetam existiman cō
tertū rerū gradatim sub illius p̄prietate descēdere
Si igit̄ vt dicebā solaris oīa per gradū ei⁹ ordinis
quēlibet oportune cōprehēderis: hoies v̄ tales v̄
talis hois aliqd. Itē bruta: planetas: metalla lapil
los: et q̄ ad hec attinēt: virtutē solis vsq̄ quacq̄ combi
bes: et quodāmodo naturalē solariū demonū facul
tatē. Similiter de alijs dictū puta Solares quides
hoies sunt quales antea dixi: et qui ascēdente leone
soleq̄ hūc vel tenēte vel aspiciēte nascunt: et qui sub
ariete similiter. Solaris est et sāguinis e sinistro eoz
beneuolentiū brachio miss⁹. P̄hebus crocodillus:

De vita cetitus:

Astur:leo gallus: et cignus: et coru. Nec alia ratio de
leo vere est gallu: nisi quoniam in ordine phebeo gallus est
leone superior. Eadem ratione inquit pculus apollinez
tum demonem: qui nonnunquam apparuit sub figura leo-
nis statim obiecto gallo disparuisse. Maxime vero in his
animalibus cor est solare. arbitror etiam maximu vitulus
celestis leonis cordi subeere: hac ipsa ratione coru eius
que cigit nudu fibula eiusdem osse perfecta: a renu do-
loz redimere. Nam cotradoloz eiu smodi solent astro-
logi sideris illi influxibus uti. Eadem forte ratione fertur
hec pellis fulgure nos tueri. Inter plantas palma
phebea est. et impinis laur: qua virtute venenosa re-
pellit: et fulgur. Fraxin quoque simili facultate ve-
nenosa longius arcet. Roton est phebea rotunda tu fo-
lia: tu poma testant: et explicatio folioru ei die. re-
plicatio nocte. Deonia phebea esse non solum ut in-
dicat: sed et nomen ad idem attinet flores et herbe que restri-
guntur abeunte sole: redeunte pertin explicant: et ad sole
continue vergunt. Auru preterea et lapis elitis radijs
aureis sole imitans. Lapis item que solis oculus appel-
lat: figuram habens pupille: ex qua lumem emicat. Rursus
carbunculus nocte rutilans: vel pantura oes in se la-
pidu vires continens: ut aurum metalloz: et sol stella-
ru. Multa denique in superioribus nobis significata.
¶ Nam si modo liceat: sub impio solis ex illo sanguine et
animaliu illoz cordibus: et folijs fructibusque arborum pre-
dictarum: item floribus atque herbis: et auri folijs: nec non
pulueribus lapillozum: electuariu vel unguentum
conficere poteris: addito croco: balsamo: calamo: a-
romatico: thure: musco ambram: ligno aloes: zinzibe-
re: masticie: spica: nardi: cinamomo: dranic: citricoz

De vitā celitus

Etce gedoaria: nuce muscata: mace: chariophyllis cum
melle flauo: vel oleo balsamino: mastico: laurino:
nardino: ad cor: et stomachū: et caput: intus aut extra
fouendū: et spūs inde solaris euadat. ¶ Ex his om-
nibus inquā aut saltē ex pluribus cōponendū domi-
nante sole aliquid. Quo etiā sub eiusdē dominatu ī-
cipias vtī dummodo et solaria induas: habites: con-
spicias: audias: olfacias: imaginēris: cogites cupi-
as. ¶ Itē imiteris et vita dignitatē et munera solis.
¶ Inter solares homines plantasque verferis laurū
que assidue tangas. ¶ Tutius autē ad valitudinē fue-
rit solaribus admiscere iouialia simul atque venerea.
Venereā maxime humiditatē solaris coloris mode-
raticē: qualis est aqua succusque rosarū: atque violarū
¶ Sed medicinas eiusmodi in libro de curandis li-
teratis primū deinde in libro de vita longa: partim e-
dem cōposui: partim in alijs cōpositas enarraui: partim
etiā tēperauī. Itē quales herbe a sole ioueque miras
cōtra epydimiā: et venenū vires habeant: diximus ī
libro cōtra pestem: inter quas pforata fuga demon
appellata est. Nec alia facultate quā celestium gratiarum
noxios malorum demonum vapores a nobis arcere pu-
tatur. Et si qua inter herbas alia: vel lapillus vt co-
rallus idē videatur efficere. Herba pfecto lunari a mer-
curio tradita folijs ceruleis atque rotundis crescēte lu-
na vnū quotidie pducēs foliū: decrecente deponēs
annos vtēti pmittit lunares. Sed iam ad imagines
altero quodam exordio redeamus.

¶ De virtute imaginum scdm antiquos atque medis-
cinarum: quomodo medicine sint longe validiores
quā imagines

Ca. xv.

De vita celitus:

Lapillos quos paulo ante phebeos narrauimus: nactus fueris: nihil opus erit imagines eis imprimere. Suspendes itaque collo comprehesos auro crocei serici filis quando sol sub ariete vel leone pcurrit: ascenditque vel mediū tenet celū: aspiciatque lunā. ¶ Multo vero potētiores in serie lune lapillos narrat pculus. Primum quidē selinitim. Qui nō modo figura lunaz imitetur: sed et motu. circūquaque cū luna. Hūc si forte reppereris: et argento circūdatū: argenteo filo collo suspēderis: luna cācrū vel taurū subeūte angulos sostenēte sibi cōueniētes: spm̄ idē tuū reddes postremo lunarem. Dum videlicet calefactus abs te lapillus ipse lunaris virtutem suā tuis assidue spirītibus inserit. ¶ Alterus vero recenset lapillū helioselinon cognomēto. Qui solis luneque cōiūcte solī: naturaliter habet imaginē. Hūc ergo quisquis argento inclusū deaurato similibus collo filis admouerit: quando luna in domicilio suo vel solis: in eodē minuto cū sole cōgreditur: suosq̄ teneat angulos: solarē simul: atque lunarē spm̄ reportabit: at saltē talē qualis euadit luna per centrū copulata solī. Hic vero tu vides distas phebidotes velut Syridis mēbra sororē eius phebem velut isidem congregare. Sed utinam solarem alicubi lapidem facile reperiremus: vel lunarem: adeo in eorum ordine prepotentem: quem admodum sub serie septētrionis poli magnetem habemus: et ferrum. ¶ Solarem profecto ferunt inuenisse apud indos appolonium theaneum lapidem: scilicet nomine Pantauram: ignis instar micantē: sub terra passus quattuor nascentem: cui tantum

k. ij.

De vitā celitus

spūs insit. vt timeat: z plerūq; scindaē terra: vbi eius
modi lapis ꝑcipit: ita ceteros ad se lapillos trahēs
sicut magnes ferrus. Sed lapis hic herculeus ad se
cōtēplandū vehemētius adhuc: nos in pñtia rapit.
Aidemus ī specula nautaz īdicē poli: libratū acum
affectū in extremitate magnete: moueri ad vrsam: il
luc videlicet trahēte magnete. Qm̄ et in lapide hoc
preualet virtus vrsæ. Et hinc trāfferē in ferrū: z ad vrs
sam trahit vtrūq;. Virtus aut̄ eiusmodi tū ab initio
infusa ē: tū cōtinue vrsæ radijs vegetat̄. Forsitan ita
se habet succinū ad polū alterū: z ad paleas. S; dic
interea. Cur magnes trahat vbiq; ferrū: non qz sile
alioquin z magnetē magnes traheret: multo magis
ferrūq; ferrū. Non qz supior ī ordine corporū: imo su
perius ē lapillo metallū. Quid ḡ? Ambo quidē or
dine vrsam sequēte claudunt̄. Sed supiorē in ipsa vrs
se p̄terate gradū tenet magnes: īferiorē vero ferrū.
Superi⁹ aut̄ ī eodē rez cōtextu trahit qdē qd̄ est īfe
ri⁹: z ad se cōuertit: vel aliter quomodolibet agitat̄
aut afficit virtute prius infusa. Inferi⁹ vicissim eadē
ad supius infusiōe cōuertit̄: vel alit̄ agitat̄: vlt̄ p̄sus
afficit̄. Sic ī serie solis īferior humo admirat̄ supe
riorē: ī ordine iouio venerat̄: ī martio timet: ī vene
reo īferior ad supiorē rapit̄ amoris ardoze: deseritq;
se ipsū: ī mercuriali semp̄ hic discit: vlt̄ psuadet̄ ab il
lo ī lunari motū hic ab illo sepius exordit̄: ī satur
nali quietē. Ego aut̄ cū hec explorata hactenus ha
buissem: admodū gratulabar. cogitabam q; iuuenes
adhuc magneti pro viribus insculpere celestis vrsæ
figuram: quando luna melius illuc aspiciat: z ferro
tunc filo collo suspendere. Sperabā equidem ita vo

De vitæ celitus

num virtutis me sideris illius cōpotem fore. Sed
cū diutius explorassem: inueni tandē sideris illius
influxus saturnales esse plurimuz atq; materiales.
Accepi a platoniciis malos demonas plurimū septē
trionales existere. Quod etiā hebreoruz astronomi
cōfitemur noxios maritosq;. Demonas i septērio
ne ponentes propitios aut et iouios in meridie. Di
dici atheologis ab iamblichō imaginū fictozes a
demonibus malis occupari sepi⁹: atq; falli. ¶ Aidi
equidē lapillū florentiam aduectū ex india: ibi ca
pite draconis erutum: rotūdum adnummi figurā
punctis ordine q̄ plurimis quasi stellis naturaliter
insignitū: qui aceto perfusus: mouebatur parū per
in rectum immo obliquū: mox ferebatur in girū: do
nec exalaret vapor aceti. Existimaui equidē lapil
lum: eiusmodi celestis draconis habere naturā atq;
quasi figuram motum quoq; illius accipere: quate
nus per aceti seu vini valentioris spiritum: dracho
ni illi siue firmamēto familiarior redderetur. Hūc
igitur qui gestaret aceto sepe perfunderet: vī ali
quā forte drachonis illius acciperet: q̄ geminis an
fractibus. Hinc quidem visam maiorem implicari
inde minorem. ¶ Extat et ppe scorpionem serpenta
rius quasi homo serpente cinctus: manu dextera ca
put serpentis tenens: sinistra caudam: genib⁹ quasi
flexis: capite paululū resupino. Legi equidem ma
gos persarum regi consuluisse: vt imaginē hanc la
pidi iprimeret emathiti: quē aureo clauderet anu
lō: ita tamen vt inter lapillum atq; aurum serpēta
rie radicem infereret. Hoc enim anulo gestantē cō
tra venenū morbosq; venenosos tutū fore. Videlicet

k. iij.

De vita celitus.

Nulla serpētarīā aspiciēte feceris. Hāc imaginem
petrus apponēsis pfirmavit. Ergo nō si hāc anul^o
ille vī h³ arbitroz nō tā p figuram | q̄ per materias
eiusmodi | hoc pacto tēporeq̄ cōpositas | sibi celit^o
vendiare. A Semēto lapillos nascētes ī aīalib⁹ nec
īnde lāguētib⁹ vt ī drachōe gallo irūdie ceterisq̄ ef
ficaces existere ferme vt lapilli in terra nascentes:
atq̄ ad easdē referri stellas: ad quos hec aīalia pti
nēt. Hic alectozī⁹ ex vētriculo galli veteris tract^o
pollet potestate solari: p quam. Dioscorides ait se
pe cōpertū eē | eū pugnare iuictū: qui lapillus hunc
ore gestaret. Idē ait. Celidoniū erutū ex irūdie ruf
fū curare melācollicū | z amabilē | idoneūq̄ eddere
Quod q̄des habet ex ioue: per ea que diximus scz
Res vbiq̄ infra lunā stellas existere. Cōfirmatur
dictum illud valde platoniciū: hāc mundi machinas
ita secū esse cōnexas | vt et in terris celestia sint con
ditiōne terrena: et in celo vicissim terrestria digni
te celesti zin occulta mūdi vita: mēteq̄ regina mun
di celestia insint: vitali tamē intellectualiq̄ pprieta
te simul z excellentia. Per hec insup confirmāt non
nulli etiā illud magnificū: per inferiora videlicet su
perioribus cōsentanea posse ad homines tēporib⁹
oportunis celestia quodāmodo trahī: atq̄ etiā p ce
lestia sup celestia nobis cōciliari: vel forsan proisus
insinuari. Sed postremum hoc illi viderint. Hec illō
arte quodā rite z oportune in vnū plurima colligē
te fieri posse pbabile satis (vt diximus) esse videt^o
tū rationib⁹ quas in superioribus assignamus: z
qz eiusmodi multa: qū apud medicū z astrologū col
ligūtur: cōtūdunē: cōmīscenē: cōcoqūtur sub sidere

De vitæ celitus

certo: dū ipsa per se ratione cōcoctionis atq; fermē
ti: nouā paulatim formā subeunt: hanc ipsam acqui
runt certo quodam fomento celesti: radijs tunc int⁹
agentibus: ideoq; celestem. Metallū vero vel lapil
lus quādo momēto sculpiri nō videtur nouā acci
pere qualitatem sed figuram. Necq; motio illa p de
bitos digestionis gradus: quos alteratio naturalis
atq; generatio solet obseruare: p gredit. Cū vero na
tura celestis tāq; inferioris nature regula soleat te
nere quodā p gredi naturali: et ita progredientib⁹
aspirare: merito diffidūt pleriq; imagines eiusmo
di celestē aliquā virtutē habere. Ego quoq; ambigo
sepius ac nisi et omnis antiquitas et omnis astrologi
vis mirabilē habere putarēt: habere negarē. Mega
rem equidem non oīno. opinor enim nisi quis aliter
persuaserit ad prosperam valitudinem saltē aliquā
habere virtutem: electe presertim ratione materie.
Tamet si multo maiore inesse phar macis arbitror:
z vnguētis siderio fauore cōflatis. Quid vero volu
erim: vbi modo dicebam electe ratione materie: in
sequentibus declarabo. Que vero ex magorum vel
astrologorum opinione ad plotinum interpretādum
pro imaginibus allegari possunt: deinceps breuiter
afferam: si te prius hic admonuerō: ne putes pbare
me vsum imaginis: sed narrare. Ego enī medicinis
ad celū temperatis nō imaginib⁹ vtor. Atq; ita cete
ris quotidie cōsulo. Tu vero si cōcedis deū rebus in
fra lunā mirabiles inseruisse virtutes mirabiliōres
cōcede celestib⁹. Preterea si licere iudicas hominī
ad p speram valitudinem inferioribus vti: iudica su
periorib⁹ quoq; licere. Atq; inferiora ad superiora nos

R. iij.

De vita celitus.

nam: sic medicorum artificio temperare: sicut etiam a deo sunt ab initio temperata.

¶ De potestate celi de viribus radiorum: unde videntur sortiri putentur imagines. Ca. xvi.

Immensa ferme celestium magnitudo & tus motio facit: ut omnes omnium siderum radij terre mole que quasi punctus est ad celum momento facillimeque: usque ad centrum recti penetrent: quod omnes astronomi confitentur. Ibique ut placet pythagoreis atque platonice fortissimi sunt: tum quia recti undique centrum tangunt: tum quia in angustum collecti sunt cuncti. Quorum vehementia materia ibi terre sicca procul ad humorem remota prosumus accenditur: accensaque extenuatur: atque dispergitur per meatus undique: et efflat incendia pariter atque sulfur. Sed ignem hunc huc putant valde caliginosum esse: & quasi incendium quoddam luminis expers sicut in celo extat expers incendium lumen: ignis autem inter celestem atque infernum: lumen cum feruore coniungit. Putant autem ignem e centro flantem: ignem esse vestalem: si quidem vestem esse terre vitam numerumque putabant: ideoque vestem templum veteres in medijs urbibus construerebant ignemque in medio perpetuum collocabant. Sed ne ulterius peruagemur: concludamus iam si stellarum radij totam motu terram penetrant: negari non facile posse metallumque atque lapillum: quando celant imaginibus: subito penetrare: eosque miras vel saltim qualescunque imprimere dotes. Quandoquidem et in alium terre preciosissima generant. Sed quis neget per hec radios penetrare? Si quidem aer & qualitas eius & sonus minus efficaciter solida transit subito: & sua quadam afficit que

De vita celitus.

litate. Nam vero si duritia radijs obssisteret penetrā
tibus lumen multo citius aerē q̄; aquā pertrāsierit
Et hāc ocius multo q̄ vitrū et vitrū similiter q̄ chri
stallū. At cū eodē momēto solida: q̄ liquida cuncta
trāuerberet: perspicue cōstat duritiam radijs nullo
modo resistere: atq; idcirco dicēt nō esse negandum
metalla celestiuū radios fluxusq; suscipere: atq; etiā
cōseruare ad tempus tūc sibi celitus destinatū. Cō
seruare inq̄ virtutē quandā ex radiozū cōcurrētuz
cōtactu creataz. Quid vero? si materis durior hoc
ipso q̄ videtur obssistere: cause prepotenti magis
ictibus se exponit sic ens lignū sub lana incidit nō
incisa lana: Sic radi⁹ ille fulmineus cozeo quādoq;
nō leso dissoluit ī eo metallū. Cū vero natura cele
stis nostro hoc igne icōparabiliter sit p̄stantior: non
est putandū radiū celestis officiuū esse dūtaxat quale
opus ignei radiū manifeste videmus scz illuminare
calescere | ericcare | p̄trare | extenuare | dissoluere |
que nostris sensibus notissima sunt. Sed multo plu
res mirabilioresq; vires z effectus habere. Alioqui
et materia inferior: z caducus sensus cū diuinitate
celi penitus equaretur. S; quis nesciat virtutes re
rum occultas | que speciales a medicis nominantur
non ab elementari natura fieri: sed celesti? Possunt
itaq; (vt aiunt) radiū occultas | z mirabiles ultra no
tas imaginibus imprimere vires: sicut z ceteris in
ferunt. Non enī inanimati sunt sicut lucerne radij:
sed viui sensualesq; tanq̄ per oculos viuientium cor
porum emicātes: dotēs q; mirificas secum ferunt ab
imaginatiōibus mentibusq; celestiuū. Quin quoq; ve
hemētissimā ex affectu illoz valido motuq; corpoz

De vita celitus

rapidissimo: ac proprie maximeque in spiritum agunt celestius radijs simillimum. Agunt insuper in corpora vel durissima. Quia enim hec ad celum infirmissima sunt. Sunt autem in varijs stellis varie quoque vires: et idcirco in radijs earum inter se varie. Preterea in radiozū ictibus aliter atque aliter incidentibus virtutes diuerse nascuntur. Denique in concursibus radiozū mutuis: aliter atque aliter: et hic aut ibi, et tunc aut alias effectus diuerse subito vires subiiciuntur: multo magis atque citius quam in alijs: atque alijs elementorum: qualitatumque clementium mixtionibus. Multo etiam citius quam in tonis et numeris apud musicum aliter et aliter concinentibus. Si hec diligenter consideraueris: forsitan non diffides dicentibus subito quondam radiozū iactu vires imaginibus imprimi: atque ex diuerso iactu diuersas. Nunquid ergo tam cito. Aditto fascinationes repentinis quodam intuitu factas et amores acerrimos statim accessos radijs oculorum qui et ipsi sunt fascinamenta quedam quod in libro de amore pbam. Aditto quoque cito rubens oculus inficiat intuentem: et speculum intuens femina menstruosa. Nonne et familie quedam apud illiricos et triballos irate intuitu homines interemisse feruntur. Et femine quedam in scythia idem facere consueuisse. et catoblebe regulis serpentes radiozū ex oculis iactu homines perimunt. Torpedo quoque marina tactu etiam procul per virgam manum subito stupefecit. Echinnus preterea pisculus grande solo tactu nauem sistere fertur. Phalangia quietiam in apulia ictu quoque opiam: vel occulto spiritum animumque repentino stupore permutat. Quid rabiosus canis facit: vel non apparere morfu? Quid scopa: deinde quid arbutus? Nonne leuissimo tactu venenum concitat atque rabi

De vita celitus.

em? An ergo negabis celestia oculorum suorum radios quibus nostra continentur simul atque contingunt stat imitanda perficere iam vero grauida mulier tactu stat signat membrum hominis nascituri rei desiderate nota. An vero dubitabis: radios alii alii ve tangentes diuersa perficere? Cum et tu helleborum herbam colligens: siue folium deorsum trahas: siue sursum: hoc subito tactu: causa sis hellebori ut deorsum educat humores: aut sursum. ¶ Nonne ab initio rei cuiusque generande celestes influxus concoctione materie digestionemque perfecta non tam tempore quam momento dotes mirificas largiuntur? Nonne suffragante celi vultu innumerabiles sepe rane: similesque animantes ex arenis momento prosiliunt? Tanta est in materiis preparatis potentia celi tanta celeritas. Denique si ignis hoc habet: ut tempore quam breuissimo faciat: que cetera longo: ob id precipue quod est celo similimus: quisnam dubitet celum magna quasi momento perficere: etiam in materia minus parata sicut flamma solet ingentior? Quid ergo dubitas: inquit: in imagine construenda terre similiter agere celum? Dices opinor: sicut tege dicebas: naturales hic alterationis gradus habesse. Qui sane defectus minuit quidem celestium donum: nec tamen penitus auferre videtur. Volunt enim physici ex quolibet metallo vel lapide imaginem fabricari: sed certo. In quo quidem natura celitus virtutem olim ad hoc ipsum quod optatur naturaliter inchoauerit et quasi iam iam profecerit: ut in sulphure flammam. Quae sane virtutem tunc demum perficiat: quam materia hec parte sub simili quodam influxu celestivehementer agitatur: et agitata calefit. Itaque ars suscitatur inchoata ibi et tu

De vita celitus

tem ac dum ad figurā redigit similem sue quidā celesti figure: tunc sue illic idee prius exponit quā sic expositam celū ea perficit virtutē qua ceperat. Exhibēs quasi sulphuri flammā: sic potētia quedā ad rapiendas paleas celitus data succino quodāmodo debilis sepe per frictionem calefactionēq; factā validior subito rapit. ¶ Similem virtutē serapio scribit datam lapidi albugedi quasi iacincto simili. Sed non prius trahere paleas: q̄ capilli hoc lapide pfricent. Sic itē lapis ille iouius bezaar. i. a morte liberans: quē descripsimus in libro cōtra pestes: vim ab initio cōtra venenū accepit ab ioue. Sed nō vsq; adeo validam: vt eandē tradere possit materijs alijs exercendā. At vero cū primū sub scorpionis celestis influxu figurā supni illius acceperit: perfectā p̄tra scorpiones subito vim reportare putat. Quā mastici cōicare valeat aut thuri. Eadē quoq; de iacinto topacio smaragdo ceterisq; ratio est habenda vt fabrica figurarū nō alibi efficaciam habeat: q̄ vbi materia cū stella cōgruit effectū a qua hūc faber exoptat accipe. Ac p̄tereā vbi hec ipsa materia quasi iā talis est ab initio qualē affectas reddere p figurā. Nullis ergo materijs ad ymagines vti cōsulūt: nisi his ipsis q̄ tibi note sunt: hanc ip̄am ferme iā vī habere quā cupis. Vapillozū itaq; vires: atq; metallozū diligentissime pscrutari iubēt: intereaq; meminisse inter lapillos quidē carbunculū in tenebris choruscantē: atq; pantauras precipue soli subesse: saphirū ioui: smaragdum veneri: mercurio lune. ¶ Preterea metalla preter aurū et argentū vix vllā ad hec habere virtutē. Tutiorēq; in his rationē fore: si aurū q̄de purū ad solē referas

De vitacelitus

atq; iouē. Ad illū quidē ppter colorē: ad hunc autē ppter tēperatā cōmixtionē. Nihil eī ioue ⁊ auro tēperatius. Purū vō argētū ad lunā: s; ad iouē simul atq; venerē aurū argēto pmixtū. P;eterea imaginē efficaciorē fore: si virtus ī materia eis elemētaliscōueniat cū speciali: eiusdē virtutē naturaliter imita: atq; hęc insup cū virtute altera speciali pfigurā celitus capiēda. Deniq; figuras inferiores ⁊ formas celestibus cōformari: idē pdisces (vt aiūt) q; pseustrū cato meduse capite futurā nōnullis obtrūcationem protendere consuevit: multa q; similiter: ⁊ lunā alios q; planetas sub certis signis certa in nobis membra mouere non dubitant.

¶ Quā vim hēant figure ī celo atq; s; celo. Ca. xvij.

Sed ne figuris iniū forte diffidas: meminisse iubebūt ī regiōe hac sub luna elemētalī: elementarē quoq; qualitātē posse q; plurimū: ī transmutatiōe videlicet ad aliquid elementale tendente. Calorem. s. ⁊ frigus ⁊ humorem atq; siccitatem. Qualitates autē q; minuselementares materiales ve sunt sc; lumina. i. colores. Numeros q; s; ⁊ figuras ad talia forsitam minus posse. Sed ad celestia munera (vt putant) valere per multū. Nā ⁊ in celo lumina: ⁊ nūeri ⁊ figure sunt ferme oīm potētissima. P;esertim si nulla sit ibi materia. Quod ppatetici pleriq; putāt. Sic eī figure: nūmeri radij: cū non alia sustineant ibi materia: quasi substantiales eēvidentē. Atq; cū omni ordine rez mathematice forme phisicas antecedant: tanq; simplices quidē magis ⁊ minus egene: merito in antecedentibus mundi gradibus. i. celestibus auctoritatē

De vita celitus

sibi maximam vendicant: vt non minus inde fiat numero: figura: luce q̄elementari quadā proprietate. Huius quidem auctoritatis habetur etiam sub luna signum. ¶ Qualitates enim valde materiales plurimis rerum speciebus sunt cōmunes: eisq̄ quodammodo permutatis: non vsq̄ quaq̄ species commutantur. ¶ Figure autem numeros partium naturalium: proprietatem cum specie inseparabilem peculiarēq̄ possidēt. Et pote que celit⁹ vna cum speciebus destinata fuerūt. Immo et cū ideis maximā habent in mente mundi rēgina cōnexionē atq̄ cum ipse numeros species quedā sit: ideis ibi proprijs designate: nimirū vires inde proprias sortiunt. ¶ Ideoq̄ tum species naturalium certis figuris: tum motus: et gnationes: et mutationes certis numeris astringunt. ¶ De lumine vero quid dicā? Est em̄ actus intelligētię vel imago. Colores aut̄ sūt lumina quedā. Quā obrem vbi lumina id est colores figuratq̄ et numeros astrologi dicūt in materijs nostris ad celestia preparādis posse q̄ plurimū: nō temere (vt aiūt) debet ista negare. ¶ Non ignoras cōcentus p̄ numeros p̄portionesq̄ suas: viz habere mirabilem ad sp̄m et animū et corpus sistēdum: mouendū afficiēdum. Propozitiones aiunt ex numeris cōstitute: quasi figure quedam sunt: velut ex p̄ctis lineisq̄ facte. S; in motu: similis motu suo se habēt ad agēdū figure celestis. De nāq̄ harmonicis tum radijs: tum motibus suis oia penetrantibus sp̄m indiesita clam afficiunt: vt musica p̄epotens palam afficere consuevit. Noni preterea q̄ facile multis misericordiā moueat figura lugentis. Et quātū oculos imaginationēq̄: et sp̄i

De vltis celitus

ritus: et humores afficiat statim atque moueat amabi-
lis persone figura. ¶ Hec minus viua est: et efficax figu-
ra celestis. Nonne principis in vrbe vultus quidem
clemens: et hilaris exhilarat omnes? Ferrox vero vel
tristis repente perterret? Quid ergo celestium vul-
tus: dominos omnium terrenorum aduersus hec effi-
cere posse putas? Quippe cum etiam coeutes ad pro-
lem: plerumque vultus: non solum quales ipsi tunc agunt:
sed etiam quales imaginantur soleant filijs diu post-
ea nascituris imprimere. ¶ Vultus eadem ratione
celestes materias confestim suis notis inficiunt. In
quibus si quando diu latitare videntur: temporibus
deinde suis emergunt. ¶ Vultus autem celi sunt fi-
gure celestes. potes vero facies illic appellare fi-
guras: ceteris ibi stabiliores. Vultus autem figuras
que magis ibi mutantur. Aspectus quoque iter se rela-
larum motu quotidiano confectos: vultus appella-
re potes similiter: et figuras. Nam hexagoni: penta-
goni: tetragoni nominantur. ¶ Esto dicet quispiam
Sint ut placet potentissime ad efficiendum figure
celestes. ¶ Verum quid hoc ad figuras imaginum arti-
ficio factas? Respondebunt: non id potissimum con-
dere: ut potentissime per se ad agendum sint nostre fi-
gure: sed ut paratissime ad actiones et vires figurarum
celestium capiendas: quatinus oportune sunt domi-
natiombus illis: atque examum ad illas conformantur
exigit enim figura illam figuram. ¶ Nonne sonante citha-
ra quadam: altera reboat? Ob id tantum: quod et ipsa
similem figuram habeat: atque e conspectu sit po-
sita. Et fides in ea posita: et intente similiter. Quid-
nam hic efficit: ut cithara subito patiatur a cithara

De vita celitus.

nisi situs aliquis et quedam figura conformis. ¶ Figura speculi lenis: concava: nitens celo congrua: ob hoc ipsum proprie: munus tamen celitus accipit: ut radios perhibi se cumularissime complectat. Et solidissimum quodque ad centrum suum et prospectu locatum repente comburat. ¶ Ergo ne dubites dicent: quoniam materia quedam imaginis faciente alioquin valde congrua celo per figuram celo simile arte datum celeste munus: tum in seipsa concipiat tum reddat in primum aliquem vel gestatorem. ¶ Non solus vero figuram: sed etiam dispositio peruia: quam diaphanam vocant inefficax quiddam est et passivum suapte natura. ¶ Verumtamen quam peruia dispositio est in celo proprium luminis susceptaculum ideo: ubicumque sub celo: hec vel est naturalis vel modo aliquo comparat: subito presens celeste lumen acquirit. Atque etiam conservatur ubi una cum hac vel calor est ignis vel inflama: vel est aliquid aerium: aqueus vel simul: et glutinosum. Et in noctilucis: et nocti cernis: carbunculis: atque forsan quodammodo in camphora. Quid idem sequatur pro imaginibus ipse reputa. ¶ Quales celestium figuras antiqui imaginibus imprimerebant. Ac de usu imaginum. Ca. xviii.

Aliquis autem queret: quas potissimum caeli figuras imaginibus imprimere soleant. Sunt enim tibi forme oculis valde conspicue: et a multis: quales sunt: quasi depicte ut ariestaurus similesque figure zodiaci et que sunt extra zodiacum manifeste. Sunt ibi preterea forme que plurime non tam visibiles quam imaginabiles per signorum facies ab indis: et egiptiis. caldeisque prospecte: vel saltim excogitate. Velut in prima facie Xgis Xgo pulchra sedens geminas manu spicas habens purumque nutricis. Et re

De vsta celitus

lique: quales describit albumazar: ceteros nonnulli.
Sunt denique characteres quidam signorum et planetarum
ab egyptiis designati. Volunt igitur imaginibus omnia
hec insculpti ut si quis expectet proprium a mercurio be-
neficium collocare eum in virgine debeat vel saltim ibi
lunam cum aspectu mercurii. Et imaginem tunc ex stanno
conficere vel argento in qua totum virginis sit signum: et cha-
racter eius characteris mercurii. Et si prima virginis
facie sis versus addas etiam figuram: quam in prima fa-
cie diximus observatam: similiterque de ceteris. ¶ Postre-
mi quidem imaginum auctores vniuersas earum formam
ad celi similitudinem accipere rotundam. Antiquiores autem
quemadmodum in quodam Arabum collegio legimus: figu-
ram crucis cunctis anteponebant. Quia corpora per virtutem
agunt ad superficiem iam diffusas. Primum vero superficies cru-
ce describitur. Sic enim in primis habet longitudinem atque lati-
tudinem. Primumque haec figura est: et omnem rectam quam maxi-
me et quattuor rectos angulos pertinet. Effectus vero cele-
stium marie per rectitudinem radio-
rum angulorum resultat. Tunc enim stelle magnopere sunt potentes: quoniam quattuor ce-
li tenent angulos inno cardines orientis videlicet occi-
dentis: et medi utriusque celi. Si vero disposite radios
ita coniungunt in se invicem. ut crucem inde constituent. Cruces
ergo veteres figuram esse dicebant: tum stellarum fortitudinem
factam tum earumdem fortitudinis susceptaculum. Quibus huius-
modi imaginibus potestatem ac vires et spiritus suscipere
planetarum. ¶ Hec autem opinio ab egyptiis vel indu-
cto est: vel maxime confirmata: inter quorum characteres
cruces unus erat insignis: vitam eorum more futuram
significans: eamque figuram pectori serapidis insculpe-
bant. Ego vero quod de crucis excellentia fuit apud

De vita celitus

egyptios ante xpm: nō tā muneris stellarū testimo-
nium fuisse arbitror: q̄ virtutis p̄lagiū: quam a xpo
fuerat acceptura. Astrologos autē q̄ statim post xpm
fuerūt: videntes a christiani mirāda p̄ crucē fieri: ne
sciētes aut v̄l nolētes ī lesum tanta referre: ī celestia
retulisse. Quāq̄ cōsiderare debebāt p̄ crucē ip̄am:
absq̄ noīe iesu miracula minime p̄petrari. Cōueni-
re quidē imaginib⁹ eā: q̄ referat fortitudinē plane-
tarū oīmq̄ stellarū forsitan est p̄babile. Nō tam ob
hoc dūtarat ingentē h̄re potentiam. Posse x̄o nō nī
hil vna cū ceteris q̄ necessaria sūt cōiunctā: ad p̄spe-
rā forsan corporis valitudinē: sed ad narrandas alio-
rū opiniones vt cepim⁹ reuertamur. Saturni vete-
res imaginē ad vite longitudinē faciebāt in lapide
feyrizech: id est saphyro: hora saturni: ip̄o ascēdente
atq̄ feliciter cōstituto. Forma erat. Homo senex: in
altiore cathedra sedens: v̄l drachone. Caput autē
tectus panno quodam lineo fusco: manus supra ca-
put erigens. Falcem manu tenens: aut pisces: fusca
indutus veste. Ad longam vitam: atq̄ felicem: iouis
imaginē in lapide claro: vel albo. Erat homo sedēs
super aquilā v̄l drachonez. Coronatus: hora iouis:
ip̄o in exaltatione sua feliciter ascēdēte: crocea: in-
duto vestē. Cōtra timiditatē hora martis imagines
fabricabāt primo scorpionis facie oriente. martem
armatum ⁊ coronatum. Ad morbos curandos finge-
bant solis imaginem ī auro hora solis: prima facie
leonis ascendente cum sole. Regem in throno: cro-
cea veste: ⁊ cornum solisq̄ formam. Ad leticiam ro-
burq̄ corporis: veneris imaginem puellarem: po-
ma floresq̄ manu tenentem: croceis ⁊ albis indutā:

De vita celitus

hora veneris prima facie libere: vel pisciū vel tauri
ascendēte cū venere. Imaginē mercurij ad ingeniū
et memoriā primā facie geminorū. Itē pro febres
sculpebat mercurius Homo tela manu tenens: ho-
ra mercurij surgente mercurio: sculpebant hanc in
marmore. subinde materie cupiam imprimebāt lā-
guentibus assumende. Hinc omne genus febrū cu-
rari dicebant. Imaginē lune ascēdente prima facie
canceri ad agmentū. Forma mercurij. Homo sedēs
ī throno: galeratus: cristatusq;: pedibus aquilinis
sinistra gallū tenens: aut ignem. Alatus: aliquādo
super pavonē. Dexterā tenens clauum: veste varia.
Lune puella pulchra cornuto capite sup drachones
vel taurum serpētes supra caput: et sub pedibus ha-
bens. Ad curandam calculū genitaliūq; dolores et
ad sanguinem astringendum imaginē hora saturni
surgente tertia facie aquarij cū saturno. Itē leonē
auro imprimebāt: lapidē in formā solis pedibus re-
uoluentē: hora solis primo gradu faciei secūde leo-
nis oriente. Hanc expellendis morbis profuturam
existimabant. Ad renum morbos similē faciebant:
qñ sol ī corde leōis celū mediū obtineret: a Petro
apostolico cōprobata et expiētia cōfirmata: hāc cōdi-
tione vt iuppiter aut ven⁹ mediū aspiciat celū: plāe
te xō norij cadāt: īfortiunatioq; sint. Accepi a mēgo
phycico p̄claro eiusmōi imaginē factā ioue ibidē cō-
iūcto cū sole liberauisse iohānē marlianū mathe-
maticū nro sc̄lo singularē a pauore quo sub tonitru
affici consueuerat. Preterea ad firmādam sanita-
tem et veneficia deuitanda imaginē ex argēto finge-
bāt hora veneris: luna āgulos obtinēte: ac venerē fe-

De vita celitus

liciter intuēte. Dūmodo dñs sexte domus venerem
aspiciat: aut iouē trino quodā intuitu vel opposito.
Mercurius aut nō sit infelix. Agebāt hec hora dies
solis vltima. ita vt dñs hore decimā teneret celi pla
gam. Petrus aponēsis inquit medicū p imaginē in
firmū curare posse. Nō i ea fabricāda obkuet: vt an
guli ascēdentis: mediū celi: occidētis sint fortunati: et
ascēdentis dñs et eadē rōne sc̄ba: sed sexta et dñs eius
sit infelix: ait etiā sanitatē fore firmiorē: vitāq̄ lōgio
rez q̄ ab initio fuerit instituta: si natiuitate p̄specta
fiat imago: in qua hec fortunata ponant. s. illi⁹ signi
ficatoz vite. itē vite datores: tuz signatū domini: pre
sertim ascēdēs: eiusq̄ dñs. item celi mediū. Loc⁹ so
lis. pars fortune. Dñs coniunctionis vel preuentio
nis ante natiuitatē facte. Maliquinetiā ifortunati
cadant. Concludit astrologoz nullū dubitare: quin
ad pducendā vitā talia cōferant. Polixū foret di
ctu: quos p̄ quelibet signa facies antiqui et quos lu
ne stationes: tanq̄ necessarias i exp̄mēdis imagini
bus obseruabāt. Nam in statione lune a gradu Xvj
tis decimo septimo ad fines eius faciebāt imagines
cōtra morbos et odia et ad iter felix. In statione a p̄
cipio capricorni ad gradū duodecimū: p̄tra morbos
et discordias atq̄ captiuitatē. In statione a ḡdu duo
decimo. Capricorni ad gradū vigesimū quintum ad
uersus languorē et carcerē. In statiōe a gradu quar
to pisciū ad gradū eiusdē decimū septimū ad curan
dos morbos: ad lucrū: societate: ad augēdas messes
Et in alijs s̄l̄r alias: vna sepi⁹ curiositate machina
tur. solas x̄o recensui q̄ non tam magum q̄ medicū
redolerēt. Nā et medicinā eiusmodi vanā plurimū fo

De vita celitus

re suspicor: Pro alijs aut magis legitimis medici-
narū p̄fessionib⁹ eiusmodi māssiones lune arbitror
eligēdas. Atq; etiā in ariete gradū sextū rursus de-
cimū nonū. minuta. xxvi. Itē in geminis gradū de-
cimū. minuta. li. In cācro gradū decimū nonū. mi-
nuta. xxvi. In libra gradū sextū. minuta. xxxiij. In
capricorno gradū decimū nonū. minuta. xxvi. In
aquario gradū sc̄dm minuta. xvij. In eodē gradum
decimū quictū. minuta. viij. Preterea sētēcia Hal-
mente tenēdas. Quodlibet signū; q̄diu sol est in eo
viviū fieri. Ceteris dominari. Effectū ei⁹ p̄ceteris
euenire. Si illuc lunā dirigas ad bonū inō pprius
p̄ medicinis suscipiēdas. Illuc inq̄. i. ad signū ⁊ fa-
ciem: ⁊ maxime gradū. vt si bona iouis effectas ad
hec directā Lunā erigas: vel vnitā q̄diu locū eius
modi sol illustrat vbi p̄petas iouis vigeat. Simili-
terq; de ceteris. Curiosum vero narratu foret: ⁊ for-
te noxiū quas imagines: quē admodū associendos
vel dissociēdos inter se animos: fabricabant ad af-
ferēdā felicitatē vel inferandā calamitatē vel vni-
cuidā vel domui vel ciuitati. Ego quidē fieri posse
talia nō affirmo. Astrologi aut fieri posse putāt: ⁊
quō: docēt qualia ego narrare nō audeo. Porphy-
ri⁹ vbi vitā plotini magistri sui describit: talia fieri
posse cōfirmat. Atq; olypiū magum: ⁊ astrologum
egyptiū narrat cōtra plotinū Rome talia tētuisse
dum conaret̄ per imagines vel res eiusmodi sidera
re plotinam. Sed conatus in auctorem suū ob excel-
sam plotini animā fuisse reortos. Albert⁹ quoq;
magn⁹ astrologie pariter atq; theologie professor
ait in speculo vbi a licitis discernere se iquit illicitis
liij.

De vitacelitus.

Imagines rite ab astrologis constitutas virtutem effectumque acquirere figura celesti. Atque subinde narrat mirabiles earum effectus: quales thebit bētorad et ptolomeus ceterisque astrologi pollicentur. Describitque imagines ad calamitatem alicui prosperitatemque afferendam quas consilio pretermitto. Et interea confirmat effectum eas habere posse. Quodque ut vir bonus artis dānat abusus: et ut legimus theologus orationes suffumigationesque detestat: quas impii quidem ad demones imaginibus fabricandis adhibuerunt. Hec tamē reprobat figuras et litteras dictionesque imaginibus impressas ad hoc ipsum dūtaxat ut donum aliquod accipiant a figuracelesti. Quod quidem posse per imagines comparari petrus apponens confirmavit. Immo et affirmavit regionem nescio quam fuisse destructam per imaginem illam quae thebit narrat a phedice astrologo fabricatam. Thomas autem aquinas dux in theologia noster magis ista formis dat: et minus tribuit imaginibus. Tātū namque virtutis dūtaxat per figuras celitus putat acquirere quod tū producat ad illos effectus: quos solet communiter celum per herbas resque alias naturales efficere. Nō tā quae figura talis sit in ea materia: quod quoniam compositum tale iam positum est in certa quadam artificis specie qualis cum celo consentiat. Nec ait in libro contra gentiles tertio. Abi characteres et litteras figuris additas ridet. Figuras vero non adeo: nisi per signis quibusdam ad demones adiungat. In libro et de fato ait. Constellationes dare ordinem essendi atque perdurandi non solum rebus naturalibus: sed etiam artificialibus. ideo imagines sub certis constellationibus fabricari. At si quid mirabile per eas ultra praesuetos naturalium effectus non

De vita celitus

bis eueniat i demonas reuicit hois seductores: qd in libro cōtra gentiles pspicue patet. **A**harime No in li bello de occultis nature opib⁹ vbi videf ipas etias imagines par uipēdere qñcūq; factas. Quas r ego quatenus ipse iusserit nihilipēdā. Referre aut mira biles quosdā effectus imaginū in demonū falsitatē nec est a ptonicis alienū. **M**ā r iamblic⁹ ait eos q re ligiōe sūma scrimoniaq; post habita: imaginib⁹ dū- tarat cōfisi: ab eis diuina spant munera: hac in re a malis demōib⁹ sepissime falli sub p̄textu bonoz nu minū occurrētib⁹. Cōtingere n̄t ex imaginibus legi tima astrologie rōne cōstructis naturalia qdā bona non negat. Deniq; tutius fore arbitro. medicinisq; imaginib⁹ se cōmittere. Rōnesq; a nobis de potesta te celesti p̄ imaginib⁹ assignatas in medicinis poti us q̄ in figuris efficaciam habere posse. Probabile ei est si quā vim imagines habēt: hāc non tam p̄ figurā nup acq̄rere: q̄ p̄ materiā possidere naturaliter sic af fectā. Ac si qd denuo acq̄ritur dū in sculpiē: nō tam p̄ figurā cōparari q̄ p̄ calefactionē cōtusione quadā p uenientē. Que quidē cōtusio calefactioq; facta sub harmonia celesti sibi harmonie q̄ quōdā materie vir tutē infuderat excitat virtutē ipsam atq; corroborat sicut flatus flāmam r manifestam efficitante laten tem. Sicut calor ignis in aspectum pducit litteras scriptas succo cepe prius delitescentes. Atq; littere hirci adipe inscripte lapidi prozsus occulte: si lapis submergatur aceto prodeunt: r quasi sculpte eminē tes extant. immo vero sicut tactus scope vel arbuti suscitāt rabiem consopitam: sic forte contusio que dā r calefactio sola latentē in materia virtutē proxi

De vitacelitus.

pit facta videlicet oportune: qua quidem celesti oportunitate expedit in medicinis conficiendis vti aut si quis forte tractare metalla lapidesque voluerit prestat percutere solū atque calefacere quod figurare. Preter enim id quod manes esse figuras suspicor: haud temere vel umbrā idolatrie debemus admittere. Itaque nec temere vti stellis vel salutaribus ad morbos his simillimos expellendos. Hos enim sepe augent. Sicut noxie stelle dissimiles sibi morbos aliquando minuunt quod sane ptolomeus et haly perspicue docent.

¶ De fabricanda vniuersi figura. Ca. xix.

Sed cur nam vniuersalē ipsam. i. vniuersa ipsius imaginem pretermittimus? Ex qua tamen beneficiū ab vniuerso spare videntur. Sculptet ergo sectator illoz forte quod poterit formā quandam mundi totius archetypam si placebit in ere. Quādeinde oportune in argenti lamina imprimat aurata. sed quādo potissimū imprimet? Quādo sol minutū primum arietis attigerit. Hic enim astrologi tamquam ex sui natalis reuolutione fortunam mundi eo saltem anno iminentem auspiciant. Ille igitur in hoc ipso mundi natali totius imprimet mundi figuram. Et vides ne quod belle interdum serendū mundi aliquādo nati nobis succurrerit argumentus. Si quidem quolibet anno renascitur. Mōne in ipsa hominis gene si metuntur astrologi primum in quo signo et gradu quo minuto sol extiterit. ibi quoque totius figure iaciunt fundamentū. Et quolibet deinceps anno: cū primū sol minutum subierit idem: quasi renatus homines arbitrantur atque inde presagiunt anni fortunā. Sicut igitur id in homine facere non valerēt nisi quāsi

De vita celitus

renasceretur. Atque hic non posset quasi renasci nisi
fuisset aliquando natus: sic et mundum coniscere (s) ali
quando genitum sole videlicet sub minuto arietis pri
mo tunc posito: quando quidem per eundem quolibet anno
sunt fors quaedam quasi renascens mundi reuoluitur. Tunc
igitur ille fabricabit mundi figuram. Cauebit autem ne
sabbato saturni die figuram culpam aut exprimat. Hoc
enim die deus mundi faber ab opere traditur quaeuisset
Quod ab ideali die solis inceperat: Quantum enim sol
generationi accommodatus est: tantum saturnus ineptus.
Perfecerat autem opus in uenere pulchritudinem ope
ris absolutam significante. sed de mundane fabricae rati
onibus nichil ultra. Johannes enim epicurus nos termiran
dula diuina de genesi mundi mysteria in osequo diuina
nitus his diebus expressit. Quobrem ut redeamus
ad institutum: et ille mundum suum primum die vel
hora saturni non sculpet. sed die potius vel hora so
lis. Imprimet autem in anni natali praesertim si tunc felices
accedant iuppiter atque diana. Optimus vero fo
re putabunt propter lineam metae opificio colores inserere.
Sunt vero tres uniuersales simul et singulares mun
di colores: uiridis: aureus: saphiribus: tribus celi gratias
is dedicati. Viridis quod ueneri simul atque lune. Huius
dus uidelicet humidis: atque nascentium proprius accommodatus
et matribus. Aureum solis esse colorem nemo dubitat
et ab ioue insuper atque uenere non alienum. saphirinum de
nique ioui maxime dedicamus: cuius saphyrus ipse de
citur consecratus. An et lapis lazulus hoc colore dota
tus ob virtutem iouiam pertrahibilem a saturno perfectam
apud medicos pro gatinam habet: nasciturque cum auro
aureis distinctus notis: ita comes auri: sicut solis est

De vita celitus

supiter. Silemque vi habet lapis armenus: colore siles
cum videri quodammodo posside. Expedire igitur iudica
bunt ad gratiarum celestium munera capessenda tris po-
tissimum hos colores frequentissime contueri. Atque in
formula mundi: quam fabricas saphirinum colore mundi
spherisiferere. Spe preclum fore putabunt aurea spheris
ad ipsam celi similitudinem addere sidera: atque ip-
sam vestem siue cererem. i. terram viridem induere vestem.
Eiusmodi formulam sectator illorum: vel ipse gestabit:
vel oppositam intuebitur. Atque hoc fore spectare: spheram
motibus suis perditam quale archimedes quondam et nup-
er florentinus quidam noster Laurentinus nomine fabricavit. Ne-
que spectare solum: sed etiam animo reputare. Proinde in ipsis
sue domus penetralibus cubiculum construet in fornicem actum
figuris eiusmodi et coloribus insignitum. Ubi plurimum
vigilet atque dormiat. Et egressus domo non tanta atten-
tione singularum rerum spectacula: quam universam figuram
coloresque perspiciet. Sed hec imaginum fictores illi vi-
derit. Tu vero persistentior in te finges imaginez. Nepe-
cum noueris: nec quicquam ordiatum esse: quam celum. neque tempe-
ratius aliquid cogitari: quam iupiter. Sperabis ita demum bene-
ficia celi iouisque consequi si cogitationibus affectibus acti-
onibus victum te ipsum ordinatissimum temperatissimumque per-
siteris. At postquam in mentionem temperantie celestis in-
cidimus: opportunum fore fuerit recordari nullum iesse ce-
lo elementalis qualitatis excessum ut peripatetice loquar
alioquin siue ita compositum sit iam esset tot scelis dissolutum
siue etiam simplex: tanta saltim magnitudine potentia
inotione cetera perdidisset. Sed perfecto tanquam modera-
tissimum omnia moderat ac diuersa commiscet in unum. Pre-
terea tum hac ipsa temperantia sua: tum excellentia forme: vi-

De vita celitus

Divinitus vitam invenit. Nam tres compositas: tunc demum vitam adipisci videmus quoniam qualitas perfecta permixtio priorum iam contrarietatem fregisse videtur in plantis. Perfectionem deinceps in animalibus vitam quatenus inest eis complexio a contrarietate remotior quam in plantis. In hominibus rursus eadem ratione perfectionem: quodammodo iam celestem. Siquidem humana complexio ad celestem temperantiam iam accessit: praesertim in spiritu, qui ultra substantie sue subtilitatem qualitatibus temperantiam: quibus cum celo consertitur: celestem quoque lucem adeptus. Unde insuper ubi maxime talis est potissimum est celestis: vitamque celestem divinitus per ceteris adeptus: et quatenus se tale in omni victu leges vite effecit: atque servat: eatenus singularia celestium dona reportat. Quam vero dicimus non esse in celo vllum elementaris qualitatis excessum intelligimus: vel nullam esse ibi eiusmodi qualitatem: sed virtutes potius effectrices qualitatum temperatas: vel si quae sunt illic quodammodo siles qualitates quasi aeriā habere temperantiam. Atque ubi quaedam illic frigida siccaque notiamus. Platonica haec accepimus ratione. id est ut frigidum appellemus quod minimi caloris est causa. Sic siccum vero quod humorum nobis exhibet minimum. Sic astrologus abrahamam saturnum inquit corpus nostrum quodammodo reliquere frigidum atque siccum: quia calorem et humorem affert nostro minorem. Eadem ratione carnes bouis et lepore in se quidem calide atque humide: nobis frigide sunt et sicce. Ex hac autem inductone duo haec accipe consolatoria: primum quidem si corpora magis deinceps temperata magis vivunt: celum maxime temperatum quam maxime vivere. imo verovicissimum ex eo quod celum exactissime temperatum absolutissimam in se vitam possidet coniectari: ut quatenus reliqua ad temperantiam vitamque illius accedunt: eatenus vitam sol

De vita celitus

stiri prestantiorem. Alteram vero vitam esse formam
in se perfectam: per ficientem corpus monitionis
principium exhibentem. Principium in quo intimum: motio
nis quoque tum intrinsecus actus: tum per omnem partem
extrinsecus expedite. Si igitur id ipsum vita est: in ente
captum existimato: qui eiusmodi formam non cogno
verit inesse celo: corpore prestantissimo: circummeun
te per motionem perfectam: cuncta vivificante: magisque
illa gradatim: que vel ad ipsius similitudinem natu
raliter propinquius accesserunt: vel quotidie huius
influxibus se exponunt.

¶ Quantam imagines vim habere putentur in spiritibus
et spiritus in eas. Et de affectu utentis et operantis.

Capitulum .xx.

Ompertu habemus: si quis rite utatur hel
leboro: feratque potenter: mutare quodam
modo exquisita purgatione: et occultaci
pprietate qualitate spiritus corporisque na
turam: et ex parte motus animi: et quasi reuiuiscere:
ut ferme videatur esse renatus. Unde medea magos
que tradunt herbis quibusdam reddere iuuentutes con
sueuisse: quam non tam reddunt mirobalani: quam conser
uant. Simile astrologi potestatem propicias habere
imagines arbitrantur: per quam gestantis naturam
et mores quodammodo mutant: in meliusque restituant
ut quasi iam alter euaserit: aut saltem prosperam valitu
dinem diutissime seruent. Imagines vero noxias ad
uersus gestantem habere vim hellebori preter artes
potentiamque assumpti: venenosam videlicet atque pe
niferam. Aduersus autem alium quedam: ad cuius calamita
tatem fabricate intenteque fuerint: vim enei speculi

De vita celitus

cōcauiq; sic p̄sus obiecti vt collectis repercussis in
oppositū radijs cominus quidē p̄burat: eminus autē
caligare cōpellat. Hinc orta est hystoria: vel opinio:
putans astrologorū machinis: magorūq; beneficij
homies: bruta: plātas: siderari atq; tabescere posse.
Ego autē imagines in rē distantē vim h̄vllā nō sa-
tis intelligo. Habere vero in gestantē: nōnullā suspi-
cor: nō tam talē opinor: qualē pleriq; fingūt: et hāc ra-
tione materie potius q̄ figure: atq; (vt dixi) longo in-
teruallo medicinas imaginibus antepono. Quāq;
arabes et egyptij tm̄ statuis imaginibusq; attribuūt
arte astronomica et magica fabricatis vt spūs stella-
rū in eis includi putēt. Spūs autē stellarū intelligunt
alij quidē mirabiles celestium vires: alij v̄o demonas
etiā stelle huius illi⁹ ve pedissequis. Spūs igitē stellarū
q̄lescūq; sint: inferi statuis et imaginib⁹ arbitrant: nō
aliter ac demōes soleāt hūana nonnūq; corpora oc-
cupare: perq; illa loqui: moueri: mouere: mirabilia
ppetrare. Similia quedā p̄ imagines facere stellarū
spūs arbitrant. Putāt demonas mūdani ignis ha-
bitatores p̄ igneos humores: vel ignitos: filros per
ignitos spūs et affectus eiusmodi nostri insinuari
corporib⁹. Sicut stellarū spūs p̄ radios oportune sus-
ceptos: suffumigatiōesq; et lumina tonosq; vehemē-
tes cōpetētib⁹ imaginū materijs inferi: mirabiliaq;
in gestantē v̄l p̄pinquātē efficere posse. Que quidem
nos p̄ demonas fieri posse putam⁹ non tam materie
certa cohibitos q̄ cultu gaudētes: sed hec alibi dili-
gētius. Tradūt arabes spm̄ nr̄m qm̄ rite fabricam⁹
imagines: si p̄ imaginationē et affectū ad opus attē-
tissimus fuerit et ad stellas: cōiungi cū ipso mūdi spi-

De vita celitus

ritu: atq; cū stellarū radij p̄ quos mūdi spūs agit:
atq; ita cōiunctū: eē spm̄ quoq; in causa: vt a spiritu
mundi per radios: quidā stele alicui⁹ spūs. i. viuuis
da quedā virtus infundat̄ imagini: potissimū hoīs
tūc operātis spiritui p̄stanea: Adiuuari quoq; suf-
fumigatiōib⁹ ad stellas accōmodatis opus eiusmo-
di. Quatenus suffumigationes tales aerē: radios:
spm̄ fabri: imaginis materiā: sic p̄st⁹ afficiūt. Ego
vero odores q̄dez tanq̄ spiritui aerisq; natura persi-
miles: z cū accensi sunt: stellarū quoq; radij cōsen-
taneos arbitror: si solares: l' iouij sūt: afficere aere
ac spm̄ vehemēter ad dotes solis: aut iouis: tūc do-
minātis: oportune sub radij capiēdas: atq; spm̄ sic
affectū ita donatū: posse vehementiore quodaz affe-
ctu: nō solū in propriū corpus agere: sed p̄p̄quū: p̄-
sertim natura cōforme quidē: sed debilius: z cōsimi-
li quadā afficere qualitate. Materiam vero imaginis
duriorē ab odoribus z operantis imaginatiōe: vix
minimū quiddā suscipere posse puto. Spiritū tamē
ipm̄ ab odore sic affici: vt ex ambobus vnū cōficiat̄:
quod quidē ex eo patet q̄ odor nō agit vltorius i ol-
factuz: postq̄ satis egit. Olfactus enim z quoduis
aliud a seipso vel simillimo quo piā in nihil patitur:
sed de his alibi. Proinde imaginationis intētiōe:
non tam in fabricādis imaginibus: vel medicinis:
v̄m habere q̄ in applicandis: z assumendis existio:
vt si quis imaginem (vt aiunt) gestās rite factam: vlt
certe medicina similiter vtens: opem ab ea vehemē-
ter affectet: z p̄culdubio credat: speretq; firmissime
hinc certe q̄ plurimus sit adiuumento cumulus ac-
cessurus. Nam vbi vel virtus imaginis si qua ē tā

De vita celitis

gentis carnem penetrat calefacta: saltem virtus in electa eius materia naturalis: vlt certe medicine vigoz intus assumpte: venis ac medullis illabitur: i os uiam secū ferēs proprietatē: spūs hoīs in spm̄ eius modi iouitū affectu. i. amore transferē. His enī amoris est trāsferre. Fides aut̄ spesq; non dubia spm̄ hominis iā ita p̄citū sistit in spiritu iouio penitus atq; firmat. Quod si quēadmodū hipocrates et galienus docent egrotantis amor fidesq; erga medicum inferiorēq; exteriorēq; ad sanitatem plurimū p̄ferūt: in moxō fiduciā hāc. Quicēna plusiquit efficere q̄ medicina: quātū ad celestē opem cōducere putandū est affectū fidēq; nobis erga celestē influ:ū iam nobis īsitum: agētē intus viscera penetrātē. Jā xō amor ipse fidesq; erga celeste domū: sepe celestis adminiculi causa ē: atq; vicissim amor et fides hinc aliqñ forsan p̄ficiscit: qđ ad hoc ipm̄ iā nob̄ faueat clemētia celi. ¶ De virtute x̄boz atq; cāt^o ad bñficiū celeste captā dū. Ac de septē gradib^o pducētib^o ad celestia. L. xxi.

Erba p̄terea quedam acriore quodā affectu p̄nunciata: vim circa imagines magnam habere censent ad effectum earum illuc pp̄rie dirigēdum quozsum affectus intenduntur: et verba. Itaq; ad duos ardentissimo quodam amore cōciliandos imaginē sub luna coeūte cū venere in piscibus: vel tauro fabricabant: multis interīa circa stellas verbaq; curiosius obseruat̄is: que referre non est consiliū. Non enim philt̄a docemus sed medicinas. Probabilius autem est effectus eiusmodi vel per venereos demonas confici: his operibus x̄bisq; gaudentes: vel per demonas

De vita celitus

simpliciter seductores. Nam apolloniū theaneus sepe lamias deprehēdisse et pdidisse ferūt demōss scz quosdā fallaces venereosq: qui formosas puellas simulēt: pelliciantq: formosos: quos vt serpens elephantē ore: sic illi illos ore vulua pariter exugāt ac proorsus exhauriāt: Sz hec apollononi⁹ ipe viderit. In verbis aut certis viz esse certā atq: magnam Origenes asserit cōtra celsum: et sinelius: atq: alchidus de magia disputātes. Itē zoroaster vetās barbara vba mutari. Fablic⁹ qz silt. Item pythagorici verbis et cāticis atq: sonis mirabilia qdā p̄hebi zoz p̄hei more facere cōsueti. Quōd hebreoz antiq̄ doctores p̄ceteris obseruarūt: omnesq: poete miranda canūt carminib⁹ effici. Et grauiſsim⁹ ille cato ī re rustica ī curādis bestiaz morbis aliqñ barbariscā tionib⁹ vtiē. Sz p̄stat dimittere cātionēs. Cōcentum vero illū: quo adolescēs dauid saulē ab insania redē mebat: nisi misterū inferit ad diuinitatē referri: referet forte aliq̄s ad naturā. Cū v̄o p̄ septē planetarum numero: septē quoq: sint gradus: p̄ quos a superioribus ad inferiora fit attractus: voces mediū gradū obtinēt: apollini dedicantē. Infimū quidem tenent gradū materie duriores: lapides atq: metalla ac lunā referre vident: Scdm̄ in ascēsu locū hñt: que ex herbis arboz fructib⁹: gōmis: mēbris aīalī uz cōponunt. Videntq: mercurio: si ordinē ī celo sequimur chaldeoz. Tertū pulueres subtilissimi: eorūq: vapores ex p̄dictis electi: odoresq: simpliciter herbarū et florū et vnguentozū ad venerē ptinentes. Quartū verba: cātus: soni: q̄ oīa rite dedicant apollini musice p̄ ceteris auctori. Quintū: vehemētissima

De vita celitus

puenim⁹ i calozes: ab ambrosia i nectar: a vitatis i
tuitu i ardētē vitatis amorē: Fratres certe sūt indē
uiduicq; comites pheb⁹ atq; bacch⁹. Ille qdem duo
potissimū vobis affert: lumē v; atq; lyra. Hic itē pre
cipue duo: vinū odorēq; vini ad spm recreādū. Quo
rū vsu q̄tidiano spūs ip̄e tādē p̄hebe⁹ euadit: z lib.
Quāobzē: ita vos ad excipiēdū solis lumē quotidie
cōparate vt q̄tenus deuitata destillatione quadā ex
ericcatiōe fieri pōt: frequētissime sub luce viuat; sal
tē i p̄spectu luc; tū eminustū cominus: tū tecti: tum
apti ad vsu vbiq; vestruz vitalē solis potētiā tēp
antes: atq; igne referētes i nocte solē cithare cāt⁹ ite
rim nō obliui. Spirate vō semp z vigilātes z dormē
entes ac rē viuū: aerē luce viuētē. Sicut h̄re vos opz
ad merū bacchi donū apollinis bñficio p̄creatum.
Eadē iḡ p̄portioē q̄ lumē: accipite vinū. Abūde q̄
dē q̄ten⁹ nec distillatio: nec ericcatio: q̄lē dixi ebrie
tas uecōtigat. Atq; p̄ter s̄bz vini q̄tidie bis acceptā
odorē ei⁹ frequēt⁹ haurite p̄ti q̄dē os vbi sp̄s fue
rit recreād⁹: colluētes mero p̄tilauātes eodē man⁹
p̄ti narib⁹ z t̄pib⁹ admouētes. Satis iā fr̄es collo
cuti sumus: satisq; cōbibimus. Ergo valetē.

¶ Astronomica diligētia i liber; p̄creādīs in p̄pana
disepulis: i edificijs z habitatiōe: atq; vestib⁹: z quā
tū curare talia liceat. Capit. xxv.

Sed iuuat etiā parū p̄ alloqui seuerū religē
onis antistitē. Dic age q̄d nā i astrozū vsu
dānas antistes? Quicq̄d idē arbitrio n̄ro
de trahit: q̄cqd vni⁹ dei cultuiderogat. Eadē ego te
cū nō dāno solū: s; ēt valde detestor. Execratis q̄ne
tiā scio: atq; ego isup phoresco nōnullos qui cum de
um exoratum volunt ad iouem in medio celo vastū

nti.

De vita celitus

Illud drachonis caput subeuntē tā miserī q̄ stultus
giūt ab ip̄o v3 drachone: q̄ quondā e celo corruit ter
tiā stellaz ptē secū trahēs: deniq̄ deuorādi. Neq̄ cō
cedesne ōctib⁹: m̄rimonijs: colloquijs: itinerib⁹: sibi
busq̄ opib⁹ pagēdis: horis oportūas: eligere? Nō
facile te his assēsuz video: nescio q̄d arbitrio metuē
tē. Ego igit̄ z si theologus ille magnus albert⁹ ista
dabit rō q̄dā forte dictabit: p̄ electionē ip̄az ad arbi
triū ptinētē: celestia ita prudētie n̄re vsu subisci: quē
admodū herbe medico subministrāt: tibi tñ poti⁹
p̄ntia credā. Et q̄tu difficile nūc ea p̄mittis: tā facile
ip̄e dimittā. Observatiōes x̄o lune ideoq̄ aliaz stel
larū ad morbos curādos: z idcirco ad remedia p̄pa
rāda iādiu (vt arbitroz) p̄missi. Cōcessum q̄z abs te
z isup approbatū crescēte luna: eadēq̄ aucta lunie
nec aliūde ifortunata: seminib⁹ agros sp̄gere: vites
oleasq̄ serere. Cur nō igit̄ ad plātandū (vt synice lo
quar) hoīem vtamur b̄nficio lune iouisq̄ et phebe?
Nā veneris q̄dē ad hec officio semp̄ vtimur: s̄ recti⁹
inō dixissem: semp̄ vtunē: nā ip̄a mihi venus ē diana
Quid itē de victu dicem⁹? Nōne licebit z p̄derit sub
felici fidere: tū autūno vinū: tū indies panē epulasq̄
cōficere? Ac si nequeam⁹ in his p̄parādis aspect⁹ sy
derū expectare: expediet saltē ascendētes accipe: vel
aliter angulares: solē | iouē | venerē | atq̄ lunā. Sic eī
oīa q̄bus vtimur: felicit̄ affecta celit⁹ | felicit̄ nos affi
ciēt. Hacten⁹ te video absq̄ cōtrouersia cōcessuz | nī
si forte dicas: ita vitā n̄ram nihil fore aliū q̄ p̄petuā
suiutē. Ad hec ego subisciā: frustra mortales cumu
landis pecunijs z honoribus seruituros: q̄bus sunt
perpetuo mancipari: nisi interū diligētia phisica di
es vite sibi plures accumulēt. Aut igitur soli deo ser

De vita celitus

uiāt: quod quidē est potissimū: aut si cui p̄terea ser-
uituri sunt: vite tum valide: tum longe potius q̄ pe-
cunijs honoribusq; vanis idulgeāt: Cōcordes ergo
sumus. Sed nunqd vel domus fūdabūt temere: vel
infaustas habitabūt? Abi cōtagiosa quedā calamī-
tas edificij ferme sic inficit habitātē: vt venenosus
pestilētie vapor etiā ad bienniū in pariete fuatus.
Qualis etiā ex epidimia latēs i veste: diu postea vtē-
tem inficit incantū atq; p̄dit. Et postq̄ hic i vestīū in-
cidim⁹ mētione: p̄hiberis ne pie pater i veste p̄ficiē-
da: vel p̄mū induēda spiraculū veneris diligēter au-
cupari. Quo q̄si venerea facta vestis: sicut p̄spira q̄-
dā corpus ⁊ sp̄m afficiat q̄litate. Mōne medicivētān
vulpiz pelles: agninas p̄bāt? Nō aliter forte sid⁹
īdies quasi nascētes vestes afficit: q̄ semel ab īitio
natas. Vestes quidē ⁊ cetera artis opa certā a s̄ide
re qualitātē accipe thomas aquinas i libro de fato
confirmat. Tu igitur affirmabis. infectas vero ves-
tes vtētē inficere: etiaz testis est scabies atq; lepra.
Deniq; si populi vite cōsulis (vt opinor) ista p̄mit-
tes. Atq; ego p̄missione tua cōsulā obseruanda. sin
autem eiusmodi moribūde vite curā nō improbas
quidē: s; negligēdā mones: ego quidē nō negligo:
melioris vite fidutiā fretus: ceterisq; similiter con-
sulo faciendum. vale.

¶ Quomodo per inferiora superioribus exposita
deducamur: et per mundanas materias mundana
potissimum dona.

Cap. xxvi.

Sed ne longius digrediamur ab eo: quod
i nterp̄tate plotinū instituimus ab initio
breuiter ita collige. Quid⁹ ab ip̄o bono
vt plato vna cū Timeo pythagorico docet q̄ optis

n. ij.

De vita celitus

mus effici poterat: est affectus. Est igitur non solum corporeus: sed vite insup et intelligentie princeps. Quamobrem propter corpus hoc mundi sensibus familiariter manifestum: latet in eo spiritus corpus quoddam excedens caduci sensibus capacitatem. in spiritu vegetalia: in aera fulget intelligentia. Atque sicut sub luna nec miscetur aer cum terra: nisi per aquam: nec ignis cum aqua nisi per aerem: sic in universo esca quaedam siue fomes ad aera corpori copulanda: est ille ipse quem spiritum appellamus. Aera quoque fomes quidam est in spiritu: corporeus mundi: ad intelligentiam diuinam consequendam. Quae ad modum summa quaedam in ligno siccitas ad penetraturus oleum est parata. Oleum huic bibitum: pabulum est ad ignem. Ad calorem dico prime. Calor ipse luminis est vehiculum ac si lignum hoc eiusmodi sit: ut igne praesente fulgeat: non vram qualia quibus vidimus iam hoc exemplo videbimus vtrum vel homo vel aliud quiddam sub luna: certis quibusdam preparamentis: partim quidem naturalibus: partim arte quaesitis: vitalia: atque etiam forte intellectualia quaedam bona oportune quodammodo de super accipere possit. Verum quod hic ad religionem spectat discutiemus alibi: ubi plotinus in medium haec adducet. Quod vero ad naturales spectat influxus: qualescumque sint desuper venientes scito eos in nobis materisque nostris ita de modo per arte comparari posse: quam fometa nobis nostrisque ad illos natura subgesserit: celumque ad eosdem oportuni per spirauerit. Nonne in ipso fetu natura fertur ipsius artifex: cum certo quaedam pacto corpusculum effecerit: figuraueritque: hoc ipso statim preparamento: velut esca quaedam spiritum ab universo deducit: per hunc velut fomitem vitam haurit atque aera: ac denique per certam aere spiritus et dispositionemque: corpus ita viuens dignum est praesentia mentis ad deum donata diuinum. Abique igitur natura magna est: ut inquit plotinus: atque sine eius vi

De vita celitus

delicet certa q̄dā pabulis vbiq̄ certis fescās: nō alit̄
q̄ cētro terre graua trahēs. Lūe cōcauo leuia: calo
re folia: hūore radices: ceteraq̄ sifr. Quo quidē at-
tractu secū ip̄o deuinciri mūdū testant̄ sapiētes indī
dicētes mūdū esse aīal passim masculū simul atq̄ fe
minā: mutuoq̄ mēbroꝝ suor̄ amore vbiq̄ coire secū
atq̄ ita p̄stare vīculū v̄o mēbroꝝ inesse p̄ insitā sibi
mentē: q̄ totā infusa p̄ artus agit molē: z magno se
corpe miscet. Hic orphens naturā ip̄az mūdi: iouēq̄
mūdanū: marē appellat z feminā. Atq̄ adeo mutui
partiū suarū cōiugij vbiq̄ mūdus est auid⁹. Esse v̄o
masculinū sexū feminio vbiq̄ cōmixtū: dclarat illinc
q̄dē ordo signor̄. Abi p̄cedēs p̄petuo deiceps ordie
masculinū est: subsequens femininū. Hinc v̄o arbor̄
res atq̄ herbe. Que etiā sicut aīalia vtrūq̄ sexū h̄nt:
Aditto q̄ ignis ad aerē: aqua ad terrā masculi vicē
tenet ad feminā. At nō mirū sit mēbra iter se munda
na z oēs ei⁹ articulos: mutuū cōiugij cōcupiscere.
Ad z planete cōciliāt: p̄tim quidē mares: p̄tim vero
femine. Precipue v̄o mercuri⁹ masculus atq̄ femi
na hermo froditi pat̄. Ad sane aīa aduertēs: agricola
preparat agrū seminaq̄ ad celestia dona. Et insitio
nibus quibusdā vitā plāte p̄pagat: z ad speciē alie
rā meliorēq̄ p̄ducit. Silia q̄dā efficit medic⁹ z phisi
cus: z chyrurgic⁹ ī corpe n̄ro: tū ad n̄ram fouēdā: tū
ad vniuersi naturā vberius cōpandā. Itē quoq̄ phi
losoph⁹ nāliū rex astroꝝq̄ perit⁹: quē p̄prie magū
appellare solem⁹: certis q̄busdā illecebris: celestia
terrenis oportune q̄dē: nec aliter inserens q̄ insitio
nis studiosus agricola veteri recentē stipiti surculū.
Quod z ptolomeus valde p̄bat: affirmāse fusi modi
sapiētē: sic astroꝝopus adiuuare posse: quē admodū

De vitacelitus

agricola terre virtutē. Subiicit magus terrena celestibus: imo inferiora passim superioribus: ut proprias ubique fecundas suis maribus fecundandas: ut ferrum magneti trahendam: ut camphoram aeri feruenti fugendam: ut chrysalis soli illuminandum: ut sulphur et sublimem liquorem ascendendum flamma: ut oui testam vacuum et impletam rore soli eleuandam: imo ut ouum ipsum galline fouendum. Preterea sicut nonnulli fouentes oua: etiam sine animalibus vitam illis ex vniuerso conciliant: et sepe materias quasdam oportune parantes absque ous manifestis seminibus: animalia percipiunt ut ex octino scorpionem: apes ex boue: ex salvia autem merule simile. Vita videlicet a mundo materijs certis opportunisque temporibus adhibentes: sic et ille sapiens ubi cognouit que materie siue quales partim inchoate natura: partim arte perfecte: et si sparge fuerint cogregate: quales celitus influxus suscipere possint: haseo regnante potissimum: colligit: preparat: adhibet: sibi que per eas celestia vendicat. Ubicumque enim materia quaedam sic superis exposita est sicut speculare virum vultui tuo: pariesque oppositus voci subito supne patitur ab agenti videlicet potentissimo a parte vitasque mirabili ubique presente: virtutesque passionem reportat. Non aliter quam et speculum imaginem representat ex vultu: et ex voce paries eccho. His ferme exemplis ipse Plotinus utitur ubi mercurius imitatus ait: veteres sacerdotes siue magos in statuis sacrificijsque sensibilibus diuinum aliquid et mirandum suscipere solitos. Ault autem vna cum trisnegisto per materialia hec non proprie suscipi numina penitus a materia segregata: sed mundana tamen ut ab initio dixi et synesius approbat. Abundantia inquam. id est vitam quandam vel vitale aliquid ex aera mundi et sperarum animis atque stellarum vel etiam motum

De vita celitus

quēdā z vitalē quasi p̄sentia ex demonib⁹. imo interdū ipsos demonas eiusmodi adesse materijs. Mercurius ipse quē plotinus sequit̄ inq̄t demonas aeri os: nō celestes. nedū sublimiores: statuasq; Mercurius ip̄e cōponit ex herbis arboribus lapidib⁹ aromatis naturalē vim diuinitatis (vt ipse ait) in se habentib⁹. Adiungit cātus celestibus siles: quibus ait eos delectari: statuisq; sic adesse diutius: et prodesse hoībus: vel obesse. Addit sapiētes quōdā egyptios qui z sacerdotes erāt cū nō possent rationib⁹ psuadere populo esse deos. i. spiritus aliquos sup hoīes ex cogitasse magicū hoc illicitū quo demonas allicientes in statuas esse numina declararē. Sed iāblicus dānat egyptios q̄ demonas nō solū vt gradus quosdā ad supiores deos inuestigādos acceperint: s; plurimū adorauerint. Chaldeos vero demonib⁹ nō occupatos egyptijs antepōnit: chaldeoꝝ inq̄ religio nis antistites. Mā astrologos tā chaldeos q̄ egyptioꝝ quodāmodo tētāuisse demonas per harmonias celestē in statuas fictilestradere suspicamur. Quod significare videt̄ astrologus samuel hebreus auctoritate dauidis bil astrologi fretus. Antiquos videlicet fictores imaginum fecisse statuas futura p̄nunciantes. Harmoniam vero celestium his accommodatam esse tradit metallū fundere ad hominis pulchri formā die mercurij hora tertia sc; saturni. Quā mercuri⁹ saturnū in aquario subit: ī nona celi plaga vaticiniū designāte. Ascēditq; geminorum sidus significans p̄phetas (vt aiunt) mars a sole cōburitur: nec mercurium intuetur. Sol tamen aspicit coniunctiōes illius locū. Aenus interea aliquē obtinet angulū: occidētalīs est z potēs. Luna ex trigono gra

De vitacelitus.

dū aspicit ascendentez: sitros saturn⁹. Hec illi. Ego aut p̄rio q̄dem ex beati thome sn̄ia puto: si, inō statu as loq̄ntes effecerit: nō simplicē ip̄m stellarū influxū ibi formauisse v̄ba: s; demonas. Deide si forte cōtigit eos ī eiusmōi statuas īgredi: nō arbitroz hos ibi p̄ celestē influxū fuisse deuictos: s; spōte poti⁹ suis cultozib⁹ obsecutos: deniq; decepturos: Hāc natura supior ab inferiorē cōciliat quidem aliquādo sed cohiberi neq̄t. Et dispositio illa siderū paulo ā te descripta p̄currere nō pōt. Quāuis aut demones astronomica rōne statuis includant: tñ vbi p̄ cultus eis exhibitū p̄ntes extiterint: Porphirius ait eos regulis astronomicis oracula reddidisse atq; iō frequentē ambigua. Et merito qm̄ iā blic⁹ pbat p̄phetiam verā: atq; certā: nec malis demonib⁹ cōuenire nec hūanis artib⁹: vel natura: sed spiratione diuina purgatis mētib⁹ puenire. S; ad mercuriū: imo ad plotinū iā reuertamur. Mercuri⁹ sacerdotes ait accepisse virtutē a mūdi natura cōueniētē: eāq; miscuisse. Secutus hūc plotinus putat: totū id aia mūdi cōciliatē cōfici posse. Quatenus illa naturalium rez formas p̄ seminales quasdā rōnes sibi diuinit⁹ insitas generat atq; mouet. quas q̄dem rōnes appellat et deos. Qm̄ ab ideis sup̄me mētis nunq̄ destituūtur: itaq; p̄ rōnes eiusmodi aiaz mūdi facile se applicare materijs: q̄s formauit ab initio p̄ easdē: qm̄ magus vel sacerdos opportunis tēporibus adhibuerit formas rez rite colectas: q̄ rōnē hāc: aut illā p̄prie spectāt: sicut magnes ferrū: reubarbarū colerā: crocus cor: eupatoriū spodiūq; iecur: spica muscusq; cerebrū: Fieri vero posse quādoq; vt rationib⁹ ad formas sic adhibitis: sublimiora quoq; bona descēdāt

De vita celitus

quatenus rōnes in aīa mūdi cōiuncte sūt intellectu
alibus eiusdē aīe formis: atq; illas diuine mentis
ideis. Quod et iā blicus approbat. vbi de sacrificijs
agit. Qua de re alibi nos oportuni⁹ disputabim⁹.
Abi etiā apparebit q̄ impura superstitio populi gē
tilis extiterit. Contra vero q̄ pura pietas euangeli
ca fuerit. Quod magna ex parte in libro de religio
ne christiana iam fecimus.

FINIS.

¶ Apologia quedā in qua de medicina: astrologia
vita mundi. Item de magis: qui christum statim na
tum salutauerunt.

Marsilius Ficinus Florentinus dilectissimis
suis in veritatis studio fratrib⁹ tri
bus Petris Mero Suiciardino Sode
rino ter quaterq; salutes. Rectius modo
tripetro q̄ tribus petris fortasse dixissē. Sicut em̄
vbi palma est vna nō faciūt plures in ea digitū man⁹
ibi plures sic vestra amici corpora tria nihil phibe
re vident̄ quo min⁹ vnū efficiat petrū vna volūtas.
Faber ille celestis patrie christus tā īgentes pcrea
uit petrā vt īmenso huic edificio ecclie sue vna hec
petro fūdādo sufficere. Ego quoq; tā grādes nact⁹
sum diuina quadā sorte petras: vt tres nunc meo vlt
arduo satis edificio faciāt. Nūc vobis amici nunc si
nescitis arx illa palladis necessaria fore videt̄ qua
pcul a nobis seuū impioꝝ gigātū impetū arcea m⁹
Quāobrē v̄ra primū arce trib⁹ pstructa petris: triū
librozū meozū vitā vite publice succurrētū munire
decreui. Scitis (vt arbitroz) me de vita libzū pposu
isse in libellos tres diuisum. Quozū primus de vita
sana scōs de vita lōga tertius de vita celitus inscri

A pología:

beſ. Igit̄ eſca tituli tā ſuauiſq̄ plurimos alliciet ad
gullādū: ſed in numero tāto ignorātes pleriq̄ futuri
ſūt (vt arbitror) maligni q̄q̄ nō pauci. Aliuſ ergo di
cet in dōne marſiliuſ eſt ſacerdoſ? Eſt p̄fecto. Quid
igit̄ ſacerdotibꝫ cū medicina? Quid rurſū cū aſtolo
gia cōmercij? Aliuſ aūt z q̄dē indignꝫ vita: vitā iui
debit celo. Cuncti deniq̄ ſic affecti bñficio i eoſ nō
ingrati nimis erunt. atq̄ aduerſuſ caritatē noſtram
quavite p̄ſpitatione publice p̄ ingenij facultate cōſu
limuſ nō pudebit eſſe crudeleſ. Cōiſigit̄ erit vobis
iſte labor. ſed vt quodā nō leuior ſit: tres ei eſtis ad
uerſū tres hoſteſ diſtributū ſubire certamē. Nec in
uectiuā (nouī ei ingenij v̄m) cōfutabitis inuectiuā
ſed alieni fellis amaritudinē: q̄ v̄ra ſuauiſa eſt miri
fica veſtri mellis dulcedine ſupabitis. Principio cā
didiffime. Mere reſpōdeto primis: antiq̄ſſimoſ quō
dā ſacerdoſeſ fuiſſe medicos pariter z aſtronomoſ.
Qd̄ ſane chaldeorꝫ perſarꝫ egyptioꝝ tēſtificanē hi
ſtorie. Ad nullū p̄terea magis q̄ ad piū ſacerdotem
p̄tinere ſingulariſ caritatiſ officia: q̄ quidē in maxi
mo oīm bñficio q̄ maxime lucēt. Officiū vero p̄ſtan
tiſſimū eſt p̄culdubio: qd̄ et maxime neceſſariū et in
primis ab oībuſ exoptatū: efficere videlz: vt hoībuſ
ſit mēſ ſana in corpe ſano. Ad aūt ita demū preſtare
poſſumꝫ: ſi cōiungimꝫ ſacerdotio medicinā. At quo
niā medicina ſine fauore celefti: qd̄ z hypocrateſ: ga
lienuſq̄ cōfitēē: z noſ expti ſumꝫ: ſepius eſt inaniſ
ſepe etiā noxia: nimirū ad eandē ſacerdotiſ caritatē
aſtronomia p̄tinet ad quā attinere diximꝫ medicinā
Eiuſmodi vt arbitror: medicū honorari ſacre l̄re iu
bēt: qm̄ p̄pter neceſſitatē hūc altiffimꝫ p̄creauerit
Et chriſtuſ ip̄e vitelargitor: q̄ diſcipuliſ mādauit: l̄

Apologia

guentes toto orbe curare | sacerdotib⁹ quoq³ p̄cipiet
si minus verbis | vt illi quondā mederi possint: saltez
herbis & lapidib⁹ medeant. Que si minus ipsa suffi-
ciant oportuno quondam a flatu celi cōflare hec: et
egrotis admouere iubebit. nā et ip̄e eodē afflatu ce-
li aīalia passim ad suam queq³ cōcitāt medicinā: vsq³
adeo vite oīm abundantissime p̄uidet. Sic instinctu
celesti diuinitus instigante: serpētes quidē maratro
hirūdines aut chelidonia oculis mēdicānt. Adle vera
te partu aetite lapidē diuinit⁹ inuenerunt: quo felici-
ter oua statim eniterent. Itaq³ deus ip̄e qui p̄ celum
aīalia queuis ad medicinas instigat: sacerdotes cer-
te p̄mittit nō mercede inq³: sed caritate medicinis ce-
litus cōfirmatis morbos expellere. His vero tu deī
ceps plura etiam si expedierit ingenū tui aculeis ad-
des. Surge post hec et tu Suiciardine vehemēs: at-
q³ curiosus ingenū respondeto: Magiā vel imagi-
nes nō p̄bari quidē a marfilio: sed narrari plotinuz
ipsum interptante. Quod et scripta plane declarāt
si equa mente legantur. Hec magia hic prophana
que cultu demonū nititur: verbū quidē vllū asseuera-
ri: sed de magia naturali: que reb⁹ naturalibus ad p̄-
sperā corporū valitudinē celestiuū beneficia captat: ef-
fici mentionē. que sane facultas tā cōcedenda videt^r
ingenū legitime vtētib⁹ q̄ medicina & agricultura
iure cōcedit. Tātoq³ etiā magis: q̄to p̄fectior est in-
dustria: terrenis celestia copulās. Ex hac officia ma-
gi oīz p̄imi christū statū natū adorauerūt. Quid igi^r
expauescis magi nomē formidolose? Nomē euāge-
lio gratiosum. Qd̄ maleficum et veneficum: s; sapien-
tem sonat et sacerdotē. Quid nā p̄fitetur magis ille

De vita celitus

venerator xpi primus? Si cupis audire q̄si q̄dē agrī
cola est: certe q̄dā mūdicola est. Nec p̄pterea mūdū
hic adorat: quē admodū nec agricola terrā. S; sicut
agricola hūani victus gr̄a ad aerē tēpat agrū: sic ille
sapiēs ille sacerdos gr̄a salutis hūane inferiora mū
di ad superiora cōtēperat atq; sicut oua galline: sic op
portune terrena subiicit fouenda celo. Q̄d efficit sp
iſe deus: z faciēdo docet | suadetq; facere vt a supis
infima generent̄ z moueant̄ atq; regāt̄. Deniq; duo
sūt magie gr̄a. Anū q̄dē eozū q̄ certo quodā cultu de
monasibi cōciliāt. Quozū opa freti fabricant sepe
portēta. Hoc aut̄ penitus explosum est q̄n p̄nceps
huius mūdi eiectus est foras. Alterū vero eozū q̄ na
turales materias opportune causis subiiciunt natu
ralibus mira quadam ratione formandas. Huius
quoq; artificij species due sūt. Altera quidē curiosa
altera necessaria. Illa sane ad ostētationē supua cua
fingit p̄digia: ceu q̄n persax magi ex saluia sub fimo
putrefacta dū sol z luna secūdā leonis faciē occupa
rent | eundēq; gradū ibitenerēt: generabāt auē meru
le simīlē: ser p̄tina cauda: eamq; redactā in cinerem
infundebant lampadi. vnde domus statim plena ser
pentibus videbāt. Hoc aut̄ tanq̄ vanū z salutē nociū
p̄cul effugiendū. Tenēda tñ species necessaria | cum
astrologia copulās medicinā. Si quis aut̄ pertinax
vltērī⁹ iſtet | morē huic ita gerito Suiciardine: vt ne
legat hęc n̄ra | nec intelligat | nec meminerit | nec vtaſ
hō | si hō est | tāto bñficio p̄sus indignus. Multa sūt
p̄pterea q̄ tu aduersus ingratē ignorantia i mediū af
ferre tuo igenio poteris. Qui dnā agit z tu strenue
soderrie n̄r? Tolerabisne supstitiosos cecosq; nescio
q̄s futuros q̄ vitā i aialib⁹ v̄l obiectissimis herbisq;

De vita celitus

vilissimis manifestā vidēt ī celo: ī mūdo nō vident.
Iā hō si homūciōes isti vitā minimis pcedūt mūdē
pticulis: q̄ tādē demēt ia ē. Que iuidia? Hec nosse
nec velle: totū viuere ī quo viuimus ⁊ mouemur et
sum⁹. Qd̄ qdē canit arat⁹ iouē manifeste significās
cōem corpis mūdani vitā. Per oportune nūc ī hec
arati vba nescio quō videor incidisse. Memini lus
cā euāgelistā: memini paulū ap̄lm̄ his v̄bis libent
vri. ī qb⁹ mūdi vitā sapiētes illi nō horrēt. At hō su
p̄sticios⁹ qdam his obijciat non facile cōuici ex ver
bis eiusmodi paulū assētiri: mūdū h̄re aīam: s; tm̄
subesse deo: ac nos ī hoc ip̄o deo viuere. Esto igiē
He noīnem⁹ ī mūdo qñ nō placeat aīam. Homē aīa
sit p̄phanus. Licebit ne saltē vitā qualem cūq; dice
re? Quā deus ip̄e mūdi faber huic op̄i suo tā felicis
absoluto clemēter īspiret. Qñ qdem erga vilissimā
queq; viuētia nō est auarus. Et q̄tidie p̄ celū q̄ plu
rimis q̄ sunt ī eo largissime p̄stat vitas. Dic amabo
nōne vides boues ⁊ asinos: o bos: o asine: q̄ tactu q̄
das ex se viuētia gñant esse viuos? Si q̄ hec p̄terea
ex se viua q̄das aspectu etiaz gñarent: an nō m̄lto ma
gis hec viuere iudicares? si q̄ modo ip̄se iudiciuz: s;
quā vitā habes. Celū terre marit⁹ nō tāgit (vt cōis ē
opinio) terrā. Cū vxore nō coit: s; solis siderū suorū q̄
si oculoꝝ radijs vndiq; lustrat vxorē: lustrādo fecun
dat p̄ creatos viuentia: Hū q̄ vitā v̄l ītuēdo largiēs
ip̄m ī se p̄pria nullā habet vitā? Et qd̄ dedit aui sru
tho vitā aspectūq; viuificū: lōge est hoc ip̄o deteri⁹.
His tādē adductis ī mediū: nisi psuaseris sup̄sticio
sum istū mittito semiuuū: imo hō nō viuū. Proide
vt plurib⁹ cām n̄ram p̄ronis agam⁹: addito Petre
m̄i Mere. Amphionē illū n̄m. Ladinū Christophoz

Apologia

oratorē pariter et poetā: Ille noster Amphio suavit
tate mira celeris lapidea hostiū nrorū corda demol
liet. Tu vero Suiciardie carissime cōpater: ito nūc
ito alacer: Politianū Herculē accersito. Hercules
quondā vbi piculosi certandū foret: vocitabat Jo
laum. Tu nūc sūr Herculē. Hosti pfecto qđ barba
ra mōstra latium iā deuastātia Politianus Hercu
les iuaserit: lacerauerit: iteremerit: qđ acriter expu
gnet passim. Quā tuto ppugnet. Hic ergo vel cētū
hydre capita nris liberisq; minitātia statiz cōtūdet
claua: flāmisq; cōburet. Eya mi dulcissime soderie:
Surge age: picū salutato phebeum. Hunc ego sepe
phebū apello meū. ille me dionisiū vicissim atq; li
berū. Fratres ergo sum. Mūcia phebo meo: vene
nosum cōtra nos pythōnē expalude iā iam emergē
tē. Tēdat arcū: obsecraprecor. Cōfestim spicula ias
culef. Intēdet ille ptin: scio quid loquar. veennūq;
torū semel vna nece necabit. Valete iā feliciter amā
tissimi fratres mei: nō valitudie tm̄ felici: s; ipsa ēt
felicitate digni. Liberozūq; meozū in lucē iā pdeū
tium valitudinē felicitatēq; curate. Xv. Septēbris
M. CCCC. lxxxix. in agro caregio.

¶ Quod necessaria sit ad vitam securitas et tran
quillitas animi.

Marsilius Fiscinus dilectissimis i verita
tis venatione fratrib; Bernardo Canis
ano: Joanni Canacto: Amerigo Cursi
no: salutem. Cum primis hic in verbis ve
nationē quandā istituissimus: merito forsan canes
statim adhibuim; et cursores. Aptē quidē philoso
phātes appellauim; venatores. anhelā sēper vīta
tis idagine laborātes. Num etiā aptē canes? Aptis

Apologia

sim e iquit i repub. socrates Philosophantes esse vel legitimi sunt vel spurii. Ambo canes. Illi quod vitare ipsam sagaciter inuestigant: mordicus inuictam tenent. Hivero pro opinione latrant: mordent: lacerant. Tamen profecto canes iter philosophos sibi vendicant: ut non solum se ipsos in sectas aliquam inseruerint: sed et sectam ipsi suam nomine. Cynicam quoniam confecerint. Habent etiam suos academia canes. Huc ergo vos sagaces academie canes: huc vos velocissimi cursores aduoco. Tres ei estis. Tresque nunc meos precor defendite liberos adhuc teneriores: iter lupos (ut vereor) e vestigio perdituros. Currite inquam alacres negotia ei nunc vobis optata in modo: non curas. Scorgium Benignum salutatum cognoscitis meum. Qui vitare illam pro cuius nunc vos vestigia passim venando discurritis iam diu est sagaciter affecutus. Qui et fratres suos solis in star maior: ipse minor illustrat. huic igitur: si quem lupo ruiulatum audierit: nunciate. Fortissimum ille Georgium oes facile fugabit lupos: quod et vastum drachonem quoniam transfixit. Ille me igitur: ille sollicitudine sicut et vos cura leuabit. Solet enim in se vos aliquid: et quod iam sepius dicere: nihil ad vitam salubrius experiri: quam magna cum securitate tempore deglutire. Ceteri vero dicenti pertinere arridere Sed dic age Canaci quoniam hoc tuum est toties repetitum? Tempora deuorare? Quid denique tibi vis? Non esse in quies: sed bibere potius. Non in adere: vel conterere sed faucibus plenis ingurgitate. Si quod tempus ipsum natura quedam est liquens (ut ita dixerim) atque labilis. Quoniam vero hec est conditio: ut si cohibeas in augustum subito perdas. Diffluent enim coacta celeriter et diffugiunt Si aquam spongie imbibitam forte compresseris: exprimes eam: statimque disperges. Si latius hanc tenueris retinebis. multo magis aerem: ignemque: et etherem.

De vita celitus

Hic apud poetas frustra p̄tēdūt: q̄ āpla d̄suoz manū
v̄l simulachra v̄lnis capessere molunt̄. Late admo
dū accipiēda sūt latissima. Liquētia r̄āplissima sūt
amplissime possidēda. Tūc certe grauit̄ nos p̄mit
angustia: q̄n̄ animū ip̄m motūq̄ ei⁹ nāl̄iter ampluz
redigim⁹ ī angustū. Quicūq̄ studia negociaq̄ p̄sūtāt
examussim: r̄ iminima queq̄ sēp exactissime detēnt:
vitā iterea suā heu suā vitā clā miserī p̄terūt. Recte
iḡit̄ pitagoras p̄cepisse vidēf. Kane ne q̄n̄ in angu
stū forte cohibearis: unichil celo ampli⁹. nihil ē vita
li⁹. Angustissima vicissi t̄ra vitā h̄z ī mūdo q̄ mūmā.
Deniq̄ si celo t̄peq̄ viuim⁹: q̄ro hec lati⁹ absorbe
m⁹ tāto viuim⁹ r̄diuti⁹. **Viuite ḡ leti ab āgustia p̄**
cul o amici. Viuite leti. Leticia celum vos creauit
sua. Quā suo q̄dā risu. i. dilatatiōe motusplēdo: ede
clarat: q̄si gestiēs: Letitia celū vos susbitv̄ra. Ergo
quotidie in p̄ns viuite leti. Mā sollicitudo p̄ntiū: ra
pit vobis p̄ns p̄ripitq̄ futurū. Curiositas futuroz cele
ris ī p̄te ritū vos traduē. Iterū iḡit̄ p̄cor: atq̄ itez: vi
uite leti. Mā fata sinūt: dū securi viuūt. Sz vt reue
ra s̄n cura viuatis: ne vnā q̄dē h̄ac curā sumite: q̄ sol
liciti curetis vnq̄: qua' potissimū diligētia curas ef
fugiatis. Ana em̄ cura hec mortalib⁹ heu miseris
omni cura cor vrit. Negligite iḡit̄ diligētia: negli
gētia x̄o diligite. atq̄ h̄ac etiā negligēter. Quoad
lz vobis īquā atq̄ decet. Hec aut̄ nō tā vt sacerdos
amici mādo vobis q̄ vt medicus. Mā absq̄ hac vna
tanq̄ medicinozū omniū vita medicine oēs ad vitā
producendam adhibite moriuntur.

Xvi. Septēbris. **AD. LXXX. lxxxix. i agro caregio.**
Finitur opus.

De vita celitus:

gnationis cōceptus forme: motus: affectus: vis mar-
tiam referētes. Sextus rōnis humane discursiones
deliberationesq; cōsulte p̄tinētes ad iouē. Septimū
secretiores simpliciōresq; intelligētie quasi ias mo-
tu se iuncte: cōiuncte diuinis: destināte saturno. Quē
merito sabbath hebrei noīe quietis appellāt. Quoz
sum hec? Et intelligas quē admodū ex certa herba
rū vaporūq; cōpositione cōfecta p̄ artē: tum medicā:
tum astronomicā: resultat cōis q̄dā forma vel h̄ar-
monia quedā: syderum dotata muneribus: sic ex to-
nis p̄mo q̄dē ad stellarū normā electis: deinde ad ea-
rū deq; congruitatē in se cōpositis: cōmunē q̄si formas
fieri: atq; in ea celestē aliquam suboriri virtutē. Diffi-
cillimū quidē est iudicare quales potissimū toni q̄
libus cōueniāt stellis quales item tonoz cōposi-
tiōes: q̄libet p̄cipue siderib; aspectibusq; cōsētiant.
S; p̄tī diligētia n̄ra: p̄tīm diuina: q̄dā forte non aliē
id assequi possumus: q̄ andromach; i theriaca cōpo-
nendā diutissime fatigatus: ac tādē post diligentia
diuina forte cōsecutus theriace virtutē. Quod q̄dē
cōtigisse diuinitus. Galienus & auicēna confirmāt
immo vero totā medicinā exordiū a vaticinijs ha-
buisse testis ē Gallicus atq; Apolin; theaneus. iō-
es p̄hebū vatē medicine p̄ponunt. Tres h̄o potissi-
mum regulas ad hoc afferemus: si prius admonue-
rimus: ne putes nos in p̄sentia de stellis adorandis
loq; sed poti; imitādis: & imitatione captādis. Ne-
q; rursus de donis agere credas: q̄ stelle sint electi-
one dature: s; in fluru poti; naturali. Ad quē p̄fecto
multū implicē & occultū: ita nos exq̄sitis studem; mo-
dis accōndare: sicut quotidie ad manifestum solis

De vitā celitus

lumen calorēq̄ salubriter excipiendū nos ipsos accō-
modamus. Aptare v̄o se ip̄m ad occultas dotes ei⁹
atq̄ mirificas: solius sapientis est officiū. Sed iā ad
regulas cāstū siderib⁹ accōmodaturas pueniamus.
Pr̄ia est exquirere quas ī se vires quosve ex se effect⁹
Stella quilibet ⁊ sidus ⁊ aspect⁹ habeāt: q̄ auferant q̄ fe-
rāt. atq̄ v̄borū n̄rorū significatiōibus hęc īserere. De
testari q̄ auferūt: pbare q̄ferūt. Sc̄da: p̄siderate que
Stella cui loco maxie v̄l hoīni d̄nef. Deinde obseruare
quibus cōiter hęc regiōes ⁊ p̄sone tōnis vtāt ⁊ canti-
bus. At ip̄e si les quosdā vna cū significatiōibus mō-
dictis adhibeas v̄bis: q̄ sideribus eisdē studes expo-
nere. Tertia: stus aspectusq̄ stellarū quotidianos
si aduertere: atq̄ sub his explorare ad quales potis-
simū sermones: cantus: motus: saltus: mores: actus
incitari hoīes pleriq̄ soleāt. vt talia quedā tu pro vi-
ribus imiteris ī cātib⁹: celo cui de⁹ simili placitu-
ris: similem q̄ suscepturis influxū. Adhuc v̄o can-
tū esse imitatorē oīm potentissimū. Hic ei intentio-
nes affectiōesq̄ animi imitāt: ⁊ verba: refert quoq̄
gestus: motusq̄ co:poris: ⁊ actus hoīm: atq̄ mores.
Tanq̄ vehemēter oīa imitāt: ⁊ agit: vt ad eadē imi-
tanda vel agenda: tū cantantem: tū audiētes subito
p̄uocet. Eadē quoq̄ v̄tute quando celestia imitāt:
hinc quidē sp̄m nostrū ad celestē influxū: inde v̄o in-
fluxū ad sp̄m mirifice p̄uocat. Nam vero materia ip-
sa cōcentuspurior est admodū: celoq̄ similior: q̄ ma-
teria medicine. Est ei aer ⁊ hic q̄dem calens siue te-
pēs: spirans adhuc ⁊ quodāmodo viuēs suis quibus-
dam articulis artub⁹q̄ cōpositus: sicut animal nec
solum motum ferens: affectumq̄ preferens verum

De vita cœlitus?

etiã significatũ afferēs quasi mētē: vt animal quod
dã aeriũ: z rō nale quodãmodo dici possit: Cōceni
igitur spũ sensuq̃ plenus: si forte tu in fin eius signi
ficata: tũ fin eius articulos atq̃ formã ex articulis
resultatē: tũ etiã s̃z imaginatiōis affectũ: huic si de
ri respōdeat: aut illi: nō minores ide ṽtutes q̃ quelibet
alia p̃positio trañcit i cãtãtes: atq̃ ex hoc i pri
mũ auditorē. Quousq̃ cãt̃ vigores suat: sp̃m̃q̃ ca
nentis. P̃serti si cãtor ip̃esit natura p̃hebẽ: vehe
mentēq̃ habeat vitales cordis sp̃m̃: atq̃ isup aiales
Sicut ei ṽt̃ ac sp̃s naturalis: vbi potentissim̃ ē:
mollit stari: liq̃facit alimenta durissima: atq̃ ex au
steris mor dulcia reddit: generat q̃z extra se semina
lis sp̃s p̃ductiōe p̃pagines: sic vitalis aialisq̃ ṽt̃
vbi efficacissima fuerit: ibi itētissia quadã sui sp̃s
p̃ cantũ: tũ cōceptiōe agitatiōe q̃ i corpus p̃p̃riũ po
tent̃ agit tũ effusione: mouet subinde p̃pinquũ: affi
citq̃ tũ suũ: tũ alienũ sidera q̃dã p̃prietate: q̃ tũ ex
ip̃a sui forma. tũ ex electa t̃pis oportunitate p̃cepit.
Hac ṽt̃q̃ rōne oriētales: meridionalesq̃ multi p̃ci
pue inde admirãdã ferunt̃ i herbis h̃re potentiã: vt
pote qui magna ex parte solares sunt: vimq̃ nō na
turales dico: s̃z letales et aiales habēt ferme oim po
tentissimam. Et quecũq̃ in regionibus alijs maxi
me sũt p̃hebei. Cãtus aut̃ hac virtute oportunitate
itentione conceptus ferme nihil aliud est q̃ spiritus
alter nuper penes spiritum tuum in te cōceptus: fa
ctusq̃ solaris z agens tũ in te: tũ in primũ potesta
te solari. Si em̃ vapor z spirit̃ quidã: aliqñ p̃ radi
os oculoꝝ: ṽl aliter foras emissus fascino: ifice
re: alifq̃ afficere primũ p̃t: multo magis id valet

De vitā cēlitus

pūs ab imaginatione cordeq; simul vberior: pfluēs
eferuētior motuq; valētior. Et nō oīno mirū sit: mor-
bos quosdā animi atq; corpis sic auferri posse aliquñ
vel inferri. Presertim qm̄ spūs eiusmodi musicus p-
prie tangit: agitq; ī spm̄ inter corpus aīamq; mediū
z vtrūq; affectiōe sua p̄sus afficiētē. Adirabilem vō
īn cōcitato canēteq; spū vim eē cōcedes: si pythago-
ricis platoniciq; cōcesseris celū eē spm̄ motibus to-
nicis suis oīa disponētē. Admēto vō totā pcedere
musicā ab apollīne. atq; eaten⁹ iouē esse musicū: qua
genus ē cū apollīne p̄coris. Venerē insupz mercuriū
musicā vlcīnitate apollinis reportare. itē ad hos q̄t-
tuor dūtatur attinere cōcētus. Tres vō reliquos vo-
ces quidem habere non cantus. Jam vero vocestar-
das: graues: raucas querulas saturno tribuimus.
Adarti vero contrarias: veloces: acutasq; et aspe-
ras: z minaces. medias vō lune. Cōcētus aut ioui q̄
dē graues z itētos dulcesq; z cū cōstantia letos. Cō-
traveneri cū lascīvia: z mollicie: voluptuosos cant⁹
ascribimus. Inter hos vō medios soli tribuimus z
mercurio. Si vna cū gr̄a suauitateq; sunt venerabi-
les: z simplices: z intēti: apollinei iudicant. Si vna
cū iocūditate remissiores quodāmodo sunt: strēnuī
tñ atq; multiplices: mercuriales existūt. Tu igit̄ ho-
rū quattuor vnūquēq; cantibus tibi suis p̄ciliabis:
presertim si cōpotētes cātib⁹ sonos adhibeas: adeo
vt cū eorū more oportune canēdo: z sonādo clamaue-
ris: rñsurīptinus videant: vel instar Eccho: vt sicut
corda qdā in cithara tremēs: quotiēs vibraat altera
tēpata sūt. Atq; vt vult plotinus z iāblicus ita natu-
ralit̄ id tibi cōtinget e celo: quēadmodū vel ex citha-

De vitæcelitus

ra teboatus siue tremor: vel ex oppoſito pariete ſit
eccho. Profecto quotiens ex frequēti quodam vſu:
harmonie iouie: vel mercurialis vſu veneree: facte vi
delicet his regnantib⁹: ſpūs tuus ad hoc ipm atten
tiſſime canēs: harmonieq; pformat⁹ euadit ioui⁹ vſu
mercurialis vel venereus. Interea phebeuseuadit
ſiquidē phebi ipſius muſice ducis virtus in omni cō
ſonātia viget. Atq; viciſſim ex cantu ſonocq; phebeo
ipſe phebeus euadens: virtutē iouis interim tibi vē
dicas: ⁊ veneris atq; mercurij. Rurſuſq; ex ſpū ſic in
tus affecto: ſiſt afficiſ animas atq; corp⁹. Admēto
vero orationē apte ⁊ oportune cōpoſitā: ⁊ affectu ſē
ſuq; plenā: atq; vehementē: ſiſtem cantib⁹ vim habe
re. Quantā in orando potentiā Damis ⁊ philoſtra
tus habere ſacerdotes quosdā indos narrēt: referre
nō expedit: nec etiā q̄bus verbis appolonū euocaffe
manes achillis affirmant. Nō em̄ loquimur nūc de
numinibus adorandis: ſed de naturali quadā ptāte
ſermonis et cantus atq; verborū. Eſſe vero phebeā
medicāq; in ſono: ⁊ eo quidē certe potētā: ex eo pa
tet: q̄ qui in apulia tacti palāgio ſunt ſtupent oēs ſe
mianimeſq; iacēt: donec certū quiſq; ſuū ſonū audi
at. Tūc enī ſaltat ad ſomnū apte: ſudatq; inde: atq;
cōualeſcit. Ac ſi poſt annos. x. ſimilē audiuerit ſonū
ſubito cōcitatur ad ſaltū. Sonum vero illū ex indi
cijs eſſe phebeū iouialemq; conſciō.

¶ Quomodo ſeptem donis nos ceſtibus accom
modare poſſumus: ⁊ quibus ſaturnus ſit maleficus
quibus propicius: quos iupiter a ſaturno deſſendat
quomodo celum egat in ſpiritum et corpus ⁊ aīas

Capitulum. xxiij.

m. iij.

De vita celitus.

Adoniam vero celum est harmonica ratione
compositum moueturque harmonice: et har-
monicis motibus atque sonis efficit omnia
merito per harmoniam solam non solum homines:
sed inferiora hec omnia: per viribus ad capien-
da celestia preparatur. Harmoniam vero capacem superiorum
per septem rerum gradus in superioribus distribuimus.
Per imagines videlicet (ut putat) harmonice consis-
tutas: per medicinas sua quadam resonantia temperatas. per
vapores odoresque simili resonantia confectos. per can-
tus musicos atque sonos. Ad quorum ordinem vinctus re-
ferri gestus corporis saltusque et tripudia volumus.
Per imaginaciones conceptus motusque resonantes per
congruas rationis discursiones: per tranquillam mentis con-
templationes. Sicut enim corpus per harmoniam quoti-
die suam id est per situm et habitum: et figuram oportune lumi-
ni calorisque solis exponimus: sic et spiritum occultis stella-
rum viribus comparandis: per suam quadam similem harmo-
niam imaginibus ut opinatur (et certe medicinis:
odoribus harmonice compositis comparanda. Et denique
per spiritum superius ita paratum: ut sepe iam diximus
animam eiusdem exponimus atque corpus. Quia inquam qua-
tenus affecta ad spiritum inclinatur et corpus. In ani-
ma vero nunc imaginationem rationem mentem ponimus.
Potest utique imaginatio nostra vel propter quali-
tatem motumque spiritus vel per electionem nostram vel
etiam utrinque ita disponi componi conformari marti so-
li ve ut sit e vestigio proprium influxus phœbei vel mar-
tis susceptaculum. Sicut ratio vel per imaginationem spi-
ritumque simul: vel per diliberationem vel per utriusque: sic
ad iouem imitatione quadam comparare se potest: ut

De vitæ celestis

multo magis ob dignitatē propinquitatēq; suam ipsa iouem capiat et munera iouis quæ imaginatio siue spiritus. quæ admodum imaginatio spiritus eadē rōne multo magis celestia capiunt quæ res et materie queuis inferiores. Mens deniq; cōtēplatrix quatenus se ipsam nō solū ab his quæ sentimur: verū etiā ab eis quæ imaginamur cōiter moribusq; argumētamur hūanis: se vocat: et affectu: intētōe: vita ad se parata se reuocat saturno quodāmodo se exponit. Huic soli propicius est saturnus. Sicut enim sol aialibus quidē nocturnis inimicus est: diurnis autē est amicus: ita saturnus hominibus: vel vulgarē palā vitā agētib; vel fugientib; quædam vulgari cōsuetudinē: vulgares tñ affectus: nō dimittētib; ē aduersus. Vita nāq; cōem concessit ioui: separatā vero sibi vēdicauit atq; diuinā. Mentibus autē hominū reuera hunc per viribus segregatis tanquæ sibi cognatis quodāmodo est amicus. Nā et spiritibus sublimē habitatibus ætherem ipse saturnus (vt platonice loquar) est per iouem sicut iupiter hominibus cōmunē agentibus vitā: est iuuans pater. Nullis vero saturnus est infensior: quæ hominibus cōtēplatiuam vitā simulantibus quidē nec agentibus. Hos enim nec saturnus agnoscit: vt suos: nec iupiter ipse saturni tēperies adiuuat eos: qui cōmunes hominū leges moresq; et cōmercia fugiunt. Hec enim sibi iupiter usurpauit (vt aiunt) ligato saturno segregata saturnus. Quæ obrem lunares illi populi quos socrates in phedone describit: eminentissimā terre superficie: et altiore nubibus habitantes viuētes sobriū: admodū: frugibusq; cōtēti: et secretioris sapiētie studio religioniq; dediti: saturni felicitatem gustāt: vitāq; agunt ita prosperā: tā longuā: vt nō

De vita celitus.

tā mortales hoīes: q̄m mortales demones habeant.
Quos heroes mlti nomnāt: aureūq; gen^o saturnio
qdā seculo regnoq; gaudēs. Quod forsan astrolo-
gos arabes voluisse puto. Abi aiūt vltra lineā equi
noctialem ad meridiē esse subtilissimos habitato-
res quosdā demones: qui nec oīri videantur: nec
mori ibiq; potestatem habere saturnū caudāq; dra-
chonis. Quod sane p̄firmare videtur albumasar in
libro sadar dicēs q̄sdā indie regiōes saturno subie-
ctas esse: ibiq; hoīes esse valde lōgeos: ac semiplu-
rimū ex tremo decedere. Rationēq; assignat: qm̄ sa-
turn^o non ledat domesticos sed externos. Tu vero
potestatē saturni ne negligas. Hūc em̄ ferūt arabes
oīmpotētissimū: planetas sane vires eozū subire: ad
quos accedūt. Nēs vero ad eū accedere poti^o q̄ vi-
cissim. planetasq; cōiunctos illi: natura illius age-
re. Est em̄ ip̄e inter planetas orbis āplissimi caput.
Quilibet sane planeta sui orbis caput ē: r̄cor: r̄ocu-
lus. Saturnus item stellis primus est innumeris.
Primosq; mobili q̄simillimus: longū agit circuitū
Est altissim^o planetarū. An̄ felicē eū vocāt: cui ille
feliciter aspirauerit. Et q̄uis eū tāq; a cōmuni vita
hominū alienū plerūq; maxime vereantur: placari
tñ etiā cōmuni vite putāt: si qñ plurimā in ascēdēte
ptātē dignitatēq; habuerit: aut iuppit̄ eū su^o feliciter
aspexerit: vel in suis finibus excellenter acceperit.
Alioquin influxus illius ip̄ortune susceptus in ma-
teria p̄serti crassa fit quasi venenū: sicut zouū putre-
factione vel adustione fit venenosum. An̄ nascūt̄ vel
evadūt immūdi quidā ignavi: tristes inuidi: demōi-
bus imundis expositi. Quozū p̄merciū p̄cul effugi

De vita celitus.

O. Mas saturni venenū alibi qdē sopitū latet: ceu sulphur a flamma remotū. In viuētibus vero corporibus sepe flagrat: atq; vt sulphur accensum nō cōburit solū: sed vapore etiā noxiō oīa circūimplet: atq; inficit ppinquātes. Cōtra influxū ei⁹ hoīb⁹ cōmuniē pegrinū et quodāmodo dissonū nos armat iupit. tū naturali q̄litate sua: tū alimētis: medicinisq; certe suis: atq; (vt putāt) etiā imaginibus tum etiam morib⁹: negocijsq; studijs: atq; rebus ad ipm pprie ptinētibus. Noxiū vero īfluxū saturni effugiūt: subeūtq; propiciū: nō solū qui ad iouē pfugiūt: sed etiā q̄ ad diuinā cōtēplationē ab ipso saturno significatā: tota mente se pferūt. Hoc enī pacto malignitatē fati deuitari posse chaldei ⁊ egiptiū atq; platonici putāt. Cum em̄ celestia nolint esse corpora vana: sed diuinitus aiata: atq; insup mētib⁹ recta diuinis: nimirū illinc ad hoīes nō solū q̄ plurima ad corpus et spm̄ pertinētia: sed multa etiā bona quodāmodo ī aiā redundantia pficisci volunt: nō a corporib⁹ in aiā sed ab animis. Magis aut̄ hec pluraq; eiusmodi a mētibus superiorib⁹ celo pfluere. Inter hec si ratioēs omnes assignare volueris: quib⁹ adductus Mosēs ociū sabbati mādauit hebreis: forsā vltra sublimiorem: secretiorēq; allegoriā iuenies saturni diē: actionibus ciuilibus bellicisq; ineptū: p̄tentionibus aptū: eoq; diē diuinū cōtradiscrimina patrociniū obsecrādū. Quod quidem impetrari posse aduersum martis et saturni minas abraham et samuel et plures hebreorū astrologi eleuatione mētis in deū votisq; et sacrificijs cōfiteēt: p̄ceptū illud chaldeū confirmante scz si mentem ad pietatis opus ardentem

De vita celitus

erexeris: corp⁹ q⁹ caducū seruabis. Cōsideratu dīgnū est illud iāblici: celestia mūdanaq⁹ numia vires quasdā in se superiores: nōnullas inferiores habere. Per has quidē effectib⁹ nos fatalibus deuicire per illas aut vicissim soluere nos a fato: quasi clauis ut inquit orpheus ad aperiēdū habeāt et claudendū. Multo igitur magis diuinitas mūdo superior a fatali necessitate nos redimit. Exploratu quoq⁹ dignissimū est hebraicū illud in mactādīs aialib⁹ rebusq⁹ nostris sacrificio dissipādīs mala celit⁹ iminentia a nobis ad nra defecti. s; hec pīco nro explorāda reliquim⁹. Deniq⁹ vbiq⁹ dicim⁹ celestiu ad nos dona descēdere ad nos: intellige tū corporū celestiu dotes in corpora nostra venire p spiritū nostrum rite paratū: tū eadē prius etiā p radios suos influere in spiritū naturaliter: vel quomōcūq⁹ illis expositū: tū etiā animarum celestium bona partem in eundē spiritū per radios prosilire: atq⁹ hinc in nostros animos redū dare: partim ab animis eorum vel ab angelis in animos hominū illis expositos peruenire. Expositos inq⁹ non tam naturali quodā pacto q⁹ electione arbitriū vel affectu. Summatim vero quicūq⁹ voto studio vita moribus beneficentiam actionem ordinem celestium imitantur: eos existimato tanq⁹ supernis similiores: ampliores illinc dotes accipere: homines autē artificiose celestium dispositioni dissimiles: atq⁹ discordes: et clam esse miseros: et deniq⁹ palam infelices euadere.

¶ At prospere viuas agasq⁹: i primis cognosce ingeniu: sydus: geniū tuū: et locū eisdē cōuenientē: hic habita. professionem sequere naturalem. Ca. xxiij.

De vita celitus.

Alcunq̄s fane mentis sui q̄ composna
scitur: est a celo ad honestum aliquod
opus & vite gen^o naturaliter institut^o.
Quisquis igit̄ celū optat habere p̄
piciū: hoc op^o: hoc gen^o i p̄m̄is aggre
diat̄: hoc sedulo p̄sequat̄. Celū em̄ suis fauet ince
ptis. Ad hoc ip̄m̄ x̄o p̄re ceteris es natura factus
q̄d̄ p̄m̄ū a teneris annis agis: loq̄ris: fingis: optas:
somnia: imitaris q̄d̄ tētas frequētius: q̄d̄ facilius
peragis: q̄ sūmope p̄ficis: q̄ p̄ ceteris delectaberis.
Quod relinquis inuitus. Hoc est sane ad q̄d̄ te celū
rektorq̄ celi genuit. Eaten^o igit̄ tuis fauebit ince
ptis & aspirabit vite: q̄tenus genitoris ipsius auspē
cia p̄sequis. Presertim si verū sit platoniciū illd̄ i quo
tota cōserit antiquitas: vnicuiq̄ nascēti esse demonē
nē q̄ndā vite custodē ipsi suo sidere destinatū. Qui &
ad hoc ipsum officium adiuuet cui nascentes celestia
deputarūt: Quicūq̄ igit̄ p̄ argumēta q̄ mō dixim^o
suū igeniū p̄scrutat^o: ita naturale suū op^o iueniet: in
uenerit simul suū sidus & demonē. Quoxcordia se
q̄ns: aget p̄spe: viuetq̄ felicis. Alioqui & fortunā ex
periet̄ aduersā: & celū fēt̄et i inimicū: Duo igit̄ sūt
p̄ ceteris hoīm: i fortunatorq̄ ḡns. Alter eoz qui ni
hil p̄fessinihil agūt. Alter eoz q̄ p̄fessionē igenio
alienā s̄deūt: genioq̄ p̄trarias. Illi q̄dē ignauia tor
pēt. iteri ad actiōes icitate celo sp̄ agēte. Ibi dū alia
ap̄fonis celestib^o agūt frustra laborāt. sup̄nis desti
tuti p̄ronis. Primum q̄dē ātiq̄ p̄uerbio p̄firmat̄. Des
adiuuāt faciētes ignauis aut̄ i fensū sunt. Scdm̄ p̄
uerbio s̄ti. Nihil agas inuita miera. Ob hāc arbi
trorōnē iouē i pythagoricis carminib^o obsecrari

De vita celitus

vt vel ipse tot malis leuet genus humanū: vel saltē
quo duce demone vtamur ostēdat. Proinde ope pre
ciū fuerit indagare: ad quā potissimū regionē habi
tandā et excolendā te tuū sydus demōq; tuus ab in
itio designauerit. ibi em̄ magis aspirāt. Ea vero est
in quā primū pfectus: spūs tuus quodāmodo recre
atur: vbi sensus vegetior permanet: vbi corporis ha
bitudo validior: vbi magis plerq; fauēt: vbi vota
succeedūt. Hec igit̄ expire: hanc regionē elige hāc co
le feliciter. Hinc videlz discessurus infelix nisi ⁊ redi
turus ⁊ ad similia pgas. Sed interea frequentibus
in hac regione motib⁹ te exerce: girosq; quosdā cele
stiu instar agito. Motu ei circuituq; eiusmodi geni
tus similib⁹ cōseruabere. Quātū pterea ad habita
tionē ptinet vtiliter recordabere. Sicut alimēta vi
te necessaria rus quidē vbi suppediat. vrb̄ vero cō
sumit: sic ⁊ ipaz vitā rusticatione frequētū vbi tediū
te minime cepit plurimū augeri: sed vrbano cū ocio
tū negotio cōteri. Quātū vero ad habitationē simi
e pfectionē spectat: illud orientaliū astrologorū mi
nime cōtēnendū: videlz mutatione nois pfectionis
habitus victus: loci celestem influxum nobis tu in
in melius tū in deterior permutari. Demones quoq;
vel cōmutari: vel ad eosdez aliter hic ⁊ alibi nos ha
bere platonici iudicabunt. Demoneir vero vniuscū
iusq; custodem astrologi cum platoniciis geminum
esse posse consentiunt: alterum quidem geniture pro
priū: alterū vero pfectionis. Et quotiēs pfectio cū
natura cōsentit: eundem vtriusq; demonem: vlt̄ certe
simillimum nobis adesse: vitāq; inde nostrā magis
secū fore cōcordē: atq; tranquillam. sin autē pfectio

De vitâ celitus

diffidet ab ingenio: demonē acq̄sitū arte: esse a genio naturali discordē. vitâq̄ laboriosam atq̄ sollicitam. Qualis aut̄ vnicuiq̄ demon ab ipsâ gnatione presit cupiētibus inuenire. Porphyrius regulā inuestigas ex planeta dño geniture. Iulius firminus planetam geniture dñm esse inquit: vel euz qui plures illic habeat dignitates: vel ex firmitiori sn̄ia poti⁹: eū cū bo miciliū mor̄ petitura sit luna post signū: qđ hoie nascēte is̄ tenet sed demonē nō eadē regula putat inuestigandū. Heruz ex chaldeozū opinione a sole potius aut luna. A sole qđē ad lunā in natiuitate diurna. a luna vicissim ad solem in natiuitate nocturna. At cōputatio inter hec itervallo equale spaciū peragat ab ascēdentis gradu descēdens: et i quē terminū desinis aiaduertas. Cui⁹ ei stelle ē ille terminus: eiusdem esse demonē arbitrant̄. Sūmarim hō a domicilio geniture simul atq̄ demone tenorē vite fortunāq̄ ppendere solēt. Fortunā adiunxi: qm̄ nōnulli ptem fortune: eadē ferme cōputant rōne. Optabant veteres suū ad se demonē ab aliquo celi cardine descēdisse. Ab oriente videlicet v̄l occidente v̄l medio v̄triq̄ celo. Aut saltē ab vndecima v̄l quinta plaga. Undecima quidē medio supra caput n̄m celo succedit: ac bonus demō cognominat̄: et ascendente ab oriente gradū aspicit ex sextili. Quinta hō celo antipodum medio succedit: appellaturq̄ bona fortuna: et ascendente gradū cōtuetur ex trino. Optabāt tertio loco demonē si modo a cadētii plaga venerit saltem: v̄l a nona venisse: vel a tercia. Nona em̄ appellatur: deus: tercia hō dea. Et illa ascēdētē gradū ex trino hec aspicit ex sextili. Cadētes hō duodecimā

De vita celius

atq; sextas exhorrebāt, illā sane malū demones: hęc
malā fortunā cognominātes: Nos aut optare p̄teri-
ta supuacuū arbitrati: monem⁹ easdē plagas quas
illi prodemonib⁹ fortunisq; optabāt: obkuari p̄ pla-
netis ⁊ stellis ad opusefficiēdū accōmodādis: ut v̄t
sint in angulis: aut in duabus q̄s diximus succeden-
tib⁹: aut saltē in duabus dūtatur cadētibus: quas
antea nominauimus. Neq; em̄ ab re solē nona gau-
deredicūt: lunā tertia: iouē vndecima: venerē x̄o q̄u-
ta. De nāq; gradū p̄spiciūt ascēdētē: sed redeam⁹ ad
institutū. Siue igitur ab illa quā i supiorib⁹ narra-
baz experiētia: diligētiaq;: siue ab hac arte: quā mō
resē sui p̄mū inuestigemus nature demonisq; instin-
ctū: infortunatū eē cēsebim⁹: q̄ officij nullū p̄fiteē
honestū. Nā ⁊ ducē p̄fessionis reuera nō habet: quī
opus honestū nō aggredit: ⁊ ducē naturalē vix vllū
habet. Quā stellarū demonūq; siue angeloz ducū di-
uinit⁹ ad custodiā dispositoz officij ē agere semp ⁊
excellēter atq; latissime. Infortunatū insup eū vt su-
pra dixim⁹: q̄ p̄fessioe nature p̄ria: diuersū a genio
subit demonē. Memēto x̄o prodignitate p̄fessionū
digniores gradatim accipi demones seu inuis an-
gulos atq; i gubernatiōe publica etiaz digniores.
Posse x̄o artē viteq; tenorē accipi genio: ⁊ ingenio
nō cōtrariū: neq; lōge diuersum: etiā si ad excellēti-
ra p̄cefferis. Memento rur⁹ familiaritatē eoz iire
quib⁹ grē celestes afflāt. Quōd et bonis animi: corpo-
ris: fortune p̄pēdes. Sicut em̄ odor ex musco: sic ex
bono boni nō nihil exhalat in primū: ac sepe p̄seue-
rat infusum. Mirificus aut foret cetus triū felicius
vel duoz iter se mirabiliter redūdantiū. Memēto

De vitacelitus

beniq̄ effrenatos ⁊ impudētes ⁊ malignos ac infelī
ces ꝑcul fugere. Hi nāq̄ maloz pleni demonū: vñ ra
dionū malefici sunt: ⁊ tanq̄ leprosi pestilētesq̄ nō so
lū tactu nocēt: sed ꝑꝑinq̄tate etiā ⁊ aspectu. Sane ꝑ
ꝑinq̄tas ip̄a corporū aiatoꝝ putat̄ eē cōtact⁹: ꝑꝑter
efficacē vaporū exhalationez foras a calore: spū affe
ctus: inanātē. Maxime v̄o pestilens erit figitiosoz
familiaritas atq̄ crudeliū: si v̄ez fuerit: post vegeta
lē vitā mēse iouis. i. sc̄do nobis ifusam: deinceps mē
se martis. i. tertio sensualē aiā ifundi ꝑturbationē
bus mācipatā. Sic ei q̄ ꝑturbatione ferunt: martis
pleni: martiali cōgitationē ꝑꝑinq̄s ificiūt. Cōtraria
v̄o rōne cōsuetudo frequēs cōtiguūq̄ cōmerciū cū
felicibus excellētibusq̄ vt diximus ꝑdesse mirifice
consuevit. Apolloniū theaneū ferūt ephesi deprehē
disse senem: sub cuius figura lateret demon: qui sola
ꝑntia rotam ciuitatem peste contaminabat. Quan
tū vero socrates multis ꝑsentia sua ꝑofuerit: re
nophon et plato testantur.

¶ Qua ratione l̄rati cognoscāt ingenium suū: sequā
turq̄ victū spiritui consentaneum Ca. xxiij.

¶ Noniam v̄o l̄raz studiosis loquor: recoꝝ
dati vnūquemq̄ volo l̄raz amore captū
in primis se esse mercurialē: ꝑterea sola
rem quatenus ipse mercurius est solaris
Atq̄ hec cōis his oībus ē cōditio. Proprie v̄o ꝑe
ter naturā mercurialē q̄s q̄selo quūḡra leꝑoz digni
tate: venustate pollet: apollinem ī se agnoscat ⁊ ve
nerē. Qui ad leges vñ naturalē cōmunēq̄ philoso
phiā ē ꝑꝑēsiō: nō ignoz iouē se h̄re patronū. sed ad
secretissia queq̄ curiosi⁹ ꝑscrutāda ꝑenit⁹ instigat̄

De vita celitus

sciat se nō mercuriale solū eē: s; saturniū. Sub cui⁹
etiā p: incipatu sunt oēs in quouis studio vsq; ad fi-
nē seduli: presertim i rebus alijs negligētes. Deniq;
si verū est qđ nōnulli tā phisici q̄ astronomi tradūt:
aiam intellectu peditā i cōceptū hūanū mēse solis
id ē quarto descēdere: q̄ plurimū intellectu viuūt: z
ab initio sunt p̄cipue et quotidie solares euadunt.
Horū itaq; planetarū fauor his hoib⁹ auspicandus
erit. Sub eorū spiraculo medicine p̄stāde: i eorū regi-
onib⁹ habitādū. Verū ad apollinē musarū duces in
primis vos o litterati musarum cultores aduoco.
Quicūq; iḡ inf̄ vos dilectissimi i musarū amore fra-
tres: i genio multo magis: longiusq; q̄ cope valeāt:
hi p̄fecto sciāt i genitura quondā sua p̄hebē quidē
materiā suppeditasse p̄paucā. p̄hebēū x̄o sp̄m infu-
disse q̄ plurimū immo z quotidie humores alimen-
taq; in corpore i sp̄m maxima quadā ex pte resoluere.
Anusquisq; iḡ vestruz totus est ferme spūs spi-
ritalis iquā homo qđā terreno hoc corpusculo p̄so-
nat⁹ sp̄m añ alios p̄petuo quodā labore fatigās: vt
ipsi p̄re ceteris sit assidue spūs recreand⁹ z in sene-
ctute p̄terea i qua cōiter euadit crassior: ad subtili-
tatē p̄p̄riā reuocand⁹. Scitis p̄fecto crassū corpus
crassis elemētis quattuor ali. Scitote iḡ spirita-
le corpus suis quibusdā tenuib⁹ elemētis quattuor
enutrirī: huic em̄ vinū est p̄pterea. Odoz ip̄e vi-
ni vicē gerit aque: Cāt⁹ rursum z sonus agit aerem.
Lumē aut̄ p̄fert igneū elemētū. His ergo q̄ttuor p̄-
cipue spūs alit: vino inquā eiusq; odoze: z cātu s̄l̄r
atq; lumie. Sed nescio quō ab apolline primū exor-
si incidimus mox i bacchū. Et merito qđē a lumine

Regimen sanitatis Salerni.

Regimen sanitatis salernitanum: nec non
et magistri Arnoldi de nouiulla feliciter in
cipit.

Anglorum regi scripsit schola tota salerni
Si vis incolumen: si vis te reddere sanum
Curas tolle graues: irasci crede pphanus
Parce mero: cenato parū n̄ sit tibi vanum
Surgere post epulas: somnum fuge meridianum.
Non mictum retine nec comprime fortiter anum.
Nec bene si serues tu longo tempore viues.
¶ Si tibi deficient medici: medici tibi fiant.
Hec tria mens leta: requies moderata | dieta:
¶ Lumina mane manus surgens gelida lauet vnda.
Hac illac modicum pergat: modicum sua membra.
Extendat: crines pectat dentes fricet. ista
Confortant cerebrum: confortant cetera membra
Lote | cale | sta pasce | vel infrigesce | minute.
¶ Sit breuis aut nullus tibi somnus meridianus.
Febris pigricies capitis dolor atq; catharus:
Hec tibi pueniunt ex somno meridiano.
¶ Quattuor ex v̄to veniunt in ventre retento
Spasmus | hydrops | colica | ⁊ vertigo: quattuor ista
¶ Ex magna cena stomacho fit maxima pena
At sis nocte leuis: sit tibi cena breuis
¶ Tu nunq̄ comedas: stomachum nisi noueris ante
Purgatum: vacuūq; cibo quem sumpseris ante.
Ex desiderio poteris cognoscere certo.
Hec tua sunt signa subtilis in ore dieta.

Regimen sanitatis salerni:

Persica: poma: pira: lac: caseus: et caro salsa
Et caro ceruina: leporina: caprina: bouina.
Hec melancolica sunt infirmis inimica.
¶ **O**ua recentia: vina rubentia: pingua iura:
Cum similia pura nature sunt valitura.
¶ **N**utrit & impinguat triticum: lac: caseus: infans
Testiculi porcina caro: cerebella: medulle:
Dulcia vina: cibus gustu iocundior: oua.
Sorbilia: & ficus mature: vnaeque recentes.
¶ **V**ina probantur odore: sapore: nitore: colore
Si bona vina cupis: tunc ista probantur in illis.
Fortia: formosa: fragrantia: frigida: frigida.
¶ **S**unt nutritiua plus dulcia candida vina.
¶ **S**i vinum rubeum nimium quandoque bibatur
Venter stipatur: vox limpida turbificatur.
¶ **A**llea: mur: ruta: pira: raphanus: & tyriaca:
Hec sunt antidotum contra mortale venenum
¶ **A**er sit mundus: habitabilis haud venenosus
Meue sit infectus: nec olens fetore cloace.
¶ **S**i tibi ferotina noceat potatio: vna
Hec matutina rebibas & erit medicina.
¶ **N**on sit acetosa ceruisia sed bene clara
De validis cocta grans satis ac veterata.
¶ **D**e qua potetur stomachus non inde grauetur
¶ **T**emporibus veris modicum prandere iuberis
Sed calor estatis dapibus nocet immoderatis
¶ **A**utumni fructus caueas ne sint tibi luctus.
De mensa fume quantum vis tempore brume
¶ **S**ignit & humores melius vinum meliores
Si fuerit nigrum corpus reddit tibi piger:
Vinum sic clarum, vetus et subtile maturum

Regimen sanitatis Salerni.

Ac bene limphatum: saliens: moderamine sumptū

¶ Hausera nō poterit quemq̄ vexare marina

Antea cum vino mixtam si sumpserit illam.

¶ Salvia: sal: vinum: piper: allea: petrocelinum

Ex his fit salsa: nisi sit com mixtio falsa.

¶ Salvia cum ruta faciūt tibi pocula tuta

Adde rose florem minuitq̄ potēter amorē.

¶ Si fore vis sanus abluē sepe manus.

Lotio post mensā tibi confert munera bina

Abundificat palmas: et lumina reddit acuta.

¶ Panis non calidus: nec si nimis inueterat⁹

Sed fermennatus: oculatus sit bene coctus

Sit modice salsus: validade fruge relect⁹

Non comedas crustam coleras: quia gignit adustā

Panis salsatus: fermentatus bene coctus

Purus sit sanus: qui non ita sit tibi vanus.

¶ Est caro porcina sine vino peior ouina

Si tribuis vina tunc est cibus et medicina.

¶ Glia porcorum bona sunt: mala sunt reliquorum

¶ Impedit vrinam mustum: soluit cito ventres

Hepates enfariz: splenis: generat lapidemq̄.

¶ Potus aque sumptus sit edenti valde nociuus

Frigefacit stomachum seruatq̄ cibum tibi cruduz.

¶ Sunt nutritiue multum carnes vituline.

¶ Sunt bona galina: capo: turtur: sturna. columba

Quiscula: vlt merula: phasianus: ethigoneta:

Perdix: frigellus: ore: tremulq̄: amarellus

¶ Si pisces molles sūt magno corpore tolle

Si pisces duri parui sunt plus valituri.

¶ Lucius et parca saraulis et albica tenca

Bonius plagicia cum carpa galbio truca.

o.ij.

Regimen sanitatis salerni:

¶ Hocibus anguille prae sunt si comedantur
Qui phisicam non ignorant hec testificantur.

Caseus anguilla nimis obfunt si comedantur.

Mi tu sepe bibas et rebibendo bibas.

¶ Inter prandendum sit sepe parumq; bibendum.

Si sumas ouum molle sit atq; nouum.

¶ Pisam laudare decreuimus ac reprobare

Pellibus ablati est bona pisa satis.

Est inflatiua cuz pellibus atq; nociua.

¶ Lac ethicis sanum: caprinum post camelinum

Ac nutritiuum plus omnibus est asininum.

Plus nutritiuum vaccinum sit et ouinum.

Si febriat caputz doleat non est bene sanum.

¶ Lenit et humectat: soluit sine febre butyrum.

¶ Incidit atq; lauat: penetrat: mūdāt quoq; serum:

¶ Caseus est gelidus: stipans grossus quoq; durus

Caseus et panis bonus est cibus hic bene sanis

Si non sunt sani tunc hunc non iungito panī.

¶ Ignari medici me dicunt esse nociuum

Sed tamen ignorant cur nocumenta feram

Languenti stomacho caseus addit opem

Si post sumatur terminat ille dapes.

¶ Qui phisicam non ignorant hec testificantur.

¶ Inter prandendum sit sepe parumq; bibendum

At minus egrotēs: non inter fercula potes.

¶ Et vites penam de potibus incipe cenam.

¶ Singula post oua pocula sume noua

Post pisces nux sit. post carnes caseus assit.

¶ Unica nux pdest nocet altera: tertia mors est.

¶ Adde piro potum nux est medicina veneno

Fert pira nostra pirus sine vino sunt pira virus.

Regimen sanitatis salerni.

Si pira sunt virus sit maledicta pirus.

Si coquis antidotum pira sunt: sed cruda venenum

Cruda grauāt stō achū | releuāt pira cocta grauātū

Post pira da potum | post pomum vade fecatum.

¶ Cerasa si comedas tibi confert grandia dona

Expurgans stomachū: nucleus lapidem tibi tollit

Et de carne sua sanguis eritq̃ bonus.

¶ Anfrigidant: laxant: multum profunt tibi pruna.

¶ Persica cum musto vobis datur ordine iusto

Sumere: sic est mos nucibus sociendo facemos

¶ Passula non spleni tussi valet est bona reni.

¶ Scrofa tumor: glādes: ficus cataplasmate cedit

Junge papauer ei confracta foris tenet ossa.

Mediculos veneremq̃ facit: sed cui libet obstat.

¶ Multiplicant mictū: ventrem dant escula strictū.

Escula dura bona: sed mollia sunt melliora.

¶ Prouocat vrinam mustum: cito soluit et inflat.

¶ Brossos humores nutrit ceruisia: vires.

Prestat et augmentat carnem: generatq̃ cruorem.

Prouocat vrinam: ventrem quoq̃ mollit et inflat

Anfrigidat modicum: sed plus desiccatur acetum

Anfrigidat macerat melanc. dat sperma minorat.

Siccos infestat nervos et pingua siccatur

¶ Rapa iuuat stomachum: nouit producere ventum

Prouocat vrinam faciet quoq̃ dente ruinam

Si male cocta datur hinc tortio tunc generatur.

¶ Egeritur tarde cor digeritur quoq̃ dure

Et pariter stomachus melior sit in exteriora

Reddit lingua bonum nutrimentum medicine

Digeritur facile pulmo: cito labitur ipse

Est melius cerebrum gallinarum reliquorumq̃

¶ Semen feniculi fugat et spiracula culi.

Regimen sanitatis salerni.

¶ Emendat visum: stomachum confortat animum
Copia dulcoris anisi sit melioris
¶ Si cruor emanat spodium sumptum cito sanat
¶ Nas condimenti preponi debet edenti
Sal virus refugiat: et non sapidumque saporat
Nam sapit esca male que datur absque sale.
¶ Arunt per falsa visum: vel sperna minorant
Et generant scabiem puritum siue vigorem.
¶ Ibi feruore vigent tres: salsus amarus acutus.
Alget acetosus sic stipans ponticus atque
¶ Auctus et insipidus dulcis dant temperamentum.
¶ Bis duo vipa facit: mundat dentes dat acutum.
Visum quod minus est implet: minuit quod abundat
¶ Omnibus assuetam iubeo seruare dietam.
Approbo sic esse nisi sit mutare necesse.
¶ Est hypocras testis quoniam sequitur mala pestis
Fortior est meta medicine certa dieta
¶ Quam si non curas fatue regis et male curas.
¶ Quale quid et quando quantum quoties vbi bibendo
¶ Nota notare cibo debet medicus dietando
¶ Jus caulis soluit cuius substantia stringit
¶ Atraque quando datur venter laxare paratur
¶ Dixerunt maluanam veteres quia moliat aluum.
¶ Balne radices rase generant tibi feces
¶ Vulture mouerunt et fluxum sepe dederunt
¶ Ventitur menta si sit depellere lenta
¶ Ventris lumbricos stomachi vermesque nociuos
¶ Cur moriatur homo cui salvia crescit in horto?
Contra vim mortis non est medicamen in ortis.
¶ Salvia confortat nervos: manuumque tremorem
¶ Tollit: et eius ope febris acuta fugit
¶ Salvia castorem lauendula premula veris

Regimen sanitatis salerni.

Massur athanasia sanant paralatica membra
Salvia saluatric nature consiliatrix
¶ Mobilis est ruta quia lumina reddit acuta
Auxilio rute vir quippe videbit acute.
Ruta viris coitum minuit: mulieribus auget
Ruta facit castum: dat lumen et ingerit assum
Cocta facit ruta de pulcibus loca tuta.
¶ De cepis medici non consentire videntur
Colericis non esse bonas dicit galienus
Flegmaticis vero multum docet esse salubres
¶ Presertim stomacho pulchrumque creare colorem
Contritis cepis loca denudata capillis
Sepe fricans poteris capitis reparare decorem
¶ Est modicum granum siccum calidumque synapi
Dat lachrymas purgatoque caput tollitque venenum
¶ Crapula discutitur capitis dolor atque grauedo
Purpuream dicunt violam curare caducos
¶ Egris dat somnum: vomitum quoque tollit ad usum
Compefcit tussim veterem: colicis que medetur
¶ Bellit pulmonis frigus: ventrisque tumorem
Omnibus et morbis hec subuenit articulorum.
¶ Ysopus est herba purgans a pectore flegma
Ad pulmonis opus cum melle coquatur ysopus
Multibus eximium fertur reparare colorem.
¶ Appositum cancris tritum cum melle medetur
Cum vino potum poterit sedare dolorem
Sepe solet vomitum ventremque tenere solutum.
¶ Enula campana reddit precordia sana
Cum succo rute si succus sumitur huius
Affirmat ruptis nil esse salubrius istis.
¶ Cum vino coleram nigram potata repellit
Sic dicunt veterem sumptum curare podagram.
o. iij.

Regimen sanitatis salerni.

¶ Illius succo crines retinere fluentes
Malitus asseritur: dentis curare dolorem
Et scamas succus sanat cum melle perunctus.
¶ Lecatis pullis hac lumina mater yruo
Plinius vt scribit quibus sint eruta reddit
¶ Auribus infusis vermes succus necat eius
Cortex verrucas in aceto cocta resoluit.
Momonum succus flos partus destruit eius.
¶ Confortare crocus dicitur letificando
Membrisque defecta confortat epar reparando.
¶ Reddit fecundas permansum sepe puellas
Nullo stillantem poteris retinere cruorem.
¶ Quod piper est nigrum non est dissoluere pigrum
Flegmata purgabit digestiuamque iuuabit
Lenocypiper stomacho prodest tussisque dolori
Atile preueniet motum febrisque rigorem.
¶ Et mor post escam dormire nimisque moueri
Ista grauare solent auditus ebrietateque.
¶ Motus longa fames vomitus percussio casus.
Ebrietas frigus tinnitum causat in aure.
¶ Balnea vina venus ventus piper allea fumus
Porri cum cepis lens fletus faba synapis
Sol coitus ignis labor ictus acumina puluis
Ista nocent oculis: sed vigilare magis.
¶ Feniculus verbena rosa chelidonia ruta.
Ex istis fit aqua que lumina reddit acuta.
¶ Sic dentes serua: porrorum collige grana
Ne careas iure cum iusquiamo simul vte
Sic per embotum fumum cape dente remotum.
¶ Flux oleum frigus capitis anguillaque potus:
Ac pomum crudum faciunt hominem fore raucum.
¶ Ieiuna vigila caleas dape valde labora

Regimen sanitatis salerni.

Inspira calidum modicus bibet compreme flatum
Hec bene tu serua si vis depellere reuma.

Si fluat ad pectus dicatur reuma catharrus
Ad fauces brancus: ad nares esto corisa.

¶ Auripigmentum sulphur miscere memeto
His decet apponi calces commisce saponi

Quattuor hec misce comixtis quattuor istis
Fistula curatur quater ex his si repleatur.

¶ Ossibus ex denis bis centenisq; nouenis
Constat homo denis bisdentibus z duodenis

Ex tricentenis decies sex quinqueq; venis.
¶ Quattuor humores humano corpore constāt

Sanguis cum colera flegma melancolia.
Terra melā. aq̄ fleg. aer sāguis. coler ignis.

¶ Matura pingues isti sunt atq; iocantes.
Semper rurescupiūt audire frequētes

Hos venus z bacchus delectāt fercula ris⁹
Et facit hos hilare: et dulcia verba loquentes

Omnib⁹ hi studiis abiles sūt z magis apti.
Qualibet ex causa nec eos leuiter mouet ira.

Largus: amans: hilaris: ridens: rubeiq; coloris.
Cantans: carnosus: satis audax atq; benignus.

¶ Est humor colere qui cōpetit ipetuosus
Hoc genus est hominum cupiens precellere cūctos

Hi leuiter discunt: multum comedunt: cito crescūt.
Indeq; magnanimi sunt largi sūma petentes

Hirsutus: fallax: irascēs: prodigus: audax.
Assutus: gracilis: siccus: croceiq; coloris.

¶ Flegma vires modicas tribuit latosq; breuesq;
Flegma facit pingues sanguis reddit mediocres

Ocia non studio tradunt sed corpora somno
Sensus: hebes: tardus: motus: pigricia: somnus:

Regimen sanitatis salerni.

colere

Hic somnolentus | piger | in sputamine multus
Est huic sensus ebes | pinguis | faciem simul albus.
¶ Restat adhuc tristis colore substantia nigre
Que reddit prauos pertristes pauca loquentes
Hi inuigilant studiis nec mens est dedita somno
Seruant propositum sibi nil reputant fore tutum
Inuidus et tristis | cupidus | dextreque tenacis
Non expers fraudis: timidus | luteique coloris.
¶ Ibi sunt humores qui prestant cuique colores
Omnibus in rebus ex flegmate fit color albus
Sanguine fit rubeus colera rubea quoque ruffus
Si peccet sanguis facies rubet extat ocellus
Inflanturque gene corpus nimiumque grauatur
Est pulsusque frequens plenus mollis dolor ingens
Maxime fit frontis et constipatio ventris
Siccaque lingua sitis et somnia plena rubore
Dulcor adest sputi sunt acris dulcia queque
¶ Venus septenus vix fleubothomum petit annus
Spiritus vberior fiet per fleubothomiam.
Spiritus ex potu vini mox multiplicatur
Humorumque cibo damnum lente reparatur
Lumina clarificat sincerat fleubothomia
Adentes et cerebrum: calidas facit esse medullas
Viscera purgabit: stomachum ventremque cohercet
Puros dat sensus: dat somnum: tedia tollit.
Auditus vocis vires producit et auget.
¶ Tres insunt istis Mayus September Aprillis
Et sunt lunares sunt velut hydra dies
Prima dies primi postremaque posteriorum
Nec sanguis minui nec carnibus anseris vti
In sene vel iuvene si vene sanguine plene
Omni mense bene confert incisio vene

Regimen sanitatis Salerni

Hi sunt tres menses: mayus | september | aprilis
In quibus eminas vt longo tempore viuas.
¶ Frigida natura: frigens regio: dolos ingens
Post lauachum coitum minor etas atq; senilis
Moribus prolixus: repletio potus et esce
Si fragilis vel subtilis sensus stomachi sit
Et fastiditi tibi non sunt flebothomandi
¶ Quid debes facere quando vis flebothomari
Vel quando minuis: fueris vel quando minutus
Anctio seu potus lauachum vel fascia motus
Debent non fragili tibi singula mente teneri.
Exhilarat tristes iratos placat amantes
Ne sint amentes flebothomia facit
Fac plagam largam mediocriter vt cito funus
Creat vberus liberiusq; cruor.
Sanguine subtracto sex horis est vigilandum
Ne somni fumus ledat sensibile corpus
Ne neruum ledas non sit tibi plaga profunda
Sanguine purgatus non carpas protinus escas
Omnia de lacte vitabis rite minute
Et vitet potum flebothomatus homo
Frigida vitabis quia sūt inimica minutis
Interdictus erit minutis nubibus aer
Siritus exultat minutis luce per auras
Omnibus apta quies est motus valde nociuus
Principio minuas in acutis perper acutis
Estatis medie multum de sanguine tolle
Sed puer atq; senex tollet vterq; parum.
Ver tollet duplum: reliquum tempus tibi simplum.
Estas ver dextras: autumnus hyemsq; sinistras
Quattuor hec membra | cephe | cor | pes | est vacuanda
Ver cor | epar estas | ordo sequens reliquas.

Regimen sanitatis salerni.

¶ Dat saluatella tibi plurima dona minuta
Purgat epar: splenem: pectus: p̄cordia: vocem
Anaturalem tollit de corde dolorem.
¶ Si dolor est capitis ex potu limpha bibatur
Ex potu nimio nam febris acuta creatur
Si vertex capitis vel frons estu tribulentur
Tempora fronsq; simul moderate sepe fricentur
Rosella cuncta necnon calidaq; lauentur.
¶ Temporis estiuū ieiunia corpora siccant
Quolibet in mense confert vomitus quoq; pugat
Humores nocuos stomachi lauat ambitus omnis
Aer autūnus | hyems | estas dominatur in anno
Tempore vernali calidus sit & humidus aer
Et nullum tempus melius fit fleubothomie
Aer tunc homini veneris confert moderatus
Corporis et motus: ventrisq; solutio | sudor:
Balnea: purgentur tunc corpora per medicinas
Estas more cale siccant noscatur in illa
Tunc quoq; precipue coleram rubeam dominari
Humida frigida fercula dentur sit venus extra
Balnea non prosunt: sint rare fleubothomie
Atilis est requies: sit cu; moderamine potus.

¶ Finitur regimen sanitatis Salerni. Summa ac
curatione recognitum in officina Joannis barbier
Millesimo quingentesimo decimo quinto. iij. nonas
Maij.

Tabula ficini.

Capitula primi libri qui tractat de vita sana.	
Proemium in quo etiam agitur sanitatem mentis sanitati corporis ante ponendam.	
Hocem studiosorum duces.	Cap. i.
Quam diligens hñda cura sit cerebri cordis stomachi spiritus.	ca. ij.
Litterati pituite: et atra bili obnoxij sunt.	cap. iij.
Quot sint cõe q̄b ⁹ l ⁹ ati melancolici sint v ^l fiãt.	ca. iij.
Cur melancolici ingeniosi sint: et quales melancolici sint eiusmodi: quales contra	ca. v.
Quo pacto atra bilis conducat ingenio.	cap. vi.
Quinq; sunt precipui studiosoz hostes pituita atra bilis coit ⁹ satieta: matutinus sõnus.	ca. vij.
Que sit hora inchoandis studijs oportuno: quisve continuandi modus.	ca. viij.
Quomodo sit vitanda pituita.	ca. ix.
Qua ratione vitanda sit atra bilis.	cap. x.
Cura stomachi.	ca. xi.
De his q̄ fouent mēbra precipua vires spūs.	ca. xij.
Medicine contra pituitam	ca. xij.
Destillatio atq; eius cura.	ca. xiiij.
Dolor capitis et cura eius.	ca. xv.
De cura visus.	cap. xvi.
De gustu idstaurando.	capitu. xvij.
De exacta atra bilis cura.	ca. xvij.
De sirupis.	cap. xix.
De pilulis.	cap. xx.
De medicina liquida.	capitu. xxi.
De sanguinis missione.	cap. xxij.
De electuarijs.	cap. xxij.
De nimia vigilia.	cap. xxiiij.
De hebitudine atq; obliuione.	capitu. xxv.

Tabula Sicini.

- Corporum quidē spiritū cura incorporeū vero co-
le: vitatē deniq; venerare. Primum medicina p̄stat:
secūdū disciplina moral: tertiu No religio. ca. xvi.
¶ Proemium in librum secundum de vita longa.
Capitula eiusdem libri.
- Ad perfectionē sciētie necessaria est vita lōga: quā
etiam diligentia p̄stat. Cap. i.
- Vitalis calor nutritur humore: quo deficiente fit re-
solutio quo exedente fit suffocatio. Cap. ij.
- Quomodo temperādus calor ad humorem atq; vi-
cissim quodā Minerve cōsilio. Cap. iij.
- Quib; decāis arefcit humor natural: v; pegrin; ex-
undat. z q̄ necessaria sit ad vitā p̄fectā digestio. c. iij.
- Sāguis z humor accōmodat; vite aer; esse debet:
qualitate tēpat; substātia medi; atq; tenax. cap. v.
- Cois comedēdi bibēdi; regla: z q̄litase palz. c. vi.
- Ne vtaris alimētis q̄ cito putrescūt: nec i eiusmodi
regiōib; habites: vinū et triticum p̄re ceteris elige
putrefactionem z resolutionem fuge. cap. vij.
- Dieta: victus: medicina sensum. ca. viij.
- Mature aromatū z cordialium necessarie: z rursus
qualis senum victus. cap. ix.
- De auro z aureis alimētis: z recreatiōe senū. cap. x.
- De vsu lactis sanguisq; humani p̄ vita senū. ca. xi.
- Dieta: habitatio: cōsuetudo senum. ca. xij.
- Que admicula senes a planet; accipiāt ad oia mē-
bra fouēda. vbi memēto passlas vuaspigue facē ie-
cur atq; corroborare: qđ maxim ē vite sbsidiū. c. xij.
- Cōfabulatio senū subvenere p̄virētia p̄rata. c. xiiij.
- Mercurius alloquit; senes: z cōsulit eis circa volu-
ptate; odores: cantus: medicinas. cap. xv.
- Cōfirmatio superior;: z q̄de vitare debem; assiduā

Tabula sicini:

cogitationē et coitum

De medicis senū z d' habitatiōe iterū atq; dieta. xvij.

De nutrimento spūs z p'seruatiōe vite p' odores. vbi i

hoc capitulo de vsu mell' d'z. Ad mēto rosaceū mel so

lidū z liqdū senibz p'seruād; accōmodatissimū. xvij.

Adagorū medicina pro sensibus. ca. xix.

De periculis euitandis ex quolibet vite septenario

imminentibus. capitul. xx.

¶ Proemiū i librū stiti de vita celit'. Ca. eiusdem.

In quo p'stat fm plotinū Xtus fauorem celit' attra

hens scz in eo q' aīa mūdi z stellarū demonūq; aīe fa

cile alliciūē corpōz formis accōmodatis. Cap. i.

De concordia mūdi de natura hoīs secūdū stellas

quomodo fiat attract' ab vna quaq; stella. cap. ii.

Inter animā mūdi z corpus eius manifestū est spūs

eius in cuius virtute sunt quattuor elementa. Hos

vero p' spiritū nostrū hūc possumus haurire. ca. iij.

Spirit' noster haurit mūdi spiritū p' radios solis z

iouis: quaten' ip'e fit solaris z iouialis. ca. iij.

Tres gratie sūt i iupiter | sol et ven'. Jupit' ē grā ge-

minax media z maxime nobis accōmodata. cap. v.

De virtute i nobis naturali | vitali aīali: z per quos

planetas adiuuāē | z quomodo p' aspectū lune ad so-

lē z venerē: maxime vero ad iouem. cap. vi.

Quomodo mēbra foueātur i nobis per comparatio-

nem lune ad signa z ad stellas fixas. cap. viij.

De virtutibus z vsu stellarū fixarum ca. viij.

Dignitates planetaz i signis ad vsū mediciaz. ca. ix.

Quomodo planetis vri debeam' i medicinis. cap. x.

Quib' modis spūs n'r haurire plurimuz pōt de spū

vitaq; mūdi. Et q' planete spiritū p'creāt atq; recreāt

et quales ad vnūquēq; planetā pertinent. c. xi.

Tabula Ficti

- R**es nales atq; etiā artificiose hñt virtutes a stellis occultas: p q̄s sp̄m n̄m stellis eisdē exponūt ca. xij.
- D**e virtute imaginū fm antiquos: atq; medicinarū celitus acquisita. ca. xij.
- O**rdines rerū a stellis pendētiū vt solarīū atq; liliū: et quomodo spūs fiat solaris. ca. xiiij.
- D**e virtute imaginū fm antiq̄s atq; medicinaꝝ: r quō medicine sunt longe validiores q̄ imagines. ca. xv.
- D**e potestate celū de viribus radioꝝ: vnde vim sorti ri putentur imagines. ca. xvi.
- Q**uā vim hñt figure ī celo atq; sub celo. ca. xvij.
- Q**uales celestīū figuras antiqui imaginib⁹ impri mebāt. ac de vsu imaginum. ca. xvij.
- D**e fabricanda vniuersi figura. ca. xix.
- Q**uātā imagines vim hñe putent in sp̄m et spūs in eas et de affectu vtentis et operantis. ca. xx.
- D**e virtute vboꝝ atq; cāt⁹ ad bñficiū celeste captādū ac de septē gradib⁹ pducentib⁹ ad celestia. ca. xxi.
- Q**uō septē modis nos celestib⁹ accōmodare possu mus: r qb⁹ factus sit malefic⁹: qb⁹ ppiti⁹ q̄s iuppis a factis defēdat: quō celū agat ī sp̄m: r corpus: r aiaz
- E**t p̄spere viuas agasq; in p̄mis cogno (ca. xxij.
- S**ce īgeniū: sidus: geniū tuū r locū eisdē pueniētē. hic habita p̄fessionem sequere naturales. ca. xxij.
- Q**ua rōne l̄rati cognoscāt ingeniū suū: sequanturq; victum spiritui consentaneum. ca. xxiiij.
- A**stronomica diligētia ī liberis p̄creādīs: in p̄parā dis epulis in edificīs et habitacione atq; vestibus. Et quantum curare talia liceat. ca. xxv.
- Q**uō p̄ inferiora supiorb⁹ exposita educānt supiora. r p̄ mūdanas matias mūdana potissimū oōs. c. xxvi
- Finis tabule.**